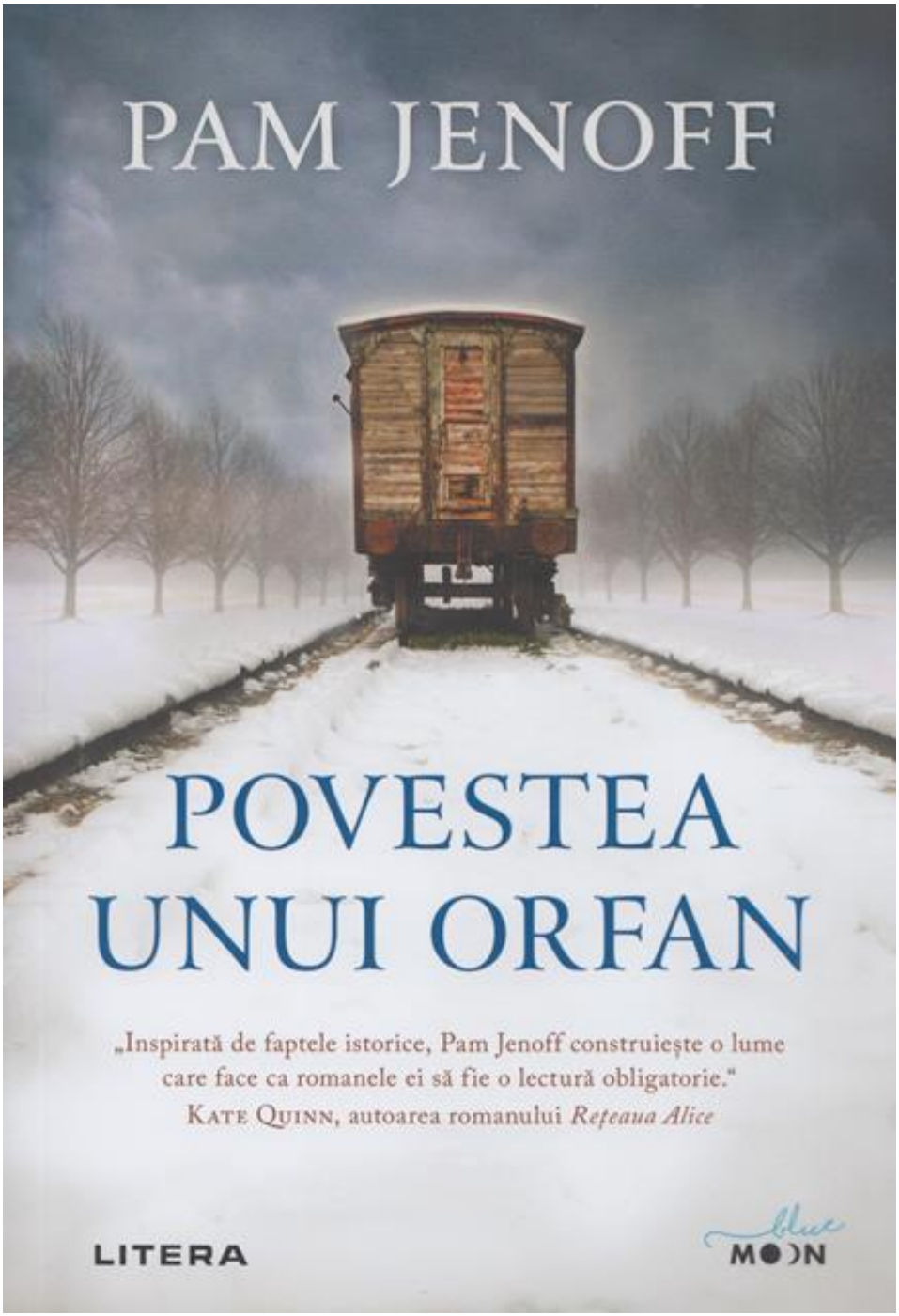
PAM JENOFF

POVESTEA UNUI ORFAN

„Inspirată de faptele istorice, Pam Jenoff construiește o lume care face ca romanele ei să fie o lectură obligatorie."
KATE QUINN, autoarea romanului *Rețeaua Alice*

LITERA

blue MOON

„Un roman minunat și înduioșător, care țese povestea luptei a două femei pentru supraviețuire împotriva unor greutăți incredibile, *Povestea unui orfan* m-a prins de la prima pagină. Jenoff fascinează cu capacitatea ei de a țese din detalii istorice o poveste care explorează dragostea, prietenia și rezistența spiritului uman. O lectură minunată!"

Alyson Richman, autoarea romanului *Soția pierdută*

„O poveste captivantă despre puterea prieteniei de a salva și mântui oamenii chiar și în cele mai întunecate circumstanțe, *Povestea unui orfan* aruncă lumină asupra uneia dintre cele mai pline de culoare și mai inspirate povești de eroism din Germania nazistă. Aceasta este o carte care nu trebuie ratată."

Melanie Benjamin

„Jenoff realizează în mod expert o poveste cu întorsături neașteptate, demnă de aplauze la scenă deschisă. Un circ unde se ascund evrei, o prietenie trainică, *Povestea unui orfan* dovedește că spiritul uman sfidează ura, frica și gravitația cu un strigăt triumfător!"

Sarah McCoy

„*Povestea unui orfan* este minunat de convingătoare, descrie Europa sub naziști și o prietenie frumoasă și complicată între două femei. Acțiunea te prinde de la prima pagină, iar personajele sunt cu adevărat credibile, cu defecte, desigur, dar capabile de o mare generozitate și curaj, astfel încât întunericul din jur este străpuns de raze de lumină. Și atmosfera circului este atrăgătoare - atât de viu evocată încât poți mirosi animalele și simți toată teroarea și fiorul trapezului zburător."

Margaret Leroy

PAM JENOFF

POVESTEA UNUI ORFAN

Traducere din limba engleză și note Anca Irina Ionescu
Titlul original: *The Orphan's Tale*, 2017

Editura Litera, 2020

Versiune ebook: v1.0, mai 2020

Familiei mele

Prolog

Paris

Probabil că acum deja mă caută.

Mă opresc pe treptele de granit ale muzeului și mă apuc de balustradă ca să-mi țin echilibrul. Durerea, mai ascuțită ca oricând, îmi străpunge coapsa stângă, care nu s-a vindecat încă de tot după fractura de anul trecut. Pe bulevardul Winston Churchill, în spatele geamurilor de la Grand Palais, cerul de martie este trandafiriu în amurg.

Privesc spre marginea intrării de marmură de la Petit Palais. Pe coloanele masive de piatră atârnă un banner lung cât două etaje: *Deux Cents Ans de Magie du Cirque* – „Două sute de ani de magie a circului". Este brodat cu elefanți, un tigru și un clovn, ale căror culori sunt mult mai vii în amintirile mele.

Ar fi trebuit să spun cuiva că mă duc. Dar ar fi încercat să mă oprească. Evadarea mea fusese pregătită cu grijă în lunile de planificare de când aflasem din *Times* de expoziția iminentă: mituisem un asistent de la azil ca să-mi facă fotografia de care aveam nevoie, pe care s-o trimit prin poștă la biroul de pașapoarte, plătisem biletul de avion cu bani lichizi. Era cât pe-aci să fiu prinsă când taxiul pe care îl chemasem a oprit în fața clădirii în întunericul de dinainte de ivirea zorilor și a claxonat zgomotos. Dar paznicul de la intrare nu s-a trezit.

Îmi adun puterile și încep să urc din nou, luptând cu durerea la fiecare pas. În hol, gala de inaugurare este în toi, grupurile de bărbați în smoching și de femei în rochii de seară se plimbă pe sub cupola pictată cu migală. În jurul meu, murmură conversațiile în franceză, ca un parfum de mult uitat pe care îl inhalez cu nesaț. Cuvintele cunoscute picură unul câte unul, la început ca un pârâu, apoi ca un fluviu, deși nu le-am mai auzit de o jumătate de secol.

Nu mă opresc la recepție ca să mă anunț; nu sunt așteptată. În schimb, fentez gustările și șampania oferite de valeți și îmi croiesc drum spre pardoseala de mozaic, dincolo de pereții cu

fresce, spre expoziția circului, a cărei intrare este marcată de o versiune mai mică a bannerului de la intrare. Fotografii mărite sunt atârnate de tavan cu fire atât de subțiri, încât par invizibile, imagini înfățișând un înghițitor de săbii, cai dansatori și clovni de toate felurile. De la etichetele de sub fiecare imagine, numele vin spre mine ca un cântec: Lorch, D'Augny, Neuhoff – mari dinastii europene ale circului, doborâte de război și de timp. La ultimele nume, ochii încep să-mi ardă.

Dincolo de fotografii atârnă un afiș uzat, reprezentând o femeie suspendată cu fire de mătase de brațe, cu un picior întins în spate într-un arabesc aerian. Abia dacă îi recunosc chipul și trupul tineresc. În mintea mea, cântecul caruselului începe să se audă încet și înfundat, ca dintr-o cutie muzicală. Simt căldura mistuitoare a luminilor, atât de fierbinte, încât aproape că îmi jupoaie pielea. Deasupra expoziției atârnă un trapez, fixat la jumătatea zborului. Chiar și acum, picioarele mele în vârstă de aproape nouăzeci de ani tânjesc de dorința de a se urca acolo.

Dar nu este vreme pentru amintiri. Mi-a luat mai mult timp să ajung aici decât credeam, așa cum se întâmplă mereu în zilele acestea și nu este niciun minut de pierdut. Împing în jos nodul din gât și îmi fac loc înainte, pe lângă costume și coafuri, artefacte ale unei civilizații pierdute. Ajung în sfârșit la vagonul de automotor. Câteva dintre panourile laterale au fost îndepărtate, ca să se vadă paturile mici și înghesuite din interior. Sunt șocată de dimensiunea redusă, mai puțin de jumătate din camera de la azil în care mai stau cu cineva. În mintea mea mi se părea mult mai mare. Chiar am trăit acolo luni la rând? Întind mâna ca să ating lemnul putrezit. Deși am știut că era același vagon chiar din clipa în care l-am văzut în ziar, până acum, o părticică din inima mea a fost prea speriată ca să cred.

În spatele meu, vocile se aud din ce în ce mai tare. Arunc repede o privire peste umăr. Recepția s-a încheiat și participanții se apropie de exponate. În câteva minute va fi prea târziu.

Privesc încă o dată înapoi, după care mă las pe vine ca să mă strecor pe sub frânghie. Ascunde-te, parcă îmi spune o voce, căci instinctul de mult îngropat se trezește din nou. Dar îmi trec

mâna pe sub fundul vagonului. Compartimentul este acolo, exact așa cum mi-l amintesc. Ușa este tot închisă, dar dacă apăs așa… se deschide brusc și parcă văd valul de emoție al tinerei care caută o invitație la o întâlnire secretă.

Dar când bag mâna înăuntru, degetele mele dau peste un spațiu rece și întunecos. Compartimentul este gol și speranța că s-ar putea să conțină răspunsurile s-a evaporat ca o ceață rece.

Capitolul 1
Noa

Germania, 1944

Este un zgomot înfundat, ca bâzâitul albinelor care l-au alungat o dată pe tata prin toată ferma și l-au făcut să petreacă apoi o săptămână înfășurat în bandaje.

Am pus deoparte peria cu care frecam pardoseala, cândva de marmură elegantă, acum crăpată sub tocurile cizmelor și străbătută de linii fine de noroi și de cenușă, care nu se vor mai curăța niciodată. Ascult din ce direcție vin sunetele și traversez gara pe sub pancarta care anunță cu litere mari, negre: Bahnhof Bensheim. Un nume grandios pentru nimic altceva decât o cameră de așteptare cu două toalete, un ghișeu pentru bilete și un chioșc cu cârnați care funcționează atunci când este carne și când vremea nu este prea urâtă. Mă aplec să iau o monedă de la capătul uneia dintre bănci și o pun în buzunar. Mă uimesc lucrurile pe care le uită oamenii și le lasă în urma lor.

Afară, scot abur pe gură în aerul nopții de februarie. Cerul este un colaj de ivoriu și cenușiu, amenințând cu și mai multă zăpadă. Gara se află în fundul văii, înconjurată din trei părți de dealuri acoperite cu pini, ale căror vârfuri verzi ascuțite se înalță deasupra crengilor pline de zăpadă. Aerul miroase ușor a ars. Înainte de război, Bensheim nu era decât o mică haltă pe lângă care cei mai mulți călători treceau fără să o bage în seamă. Dar se pare că germanii folosesc tot ce se poate și halta este bună pentru gararea trenurilor și pentru schimbarea locomotivelor în timpul nopții.

Am stat aici aproape patru luni. Nu era așa de rău toamna și eram fericită că îmi găsisem un adăpost după ce fusesem alungată cu mâncare pentru doar două zile, cel mult trei dacă făceam economie. Căminul pentru fete unde locuisem după ce părinții mei aflaseră că sunt însărcinată și mă dăduseră afară era situat departe de orice localitate, în numele discreției, și ar fi putut să mă lase la Meinz sau cel puțin în orașul cel mai

apropiat. Dar mi-au deschis pur și simplu ușa și m-au alungat pe jos. M-am îndreptat spre gară înainte să-mi dau seama că nu aveam unde să mă duc. Cât timp am stat departe m-am gândit de nenumărate ori să mă întorc acasă și să cer iertare. Nu era vorba că aș fi fost prea mândră. M-aș fi aruncat în genunchi dacă aș fi crezut că este de vreun folos. Dar știam din furia pe care o văzusem în ochii tatei în ziua când mă dăduse afară că inima lui se închisese. Nu puteam suporta să fiu respinsă de două ori.

Dar din fericire, în gară era nevoie de o femeie de serviciu. Privesc acum în spatele clădirii, spre debaraua strâmtă în care dorm pe o saltea direct pe pardoseală. Rochia de femeie însărcinată este aceeași pe care o purtam când am plecat de acasă, atâta doar că acum toată partea din față atârnă în zdrențe. Dar nu va fi întotdeauna așa, firește. Am să-mi găsesc un serviciu – unul în care se plătește mai mult decât o bucată de pâine mucegăită – și o locuință ca lumea.

Mă văd în fereastra gării. Am exact înfățișarea potrivită locului, păr de culoarea lăturilor care se albesc în soarele verii, ochi albaștri spălăciți. Cândva mă deranja că sunt atât de ștearsă; aici este un avantaj. Ceilalți doi angajați ai gării, fata de la bilete și omul cu chioșcul de cârnați, vin aici și apoi pleacă acasă în fiecare seară și abia dacă îmi adresează o vorbă. Călătorii trec prin gară cu ediția zilnică din *Der Stürmer* îndesată sub braț, strivind țigări pe jos, fără să le pese cine sunt eu sau de unde am venit. Deși sunt însingurată, e bine că este așa. Nu pot răspunde la întrebări despre trecut.

Nu, nu mă observă. Eu însă îi văd, soldați în permisie, și mame, și soții care vin în fiecare zi să scruteze peronul în speranța că vor vedea un fiu sau un soț, după care rămân din nou singure. Îi deosebești întotdeauna pe cei care încearcă să fugă. Se străduiesc să arate normal, ca și când ar pleca în vacanță. Dar îmbrăcămintea lor este prea strâmtă din cauza straturilor de haine de dedesubt și sacoșele atât de pline, că amenință să plesnească în orice clipă. Nu stabilesc contact vizual, dar își mână grăbiți copiii înainte, cu chipurile încordate.

Bâzâitul se aude mai tare și mai strident. Vine dinspre trenul

pe care l-am auzit scrâșnind mai înainte, garat acum pe o linie laterală. Mă îndrept spre el, trec pe lângă lăzile cu cărbuni, al căror conținut a fost de mult luat de trupele care luptă în est. Poate că cineva a lăsat pornit un motor sau altă mașină. Nu vreau să mi se găsească mie vreo vină și să risc să-mi pierd serviciul. Știu că poate fi și mai rău și că sunt norocoasă că mă aflu aici.

Norocoasă. Am auzit asta pentru prima dată de la o nemțoaică mai în vârstă, care a împărțit cu mine un hering în autobuzul spre Haga, după ce mi-am părăsit părinții.

— Ești tipul arian ideal, mi-a spus nemțoaica printre buzele mânjite de pește, în timp ce mergeam șerpuit pe drumul plin de ocolișuri și cratere de la bombe.

Am crezut că glumește. Aveam părul blond deschis și nasul cârn. Trupul meu era vânjos – atletic, până când a început să se înmoaie și să se rotunjească. Până nu mi-a șoptit nemțoaica acele cuvinte dulci în ureche, considerasem întotdeauna că nu sunt deloc remarcabilă. Mi-a spus să mă duc la Wiesbaden și mi-a scris un bilet în care spunea că port un copil al Reichului. L-am luat și m-am dus. Nu m-am gândit că era periculos să mă duc în Germania sau că ar fi trebuit să refuz. Cineva dorea copii ca al meu. Părinții mei ar fi murit mai curând decât să accepte ajutor de la nemți. Dar femeia spusese că acolo urma să găsesc adăpost; cât putea fi de rău? Și nu aveam unde să mă duc în altă parte.

Avusesem noroc, mi s-a spus din nou când am ajuns la căminul pentru tinere fete. Deși eram olandeză, eram considerată ariană și copilul meu – altfel stigmatizat ca *uneheliches Kind*, conceput în afara căsătoriei – ar fi putut fi primit în programul *Lebensborn*[1] și crescut într-o familie bună germană. Am petrecut aproape șase luni acolo, citind și ajutând la treburile casei, până când burta mi-a crescut prea mult. Clădirea, deși nu era mare, era modernă și curată, destinată să aducă pe lume prunci sănătoși pentru Reich. Am făcut cunoștință cu o fată îndesată pe nume Eva, care avea o sarcină cu două luni mai înaintată ca a mea, dar într-o noapte s-a trezit plină de sânge, au luat-o la spital și de atunci nu am mai văzut-

o. După aceea am stat mai mult singură. Niciuna dintre noi nu avea să stea acolo mult timp.

Mie mi-a venit sorocul într-o dimineață rece de octombrie, în căminul pentru fete, când m-am ridicat de la micul dejun și mi s-a rupt apa. Următoarele optsprezece ore au fost o ceață de durere cumplită, punctată de comenzi, fără nicio încurajare sau mângâiere. În cele din urmă, copilul a ieșit cu un geamăt și tot trupul meu s-a cutremurat de pustietate, ca o mașină care se oprește. Pe chipul surorii apăruse o expresie ciudată.

— Ce este? am întrebat. Nu trebuia să văd copilul. Dar mă luptam cu durerea ca să mă ridic în capul oaselor. Ce s-a întâmplat?

— Totul e bine, m-a asigurat doctorul. Copilul este sănătos. Dar vocea lui era tulburată, privirea încruntată prin ochelarii groși care priveau pe deasupra cearșafului crem. M-am aplecat în față și doi ochi pătrunzători de culoarea cărbunelui s-au ațintit în ochii mei.

Ochii aceștia nu erau de arian.

Am înțeles disperarea doctorului. Copilul nu arăta deloc ca un exemplar perfect al rasei. O genă ascunsă, fie din partea mea, fie a neamțului, îi dăduse ochii negri și pielea măslinie. Nu avea să fie acceptat în programul *Lebensborn*.

Copilul meu țipa cu o voce stridentă și pițigăiată, ca și când ar fi auzit care îi este soarta și protesta. Am întins mâinile spre el, cu toată durerea.

— Vreau să-l țin în brațe.

Medicul și sora, care consemnau detalii despre copil într-un fel de formular, au schimbat priviri stânjenite.

— Nu se poate, adică, programul *Lebensborn* nu permite acest lucru.

Mă luptam să mă ridic în capul oaselor.

— Atunci îl iau și plec cu el.

Fusese un bluf. Nu aveam unde să mă duc. Semnasem niște hârtii prin care renunțasem la toate drepturile atunci când venisem aici, în schimbul dreptului de a sta în cămin, erau paznici în spital… abia dacă puteam să merg.

— Vă rog, lăsați-mă să-l țin o secundă.

— *Nein.*

Sora a scuturat din cap ferm și a ieșit din cameră în timp ce eu continuam să mă rog de ei. După ce aceasta a dispărut din vedere, ceva din vocea mea l-a făcut pe doctor să se înmoaie.

— Numai un moment, a spus el, întinzându-mi copilul fără tragere de inimă.

M-am uitat la fețișoara lui roșie, am inhalat mireasma delicioasă a căpșorului care se ascuțise de atâtea ore în care luptase să se nască și m-am concentrat pe ochii lui. Ochișorii aceia frumoși. Cum se putea ca cineva atât de perfect să nu fie idealul lor?

Dar era al meu! Am simțit cum crește în mine un val de iubire care se revarsă peste tot. Nu dorisem copilul, dar în acel moment toate regretele dispăruseră, înlocuite de durere. Panica și ușurarea mă copleșeau. Acum nu-l vor mai vrea. Va trebui să-l iau acasă pentru că nu aveam încotro. Am să-l țin, am să găsesc o modalitate…

Atunci s-a întors sora și mi l-a smuls din mâini.

— Nu, stai puțin, am protestat.

În timp ce mă luptam ca să ajung la copil, am simțit o înțepătură în braț. Capul a început să-mi vâjâie. Niște mâini m-au împins și m-au culcat înapoi în pat. Mi-am pierdut cunoștința cu imaginea acelor ochișori negri în minte.

M-am trezit în camera aceea de nașteri rece, sterilă, fără copilul meu, fără un soț sau o mamă, nici măcar cu o soră medicală lângă mine, ca un recipient gol pe care nu-l mai vrea nimeni. Mi-au spus după aceea că ajunsese într-o familie bună. Nu aveam de unde să știu dacă spun adevărul.

Înghit în gol ca să-mi alung uscăciunea din gât, apoi ies din gară în aerul rece și mușcător, ușurată să constat că *Schutzpolizei des Reiches*, poliția de protecție a statului care patrulează în gară, nu se vedea pe nicăieri. Probabil că sunt în duba lor și combat frigul cu ajutorul unei butelcuțe. Scrutez cu privirea trenul, încercând să-mi dau seama de unde vine bâzâitul. Vine din ultimul vagon de marfă, cel de lângă bucătărie, nu de la locomotivă. Nu, sunetul vine din interiorul trenului. E ceva viu acolo.

Mă opresc. Eram hotărâtă să nu mă apropii niciodată de trenuri, să întorc capul în altă parte când treceau pe acolo, pentru că transportau evrei.

Mai trăiam încă acasă, în satul nostru, când am văzut pentru prima dată cum au adunat bărbații, femeile și copiii în piața orașului. Fugisem la tata plângând. Tata era patriot, lupta pentru orice altceva, de ce nu și pentru asta?

— Este cumplit, a încuviințat șoptind în barba căruntă, îngălbenită din cauza fumului de pipă.

Mi-a șters obrajii mânjiți de lacrimi și mi-a dat o explicație vagă în legătură cu faptul că erau mai multe feluri de a rezolva lucrurile. Dar aceste feluri nu au împiedicat-o pe colega mea de clasă Steffi Klein să fie mânată la gară împreună cu fratele ei mai mic și cu părinții în aceeași rochie pe care o purtase la ziua mea de naștere cu o lună mai înainte.

Sunetul continuă să se amplifice, acum este aproape un scâncet, ca al unui animal rănit ascuns într-un tufiș. Privesc atentă peronul gol și mă uita dincolo de gară. Oare aude și poliția acest sunet? Rămân nehotărâtă pe marginea peronului, privind spre șinele pustii care mă despart de vagonul de marfă. Ar trebui să plec de acolo. Țin privirea în jos, aceasta fiind lecția învățată în război. Nu ieșea niciodată nimic bun dacă te băgai în treburile altora. Dacă sunt prinsă că îmi bag nasul în acele părți ale gării unde nu am ce căuta, o să fiu dată afară din slujbă, rămân fără un loc unde să trăiesc, poate mă și arestează. Dar nu m-am priceput niciodată să privesc în altă parte. Prea curioasă, așa spunea mama când eram mică. Trebuia întotdeauna să știu eu tot. Fac un pas înainte, incapabilă să ignor acel sunet, care, pe măsură ce mă apropii, seamănă tot mai mult cu un scâncet.

Sau piciorușul care se vede prin ușa deschisă a vagonului de marfă. Trag ușa într-o parte.

— O!

Vocea mea are un ecou periculos în întuneric, cerând parcă să fie detectată. Sunt bebeluși, prea mulți ca să-i pot număra, zac toți pe podeaua acoperită cu fân a vagonului de marfă, înghesuiți unul peste altul. Cei mai mulți nu se mai mișcă și nu pot spune dacă sunt morți sau adormiți. Din mijlocul grămezii

nemișcate ies suspine jalnice care se amestecă cu gemete și scâncete ca behăitul mieilor.

Mă apuc de marginea vagonului, străduindu-mă să respir peste zidul de miros de urină, de fecale și de vomă care mă asaltează. De când am venit aici, mi-am tocit simțurile în fața imaginilor, ca și când ar fi fost un vis urât sau un film care nu putea fi real. Dar acum era altceva. Așa de mulți prunci, absolut singuri, smulși din brațele mamelor lor. Simt cum stomacul începe să mi se întoarcă pe dos.

Stau neputincioasă în fața vagonului, încremenită de șoc. De unde vin toți copilașii aceștia? Probabil că tocmai au sosit, pentru că fără îndoială nu puteau rezista prea mult în temperaturile acestea scăzute.

Văzusem luni de zile trenuri care mergeau spre est, pline cu oameni acolo unde ar fi trebuit să fie vite sau saci cu cereale. Cu toate condițiile oribile de transport, îmi spuneam că se duc undeva, într-o tabără sau într-un sat, pentru a fi ținuți laolaltă. Noțiunea mi-era neclară în minte, dar îmi imaginam un fel de colibe sau corturi așa cum sunt în taberele de la mare, la sud de satul nostru din Olanda, pentru cei care nu-și puteau permite o vacanță reală sau preferau ceva mai rustic. Relocare. În acești prunci morți sau muribunzi văd minciuna în toată goliciunea ei.

Privesc înapoi peste umăr. Trenurile cu oameni sunt întotdeauna păzite. Dar aici nu este nimeni – pentru că nu există nicio posibilitate ca acești prunci să plece.

Cel mai aproape de mine stă un copil cu pielea cenușie și cu buzele albastre. Încerc să dau la o parte stratul de gheață de pe pleoapele lui, dar copilul este țeapăn și mort. Îmi trag mâna înapoi, examinându-i pe ceilalți. Cei mai mulți sunt în pielea goală sau sunt înfășurați numai într-o cârpă, despuiați de orice i-ar fi putut feri de gerul aspru. Dar în mijlocul vagonului, doi botoșei roz perfecți se înalță în aer, ridicați de piciorușele unui bebeluș în rest gol. Cineva s-a străduit să împletească botoșeii, ochi cu ochi, cusătură după cusătură. Un geamăt îmi scapă printre buze.

Un căpșor se ridică dintre celelalte. Fața pruncului este acoperită de fecale și de paie. Copilul nu arată nici speriat, nici

disperat, ci are o expresie nedumerită, ca și când ar întreba: „Dar ce caut eu aici?” Are ceva cunoscut: ochii negri ca de cărbune mă străpung așa cum se întâmplase și în ziua când născusem. Mi se strânge inima.

Fețișoara copilului se încrețește brusc și începe să scâncească. Mâinile mele se reped înainte și mă străduiesc să ajung la el peste ceilalți, până nu-l aude cineva. Nu ajung la copil, care plânge mai tare. Încerc să mă urc în vagon, dar copiii sunt atât de înghesuiți, încât nu reușesc, de teamă să nu calc pe vreunul. Disperată, întind mâinile încă o dată și acum ajung. Apuc copilul care plânge, căci trebuie să-l fac să tacă. Are pielea rece ca gheața când îl scot din vagon și nu are nimic pe el în afară de scutecul murdar, din cârpă.

Copilul este acum în brațele mele și chiar în secunda în care l-am apucat pare să se liniștească în curbura cotului meu. Ar putea fi acesta copilul meu, adus înapoi de soartă sau de întâmplare? Ochii copilului sunt închiși și fruntea i se apleacă înainte. Adoarme sau moare, nu-mi dau seama. Îl țin strâns și mă îndepărtez de tren. Apoi mă întorc: dacă vreunul dintre acești copii mai este în viață, eu sunt singura lor șansă. Ar trebui să mai iau și alții.

Dar copilul din brațele mele plânge din nou, țipetele lui sfâșie liniștea. Îi acopăr gura cu mâna și mă întorc în gară.

Mă îndrept spre debaraua în care dorm eu. Mă opresc la ușă și privesc în jur disperată. Nu am nimic. Atunci intru în toaleta pentru femei, mirosul obișnuit de umezeală rece nu se mai simte după duhorile din vagon. Mă duc la chiuvetă și curăț murdăria de pe fața copilului cu una dintre cârpele pe care le folosesc pentru curățenie.

Copilul s-a mai încălzit acum, dar două dintre degetele de la picioare îi sunt albastre și mă întreb dacă nu le va pierde. De unde a venit?

Desfac scutecul murdar. Copilul este băiat, așa cum fusese și al meu. Acum, când îl privesc de aproape, văd că penisul lui arată altfel decât cel al neamțului și decât cel pe care mi-l arătase un băiat de la școală când aveam șapte ani. Circumcis. Steffi îmi spusese cândva acest cuvânt și îmi explicase ce îi făcuseră

frățiorului ei mai mic. Copilul era evreu. Nu era al meu.

Fac un pas înapoi, căci realitatea începe să mă copleșească: nu pot să păstrez un copil evreu și, în general, niciun fel de copil, să-l cresc singură și să fac curat în gară 12 ore pe zi. Ce a fost în capul meu?

Copilul începe să se rostogolească pe marginea chiuvetei unde îl lăsasem. Mă reped spre el și îl prind înainte să se izbească de pardoseala dură de gresie. Nu mă pricep la nou-născuți și acum îl țin departe de mine, cu brațele întinse, ca pe un animal periculos. Dar copilul se trage mai aproape și îmi pipăie gâtul cu buzele. Confecționez neîndemânatică un scutec din altă cârpă, apoi scot copilul din toaletă și din gară și mă îndrept spre vagon. Trebuie să-l pun înapoi în tren ca și când nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat.

La marginea peronului încremenesc. Unul dintre paznici se plimbă acum de-a lungul șinelor și îmi blochează drumul spre tren. Mă uit disperată în toate direcțiile. Nu departe de gară este un camion cu lapte, iar în spate are o mulțime de bidoane mari. Mă duc instinctiv spre el. Strecor copilul într-una din canistrele goale, încercând să nu mă gândesc cât de rece este metalul, în contrast cu pielea lui goală. Nu face niciun zgomot, dar se uită la mine neajutorat. Mă ascund sub o bancă, iar ușile camionului se trântesc. Peste o clipă va pleca și va lua copilul cu el.

Și nimeni nu va ști niciodată ce am făcut.

Capitolul 2
Astrid

Germania, 1942, cu 14 luni în urmă

Stau în picioare la marginea terenului uscat care fusese cândva reședința noastră de iarnă. Deși aici nu s-au dat lupte, valea arată ca un câmp de bătălie, peste tot zac împrăștiate vagoane distruse și bucăți de metal. Un vânt rece suflă prin cadrul gol al ferestrelor cabinelor pustii, aruncând bucăți din perdelele zdrențuite în sus, după care acestea cad jos dezumflate. Cele mai multe dintre ferestre au geamurile sparte și încerc să nu mă întreb dacă aceasta s-a întâmplat treptat, cu timpul, sau dacă cineva le-a spart în timpul unei lupte sau de furie. Ușile crăpate sunt deschise, fel de fel de lucruri sunt stricate și cu siguranță nu ar fi ajuns așa dacă mama ar fi fost aici ca să aibă grijă de ele. În aer se simte puțin miros de fum, ca și când cineva ar fi făcut recent focul cu vreascuri. În depărtare, o cioară protestează cârâind.

Îmi strâng mai bine paltonul pe mine. Mă îndepărtez de resturile distruse și pornesc în sus, spre vila care fusese cândva căminul meu. Locul este exact așa cum fusese pe când eram copil, cu dealul care se înălța în fața ușii și de pe care apa ajungea repede în hol, când începeau ploile de primăvară. Dar grădina în care mama creștea cu atâta dragoste hortensii în fiecare primăvară este veștedă și strivită sub noroi. Îi văd pe frații mei cum se luptă în curtea din față, înainte să fie trimiși să-și repete exercițiile, dojeniți pentru că își consumă energia și riscă să se rănească, compromițând astfel spectacolul. Pe când eram copii, ne plăcea să dormim vara în curte sub cerul liber, cu degetele împletite, cu cerul ca un baldachin de stele deasupra noastră.

Mă opresc. Deasupra ușii atârnă un steag mare roșu cu o svastică neagră. Cineva, fără îndoială un ofițer SS cu grad mare, s-a mutat în casa care fusese cândva a noastră. Strâng din pumni, scârbită la gândul că folosesc lenjeria și vesela noastră,

că murdăresc canapeaua frumoasă și covoarele cu cizmele lor. Apoi întorc privirile. Nu jelesc după lucrurile materiale.

Mă uit la ferestrele vilei, căutând în zadar un chip cunoscut. Știam că familia mea nu mai locuiește aici, căci ultima mea scrisoare fusese returnată cu mențiunea „imposibil de livrat". Dar venisem oricum, căci o parte din mine își imagina viața neschimbată sau cel puțin spera să găsească un indiciu despre locul în care se duseseră. Însă vântul suflă peste curtea dezolată. Nu a mai rămas nimic.

Îmi dau seama că nici eu n-ar trebui să fiu aici. Anxietatea ia repede locul tristeții. Nu-mi pot permite să dau târcoale și să risc să viu văzută de cei care locuiesc acum aici, oricine ar fi aceștia, sau să fiu nevoită să răspund la întrebări despre cine sunt și de ce am mai venit aici. Ochii mei se îndreaptă dincolo de deal, spre domeniul vecin, unde își avea reședința de iarnă Circul Neuhoff. Vila lor masivă cu acoperiș de ardezie este față în față cu a noastră, iar două sentinele păzesc valea dintre ele.

Ceva mai devreme, când trenul se apropia de Darmstadt, am văzut un afiș de reclamă pentru Circul Neuhoff. La început, am simțit aversiunea obișnuită față de acest nume. Klemt și Neuhoff erau circuri rivale și fuseserăm concurenți ani de zile, fiecare încercând să-l depășească pe celălalt. Dar circul, deși disfuncțional, continua să fie o familie. Cele două circuri ale noastre crescuseră împreună ca doi frați cu camere separate.

Fuseserăm rivali când mergeam în turnee. Dar când eram în afara sezonului, noi, copiii, mergeam la școală împreună, ne dădeam cu sania pe deal și uneori ne împărțeam mâncarea. Odată, când *Herr* Neuhoff avea dureri de spate și nu putea să prezinte spectacolul, l-am trimis pe fratele meu Jules ca să-i ajute.

Nu l-am mai văzut pe *Herr* Neuhoff de ani de zile. Nu este evreu, așa că acum totul s-a schimbat. Circul lor prosperă, în timp ce al nostru s-a dus. Nu, nu mă pot aștepta la ajutor din partea lui *Herr* Neuhoff, dar poate o să-mi spună ce s-a întâmplat cu familia mea.

Când ajung la domeniul Neuhoff, îmi deschide ușa o servitoare pe care nu o recunosc.

— *Guten Abend*, spun eu. *Ist Herr Neuhoff hier?*[2]

Eu sunt Ingrid Klemt.

Folosesc numele de fată. Chipul femeii arată că acum știe cine sunt, dar nu-mi pot da seama dacă de la circ sau din altă parte. Plecarea mea cu ani în urmă fusese absolut remarcabilă, se vorbise despre asta pe o rază de câțiva kilometri în jur.

Nu pleci ca să te căsătorești cu un ofițer german – așa cum am făcut eu – mai ales dacă ești evreică.

Erich venise prima dată la circ în primăvara anului 1934. Îl observasem din spatele cortinei – este un mit că nu putem vedea publicul din cauza luminilor – nu numai din cauza uniformei, dar și pentru că era singur, fără soție sau copii. Nu eram o tinerică ușor de dus de nas, ci aveam aproape 29 de ani. Ocupată cu circul și mereu pe drumuri, mă împăcasem cu gândul că măritișul mă ocolise definitiv. Erich era insuportabil de chipeș, cu un maxilar puternic, marcat de gropița din bărbie, cu trăsături rectangulare, îndulcite de cei mai albaștri ochi. A mai venit încă o dată și în fața cabinei mele au apărut trandafiri roz. Ne-am împrietenit în primăvara aceea și el făcea tot drumul lung de la Berlin în fiecare weekend până în orașele unde aveam spectacol, ca să stea cu mine între reprezentații și duminica.

Ar fi trebuit să știm încă de pe atunci că relația noastră era condamnată. Deși Hitler de-abia pusese mâna pe putere, Reichul își exprimase deja foarte clar ura față de evrei. Dar în ochii lui Erich era atâta pasiune și intensitate, încât în jurul nostru nu mai exista nimic altceva. Când m-a cerut de soție, nu am stat pe gânduri. Nu realizam problemele care ne amenințau, făcând ca viitorul nostru împreună să fie imposibil; pur și simplu ne făceam că nu vedem.

Tata nu a încercat să mă convingă să nu plec cu Erich. Mă așteptam să mă dojenească pentru că mă căsătoream cu un neevreu, dar, atunci când îi spusesem, se mulțumise să zâmbească trist:

— Am crezut întotdeauna că vei duce mai departe spectacolul după mine, a spus, iar ochii lui de culoarea ciocolatei îi reflectau pe ai mei din spatele ochelarilor.

Fusesem uimită. Aveam trei frați mai mari, patru dacă îl

puneam la socoteală și pe Isadore, care fusese ucis la Verdun; nu era niciun motiv să mă gândesc că tata m-ar fi avut în vedere pe mine.

— Mai ales că Jules are rolul lui propriu în spectacolul de la Nisa. Și gemenii… Tata a clătinat trist din cap. Mathias și Markus erau puternici și grațioși, executau adevărate minuni acrobatice. Dar calitățile lor erau pur fizice. Tu erai, *liebchen*[3], cea cu cap pentru afaceri și cu fler pentru alcătuirea spectacolului. Dar nu am de gând să te țin ca pe un animal în cușcă.

Nu știam că mă privea în felul acesta. Aflasem de-abia în momentul în care îl părăseam. Aș fi putut să mă răzgândesc și să rămân pe loc. Dar Erich și viața pe care crezusem întotdeauna că o doresc mă chemau. Așa că am plecat la Berlin, luând cu mine binecuvântarea tatălui meu.

Poate că dacă nu aș fi plecat, familia mea ar fi fost încă aici.

Servitoarea m-a condus într-un salon care, deși era încă elegant, arăta semne de uzură. Covoarele sunt puțin franjurate și în vitrina cu argintărie sunt mai multe spații goale, ca și când piesele mai mari au fost scoase sau vândute. Mirosul stătut de țigară se amestecă cu aroma de lămâie de la ceara pentru mobilă. Privesc afară pe fereastră, încercând să văd domeniul familiei mele prin ceața care s-a lăsat în vale. Mă întreb oare cine locuiește acum în vila noastră și ce vede când privește în jos la reședința de iarnă pustie.

După căsătorie, o scurtă ceremonie la ofițerul stării civile, m-am mutat în apartamentul spațios al lui Erich, care dădea spre *Tiergarten*[4]. Îmi petreceam zilele plimbându-mă prin magazinele de pe Bergmannstrasse, cumpărând tablouri cu culori vii, și covoare, și perne de satin brodate, lucruri mici care să transforme reședința lui cândva austeră într-un cămin. Dilema noastră cea mai mare era la ce cafenea să mergem duminică dimineață ca să ne luăm micul dejun întârziat.

Eram la Berlin de aproape cinci ani când a izbucnit războiul. Erich a fost avansat într-un post pe care nu l-am înțeles prea bine, dar unde se ocupa de muniții și zilele lui de lucru s-au prelungit. Se întorcea acasă fie întunecat la față și abătut, fie

îmbătat de entuziasm pentru lucruri pe care mie nu mi le putea împărtăși.

— Totul va arăta altfel când Reichul va învinge, crede-mă!

Dar eu nu voiam nimic altfel. Îmi plăcea viața noastră exact așa cum era. Ce era rău în vechiul nostru mod de viață?

Lucrurile nu deveniseră din nou așa cum fuseseră. Dimpotrivă, se înrăutățiseră rapid. La radio și în ziare se spuneau lucruri îngrozitoare despre evrei. Ferestrele magazinelor evreilor erau sparte și ușile vopsite.

— Familia mea… am început eu să spun într-o zi la micul dejun, în apartamentul nostru din Berlin, după ce văzusem ferestrele sparte ale unei măcelării evreiești de pe Oranienburger Strasse.

Eram soție de ofițer german. Eram în siguranță. Dar ce se întâmpla cu familia mea de acasă?

— Nu vor păți nimic, Inna, m-a liniștit el, masându-mi umerii.

— Dacă aici se întâmplă așa ceva, nici la Darmstadt nu poate fi mai bine.

M-a înconjurat cu brațele.

— Șșșt! Au fost câteva acte de vandalism în oraș, o demonstrație de forță. Uită-te în jurul tău. Totul e bine.

În apartament mirosea a cafea. Pe masă era o cană cu suc proaspăt de portocale. Cu siguranță că în altă parte nu putea fi mult mai rău. Mi-am pus capul pe umărul lat al lui Erich și am inhalat căldura cunoscută a gâtului lui.

— Circul familiei Klemt este cunoscut pe plan internațional, m-a liniștit el.

Avea dreptate. Circul familiei noastre activa de câteva generații în această branșă. Se născuse din vechiul spectacol cu cai dansatori din Prusia – se spune că stră-stră-străbunicul meu plecase de la crescătoria de cai lipițani din Viena și pusese bazele primului nostru circ. Și apoi generațiile se succedaseră una după alta, preluând una dintre cele mai ciudate afaceri de familie.

— De aceea m-am oprit prima dată să văd spectacolul în ziua acea, când mă întorceam de la München, a continuat Erich. Și te-

am văzut pe tine…

M-a tras pe genunchi. Am ridicat mâna și l-am întrerupt. De regulă, îmi plăcea să-mi povestească din nou cum ne cunoscuserăm, dar acum eram prea îngrijorată ca să-l ascult.

— Trebuie să mă duc să-i văd.

— Și cum o să-i găsești când sunt în turneu? a întrebat el cu o notă de nerăbdare în voce.

Avea dreptate; era mijlocul verii, puteau fi oriunde în Germania sau în Franța.

— Ce vrei să faci ca să-i ajuți? Nu, și ei ar dori să stai aici. În siguranță. Cu mine.

Și a început să mă sărute jucăuș. Bineînțeles că avea dreptate, mi-am spus eu, gâdilată de buzele lui pe gât. Apoi sosise o scrisoare:

„Dragă Ingrid, am demontat circul…"

Tonul tatei era practic, nu cerea ajutor, dar îmi puteam imagina tristețea lui când desființase afacerea familiei care înflorise timp de peste un secol. Nu spunea ce aveau de gând să facă în continuare sau dacă aveau să plece, iar eu mă întrebam dacă o făceau intenționat.

I-am răspuns imediat, rugându-l să-mi spună ce planuri aveau și dacă aveau nevoie de bani. Aș fi adus toată familia la Berlin și i-aș fi cazat în apartamentul nostru. Dar ar fi însemnat să-i aduc mai aproape de pericol. Oricum, frământările mele erau inutile. Scrisoarea se întorsese nedeschisă. Asta fusese acum șase luni și nu mai aveam nicio veste de la ei. Unde se duseseră?

— Ingrid! exclamă *Herr* Neuhoff intrând în salon.

Dacă este surprins să mă vadă, nu lasă să se vadă nimic. *Herr* Neuhoff este mai tânăr decât tata și în amintirile mele din copilărie era chipeș și elegant, deși puțin cam masiv, cu păr negru și cu mustață. Dar acum este mai scund decât mi-l aminteam, cu un pântec rotunjit și o șuviță de păr cărunt. Apoi, văzând o insignă cu svastica la rever, mă opresc. A fost o greșeală să vin aici.

— Pentru aparențe, spune el grăbit.

— Da, desigur.

Dar nu sunt sigură dacă să-l cred sau nu. Ar trebui să plec. Dar expresia de pe fața lui exprimă o bucurie sinceră că mă vede. Decid să-mi încerc norocul. Arată spre un scaun acoperit cu dantelă și mă așez stânjenită.

— Un coniac? mă îmbie el.

— Ar fi drăguț, mă dau bătută.

Sună un clopoțel și aceeași femeie care îmi deschisese ușa aduce o tavă – o singură servitoare acolo unde cândva erau mai multe. Nici Circul Neuhoff nu a rămas neatins de război. Mă prefac că sorb din paharul pe care mi-l oferă. Nu vreau să fiu nepoliticoasă, dar trebuie să-mi păstrez mintea limpede ca să-mi dau seama unde voi merge de aici. Pentru mine nu mai poate fi vorba să rămân în Darmstadt.

— Ai venit de la Berlin?

Vorbește pe un ton politicos, o modalitate rapidă de a mă întreba ce fac aici.

— Da. Tata mi-a scris că a desființat circul.

Fruntea domnului Neuhoff se încrețește din cauza întrebării nerostite: circul s-a desființat acum câteva luni. De ce venisem de abia acum?

— În ultimul timp am pierdut legătura cu ai mei și ultima scrisoare mi s-a întors nedesfăcută, adaug. Știți ceva despre ei?

— Îmi pare rău, nu știu nimic, răspunde *Herr* Neuhoff.

În ultima vreme mai rămăseseră numai câțiva, toți angajații plecaseră.

Pentru că era ilegal să muncești pentru evrei. Tata îi tratase pe artiști și chiar și pe lucrătorii manuali ca pe niște membri ai familiei. Avea grijă de ei când erau bolnavi, îi invita la sărbătorile familiei, de exemplu când aveau frații mei mitzvah.

Făcuse donații generoase și la primărie, organizase spectacole de binefacere pentru spitale și oferise daruri funcționarilor ca să le câștige favoarea. Încercase din răsputeri să ne facă să fim la fel cu ei. Mai că uitasem că nu suntem.

— Știi, m-am dus să-i caut după aceea, continuă *Herr* Neuhoff. Dar casa era goală. Plecaseră, dar nu pot să spun dacă plecaseră de bunăvoie sau s-a întâmplat ceva.

Se duce spre biroul de mahon din colț și trage un sertar.

— Am asta.

Îmi arată o cupă pentru Kiddush[5], iar eu mă ridic, luptându-mă cu dorința de a izbucni în lacrimi în fața literelor ebraice cunoscut.

— A fost a voastră, nu-i așa?

Încuviințez din cap și o iau. Cum ajunsese la el? Era și o menorah[6] și alte lucruri. Trebuie să le fi luat nemții. Îmi trec degetele pe marginea cupei. Când mergeam în turneu, ne adunam toți membrii familiei în vagonul nostru ca să aprindem lumânări, să bem împreună puțin vin și să mâncăm o bucățică de pâine atât cât se găsea, erau câteva minute numai ale noastre. Parcă văd umerii strânși ca să încapă în jurul mesei mici, fețele fraților mei luminate de lumânare. Nu eram foarte religioși – trebuia să dăm spectacole sâmbăta și nu reușeam să avem mâncare cușer când eram în turneu. Dar țineam mult la lucrurile mici, un moment de reculegere în fiecare săptămână. Indiferent cât de fericită eram cu Erich, o părticică din inima mea se îndrepta întotdeauna din cafenelele vesele ale Berlinului spre liniștea sabatului.

Mă așez din nou.

— Nu ar fi trebuit să plec.

— Nemții l-ar fi silit oricum pe tatăl tău să-și lichideze afacerea, spune *Herr* Neuhoff.

Dar poate că dacă aș fi fost aici, nemții nu i-ar fi dat pe ai mei afară din casă și nici nu i-ar fi arestat sau nu le-ar fi făcut nimic din ceea ce i-a făcut să nu mai fie aici. Legătura mea cu Erich, pe care o ridicam în sus ca pe un scut, s-ar fi dovedit în ultimă instanță utilă.

Domnul Neuhoff tușește o dată, apoi din nou și roșește. Mă întreb dacă nu este bolnav.

— Îmi pare rău că nu pot să te ajut mai mult, spune *Herr* Neuhoff când își revine. Acum te întorci la Berlin?

Mă foiesc stânjenită.

— Din păcate, nu.

Acum trei zile Erich se întorsese pe neașteptate mai devreme de la lucru. M-am aruncat în brațele lui.

— Mă bucur așa de mult să te văd, am exclamat. Masa încă

nu este gata, dar putem bea ceva.

Petrecea atât de multe seri la dineuri oficiale sau închis în biroul lui cu hârtiile. Părea că trecuse o veșnicie de când nu mai petrecusem o seară liniștită împreună.

Nu și-a pus brațele în jurul meu, ci a rămas înțepenit.

— Ingrid, a spus, folosind numele meu întreg și nu pe cel de alint pe care mi-l dăduse, trebuie să divorțăm.

— Să divorțăm?

Nu eram sigură dacă mai rostisem vreodată acest cuvânt. Divorțul era ceva care se întâmpla în filme sau într-o carte despre oameni bogați. Nu știam pe nimeni care să fi divorțat – în lumea mea căsătoria era până la moarte.

— E vorba de o altă femeie? am îngânat, abia capabilă să rostesc cuvintele.

Bineînțeles că nu era. Pasiunea dintre noi fusese de nezdruncinat. Până acum. Uimirea și durerea s-au succedat pe chipul lui numai la acest gând.

— Nu!

Din acest singur cuvânt mi-am dat seama de profunzimea iubirii lui și de durerea pe care i-o provoca acest lucru cumplit. Atunci de ce l-a rostit?

— Reichul a ordonat ca toți ofițerii cu soții evreice să divorțeze, mi-a explicat.

Dar cât de mulți pot fi? m-am întrebat. A scos niște documente și mi le-a întins cu mâinile lui blânde și puternice. Hârtiile emanau ceva din parfumul lui. Nu exista niciun loc măcar în care să semnez eu, acordul sau dezacordul meu era irelevant – era un fapt împlinit.

— Așa a ordonat Führerul, adaugă Erich. Vocea lui era lipsită de intonație, ca și când ar fi descris o chestiune de rutină din secția lui. Nu am de ales.

— O să fugim, am spus, încercând să-mi stăpânesc tremurul din voce. Fac bagajele într-o jumătate de oră. Am ridicat friptura de pe masă, ca și când acesta ar fi fost primul lucru de luat. Adu valiza maro.

Dar Erich stătea încremenit, cu picioarele înfipte în podea.

— Ce este?

— Postul meu, a răspuns el. Oamenii vor ști că am fugit.

Nu vrea să fugă cu mine. Friptura mi-a căzut din mâini, farfuria s-a spart, mirosul de carne caldă și de sos se ridica bolnăvicios în sus. Era de preferat față de restul mesei imaculate, o caricatură a vieții perfecte pe care credeam că o aveam. Lichidul cafeniu îmi stropise ciorapii, pătându-i. Am ridicat bărbia sfidătoare.

— Atunci voi păstra apartamentul.

Dar Erich a scuturat din cap, a scos portofelul și i-a golit conținutul în mâinile mele.

— Trebuie să pleci. Acum.

Unde să plec? Toată familia mea dispăruse. Nu aveam documente ca să pot părăsi Germania. Cu toate acestea mi-am luat valiza și mi-am făcut bagajele mecanic, ca și când aș fi plecat în vacanță. Nu știam ce să iau cu mine.

Două ore mai târziu, bagajele erau făcute și eu eram gata să plec. Erich stătea în fața mea în uniformă, semănând foarte mult cu bărbatul din public pe care îl spionasem din spatele cortinei și îl văzusem dincolo de lumini, în ziua când ne cunoscuserăm. Aștepta stânjenit când am pornit spre ușă, ca și când ar fi condus un musafir. Am rămas câteva secunde în fața lui, privind rugătoare în sus, dorind ca ochii lui să-i întâlnească pe ai mei.

— Cum poți să faci așa ceva?

Nu a răspuns. Asta nu se întâmplă de-adevăratelea, parcă îmi spunea o voce dinăuntrul meu. În alte împrejurări aș fi refuzat să plec.

Dar fusesem prinsă cu garda jos, vântul mă doborâse printr-o lovitură neașteptată. Eram pur și simplu prea uluită ca să pot lupta.

— Poftim.

Mi-am scos verigheta și i-am întins-o.

— Nu mai este a mea.

Când a privit în jos la verighetă mi s-a părut că îi cade fața, ca și când și-ar fi dat seama pentru prima dată ce face. În acel moment m-am întrebat dacă nu va rupe hârtiile care decretau că mariajul nostru se încheiase și va spune că vom înfrunta viitorul

împreună, indiferent care ne va fi soarta. Și-a trecut mâna peste ochi.

Când mâna s-a dat la o parte a reapărut duritatea lui „Erich cel nou", cum îi spuneam în ultimele luni, de când totul părea să se fi schimbat. Mi-a împins mâna cu inelul la o parte și acesta s-a rostogolit pe jos. M-am repezit să-l iau, cu obrajii arzând din cauza bădărăniei din atingerea lui, cândva atât de blândă.

— Păstrează-l, a spus, poți să-l vinzi dacă o să ai nevoie de bani.

Ca și când lucrul acesta care ne lega unul de altul nu ar fi însemnat decât atât pentru mine. A ieșit din apartament fără să se uite înapoi și în acel moment anii pe care îi trăisem împreună parcă s-au evaporat și au dispărut.

Firește că nu îl cunoșteam destul de bine pe *Herr* Neuhoff și nu puteam să-i spun nimic din toate acestea.

— Am plecat definitiv din Berlin, am spus destul de ferm pentru a preveni orice altă discuție.

Îmi trec degetele peste verigheta pe care am pus-o din nou când am părăsit Berlinul ca să atrag mai puțin atenția în timpul călătoriei.

— Și unde o să te duci? întreabă *Herr* Neuhoff. Ar trebui să pleci din Germania, adaugă el blând.

Să plec. Era lucrul despre care nimeni nu mai vorbea, ușa care se închisese. O auzisem pe mama când propusese acest lucru acum un an, înainte ca lucrurile să se înrăutățească. Pe atunci părea o idee ridicolă – eram germani și circul nostru era acolo de peste un secol. Privind în urmă, ar fi fost singura opțiune, dar niciunul dintre noi nu fusese suficient de înțelept ca s-o adopte, pentru că niciunul dintre noi nu știuse cât de mult aveau să se înrăutățească lucrurile. Iar acum această șansă dispăruse.

— Sau poți să rămâi la noi, adaugă *Herr* Neuhoff.

— Să rămân cu voi? uimirea din vocea mea este aproape nepoliticoasă.

— La circul nostru, încuviințează *Herr* Neuhoff. Am nevoie de o trapezistă de când Angelina și-a rupt șoldul.

Mă holbez la el și nu-mi vine să cred. Deși lucrătorii

sezonieri, ba chiar și artiștii, se pot transfera de la un circ la altul, nu s-a mai auzit ca o familie de circari să lucreze la alt circ. Nu-mi pot imagina că aș face parte din Circul Neuhoff, așa cum nu-și poate imagina leopardul că și-ar putea schimba petele. Dar propunerea este logică și felul în care mi-o prezintă nu sună ca și când mi-ar oferi de pomană, ci, dimpotrivă, că îi voi rezolva o problemă. Totuși spinarea mea înțepenește.

— Nu se poate.

Să rămân aici ar însemna să fiu dependentă de *Herr* Neuhoff, alt bărbat. După Erich nu voi mai face niciodată așa ceva.

— Zău așa, mi-ai face un mare serviciu.

Vocea lui este sinceră. Sunt mai mult decât un artist de rezervă. Dar să aibă un Klemt în circul lui, ei bine, asta ar fi ceva, cel puțin pentru cei mai în vârstă, care își amintesc de spectacolele din zilele noastre de glorie. Cu numele și reputația mea de trapezistă, sunt prețioasă, un obiect pe care merită să-l ai.

— Eu sunt evreică, îi spun.

În momentul de față angajarea mea constituie o infracțiune. De ce ar risca un asemenea pericol?

— Știu asta. Mustața lui se răsucește amuzată. Ești de la *Zirkus Volk*, mai adaugă liniștit.

Asta depășește orice altceva. Tot mai stau la îndoială.

— Dar SS-iștii sunt chiar lângă voi, nu-i așa? O să fie foarte periculos.

Dă din mână, ca și când aceasta nu ar avea nicio importanță.

— O să-ți schimbăm numele.

Dar tocmai numele meu este ceea ce își dorește.

— Astrid, rostește *Herr* Neuhoff.

— Astrid, repet și eu, ca și când l-aș proba să văd dacă mi se potrivește mărimea.

Seamănă cu Ingrid, dar nu este la fel. Și sună a ceva exotic, perfect pentru circ.

— Astrid Sorell.

— Nu aceasta a fost numele soțului tău? ridică el din sprâncene.

Timp de o secundă nu știu ce să spun, surprinsă că știa. Apoi

dau din cap că da. Erich îmi luase totul, mai puțin asta. Nu va ști niciodată.

— Și în plus aș putea profita de simțul tău pentru afaceri, adaugă *Herr* Neuhoff. Suntem numai eu și Emmet.

Herr Neuhoff suferise o lovitură cruntă. În lumea circului, este obligatoriu să ai o familie numeroasă. Noi eram patru frați, unul mai frumos și mai talentat decât celălalt. Dar soția domnului Neuhoff murise dându-i naștere lui Emmet, iar după aceea el nu se mai recăsătorise și rămăsese cu un singur moștenitor leneș, care nu avea nici talent pentru a fi artist, nici cap pentru a conduce afacerile. În schimb, Emmet își pierdea timpul jucând cărți prin orașele unde mergeau în turnee și făcând ochi dulci dansatoarelor. Mă cutremuram gândindu-mă ce se va întâmpla cu circul când va muri tatăl.

— Atunci rămâi? întreabă *Herr* Neuhoff.

Mă gândesc la propunere. Familiile noastre nu s-au împăcat întotdeauna foarte bine. Venirea mea aici marca o schimbare. Eram mai mult rivali decât aliați – asta până acum.

Vreau să spun nu, să mă urc în tren și să continui să-mi caut familia. Mă săturasem să depind de alții. Dar ochii domnului Neuhoff sunt blânzi; nu se bucură de nenorocirea care a dat peste familia mea și nu încearcă decât să mă ajute. Parcă aud deja muzica orchestrei, iar emoția spectacolului, îngropată atât de adânc încât aproape că am uitat-o, reînvie cu putere în sufletul meu.

— Foarte bine, spun în final.

Nu pot să-l refuz și nici nu am unde să mă duc.

— O să încercăm. Poate că pe drum auzim și unde au plecat ai tăi.

Strânge din buze, căci nu vrea să-mi dea speranțe false.

— Poți să stai în casă, îmi propune.

Nu dorește să locuiesc în cabina femeilor, ca o artistă oarecare.

— O să-mi facă plăcere să am companie.

Dar nu pot să stau acolo și să sper că fetele mă vor accepta ca pe una de-a lor.

— Sunteți foarte amabil, dar aș dori să stau cu celelalte.

Când eram mică, mă simțeam întotdeauna mai bine jos, în cabina artiștilor. Eram încântată să dorm în cabina fetelor, unde, în ciuda faptului că erau atât de multe trupuri, mirosuri și zgomote, exista un simț al solidarității.

Dă din cap, recunoscând că am dreptate.

— O să-ți plătim treizeci pe săptămână.

La circul nostru nu se vorbea despre bani. Salariile se plăteau în mod corect, cu măriri în fiecare an. Scoate o hârtie din sertarul biroului și scrie ceva pe ea.

— Contractul tău, îmi explică.

Mă uit la el derutată. La noi nu erau contracte – oamenii își luau angajamente verbale și le țineau decenii întregi cât lucrau împreună.

— Spune că dacă vrei să pleci înainte de terminarea sezonului, va trebui să ne dai banii înapoi, continuă *Herr* Neuhoff.

Am sentimentul că sunt proprietatea cuiva, cum nu mi s-a mai întâmplat până acum, și detest acest lucru.

— Haide, am să te ajut să te instalezi.

Mă conduce afară din casă și în josul pantei, spre cabine. Privesc numai înainte, nu mă uit înapoi, spre vechea mea casă. Ne apropiem de vechea sală de gimnastică și simt un nod în gât. Cândva familia mea își repeta aici exercițiile.

— Nu o mai foloseau, îmi explică *Herr* Neuhoff pe un ton de scuză.

Dar fusese a noastră! În acel moment regret târgul pe care l-am încheiat. Mi se pare că este o trădare să lucrez pentru altă familie de circari.

Herr Neuhoff merge mai departe, dar eu mă opresc în fața ușii de la sala de gimnastică.

— Ar trebui să fac exerciții, îi spun.

— Nu trebuie să începi chiar de astăzi. Cu siguranță că vrei mai întâi să te instalezi.

— Trebuie să mă antrenez, repet.

Dacă nu încep acum, nu mai încep niciodată.

— Foarte bine, încuviințează *Herr* Neuhoff. Te las aici.

În timp ce se îndepărtează, ridic privirea de la poalele

dealului, peste vale, spre casa familiei mele. Cum pot să stau aici, atât de insuportabil de aproape de umbrele trecutului? Parcă văd chipurile fraților mei. Eu voi da spectacole acolo unde ei nu au voie.

Ușa sălii de gimnastică scârțâie când o deschid. Îmi las valiza jos, răsucindu-mi verigheta pe deget. Mai sunt alți câțiva artiști împrăștiați prin sala de repetiții. Unele chipuri îmi sunt vag cunoscute, parcă din altă viață; pe altele nu le cunosc deloc. În fundul sălii, lângă pian, este un bărbat înalt cu o față întunecată. Ochii noștri se întâlnesc și, deși nu-l cunosc din anii petrecuți la circ, mi se pare că ne-am mai întâlnit undeva. Îmi susține privirea timp de câteva secunde, apoi se întoarce.

Inhalez mirosul cunoscut de fân, și baligă, și fum de țigară, și parfum, nu foarte diferit. Sacâzul gros se depune în interiorul nărilor mele și este ca și când nici n-aș fi plecat vreodată.

Îmi scot verigheta și o pun în buzunar, apoi mă duc să mă schimb ca să mă pot antrena.

Capitolul 3
Noa

Bineînțeles că nu l-am părăsit.

Am dat să plec de lângă copil, imaginându-mi viața așa cum fusese cu câteva minute mai înainte. Mașina cu lapte va pleca, iar eu voi putea să mă întorc la serviciu ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Apoi m-am oprit din nou. Nu puteam să părăsesc copilul și să-l las singur, să moară acolo, așa cum s-ar fi întâmplat în mod sigur dacă ar fi rămas în tren. Am alergat repede la canistra care mirosea a lapte înăcrit și l-am scos afară. O clipă mai târziu, motorul a mugit și camionul a pornit din loc. Am strâns copilul mai tare, iar acesta s-a cuibărit iertător lângă mine. Căldura lui mi-a umplut brațele. În acea clipă, totul era perfect.

Polițistul de lângă tren a strigat ceva, dar nu l-am înțeles. Un al doilea paznic și-a făcut apariția pe peronul gării, ținând în lesă un lup alsacian care mârâia. M-a cuprins panica și am sărit, mai-mai să scap copilul din brațe. L-am strâns mai tare, m-am așezat pe vine și m-am ascuns după colț, în timp ce ei treceau în fugă pe lângă mine spre tren. Era imposibil să fi observat că lipsește un prunc dintre atâția. Dar arătau cu mâna din ușa vagonului, pe care în graba mea o lăsasem deschisă, spre urmele mele din zăpadă.

Am alergat disperată în gară, spre debaraua în care dormeam. În spatele ei era o scară rahitică ce ducea la pod. Când m-am urcat pe ea, piciorul mi s-a încurcat într-o pătură roasă care stătea pe jos. Am scuturat-o de pe picior și am început să urc scara. Dar nu puteam să mă țin decât cu o mână și am alunecat de pe a doua treaptă și era cât pe ce să scap copilul, care a început să scâncească, riscând să ne dea de gol.

Mi-am adunat puterile și am început să urc din nou. Vocile se auzeau tot mai aproape, întrerupte de un lătrat ascuțit. Am ajuns în pod, un spațiu cu plafonul jos duhnind a șobolani morți și a mucegai. M-am grăbit să-mi fac loc printre lăzile goale spre lucarnă. Mi-am rupt unghiile în timp ce am deschis-o. O suflare

de aer înghețat m-a lovit drept în față. M-am aplecat în față și am scos capul pe fereastră, dar era prea mică. Nu-mi treceau umerii.

Auzeam paznicii de jos, care acum intraseră în clădire. Am împins repede copilul pe fereastră afară și l-am pus pe acoperișul înclinat, plin de zăpadă, de deasupra peronului. L-am fixat acolo, rugându-mă să nu se rostogolească sau să plângă din cauza frigului care îi înghețа pielea.

Am închis fereastra și am coborât repede treptele de la pod, apucând mătura. În timp ce ieșeam din debara, era să dau nas în nas cu unul dintre paznici.

— *Guten Abend…* am bâiguit, străduindu-mă să-l privesc în ochi. Nu mi-a răspuns, dar m-a străpuns cu privirile. *Entschuldigen Sie, bitte.*[7]

Mi-am cerut scuze și l-am ocolit pe paznic, simțindu-i ochii în spate și pregătindu-mă să mă opresc la ordinul lui. M-am strecurat afară și m-am prefăcut că mătur zăpada murdară de cărbune de pe peron, până când am fost sigură că nu se mai uită la mine. Apoi am alergat în jurul gării, rămânând în umbra clădirii. M-am uitat în sus, la acoperiș, căutând ceva pe care să pun piciorul. N-am găsit nimic, așa că m-am cățărat pe burlan, în timp ce gheața mi se topea pe coapsele răsucite. Când eram aproape de acoperiș, am simțit că palmele îmi iau foc. Am ajuns sus și mă rugam să găsesc copilul acolo. Dar între degetele mele nu era nimic.

Mi s-a strâns stomacul. Oare să fi găsit nemții copilul? M-am întins din nou, cu brațele cât mai departe și am găsit o bucățică de cârpă. Am apucat de ea, încercând să-l trag pe copil spre mine. Dar mi-a scăpat printre vârfurile degetelor. Am întins mâna disperată după el și am apucat marginea scutecului chiar înainte să cadă.

L-am tras mai aproape de mine și am coborât cât mai repede, mai să alunec în timp ce mă luptam să mă țin cu o singură mână. În cele din urmă am ajuns jos și am băgat copilul, în siguranță, în haina mea. Dar nemții erau chiar după colț, vocile lor erau aproape și furioase. Nu îndrăzneam să mai zăbovesc nicio secundă și am luat-o la fugă, pașii mei întrerupând

netezimea zăpezii.

Au trecut câteva ore de când am fugit din gară. Nu știu câte, numai că este noapte adâncă și că ninge din nou, iar cerul este mut și cenușiu. Sau așa ar fi fost dacă m-aș fi uitat în sus. Furtuna se întețise, ace de gheață îmi intrau în ochi și mă sileau să-mi aplec bărbia și mai mult în piept. Aș fi vrut să merg în direcția dealurilor, spre adăpostul pădurii, dar terenul care părea neted din depărtare, are povârnișuri și gropi, chinuindu-mi picioarele. O iau pe un drum mai neted care merge prea aproape de marginea pădurii. Privesc neliniștită la drumul îngust care merge paralel cu copacii. Deocamdată, din fericire, este pustiu.

În pătura nesfârșită de alb, îmi imaginez mica noastră fermă, din apropiere de coasta olandeză, cu aerul sărat și rece dinspre Marea Nordului, unde locuiam numai cu părinții mei. Deși fuseserăm cruțați de raidurile aeriene care reduseseră Rotterdamul la un morman de moloz, ocupația fusese dură. Nemții se concentraseră pe apărarea orașelor de pe țărm, minaseră plajele ca să nu mai putem merge pe ele și încartiruiseră soldați peste tot – și așa îl cunoscusem pe cel care devenise tatăl copilului meu.

Nu mă forțase. Dacă ar fi făcut-o sau dacă aș fi spus că așa fusese, poate că părinții mei ar fi fost mai iertători. Nici măcar nu încercase în cele două săptămâni cât stătuse la ferma noastră, deși din privirile lungi pe care le arunca peste masă îmi dădeam seama că mă dorește. Trupul lui înalt, lat în umeri, era prea mare în spațiul strâmt al casei, o mobilă care nu se potrivea. Am răsuflat cu toții ușurați când s-a mutat în altă parte. Dar s-a întors, a adus o jumătate de duzină de ouă proaspete așa cum nu mai văzusem de dinainte de război și ciocolată ca să ne mulțumească. Eram plictisită – războiul începuse când aveam 12 ani și îmi luase cu el toate seratele dansante și alte lucruri normale pe care aș fi putut să le cunosc ca adolescentă. Cu acest soldat, și el aproape un copil, simțeam pentru prima dată că mă bagă cineva în seamă.

Așa că atunci când a venit noaptea la mine, furișându-se pe ușa din spate în patul meu îngust și rece, am simțit că sunt cea

aleasă și am fost emoționată de atingerea lui – un bărbat mult mai sigur pe el decât băieții împiedicați pe care îi cunoscusem la școală. Nu am văzut uniforma cu aceleași însemne ca și cea purtată de SS-iștii care o luaseră pe Steffi Klein. Era pur și simplu un soldat care fusese recrutat în armată. Nu unul dintre ei. Amintirile mele din singura noapte petrecută împreună sunt învăluite în ceață, ca un vis de dorință pe jumătate uitată și apoi durerea care mă obligase să-mi acopăr gura ca să nu mă audă părinții cum țip. Totul se terminase foarte repede și mă lăsase cu o dorință nu pe deplin satisfăcută și cu sentimentul că trebuia să fie mai mult decât atât.

Și dus a fost. Neamțul nu mai venise și, două zile mai târziu, am aflat că unitatea lui plecase. Atunci mi-am dat seama că făcusem o greșeală. Dar abia o lună mai târziu am înțeles cât de gravă fusese greșeala mea.

Sfârșitul a venit pe neanunțate într-o zi de primăvară mai caldă decât majoritatea. Soarele dimineții scălda satul nostru, Scheveningen, și pescărușii se chemau unul pe altul peste golf. Stăteam în pat și nu puteam uita de război nici măcar câteva minute.

Apoi ușa camerei mele s-a dat de perete și în ochii ieșiți din orbite ai tatei se vedea că aflase adevărul.

— Afară!

Mă uitam la el și nu-mi venea să cred. De unde știa? Nu spusesem nimănui. Nu mă așteptam să țin secretul la infinit, dar eram sigură că se mai poate o lună sau cam așa ceva, suficient pentru ca să văd ce aveam să fac. Probabil că mama, care intrase la mine în cameră cu câteva zile în urmă în timp ce mă îmbrăcam, văzuse curba pântecelui meu. Restul, adică momentul când neamțul fusese la noi, nu era așa de greu de ghicit.

Tata era un olandez mândru și înverșunat și avea drept dovadă faptul că se alesese cu un șchiopătat din Primul Război Mondial. Relația mea cu neamțul era cea mai mare trădare. Desigur, nu ar fi vrut ca eu, singura lui fiică, în vârstă de șaisprezece ani, să plece de acasă. Dar același bărbat care îmi legase cândva șireturile și mă dusese pe umeri, acum îmi ținea

neînduplecat ușa deschisă ca să ies pe ea pentru ultima dată.

M-am încordat gata să primesc bătaia sau dojana lui, dar îmi arăta pur și simplu ușa:

— Pleacă!

Ochii lui nu i-au întâlnit pe ai mei.

— Nu! a strigat mama când am plecat.

Dar în vocea ei nu era niciun pic de putere. Mi-a venit inima la loc când a fugit după mine. Poate că măcar de astă dată îl înfruntase pe tata și se luptase pentru mine. Dar îmi îndesase în mână banii pe care îi pusese deoparte. Mă așteptam să mă îmbrățișeze.

Nu m-a îmbrățișat.

În depărtare se aude un șuier. Mă las pe vine în spatele unui copac când apare un tren din aceeași direcție din care veniserăm noi și își croiește drum pe câmpia albă. Nu pot fi sigură, dar de la distanță pare un tren la fel cu cel din care am luat copilul. Merge spre est, ca toate trenurile cu evrei. Prunci răpiți, exact la fel ca al meu, dar din familii cu doi părinți care îi iubeau, care îi doreau. Îmi înăbuș un țipăt și ies dintre copaci, dorind să alerg după el și să iau și alți copii, așa cum îl luasem pe acesta. Dar trupșorul copilului atârnă cald și greu în brațele mele, singura viață pe care am salvat-o. Am salvat-o – cel puțin deocamdată. În spatele trenului care se îndepărtează, cerul se luminează cenușiu la răsărit. În curând vor veni zorile și suntem încă prea aproape de gară. Poliția poate să apară în orice moment. Ninge abundent, îmi udă paltonul și ajunge la copilul de sub el. Trebuie să continuăm să mergem. Mă afund mai departe în pădure, să nu mă vadă nimeni. Aerul este neclintit și copleșit de o tăcere pe care numai zăpada o poate aduce. Picioarele mele sunt acum două blocuri de gheață, genunchii îmi tremură. Sunt slăbită din cauză că am mâncat atât de puțin în lunile cât am stat la gară și mi s-a uscat gura de sete. Dincolo de copaci nu este nimic altceva decât albul nesfârșit. Încerc să-mi amintesc din timpul călătoriei mele de acum câteva luni la căminul pentru fete cât de departe este până la următorul sat. Dar chiar dacă ajung acolo, nimeni nu-și va risca viața ca să ne adăpostească pe noi.

Mut copilul pe șoldul celălalt și îi dau la o parte zăpada de pe frunte. Când o fi mâncat ultima dată? Nu s-a mișcat și nici n-a plâns de când am plecat de la gară și mă întreb dacă mai respiră. Mă retrag repede într-un pâlc mai des de copaci și îl desfăș ceva mai mult, ținându-l mai aproape de mine ca să-i fie cald. Are ochii închiși și doarme – sau așa sper. Are buzele crăpate și sângerânde din cauza deshidratării, dar pieptul i se ridică și se lasă în jos ritmic. Piciorușele lui goale sunt ca niște bucățele de gheață.

Privesc disperată de jur-împrejur prin pădure, gândindu-mă la ceilalți prunci din tren, aproape morți. Ar fi trebuit să iau niște haine de pe ei pentru acest copil. Mă deschei la palton și la bluză și mă cutremur când rafala de gheață și de zăpadă îmi atinge pielea. Pun copilul la piept și îmi doresc să văd cum apar câteva picături din lichidul cenușiu pe care îl storsesem în ultimele patru luni ca să-mi ușurez suferința. Dar mișcările mele sunt stângace – nu m-a învățat nimeni cum să alăptez, iar copilul este prea slăbit ca să sugă. Sânii mă dor de dorință, dar nu iese nimic. Laptele meu s-a dus, a secat. După ce născusem, surorile îmi spuseseră că erau femei care ar fi fost gata să plătească pentru laptele meu. Am scuturat din cap și am refuzat, indiferent cât de mare nevoie aveam de bani, căci nu voiam să mi se ia și asta. Dacă nu mai aveam copilul, voiam să se termine totul cât mai repede.

Copilul meu. O parte din mine dorea să nu fi ținut copilul în brațe atunci, ca brațele să nu fi memorat forma trupului și a capului său. Poate că așa nu m-ar fi durut brațele în fiecare clipă. O dată m-am gândit ce nume i-aș fi pus. Dar pe măsură ce apăreau numele în mintea mea, simțeam o durere ca un cuțit în tot corpul și am renunțat la acel gând. Mă întreb oare cum îl cheamă acum și mă rog să fi ajuns la niște oameni care să-l iubească și să-i fi dat un nume cu adevărat puternic, bun.

Dând la o parte gândurile despre propriul copil, îl studiez pe cel aflat în brațele mele. Are conturul feței puțin rectangular în jurul obrajilor bucălați și este perfect ascuțit spre bărbie. Este o formă deosebită și știu că există o întreagă familie acolo la fel – mă rog să mai fie – cu fețe având exact aceeași formă.

În spatele meu trosnește ceva în depărtare. Mă întorc și mijesc ochii, încercând să disting ceva prin zăpada care cade, dar drumul pe care am venit este ascuns de ramurile împletite și de tufișuri. Inima îmi bate mai repede. Poate că era motorul unei mașini. Deși suntem bine ascunși de copaci, nu departe de marginea pădurii este un drum. Dacă polițiștii s-au luat după noi, urmele pașilor mei în zăpadă îi vor conduce ușor aici. Îmi țin respirația, simțindu-mă ca un animal hăituit în timp ce mă străduiesc să aud voci sau alte sunete străpungând liniștea. Nimic – cel puțin deocamdată.

Îmi strâng paltonul pe mine și pornesc înainte printre copaci. Țin stângace copilul cu un braț, în timp ce cu celălalt dau la o parte crengile joase din calea noastră. Zăpada care se scutură de pe ele îmi cade în jos, pe sub gulerul paltonului, udă și rece ca gheața. Picioarele mi s-au udat prin ghetele luate la mâna a doua și încep să mă doară.

Copilul atârnă tot mai greu în brațele mele. Încetinesc pasul, gâfâi din greu, apoi mă aplec să iau o mână de zăpadă ca să-mi potolesc uscăciunea din gură, iar răceala ei mă arde prin găurile din mănuși. Mă îndrept și mai că scap copilul. Oare i-o fi sete?

Mă întreb dacă să-i dau puțină zăpadă, oare i-ar face bine sau ar înrăutăți lucrurile și mai mult? Întind brațele ținându-l și mă simt dintr-odată neputincioasă. Sunt atât de multe lucruri pe care nu le știu. În afară de cele câteva clipe fugare de după naștere, nu am ținut niciodată în brațe un copil, nici nu am îngrijit vreunul. Vreau să-l las jos. Cu mâinile goale aș putea să ajung până în satul următor. Oricum ar fi murit în vagonul acela de tren. Ar fi mult mai rău acum?

Mânuța copilului, nu mult mai mare decât o nucă, țâșnește în sus, mă apucă de un deget și mă ține strâns. Oare ce crede când privește în sus și vede alt chip decât cel pe care l-a cunoscut de când s-a născut?

Are aproape aceeași vârstă pe care ar fi avut-o și al meu. Îmi imaginez o mamă ale cărei cicatrice sunt la fel de dureroase ca și ale mele. Când mă uit la acest copil, mi se sfâșie inima. Cândva a avut un nume. Cum poate spera să-și găsească părinții, un copil atât de mic, încât nici nu știe ce nume are? Îmi doresc să

respire, să mai mergem până găsim un adăpost.

Îl mângâi blând pe cap, după care îl acopăr din nou. Apoi îmi dublez eforturile și măresc pasul. Dar vântul s-a întețit, crengile încărcate de zăpadă mă biciuiesc și abia mai pot să respir. A fost o greșeală să mă opresc a doua oară. Nu există alt adăpost decât gara pe o rază de mulți kilometri. Dacă rămân aici, vom muri, la fel de sigur cum ar fi murit copilul dacă ar fi rămas în tren.

— Nu pot s-o fac! strig cu voce tare, uitând în disperarea mea că nu trebuie să mă audă nimeni.

Drept răspuns, vântul urlă și mai tare.

Încerc să merg din nou înainte. Degetele de la picioare mi-au amorțit, îmi simt picioarele ca de plumb. Fiecare pas împotriva vântului furios este tot mai anevoios. Zăpada se transformă într-o măzăriche de gheață, formând un strat peste noi. Lumea din jur a devenit ciudat de cenușie pe margini. Ochii copilului sunt închiși și s-a resemnat cu soarta lui dintotdeauna. Fac un pas înainte, mă împiedic și mă ridic din nou în picioare.

— Îmi pare rău, șoptesc, neputând să-l mai țin în brațe.

Apoi mă prăbușesc în față și totul se întunecă.

Capitolul 4
Astrid

Scârțâitul unei clanțe care se răsucește, mâini care împing lemnul aspru. La început, parcă fac parte dintr-un vis din care nu pot ieși.

Dar sunetele se repetă, de astă dată mai tare, urmate de scrâșnetul unei uși care se deschide. Mă străbate un val de teroare ascuțită. În cele cincisprezece luni de când m-am întors au fost mai multe inspecții inopinate, Gestapoul sau poliția locală trimit citații. Încă nu m-au observat, nici nu mi-au cerut *Ausweis*-ul pe care l-a obținut *Herr* Neuhoff pentru mine, legitimația care mă tem că nu este suficient de bună. Reputația mea ca artistă este o binecuvântare sau un blestem în Darmstadt, îmi oferă mijlocul de a supraviețui, dar în același timp face ca identitatea mea falsă să fie foarte șubredă, aproape imposibil de menținut. Așa că atunci când vine inspectorul dispar în fundul unuia dintre vagoanele acoperite cu prelată sau, dacă nu este timp, în pădure. Dar aici, în cabina lui Peter, cu o singură ușă și fără subsol, sunt prinsă în capcană.

O voce profundă de bărbat străbate întunericul.

— Sunt eu.

Mâinile lui Peter, pe care le simt atât de des noaptea în ultimele luni, mă smulg din visarea despre trecutul pe care nu vreau să-l părăsesc și îmi masează blând spatele.

— Au găsit pe cineva în pădure.

Fac ochii mari.

— Cine a găsit? Tu? întreb.

Peter nu prea doarme noaptea, străbate ținutul ca un coiot fără astâmpăr, chiar și când este iarna cea mai grea. Întind mâna să-i ating obrajii nebărbieriți și observ îngrijorarea care îi desenează cearcăne sub ochii mai întunecați acum.

— Am fost jos, la râu, răspunde Peter. Credeam că este vreun animal rănit.

Peter rotunjește exagerat vocalele, pronunță *v* aproape ca *w*, căci accentul lui rusesc nu este deloc diluat, de parcă ar fi plecat

din Leningrad acum câteva săptămâni, nu câțiva ani.

— Și atunci bineînțeles că te-ai dus mai aproape, am spus tachinându-l.

Eu m-aș fi dus în partea cealaltă.

— Da.

Mă ajută să mă ridic în picioare.

— Erau leșinați, așa că i-am adus aici.

Respirația lui miroase puțin a băutură, înghițită prea curând ca să devină stătută.

— Ei? repet eu, cuvântul fiind acum o întrebare.

— O femeie.

Mă încearcă puțină gelozie când îmi imaginez că ține în brațe pe altcineva.

— Era și un copil.

Scoate din buzunar o țigară răsucită manual.

O femeie și un copil, noaptea, singuri în pădure. Asta e ceva ciudat, chiar și pentru un circ. Întâmplările stranii nu aduc nimic bun – și nici străinii.

Mă îmbrac repede și îmi pun paltonul. Mai jos de rever se simte conturul aspru al cusăturilor rupte, acolo unde fusese cusută cândva steaua galbenă. Îl urmez pe Peter afară, în întunericul înghețat, și las bărbia în piept ca să mă apăr de vântul mușcător. Casa lui este una dintre cele câteva împrăștiate pe panta care coboară blând, locuințe private pentru artiștii cei mai talentați și cu cea mai mare vechime.

Deși reședința mea oficială este în cabină, o clădire separată unde dorm cele mai multe fete, a devenit repede o obișnuință să dorm cu Peter. Mă furișez acolo noaptea și de acolo dimineața, fără să mă feresc deloc.

Când mă întorsesem la Darmstadt, avusesem intenția să rămân numai până când *Herr* Neuhoff va găsi o trapezistă, iar eu mă voi gândi unde să mă duc. Dar aranjamentul a funcționat și, în timp ce mă pregăteam să merg pentru prima dată cu circul în turneu, ideile mele despre plecare au dispărut. Apoi l-am cunoscut pe Peter, care venise la Circul Neuhoff în anii cât lipsisem eu. Este clovn, dar nu tipul de bufon, pe care îl asociază de regulă cu acest cuvânt cei care nu fac parte din lumea

circului. Numerele lui sunt originale și minuțioase, îmbină comedia, satira și ironia cu un simț artistic cum n-am mai văzut niciodată.

Nu mă așteptasem să mai am pe cineva, și cu atât mai puțin să mă îndrăgostesc. Peter este cu zece ani mai mare ca mine și este diferit față de ceilalți artiști. S-a născut în aristocrația rusă, pe vremea când aceasta mai exista; se spune că era văr cu țarul Nicolae. Într-o altă viață nu ne-am fi cunoscut niciodată. Dar circul egalizează totul: indiferent de clasă, de rasă sau de proveniență, aici suntem toți la fel, judecați după talentul nostru. Peter a luptat în Marele Război. Fusese rănit, dar niciuna dintre aceste răni nu era vizibilă. Avea însă în el o anumită melancolie care lăsa să se înțeleagă că nu se refăcuse niciodată. Tristețea lui se potrivea cu a mea și ne-am simțit atrași unul de altul.

Am pornit spre cabina femeilor. Peter clatină din cap și mă conduce în altă direcție.

— Acolo sus.

Lumina țigării strălucește ca o torță când inhalează.

Nou-veniții sunt în vila domnului Neuhoff – asta este ceva neobișnuit.

— Nu pot să rămână aici, spun eu în șoaptă, deși nu este nimeni în preajmă care să ne audă.

— Bineînțeles că nu, răspunde Peter. Numai temporar, ca să nu moară în viscol.

Umbra lui se înalță deasupra mea. Nu numai tristețea face ca succesul lui Peter în postura de clovn să fie puțin probabil. Odată, mi-a spus că prima dată când încercase să intre la un circ fusese respins, i se spusese că este prea înalt pentru un clovn. Așa că făcuse ucenicie la un teatru din Kiev, își elaborase un personaj ironic care se potrivea cu trăsăturile lui bolovănoase și picioroangele lungi și mersese de la un circ la altul, construindu-și reputația în jurul numărului. Numerele lui Peter, care exprimă adesea o nepăsare plină de umor față de autorități, sunt cunoscute peste tot. În anii de război, rutina lui devenise mai caustică și ura față de război mai puțin voalată. Și pe măsură ce îi creștea reputația de impolitețe îndrăzneață, creștea

și publicul.

Deschide ușa vilei unde fusesem numai la sărbătoarea pe care o organizează *Herr* Neuhoff pentru tot circul în fiecare decembrie și în alte câteva ocazii de când mă întorsesem. Intrăm fără să batem la ușă. Din capul scării, *Herr* Neuhoff ne face semn să mergem sus. Într-una dintre camerele pentru oaspeți, doarme o fată cu păr lung, blond, pe un pat de mahon cu baldachin. Pielea ei palidă este aproape translucidă pe cearșafurile frumoase, bordo.

Pe măsuța de lângă ea este un bebeluș așezat într-un leagăn improvizat, făcut dintr-un coș mare împletit. Moise pe apa Nilului, privind la noi cu ochi negri, plini de interes.

Copilul nu poate avea mai mult de câteva luni, așa presupun, deși nu am nicio experiență în această privință. Are gene lungi și obrăjori rotunzi, așa cum se văd rareori în zilele acestea de restriște. E frumos – dar nu sunt toți așa la această vârstă?

Herr Neuhoff dă din cap spre copil.

— Înainte să-și piardă cunoștința ne-a spus că este fratele ei.

Un băiat.

— Dar de unde vin? întreb.

Herr Neuhoff ridică din umeri.

Fata doarme profund. Cu o conștiință curată, ar fi spus mama mea. Are cozi groase, blonde, ca o eroină din poveștile lui Hans Christian Andersen. Ar fi putut fi membră a *Bund Deutscher Mädel* – Liga Tinerelor Fete Germane, care defilau pe Alexanderplatz ținându-se de mâini și cântând cântece dezgustătoare despre patrie și despre uciderea evreilor. Peter spusese că este o femeie, dar nu putea avea mai mult de șaptesprezece ani. Mă simt atât de bătrână și de obosită în comparație cu ea.

Fata se mișcă. Întinde brațele înainte, căutând copilul cu un gest pe care îl știu cât se poate de bine din visurile mele. Simțind golul, începe să fluture din brațe. Văzând cât este de disperată, cuvintele îmi vin singure în cap: „Nici vorbă să fie fratele ei."

Herr Neuhoff ia copilul și îl pune în brațele tinerei, iar aceasta se liniștește imediat.

— *Waar ben ik?* Olandeză. Clipește, apoi repetă întrebarea în

germană: Unde sunt?

Vocea ei este subțire, șovăielnică.

— La Darmstadt, răspunde *Herr* Neuhoff.

Pe chipul fetei nu se vede nicio reacție de recunoaștere. Nu este din aceste locuri.

— Ești la Circul Neuhoff.

Fata clipește.

— Un circ.

Deși nouă ni se pare ceva absolut normal – circul a fost tot ce am cunoscut mai mult de jumătate din viața mea –, pentru ea probabil că sună ca rupt dintr-o poveste. Un spectacol ciudat. Înțepenesc întorcându-mă imediat cu gândul la fata timidă cu privirea în jos din curtea școlii. O aruncăm înapoi în zăpadă dacă nu suntem destul de buni pentru ea.

— Câți ani ai, copilă? întreabă blând *Herr* Neuhoff.

— Împlinesc șaptesprezece luna viitoare. Am fugit de acasă, de la tata, spune ea într-o germană mai moale de astă dată. Sunt Noa Weil și acesta este fratele meu.

Cuvintele ei vin prea repede, răspunzând la întrebări care nu fuseseră puse.

— Cum îl cheamă? o întreb.

Un moment de ezitare.

— Theo. Suntem de pe coasta olandeză, spune fata după altă pauză. Lucrurile mergeau prost, tata bea și ne bătea. Mama a murit la naștere, așa că mi-am luat frățiorul și am plecat.

Dar ce făcea aici, la sute de kilometri de casă? Nimeni nu fugea acum din Olanda în Germania. Povestea ei nu prea stă în picioare. Aștept ca *Herr* Neuhoff s-o întrebe dacă are documente.

Fata studiază chipul copilului cu ochi pătrunzători.

— E bine?

— Da, a mâncat bine înainte să adoarmă, o asigură *Herr* Neuhoff.

Fata ridică din sprâncene.

— A mâncat?

— A băut, așa ar fi trebuit să spun, se corectează *Herr* Neuhoff. O formulă pregătită de bucătăreasa noastră din zahăr

și miere.

Fata ar fi știut în mod sigur asta dacă ea ar fi îngrijit copilul. Mă duc spre Peter, care stă pe un scaun lângă ușă.

— Minte, spun eu încet.

Fata cea prostuță probabil că a rămas însărcinată. Dar nu se vorbește despre astfel de lucruri. Peter a ridicat din umeri detașat.

— Probabil că are motivele ei ca să fugă. Toți avem.

— Ești bine-venită, poți să rămâi aici, spune *Herr* Neuhoff.

Mă uit cu gura căscată: ce este în capul lui?

— Firește, după ce te faci bine va trebui să muncești.

— Firește.

Fata se ridică în capul oaselor, cu spinarea dreaptă, refuzând sugestia că ar aștepta ceva de pomană.

— Știu să gătesc și să fac curățenie.

Îmi vine să râd de naivitatea ei și mi-o și imaginez în bucătărie, făcând clătite și curățând sute de cartofi.

Herr Neuhoff dă din mână.

— Avem bucătărese și femei de serviciu. Nu, cu înfățișarea ta ar fi păcat. Vreau să fii artistă.

Peter îmi aruncă o privire uimită. Artiștii noi sunt recrutați din toată Europa și chiar de mai departe; concurența este mare și poți obține un post numai după ce te-ai antrenat toată viața. Talentele nu se găsesc pur și simplu pe stradă – sau în pădure. *Herr* Neuhoff știe și el. Se întoarce spre mine:

— Aveai nevoie de o nouă trapezistă, da?

În spatele lui, fata face ochii mari.

Ezit. Cândva un număr putea avea și șase trapeziști, care zburau și făceau salturi mortale unul pe lângă altul prin aer. Dar acum suntem numai trei și de când m-am întors m-am limitat în mare parte la *corde lisse*{8} și la pânza spaniolă{9}.

— Desigur, dar nu a lucrat niciodată. Nu pot s-o învăț pur și simplu cum să zboare cu trapezul. Poate că ar putea să călărească sau să vândă programe.

Există zeci de treburi mai ușoare pe care le poate face. Ce îl face pe *Herr* Neuhoff să creadă că ar putea executa acrobații în aer? De regulă, depistez un talent de la un kilometru. Aici nu

văd nimic. Încearcă să transforme o rață în lebădă și planul acesta este sortit eșecului.

— Nu avem timp să găsim pe altcineva pentru numerele acrobatice în aer până plecăm în turneu, răspunde *Herr* Neuhoff. Arată exact cum trebuie. Mai avem aproape șase săptămâni până la plecare.

Dar nu mă privește în ochi când spune asta. Șase săptămâni înseamnă cât ai clipi din ochi, în comparație cu antrenamentul de o viață întreagă prin care am trecut noi, toți ceilalți. Îmi cere să fac imposibilul și știe prea bine.

— Este prea durdulie pentru o trapezistă, spun eu, evaluându-i trupul cu un ochi critic.

Chiar și pe sub plapumă, se vede că are șoldurile și coapsele rotunjite. Este slabă, are mijlocul subțire și o delicatețe care sugerează că nu a făcut niciodată muncă grea. Nu ar fi supraviețuit noaptea în zăpadă dacă nu ar fi găsit-o Peter. Și nu va rezista nicio săptămână aici.

Aud un târșâit și mă întorc. Este Emmet, fiul domnului Neuhoff, care ne privește din cadrul ușii, rotunjindu-și gura buhăită în timp ce asistă la disputa dintre noi. A fost întotdeauna un copil ciudat, făcea farse urâte și intra în bucluc.

— Nu-ți convine să te eclipseze cineva pe scenă, nu-i așa? pufnește el la mine.

Întorc privirea și îl ignor. Fata este mai frumoasă decât mine, trebuie să recunosc, căci îi compar înfățișarea cu a mea, așa cum fac toate femeile. Dar aici frumusețea nu ajută. La circ, talentul și experiența sunt ceea ce contează, iar ea nu avea nici una, nici alta.

— Nu poate să rămână aici, spune și Peter de pe scaunul lui, iar intensitatea din vocea lui mă face să sar în sus. *Herr* Neuhoff este un om blând, dar este circul lui și nici chiar vedetele de calibrul lui Peter nu pot să-și exprime pe față dezacordul.

— Vreau să spun că, după ce se face bine, va trebui să plece, explică Peter.

— Unde? întreabă *Herr* Neuhoff.

— Nu știu, recunoaște Peter. Dar cum să stea aici? O fată cu un copil mic, oamenii o să pună întrebări.

Se gândește la mine, la cercetările suplimentare și la pericolul pe care îl poate aduce sosirea lor aici. Deși identitatea și trecutul meu sunt cunoscute tacit în lumea circului, am reușit să mențin aparențele, cel puțin până acum.

— Nu putem risca să atragem atenția.

— Nu va fi o problemă dacă face parte din personalul artistic. Acrobații se mută tot timpul de la un circ la altul.

Așa a fost cândva, îl corectez în gând. De-a lungul anilor am avut mulți artiști noi – odată am avut un dresor de animale sârb, altă dată un jongler din China. Dar acum personalul artistic s-a subțiat. În zilele noastre pur și simplu nu sunt destui bani ca să mai aducem și alte numere.

— O verișoară de la un alt circ, propune *Herr* Neuhoff, dezvăluindu-ne astfel planul. Artiștii noștri vor ști altceva, dar această poveste îi va satisface pe lucrătorii sezonieri. Iar dacă este gata să lucreze, nimeni nu o să observe.

Este adevărat că publicul nu-i va da atenție; spectatorii vin conștiincioși în fiecare an, dar nu văd oamenii din spatele spectacolului.

— Sunteți foarte amabil că îmi oferiți o slujbă, intervine fata.

Se străduiește să se ridice fără să lase copilul din brațe, dar efortul pare s-o sleiască de puteri și se lasă din nou pe spate.

— Dar nu vrem să fim o povară. Imediat ce ne odihnim puțin și se îndreaptă vremea, plecăm.

Văd panica din ochii ei. Nu au unde să se ducă. Mă întorc triumfătoare spre *Herr* Neuhoff:

— Vedeți, nu poate să facă așa ceva.

— Nu am spus asta.

Fata se îndreaptă din nou și ridică bărbia.

— Sunt sârguincioasă și sunt sigură că, dacă mă antrenez suficient, am să pot.

Dintr-odată pare dornică să se afirme acolo unde acum un minut nu dorea nici măcar să încerce, genul de sfidare în care mă recunosc pe mine. Mă întreb dacă își dă seama în ce se bagă.

— Dar nu putem s-o pregătim, repet eu, căutând un alt argument ca să-l conving pe *Herr* Neuhoff că treaba nu va merge.

— Ba poți, Astrid.

În vocea lui este o forță cu totul nouă. Se abține să-mi poruncească, dorind să mă facă să înțeleg.

— Tu ai găsit adăpost aici, Astrid. Trebuie să faci asta.

Ochii lui îi sfredelesc pe ai mei. Așadar, a venit momentul să-mi plătesc datoria. Tot circul a riscat ca să mă ascundă, acum trebuie să fac și eu același lucru pentru o străină. Chipul lui se îmblânzește.

— Doi nevinovați. Dacă nu-i ajutăm, vor muri în mod sigur. Nu vreau să am așa ceva pe conștiință.

Nu putea să îi refuze pe ea și pe copilul ei, așa cum nu putuse să mă refuze pe mine. Ochii mei îi întâlnesc pe ai lui Peter, care deschide gura să protesteze încă o dată că riscăm totul. Dar o închide, căci își dă seama că ar fi inutil să mai discute.

— Bine, spun eu în final.

Dar și ceea ce îmi poate cere *Herr* Neuhoff are o limită. Șase săptămâni.

— Am să încerc să o pregătesc să fie gata în momentul în care plecăm în turneu. Dar dacă nu este, va trebui să plece.

Mai mult de atât nu l-am înfruntat niciodată, iar timp de o secundă mi se pare că suntem din nou egali. Dar zilele acelea s-au dus de mult. Îl privesc drept în ochi, silindu-mă să nu clipesc.

— De acord, se îmbunează el, spre mirarea mea.

— Începem mâine dis-de-dimineață.

Șase săptămâni sau șase ani – nu contează, oricum nu va putea face asta. Fata se uită la mine, iar eu aștept să protesteze. Dar ea tace și în ochii ei mari, temători, se vede o sclipire de recunoștință.

— Dar a fost aproape degerată, protestează *Herr* Neuhoff. Este epuizată. Are nevoie de timp ca să se refacă.

— Mâine, insist.

O să dea greș și o să terminăm cu ea.

Capitolul 5
Noa

Vine să mă ia înainte de ivirea zorilor.

Sunt deja trează, îmbrăcată cu un halat care nu este al meu. Cu câteva clipe mai înainte, am sărit în sus înspăimântată. Visasem că mă dusesem înapoi la vagonul de tren din gară pentru a doua oară, nu numai ca să salvez mai mulți copii, ci și pentru că știam cumva că propriul meu copil era printre ei. Dar când am deschis ușa vagonului, acesta era gol. Am întins brațele în bezna de nepătruns și am țipat, căci nu strângeam nimic între ele.

M-am trezit din vis, sperând că nu țipasem prea tare și nu-i speriasem pe ceilalți oameni din casa aceasta ciudată. M-am străduit să închid din nou ochii. Trebuia să mă duc înapoi să-mi salvez copilul. Dar imaginea dispăruse.

Când tremuram mai tare, am întins mâna după copil, care dormea împăcat în coșul de lângă pat, transformat în leagăn. L-am tras la mine și căldura lui m-a liniștit. Mi-am adaptat ochii la camera nemișcată, luminată parțial de razele lunii care se filtrau prin perdelele trase într-o parte și legate cu frânghii. Într-un colț ardea un foc molcom. Mobilele erau mai mari decât tot ce văzusem până atunci. Îmi aminteam de chipurile ciudate adunate în jurul meu când mă trezisem în ziua precedentă, de proprietarul rotofei al circului, de femeia care mă privea cu atâta dezgust și de bărbatul cu fața lungă, care ședea pe un scaun și privea ca la alcătuirea distribuției personajelor dintr-o poveste pe care mi-o citise mama când eram mică.

Circul – spuneau ei – este greu de crezut că o asemenea lume mai există chiar și în timpul războiului. Aș fi fost mai puțin surprinsă dacă m-aș fi trezit pe lună. Fusesem la circ o singură dată când aveam trei ani și plânsesem din cauza luminilor strălucitoare și a zgomotelor puternice, până când tata se văzuse nevoit să mă scoată afară din cort. Și acum sunt aici. E ciudat, dar nu mai ciudat decât să găsești un vagon de marfă plin cu prunci sau toate câte mi s-au întâmplat de când plecasem de

acasă.

Privesc în jos spre copil, proaspăt îmbăiat și cuibărit în brațele mele. Theo, așa îi spusesem fără să stau pe gânduri când mă întrebaseră. Nu știu de unde îmi venise acest nume. Doarme în îndoitura cotului meu, iar eu stau nemișcată ca să nu-l trezesc. Chipul lui este împăcat, obrăjorii îi sunt acum trandafirii. Unde dormise înainte să fie pus în tren? Îmi imaginez un leagăn cald, mâini care îl băteau ușor pe spate ca să-l liniștească. Mă rog ca și copilul meu să doarmă undeva la fel de frumos.

În seara precedentă vorbiseră despre mine ca și când nici nu aș fi fost acolo.

— Are o înfățișare bună pentru circ, nu credeți? întrebase proprietarul, când eram cu ochii închiși și credeau că nu-i aud.

Mă evaluau ca pe un cal pe care se pregăteau să-l cumpere. Îmi venea să mă ridic și să le spun „mulțumesc frumos și nu, mulțumesc", să iau copilul și să plec în noapte. Dar vântul tăios continua să urle și dealurile se vedeau pe fereastră ca o masă neîntreruptă de alb. Dacă plecam din nou cu Theo, n-am mai fi ajuns la niciun adăpost. Așa că i-am lăsat să vorbească despre mine. Dar nu este locul nostru aici. O să stăm atât cât este nevoie ca să strâng ceva bani și apoi plec. Nu știu exact unde mă voi duce.

— Vei primi zece mărci pe săptămână, îmi spusese proprietarul circului.

Prețul părea bine calculat, dar nu era atât de scăzut încât el să profite. Ar fi trebuit să cer mai mult? Poate că era o sumă generoasă pentru cineva care nu mai fusese niciodată în arenă. Nu prea mă pricep la bani și nici nu sunt în situația de a putea negocia.

După ce oamenii de la circ au terminat de vorbit despre mine, au plecat din cameră și am adormit din nou. M-am trezit o dată și m-am dus pe întuneric la toaletă. De câteva ori a huruit ceva în depărtare, ca un ecou al dealurilor. Probabil că erau raiduri aeriene, ca acelea pe care le auzisem de atâtea ori în gară. Dar nu erau suficient de aproape ca să ne alarmeze.

Nu mai venise nimeni la mine în cameră până acum. Când

am auzit pași pe hol, m-am dat jos ușurel din pat, ca să nu-l trezesc pe Theo, și am deschis ușa înainte să bată cineva. În fața mea, în semiîntuneric, stă femeia căreia îi spuneau Astrid, cea care mă privise cu atâta dispreț în seara precedentă, iar lumina lunii venind din spatele ei îi dă o strălucire ciudată. Părul ei negru este tăiat scurt și ondulat la capete, încadrându-i fața. Nu poartă bijuterii, cu excepția unor cercei de aur cu o mică piatră roșie. Este frumoasă într-un fel exotic, cu trăsături prea accentuate pentru a se potrivi împreună perfect. Nu zâmbește.

— Ai dormit destul, spune femeia fără să mă salute și fără altă introducere. E timpul să te scoli și să începi să lucrezi.

Îmi aruncă un tricou, decolorat și cârpit la spate.

— Trebuie să porți asta.

Nu știu unde au dispărut hainele mele, ude și zdrențuite. Aștept să plece ca să mă pot schimba, dar se mulțumește numai să se întoarcă pe jumătate cu spatele.

— Nu avem nicio zi de pierdut. O să te antrenez – sau, oricum, am să încerc. Nu cred că ai să faci față, dar dacă da, atunci o să poți merge cu noi în turneu.

— Să mă antrenezi ca să fac ce anume, mai exact? o întreb dorindu-mi să fi întrebat asta în seara precedentă, înainte să spun că pot să fac așa ceva.

— Să înveți să lucrezi la trapezul zburător, răspunde femeia.

Îi auzisem discutând despre asta ieri-seară. Folosiseră cuvântul „trapezistă”, acum îmi amintesc. Învăluită în ceața oboselii, nu mă gândisem ce însemna de fapt. Acum, atrocitatea acestei propuneri mă zdrobește: vor să mă cațăr sub cupolă și să-mi risc viața legănându-mă acolo ca o maimuță. Dar nu sunt captivă aici. Nu trebuie să fac așa ceva.

— Ești foarte amabilă, dar nu cred că…

Nu vreau s-o jignesc.

— Nu cred că pot să fac așa ceva. Pot să fac curat, poate să gătesc, mă ofer, la fel ca și ieri-seară.

— *Herr* Neuhoff este proprietarul circului, mă informează femeia. Asta este dorința lui.

Vorbește clar și îngrijit, parcă nu ar fi din partea locului.

— Firește, dacă nu faci față… poate că ai vreun unchi bogat care te așteaptă?

Deși tonul ei este batjocoritor, are dreptate. Nu pot să mă duc înapoi în gară, unde până acum s-a observat în mod sigur că lipsim și eu, și copilul. Poate că dacă aș fi fost singură aș fi continuat să fug. Dar gerul aspru fusese cât pe ce să ne ucidă o dată. A doua oară nu am mai fi scăpat cu viață. Îmi mușc buzele.

— Am să încerc.

— Îți dăm șase săptămâni.

Ridică din umeri, nu pare să-i pese.

— Hai să mergem.

Îmi pun tricoul cât pot de discret pe sub halat.

— Stai.

Șovăi și mă uit la Theo, care doarme în pat.

— *Fratele* tău, spune ea, apăsând pe primul cuvânt. Theo, nu-i așa?

— Da.

Șovăie o clipă și se uită la mine. Apoi îl ia în brațe. Mă stăpânesc să nu protestez, căci gândul ca altcineva să-l țină în brațe mi se pare insuportabil. Îl pune în leagănul improvizat.

— Am rugat-o pe menajeră, Greta, să vină și să aibă grijă de el.

— Are colici, spun.

— Greta a crescut opt copii, o să se descurce.

Tot mai șovăi. Nu e vorba numai de îngrijirea lui Theo: dacă menajera o să-i schimbe scutecul, va vedea că este evreu. Mă uit la costumașul lui curat și îmi dau seama că este prea târziu. Cineva știe deja adevărul despre originea lui.

O urmez pe Astrid pe scară în jos prin casa cufundată în întuneric, în care aerul miroase a mucegai și a ars. Apoi îmi pun ghetele încă ude, care sunt în fața ușii. Îmi întinde paltonul și observ că ea nu are nicio haină. Silueta ei este perfectă, picioarele suple nu-i trădează forța și are un abdomen perfect plat, așa cum avusesem și eu înainte să nasc. Este mai scundă decât mi se păruse ieri. Dar trupul ei este ca o statuie, liniile lui elegante par sculptate în granit.

Afară, păşim în tăcere peste câmpul deschis, iar paşii noştri scrâşnesc pe gheaţă. Aerul este uscat şi parcă gerul s-a înmuiat; dacă ar fi fost aşa cu o zi în urmă, poate că am fi ajuns mai departe în pădure şi nu m-aş fi prăbuşit. Lumina lunii străluceşte puternic. Cerul nopţii este plin de stele şi, timp de o secundă, mi se pare că fiecare dintre ele scânteiază pentru câte un copil din tren. Undeva, dacă mai sunt în viaţă, părinţii lui Theo se întreabă unde s-a dus copilaşul lor, aşa cum mă întreb şi eu despre al meu. Mă uit spre cer şi trimit o rugăciune tăcută, dorindu-le să ştie că fiul lor este în viaţă.

Astrid descuie uşa unei clădiri mari. Răsuceşte un buton şi deasupra noastră se aprind luminile. Înăuntru este o sală de gimnastică dărăpănată, care miroase a transpiraţie, cu nişte saltele vechi şi mucegăite îngrămădite într-un colţ. Totul este murdar şi ponosit, la ani-lumină distanţă de strălucirea şi splendoarea pe care o asociasem întotdeauna cu circul.

— Scoate-ţi paltonul, comandă Astrid şi se apropie mai mult de mine.

Braţul ei gol îl atinge pe al meu. Pielea mea palidă este marcată de mii de alunişe şi cicatrice, dar braţul lui Astrid este o suprafaţă netedă, măslinie, neîntreruptă, ca faţa unui lac într-o zi fără vânt. Aduce o panglică bej pe care mi-o înfăşoară încet şi metodic în jurul încheieturilor mâinilor, având grijă să nu-i scape nicio părticică. Are unghiile perfect lustruite, dar mâinile îi sunt zbârcite şi aspre, incapabile să-i ascundă anii, aşa cum pot s-o facă faţa şi trupul ei. Probabil că se apropie de patruzeci de ani.

În final, îmi dă cu o pudră groasă pe mâini.

— Sacâz. Trebuie să ai întotdeauna mâinile uscate. Altfel aluneci. Să nu te bazezi pe plasa de sub tine. Dacă o loveşti prea tare, cade până la pământ sau te aruncă afară. Trebuie să aterizezi în centrul plasei, nu pe margine.

Vocea ei nu are pic de căldură în timp ce răpăie instrucţiunile exersate de-a lungul timpului, care mă vor ajuta să nu cad sau să nu mor dacă totuşi cad. Mă întreb în gând: chiar îşi închipuie că pot să fac aşa ceva?

Îmi face semn să o urmez spre o scară aflată lângă unul dintre

pereți, fixată absolut vertical.

— Numărul va trebui firește simplificat, spune Astrid, ca și când și-ar fi amintit că nu voi fi niciodată suficient de bună. Este nevoie de o viață întreagă de antrenamente ca să devii cu adevărat trapezist. Dar există modalități de compensare, în așa fel încât publicul să nu-și dea seama. Evident, la circ nu este loc pentru șmecherii. Publicul trebuie să fie convins că ceea ce faci este real.

Începe să urce scara cu ușurința unei pisici, apoi privește întrebător în jos unde stau eu neclintită din loc. Examinez lungimea scării până în tavan. Vârful trebuie să fie la cel puțin 3,5 m de pardoseală, cu nimic altceva sub ea decât o plasă obosită aflată cam la un metru distanță de podeaua dură. Nu mi-a fost niciodată frică de înălțime, dar nici nu am avut de ce: casa noastră din sat avea un singur etaj și pe o rază de câteva sute de kilometri nu existau munți. Nu-mi imaginasem niciodată așa ceva.

— Trebuie să mai fie și altceva, am spus cu o intonație rugătoare în voce.

— *Herr* Neuhoff vrea să înveți să faci acrobație aeriană, răspunde ferm Astrid. Trapezul este de fapt mai ușor decât alte numere de acrobație aeriană.

Nu-mi pot imagina nimic mai greu. Astrid continuă:

— Eu pot să te îndrum, să te așez acolo unde trebuie să fii. Sau nu.

Se uită fix la mine.

— Poate ar trebui să-i spunem domnului Neuhoff că nu merge.

Și să-l facem să te arunce afară în ger, pare să fie concluzia ei nerostită. Nu sunt sigură că proprietarul circului, cu fața lui blândă, chiar ar face asta, dar nu vreau să aflu. Iar ceea ce este încă și mai important, nu am de gând să-i dau lui Astrid satisfacția că a avut dreptate.

Încep să urc fără entuziasm scara, treaptă cu treaptă, încercând să nu tremur. Apuc scara mai tare cu mâinile și mă întreb când au fost verificate ultima dată șuruburile și dacă este suficient de rezistentă pentru noi amândouă. Ajungem pe o

mică platformă îngustă, pe care abia încăpem. Aștept ca Astrid să mă ajute să pășesc lângă ea. Văzând că nu are de gând, mă strecor și mă așez prea aproape de ea. Astrid dă drumul trapezului din suportul în care era fixat și sare de pe platformă, care începe să se balanseze, așa că trebuie să mă prind de ceva ca să nu cad. Privesc uimită cum se leagănă ușor prin aer, făcând salturi mortale în jurul barei pe care o răsucește cu o singură mână. Apoi își deschide trupul ca un pescăruș gata să se scufunde în apă, atârnată de bară cu capul în jos. Se îndreaptă și revine, țintind platforma și aterizând lin în spațiul îngust de lângă mine.

— În felul acesta, spune Astrid, ca și când ar fi fost foarte ușor.

Sunt prea uluită ca să pot vorbi. Îmi întinde bara. O simt groasă și neprietenoasă în mână.

— Ține!

Îmi aranjează nerăbdătoare priza. Îmi mut privirile de la ea la mâinile mele, pe urmă din nou la ea.

— Nu pot, nu sunt pregătită.

— Apucă-te de el și balansează-te, mă îndeamnă Astrid.

Eu rămân încremenită. Au fost momente când am privit moartea în față – în timpul nașterii când mi se părea că viața îmi părăsește trupul, când am văzu copiii aceia din tren și, cu câteva zile mai înainte, când mă luptam prin zăpadă cu Theo în brațe. Dar acum este în fața mea mai reală ca oricând, în abisul care se cască între platformă și podea.

Dintr-odată îmi apare în minte imaginea mamei. În lunile cât am fost plecată de acasă, m-am străduit să-mi alung din minte imaginea casei natale: cuvertura din petice de pe patul meu, nișa de lângă sobă unde ședeam și citeam. Nu mi-am dat voie să mă gândesc la astfel de lucruri, știind că dacă permiteam celei mai neînsemnate amintiri să-mi vină în minte, aș fi fost înecată de un val pe care nu aveam cum să-l opresc. Dar acum mă copleșește dorul de-acasă.

— Mai sunt și alți acrobați aerieni? încerc eu să trag de timp.

Astrid șovăie.

— Mai sunt doi și unul din ei ne va ajuta când ajungem mai

departe. Dar lucrează în special la leagăn, la pânza spaniolă, care este celălalt număr al meu. Nu vor lucra cu noi.

Sunt surprinsă. Credeam că trapezul zburător este numărul principal al spectacolului, scopul oricărui acrobat zburător. Poate că nu vor să lucreze nici cu mine.

— Haide odată, spune Astrid înainte să-i mai pun alte întrebări. Poți să stai pe leagăn dacă nu ești gata. Prefă-te că ești pe terenul de joacă.

Tonul ei este condescendent. Apucă bara și o trage mai aproape de mine.

— Balansează-te mai jos de spate, mă instruiește.

Mă așez pe ea, încercând să stau cât mai confortabil.

— Așa. Bine.

Îi dă drumul. Mă îndepărtez de platformă și strâng frânghiile de o parte și de alta a leagănului atât de tare, că îmi taie mâinile. Există un fel de flux natural sub el, ca atunci când îți ții picioarele sub tine în barcă.

— Acum lasă-te pe spate.

Glumește, desigur. Dar vocea ei este serioasă, pe față nici urmă de zâmbet. Mă las pe spate prea repede și stric echilibrul, mai-mai să alunec de pe bară. Când mă balansez înapoi și ajung aproape de platformă, întinde mâna și apucă frânghiile de deasupra barei, mă trage spre platformă și mă ajută să cobor pe ea.

Se așază pe bară și se leagănă, apoi își dă drumul. Îmi țin respirația, căci începe să cadă, dar se agață cu genunchii și se balansează cu capul în jos. Părul ei negru se desface în evantai în fața ei și sprâncenele inversate se arcuiesc spre sol. Se îndreaptă și se urcă înapoi pe platformă.

— Cârlig suspendat, mă informează.

— Cum de ai ajuns la circ? o întreb.

— M-am născut într-o familie de circari din apropiere, răspunde. Nu aceasta. Acum e rândul tău, spune Astrid și îmi întinde bara. De-adevăratelea de astă dată.

Îmi dă bara și îmi ajustează priza.

— Sari și balansează-te cu mâinile!

Stau nemișcată cu picioarele legate.

— Bineînțeles, dacă nu poți, îi spun domnului Neuhoff că îți dai demisia, mă zgândărește ea din nou.

— Nu, nu, spun repede, dă-mi o secundă.

— De astă dată te vei balansa cu brațele. Ține bara de aici!

Îmi arată un loc chiar sub șold.

— Apoi o ridici deasupra capului și sari în sus ca să iei înălțime.

Acum ori niciodată. Inspir adânc, apoi sar. Picioarele mi se împleticesc și mă zbat neputincioasă ca un pește în undiță, foarte departe de mișcarea grațioasă a lui Astrid. Dar am făcut-o.

— Folosește-ți picioarele ca să ajungi mai sus, strigă Astrid, îmboldindu-mă să merg mai departe. Asta se numește avânt. Ca atunci când erai copil și te dădeai în leagăn.

Împing picioarele înainte.

— Ține gleznele alăturate.

Uite că merge, îmi spun.

— Nu, nu, strigă Astrid și vocea ei nemulțumită se aude cu ecou în toată sala. Ține corpul drept când revii. Mai întâi în poziție neutră. Capul drept!

Instrucțiunile ei răpăie fără încetare și mă străduiesc să le rețin pe toate în minte deodată.

— Acum azvârle din picioare înapoi. Asta se numește vâsla.

Prind viteză, mă leagăn înainte și înapoi până când aerul începe să-mi vâjâie pe lângă urechi și vocea lui Astrid parcă ar avea amortizor. Podeaua alunecă sub mine. Nu e chiar așa de rău. Am făcut ani de zile gimnastică și mușchii aceia se reactivează acum. Nu sunt salturile și răsucirile pe care le făcuse Astrid, dar mă descurc.

Apoi brațele încep să mă doară. Nu mai pot să rezist mult timp.

— Ajutor! strig.

Nu m-am gândit cum o să ajung înapoi.

— Trebuie să te descurci singură. Folosește-ți picioarele ca să ajungi mai sus.

Este absolut imposibil. Acum brațele mi-au luat foc. Arunc picioarele în față, ca să cresc avântul. De astă dată mă apropii de

platformă, dar nu este suficient. Am să cad, am să mă rănesc, poate am să mor chiar, și pentru ce? Cu o ultimă lovitură disperată de picioare, mă arunc mai sus.

Astrid prinde frânghiile când mă apropii, mă trage spre ea și mă ajută să-mi pun picioarele pe platformă.

— A fost cât p-aci! gâfâi și îmi tremură picioarele.

— Încă o dată, spune rece Astrid, iar eu mă uit la ea și nu-mi vine să cred. Nu-mi pot imagina că o să mă urc din nou acolo, după ce fusesem cât pe ce să cad și în niciun caz chiar imediat. Dar trebuie să-mi câștig existența, a mea și a lui Theo, așa că nu am încotro. Dau să apuc din nou bara.

— Stai! strigă Astrid.

Mă întorc plină de speranță.

— Ăștia.

Arată spre sânii mei. Mă uit în jos conștientă de ei. Crescuseră mai mari după ce am născut, deși laptele secase de mult.

— Sunt prea mari pentru momentul când ești în aer.

Coboară scara și se întoarce cu o fașă de tifon gros.

— Dă-ți jos tricoul, spune Astrid.

Mă uit în jos în sala de gimnastică să fiu sigură că nu mai este nimeni acolo. Apoi dau jos tricoul, încercând să nu roșesc în timp ce mă leagă așa de strâns, că abia mai pot să respir. Nu pare să observe stânjeneala mea.

— Ești moale aici, spune Astrid bătându-mă peste stomac, un gest intim care mă face să mă trag înapoi. O să se schimbe dacă te antrenezi.

În sala de gimnastică au început să vină și ceilalți artiști, care se întind și se încălzesc în diverse colțuri.

— Ce s-a întâmplat cu ultima fată, cea care a lucrat la trapez cu tine înaintea mea?

— Nu întreba, răspunde Astrid și face un pas înapoi ca să-și admire opera. Pentru spectacol o să-ți găsim un corset.

Așadar, consideră că am să reușesc până la urmă. Expir încet.

— Încă o dată.

Iau bara și sar din nou, de astă dată cu ceva mai puțină șovăială.

— Dansează, folosește-ți mușchii, preia controlul, ia-ți zborul, mă îndeamnă Astrid, niciodată mulțumită.

Lucrăm toată dimineața aceeași mișcare de balans, avânt, neutru, vâslă. Mă străduiesc cât pot să întind vârfurile picioarelor și trupul la fel ca ea. Încerc să imit mișcările ei, dar ale mele sunt greoaie și stângace, o glumă proastă în comparație cu ale ei. Mi se pare că fac mai bine. Dar nu aud nicio laudă. Continui să mă străduiesc, tot mai dornică să-i fac pe plac.

— Nu a fost chiar foarte rău, cedează în cele din urmă Astrid.

Parcă este aproape dezamăgită că nu sunt un eșec total.

— Ai studiat dansul?

— Gimnastica.

Mai mult decât studiat. Am exersat șase zile pe săptămână, mai mult decât aș fi vrut. Aveam talent și aș fi putut să ajung în echipa națională dacă tata nu ar fi spus că este o strădanie fără rost. Deși trecuse peste un an de când nu mă mai antrenasem și abdomenul îmi era moale din cauza nașterii, mușchii de la mâini și de la picioare erau încă puternici și rapizi.

— Este exact la fel ca gimnastica, spune Astrid, numai că picioarele tale nu ating niciodată pământul.

Pe fața ei apare pentru prima dată o umbră de zâmbet. Dar dispare la fel de repede.

— Încă o dată.

Trece aproape o oră și tot mai lucrăm.

— Apă, gâfâi.

Astrid se uită mirată la mine – a uitat să dea de mâncare animalului de companie.

— Putem lua o pauză pentru un dejun rapid. După acea reluăm.

Coborâm. Înghit un capac întreg de apă călduță pe care mi-o oferă Astrid din termos. Se așază pe o saltea și scoate niște pâine și brânză dintr-o găletușă.

— Nu prea multă mâncare, îmi atrage atenția. Nu avem timp decât pentru o pauză scurtă și nu e cazul să ai crampe.

Iau o îmbucătură din pâinea pe care mi-a oferit-o și înconjur cu privirile sala de gimnastică acum plină de oameni. Privirile mele se opresc pe un bărbat corpolent de vreo douăzeci de ani

care stă în ușă. Îmi amintesc că îl văzusem ieri-seară. Și atunci, ca și acum, stă gârbovit și privește.

— Ferește-te de băiatul ăsta, spune Astrid încet. Este fiul domnului Neuhoff, Emmet.

Aștept să mai spună ceva, dar tace. Emmet are constituția pântecoasă a tatălui său, dar nu-i stă bine. Are umerii căzuți, pantalonii se depărtează puțin de trup în locul în care se fixează bretelele. Se holbează în gol.

Mă întorc neliniștită spre Astrid.

— Întotdeauna este așa de dur? Antrenamentul, vreau să spun.

Astrid râde.

— Dur? Aici, la reședința de iarnă este relaxare. Dur este când avem două și uneori trei spectacole zilnic pe drum.

— Pe drum?

Îmi imaginez o cărare lungă și dezolantă, ca aceea pe care mersesem în noaptea în care fugisem de la gară cu Theo.

— Plecăm de la reședința de iarnă în prima joi din aprilie, îmi explică Astrid. Cum stai cu franceza?

— Acceptabil.

Am făcut câțiva ani la școală și mi se părea că am înclinație spre limbi străine, dar nu am reușit niciodată să prind accentul.

— Bine. Mergem mai întâi într-un oraș din Auvergne, Thiers.

Este la câteva sute de kilometri de aici, îmi amintesc că văzusem pe harta atârnată pe perete la școală. Până anul trecut, nu ieșisem niciodată din Olanda. Astrid continuă să răpăie numele altor orașe din Franța unde circul va da spectacole. Mi se învârte capul.

— Nu așa de multe de astă dată, încheie Astrid. Cândva mergeam mai departe – Copenhaga, lacul Como. Dar din cauza războiului acum nu se poate.

Dar nu sunt dezamăgită – abia dacă îmi pot imagina cum este să călătorești mai departe decât în Germania.

— Și noi o să dăm spectacole și la Paris?

— Noi? repetă Astrid.

Îmi dau seama de greșeală prea târziu: una este ca Astrid să mă includă în planurile de viitor ale circului, dar este cu totul

altceva să mă includ singură.

— Mai întâi trebuie să ne dovedești ce poți și abia după aceea o să dai spectacole cu noi.

— Voiam să spun, circul o să meargă și la Paris? mă corectez rapid.

Astrid scutură din cap.

— Acolo este concurența prea mare din partea circurilor franceze. Și este prea scump. Dar când stăteam la Berlin…

— Credeam că ai crescut în Darmstadt, o întrerup.

— M-am născut aici, în familia noastră de circari. Dar am plecat un timp, cât am fost măritată.

Se joacă cu cercelul de aur din urechea stângă.

— Înainte de Peter. Vocea i se înmoaie.

— Peter… este bărbatul care era cu tine aseară?

Bărbatul sumbru care stătea pe scaun, fuma și vorbise foarte puțin. Ochii lui negri ardeau cu o flacără vie.

— Da, răspunde Astrid și privirea ei devine precaută, ca o ușă care se închide. Nu trebuie să pui atât de multe întrebări, adaugă ea, din nou laconică.

Dau să mă apăr spunând că nu am întrebat decât câteva lucruri, dar uneori o întrebare poate fi resimțită ca o mie – ca ieri-seară, când *Herr* Neuhoff m-a întrebat despre trecutul meu. Sunt atât de multe alte lucruri pe care vreau să le știu despre Astrid, de pildă unde se dusese familia ei și de ce lucrează cu circul domnului Neuhoff, în loc să fie cu ai ei.

— Peter este clovn, spune Astrid.

Privesc în sala de gimnastică la ceilalți artiști care au venit, un jongler și un om cu o maimuță, dar pe Peter nu-l văd. Mi-l imaginez cu trăsăturile ample de cazac, cu mustața pe oală și cu obraji căzuți. Nu putea fi nimic altceva decât un clovn trist, foarte potrivit cu vremurile acestea grele.

Ca și când ar fi așteptat un semnal, Peter intră în sală. Nu este machiat așa cum mi-aș fi imaginat un clovn, are numai pantaloni ca niște saci și o pălărie pleoștită. Ochii lui îi întâlnesc pe ai lui Astrid. Deși mai erau și alții acolo, mă simt brusc ca o intrusă în spațiul dintre ei. Nu vine spre noi, dar afecțiunea pentru ea se simte din felul în care îi studiază chipul. Se duce

spre un pian dintr-un colț îndepărtat, vorbește ceva cu bărbatul care stă pe scaun, iar acesta începe să cânte.

Când se întoarce spre mine, expresia de pe chipul lui Astrid este din nou dură și pragmatică.

— Fratele tău nu seamănă deloc cu tine, spune ea.

M-a prins cu garda lăsată în jos cu această schimbare bruscă de subiect.

— Mama, încerc eu s-o dreg, mama avea pielea foarte măslinie.

Îmi mușc limba, încercând să-mi stăpânesc instinctul firesc de a oferi prea multe informații. Mă încordez în așteptarea avalanșei de întrebări suplimentare, dar Astrid pare mulțumită să mă lase în pace și continuă să mănânce în tăcere.

La capătul celălalt al sălii, Peter repetă un număr, pășind cu mers de gâscă, cu picioarele întinse spre exterior, imitând în batjocură pasul de marș al soldatului german. Mă uit la el și sunt neliniștită. Mă întorc spre Astrid:

— Cu siguranță că nu are de gând să facă asta în spectacol?

Astrid nu răspunde, dar se uită la el, cu ochii îngustați de frică.

Herr Neuhoff intră în sală și o traversează cu o viteză mai mare decât aș fi crezut că este în stare, date fiind vârsta și corpolența lui. Merge drept spre Peter, cu fața ca o furtună. Îl văzuse pe fereastră repetând sau îi spusese cineva ce face? Muzica se oprește brusc cu un clămpănit. *Herr* Neuhoff discută cu Peter. Deși vorbește cu voce scăzută, face gesturi bruște cu mâinile. Peter scutură vehement din cap. Astrid se încruntă îngrijorată, privindu-i pe cei doi bărbați.

Un minut mai târziu, *Herr* Neuhoff vine spre noi roșu la față.

— Trebuie să vorbești cu el, tună *Herr* Neuhoff spre Astrid. Numărul acesta nou în care își bate joc de nemți…

Astrid ridică palmele în sus neputincioasă.

— Nu pot să-l opresc. Așa sunt artiștii.

Dar *Herr* Neuhoff nu are de gând să se dea bătut.

— Noi păstrăm discreția, nu vrem să dăm de necazuri – așa am reușit să mențin acest circ până acum și să-i protejez pe toți.

De ce anume? aș vrea să întreb. Dar nu îndrăznesc.

— Vorbește cu el, Astrid, spune *Herr* Neuhoff încet. Pe tine o să te asculte. Spune-i că… altfel îl scot din spectacol.

Pe chipul lui Astrid apare o expresie de alarmă.

— Am să încerc, promite ea.

— Și chiar o să facă asta? nu mă pot abține să o întreb după ce *Herr* Neuhoff pleacă din clădire. Adică să-l scoată din spectacol?

Astrid scutură din cap.

— Peter este una dintre atracțiile principale ale circului și numerele lui sunt ceea ce ține tot spectacolul laolaltă, adaugă ea.

Dar este supărată. Mâna îi tremură când dă sendvișurile la o parte, aproape neatinse.

— Trebuie să continuăm să mai exersăm puțin.

Iau o îmbucătură, o înghit în grabă.

— Mai e și altceva?

— Crezi că oamenii plătesc numai ca să te vadă cum atârni acolo ca o maimuță? râde Astrid răgușit. De-abia ai început. Nu este suficient să te dai în leagăn înainte și înapoi. Oricine poate face asta. Trebuie să dansăm în aer, să facem lucruri care par imposibile. Nu te teme, mă sincronizez cu tine în timpul numărului, așa că atunci când îți dai drumul și zbori, voi fi acolo ca să te prind.

Pâinea pe care tocmai am înghițit-o îmi rămâne în gât, când îmi amintesc cum s-a rostogolit ea în aer.

— Să zbor? îngân eu.

— Da. De asta se numește trapezul zburător. Tu ești zburătoarea, îți dai drumul și vii spre mine. Iar eu te prind.

Astrid pornește spre scară.

Dar eu rămân pe loc, cu picioarele țintuite în podea.

— De ce trebuie să fiu eu cea care își dă drumul? îndrăznesc să întreb.

— Pentru că nu aș avea niciodată încredere în tine că o să mă prinzi. Vocea ei este rece.

— Vino!

Se îndreaptă spre o scară din cealaltă parte a încăperii, paralelă cu cea pe care am urcat mai înainte, dar cu un leagăn ceva mai solid. Mă iau după ea, dar Astrid dă din cap.

— Tu te duci în partea cealaltă cu Gerda.

Arată spre o altă acrobată pe care nu o văzusem când venise și care se urcă deja pe scara pe care urcasem mai înainte împreună cu Astrid. O urmez. Când ajung sus, Astrid și cu mine stăm pe platforme opuse, aflate la un ocean depărtare una de alta.

— Leagănă-te ca și mai înainte. Iar când îți spun eu, te desprinzi. Restul îl fac eu.

— Și Gerda? întreb eu și mă opresc în loc.

— O să trimită bara înapoi pentru tine ca s-o prinzi la întoarcere. Mă holbez la ea și nu-mi vine să cred.

— Adică trebuie să mă desprind de două ori?

— Dacă nu-ți cresc aripi, da. Trebuie să ajungi cumva înapoi.

Astrid apucă bara opusă și sare, apoi se răsucește ca să atârne de picioare.

— Acum tu, spune.

Sar și arunc picioarele cât mai sus.

— Mai sus, mai sus, mă îndeamnă Astrid, cu brațele întinse către mine. Trebuie să fii deasupra mea când îți spun să-ți dai drumul.

Mă leagăn mai sus, împingând aerul cu picioarele.

— Mai bine. La semnalul meu. Trei, doi, unu – acum!

Dar mâinile mele rămân lipite de bară.

— Proasto! strigă Astrid. La circ totul depinde de sincronizare, de simultaneitate. Trebuie să mă asculți. Altfel murim amândouă.

Reușesc să mă întorc la platformă, să cobor scara și mă întâlnesc cu Astrid jos.

— Cu siguranță că și în gimnastică te desprindeai de aparat, spune ea frustrată.

— Era o diferență, îi răspund.

De aproape șapte metri, îmi spun în sinea mea.

Astrid încrucișează brațele.

— Nu există număr fără desprindere.

— Nu pot să fac asta, insist.

Ne uităm fix una la alta câteva secunde și niciuna nu spune nimic.

— Vrei să pleci – atunci pleacă! Nimeni nu se aștepta la mai mult.

Cuvintele ei mă lovesc ca o palmă peste obraz.

— Mai ales tu, îi răspund.

Vrea să dau greș. Nu mă vrea aici. Astrid clipește, cu o expresie între furie și uimire.

— Cum îndrăznești? întreabă și mi se face frică să nu fi mers prea departe.

— Îmi cer scuze, spun repede. Fața ei se înmoaie puțin. Dar este adevărat, nu-i așa? Nu crezi că pot s-o fac.

— Nu, nu am crezut că va merge atunci când a propus *Herr* Neuhoff. Tonul ei este neutru, la obiect. Și nici acum nu cred.

Întinde mâna, mă apucă de braț și îmi țin respirația, sperând să aud un cuvânt de încurajare. Dar Astrid îmi smulge bandajul de la încheieturi. Las să-mi scape un geamăt, căci pielea mă arde. Privim fix una la alta, niciuna nu clipește. Aștept să-mi spună că trebuie să plec; cu siguranță că o să ne alunge pe amândoi de aici.

— Vino din nou mâine, cedează Astrid. O să mai încercăm încă o dată.

— Mulțumesc, spun. Dar, Astrid… vocea mea sună rugător. Trebuie să mai fie ceva ce aș putea face.

— Mâine, repetă Astrid înainte să plece.

Mă uit la ea cum se îndepărtează și îmi simt stomacul ca de plumb. Deși sunt recunoscătoare pentru a doua șansă, știu că nu am nicio speranță. Mâine sau peste un an, niciodată nu voi fi în stare să-mi dau drumul.

Capitolul 6
Noa

Theo stă culcat pe pieptul meu, așa cum îi place să doarmă, iar căldura obrajilor lui se lipește de mine.

— Ar trebui să-l lași jos, spune Greta, servitoarea care are grijă de Theo când eu sunt la repetiții, și care m-a dojenit de nenumărate ori în cele două săptămâni de când sunt aici. Dacă nu învață să stea și singur, n-o să doarmă niciodată bine.

Nu-mi pasă. În timpul zilei, ori de câte ori nu fac exerciții, îl țin pe Theo în brațe până încep să mă doară mâinile. Dorm cu el lipit de mine în fiecare noapte ca să-i simt bătăile inimii, așa cum țineam o păpușă când eram copil. Uneori mi se pare că fără el nu aș putea respira.

Stau culcată acum în liniștea dormitorului femeilor și îl urmăresc cum se ridică și coboară ritmic deasupra mea pe patul îngust. Se mișcă și își înalță capul, așa cum tocmai a învățat să facă. Privirea lui Theo mă urmărește prin încăpere imediat ce intru în cameră. Este un bătrân suflet înțelept și pare să asculte intens, nu lasă nimic să-i scape. Ochii noștri se întâlnesc și întredeschide gura într-un zâmbet larg, fără dinți și plin de mulțumire. Timp de câteva secunde suntem numai noi doi pe lume. Îl înconjur cu brațele și îl strâng la pieptul meu. În fiecare seară, în momentul în care Astrid îmi dă drumul de la repetiție, exact înainte să intru în dormitor, simt cum crește în mine bucuria anticipării la gândul că îl voi revedea pe Theo. O parte din mine se teme că ar fi putut fi numai o iluzie a mea, sau că va dispărea pentru că am lipsit atât de mult. Apoi îl iau în brațe și el se topește în îmbrățișarea mea, iar eu mă simt acasă. Deși suntem împreună de numai câteva săptămâni, am sentimentul că Theo și cu mine suntem așa dintotdeauna.

Ar fi putut fi doi băieți, îmi spun, dacă l-aș fi regăsit pe băiatul meu. Ar fi posibil așa ceva? Îmi imaginez cei doi băieți la vârsta de trei sau patru ani. Ar fi ca niște frățiori de vârste apropiate, aproape gemeni. Sunt gânduri periculoase, genul de gânduri pe care nu mi le-am permis până acum.

Trag pătura mai strâns în jurul meu. Noaptea trecută mi-am visat familia. Se făcea că tatăl meu apăruse la marginea taberei de iarnă și eu am alergat să-l îmbrățișez și să-l rog să mă ia acasă. Dar m-am trezit în lumina rece a dimineții care se strecura înăuntru. Să mă duc acasă este visul pe care l-am avut tot timpul cât am fost în exil. Când ajunsesem la circ, îmi imaginasem că voi rămâne aici câteva săptămâni, cât să-mi refac puterile, apoi să-mi găsesc ceva de lucru normal ca să câștig suficienți bani să mă pot întoarce în Olanda. Dar părinții nu mă putuseră accepta cu propriul copil; nu mă vor primi nici cu Theo. Nu, nu pot să mă duc acasă. Trebuie să-l scot pe Theo din Germania cumva. Nu putem să rămânem aici.

Scârțâitul scării de metal mă smulge din gânduri. Zgomotele circului încep să se audă dis-de-dimineață, râsul și certurile artiștilor în timp ce se duc să exerseze, muncitorii care repară vagoanele și celelalte echipamente, animalele care protestează. Cândva mi s-ar fi părut amuzant să plec cu circul dacă mi-ar fi trecut prin cap așa ceva. Dar este de fapt o piesă de teatru și în spatele fiecărui număr este o coregrafie strictă și enorm de multă muncă. Chiar și în cantonamentul de iarnă, când se presupune că cei de la circ ar trebui să se odihnească, se trezesc tot înainte de ivirea zorilor ca să ajute la treburile casnice, apoi au cel puțin șase ore de antrenament pe zi.

Mă așez fără chef pe marginea patului și îl pun pe Theo în leagăn. Ochii lui mă urmăresc în timp ce mă spăl în lighean. Îmi fac patul, netezesc cearșafurile care, deși mult mai aspre decât lenjeria fină din vilă, sunt totuși incomparabil mai bune decât toate așternuturile în care am dormit de când am plecat de acasă. M-am instalat în dormitor chiar în ziua când am sosit. Este o încăpere lungă, paturile sunt așezate pe două rânduri. Dormitorul este aproape gol, aproape toate celelalte fete sunt plecate la treburi sau la antrenament. Mă îmbrac repede și pornesc spre ușă cu Theo. Nu vreau să par leneșă, trebuie să muncesc sârguincios ca să-mi câștig dreptul de a sta aici.

Îl duc pe Theo în partea din față a dormitorului, unde mai mulți copilași se joacă pe podea. Îl dau fără tragere de inimă Gretei, care îl strânge în brațe și îl gâdilă sub bărbie până când

începe să gângurească. Simt un nod de gelozie și mă lupt să-mi înving dorința de a-l lua înapoi. Nu vreau să-l împart cu nimeni.

Mă smulg de lângă ei și ies din dormitor, îndreptându-mă spre sala de antrenament. Iarna s-a mai domolit. Aerul a devenit mai puțin mușcător și zăpada a început să se topească, lăsând pământul noroios și mirosind a mușchi putred. Păsările care caută semințe ciripesc fericite. Dacă vremea ne permite, seara, înainte de lăsarea întunericului, mă plimb cu Theo prin circ, dincolo de sala de antrenament până la menajeria unde sunt tigrii, leii și celelalte animale, arătând nelalocul lor în peisajul cu pini acoperiți de zăpadă, ca și când ar fi niște personaje scăpate dintr-o carte de povești greșită. La circ parcă există nenumărate locuri de explorat, de la zona de lucru unde se spală rufele până la aleea cu rulote unde repetă câțiva clovni.

Mă apropii de sala de antrenament și fac o pauză, încercând să-mi alung spaimele. Deși m-am antrenat cu Astrid în fiecare zi, tot n-am dat drumul la frânghie și nu am reușit să zbor. Mă tot aștept să se dea bătută și să-mi spună să plec. Dar spune pur și simplu vino mâine.

Încă nu m-a dat afară. Dar mă tratează ca pe o pacoste, îmi arată clar că ar prefera să nu mă aibă în preajma ei și că mă tolerează numai până când voi pleca. Mă întreb de ce anume îi displac atât de mult. Pentru că sunt nouă și nu am talent? Totuși nu este rea chiar întotdeauna. La câteva zile după ce am sosit mi-a adus o cutie. Înăuntru erau haine împăturite pentru mine și pentru Theo. Toți dăduseră câte ceva. Ridicam în sus bonetele și șosetele decolorate, bluzele pentru mine care fuseseră cârpite de mai multe ori și m-am simțit mișcată, nu numai de generozitatea celor de la circ, care aveau foarte puține lucruri de dat, dar și de Astrid, care se gândise să adune lucrurile. Poate că totuși nu voia să plecăm de acolo.

Cu o zi mai înainte, când mă apropiasem de sala de antrenament, îl auzisem pe *Herr* Neuhoff vorbind cu ea cu voce scăzută.

— Fac tot ce pot, spunea Astrid.

— Trebuie să faci mai mult, a ripostat *Herr* Neuhoff.

— Nu pot să fac mai mult dacă nu-și dă drumul, a insistat

Astrid. Trebuie să găsim pe altcineva înainte să plecăm.

Mă îndepărtasem, căci nu voiam să știu ce se va întâmpla dacă antrenamentul nu merge bine. Inițial spusesem că rămân numai două săptămâni. Dar acum cele două săptămâni au trecut, îmi dau seama că doresc să mai rămân și să continui să încerc – și nu numai pentru că nu am unde să mă duc în altă parte. Când ajung în sala de antrenament, sunt surprinsă să o găsesc pe Astrid deja sus, pe platforma de lemn unde de regulă stau eu. Am întârziat? Mă pregătesc să primesc mustruluiala. Dar Astrid ia bara și sare.

— Hop!

Gerda își dă drumul de pe platforma cealaltă ca s-o prindă. Simt un nod ciudat în gât, văzând că Astrid lucrează cu altcineva. Dar îmi dau seama cât de mult își dorește să zboare prin aer. Probabil că mă detestă pentru că îi iau locul.

Gerda o trimite pe Astrid zburând înapoi, apoi se răsucește spre propria platformă. Astrid planează acum ca un călăreț care îmblânzește o fiară sălbatică, supunând trapezul voinței sale. Se răsucește din glezne, cu un singur genunchi, abia dacă atinge bara de care eu mă lipesc atât de strâns. Gerda o urmărește fără interes pe Astrid, aproape plictisită. Nici ea, nici celelalte fete nu o simpatizează pe Astrid. La câteva zile după ce am sosit, am auzit fel de fel de șoapte: le este ciudă că Astrid s-a întors și și-a reluat locul în fruntea numărului de zburători, pentru care ele lucraseră și se antrenaseră ani de zile și o invidiau și pentru că se cuplase cu Peter, unul dintre puținii bărbați care mai erau disponibili pe timp de război. Fetele de la mine de acasă erau la fel, se spionau și șușoteau tot timpul pe la spate. De ce sunt așa de rele unele cu altele? mă întreb eu. Nu ne-a dat viața destule suferințe? Dar dacă Astrid a observat sau nu răceala lor, oricum nu pare să-i pese. Sau poate că nu are nevoie de niciuna dintre ele. Și în mod sigur nu are nevoie nici de mine.

— Este minunată, nu-i așa? întreabă o voce profundă.

Nu l-am auzit pe Peter când s-a apropiat de mine din spate. Privește în tăcere cum Astrid se balansează și mai sus. Privirile lui o îmbrățișează și parcă dansează mirate. Peter își ține o clipă respirația, când Astrid își dă drumul în aer și se răsucește nu o

dată, nu de două ori, ci de trei ori. Face cercuri în sus, sfidând gravitația. Dar apoi începe să cadă vertiginos cu mare viteză spre pardoseală. Peter face un pas înainte, dar se oprește, căci nu are cum s-o ajute. Expiră repede când Gerda, care și-a dat drumul de pe platformă, o prinde de o gleznă, înainte să atingă pământul.

— Triplu salt mortal, spune Peter, revenindu-și din spaimă. Numai câțiva oameni din lume pot face asta.

Deși dorește să pară nonșalant, fruntea i s-a brobonit de o sudoare fină și trăsăturile feței i s-au destins de ușurare.

— Este uluitoare, răspund cu vocea plină de admirație.

În acel moment doresc să fiu și eu ca ea, doresc cu toată sinceritatea să fiu ea.

— Numai dacă nu ar fi o primejdie atât de mare pentru ea însăși, spune Peter atât de încet pe sub bărbie, încât nu sunt sigură că ar fi trebuit să aud.

Astrid ajunge la platformă și apoi coboară pe scară spre noi. Pielea îi este acoperită de transpirație, dar fața îi strălucește. Peter și Astrid se uită unul la altul cu o foame care mă face să mă simt stânjenită că sunt în încăpere, deși fără îndoială că fuseseră împreună cu câteva ore mai înainte, căci patul lui Astrid din dormitor rămăsese gol toată noaptea.

— Gata? întreabă ea, amintindu-și parcă brusc că sunt și eu acolo, dar fără să-și ia ochii de la Peter.

Încuviințez din cap și încep să urc scara. Jos sunt alți vreo zece-doisprezece artiști care exersează, fac salturi spre spate, roata mare sau merg în mâini. Programul meu cu Astrid este același în fiecare zi, așa cum a fost de la început: antrenament de la șapte dimineața până la cinci după-amiaza, cu o scurtă pauză pentru un dejun luat la pachet. Cred că mă descurc mai bine. Cu toate acestea și cu tot antrenamentul, nu mi-am dat drumul și încă nu reușesc să zbor. Aici nu e vorba de lipsa de antrenament, fac balans tot timpul ca să-mi întăresc mușchii brațelor. Stau atârnată cu capul în jos până când îmi ajunge tot sângele în cap și nu mai pot să gândesc. Dar nu pot să mă desprind – iar fără asta, Astrid mi-a spus de nenumărate ori, numărul nu există.

Începem cu mișcările pe care le-am exersat deja, balans în mâini, apoi cârlig cu gleznele și suspendare cu capul în jos.

— Fii atentă la brațe, chiar și atunci când sunt în spatele tău, comandă Astrid. Nu este vorba numai de performanță. Teatrul este o artă bidimensională, nu ca pictura. Acolo, publicul te vede numai din față. Dar la circ publicul este de jur-împrejurul nostru, ca în sculptură. Gândește-te la ceva grațios, cum ar fi baletul. Nu te lupta cu aerul, împrietenește-te cu el.

Lucrăm toată dimineața în jurul momentului de care mă tem.

— Ești gata? mă întreabă în cele din urmă Astrid după o pauză.

Nu mai pot evita. Urc scara și Gerda vine în urma mea, luându-și locul alături de mine pe platformă.

— Trebuie să-ți dai drumul când ești în punctul cel mai înalt al balansului, strigă Astrid de pe platforma cealaltă. Iar după aceea eu am să te prind exact o secundă mai târziu, în timp ce plonjezi.

Sună forte logic, dar sar ca de obicei și nu pot să-mi dau drumul.

— Nu are rost, spun cu voce tare.

În timp ce mă desprind neputincioasă de bară, zăresc orizontul printr-una din ferestrele de sus ale sălii înalte de antrenament. Dincolo de dealuri este drumul care duce afară din Germania, calea spre siguranță și libertate. Numai dacă aș putea să mă balansez împreună cu Theo și să-mi dau drumul, să zbor departe. Îmi vine în minte un gând: *Du-te cu circul în Franța.* Departe de Germania, Theo și cu mine vom avea o șansă să zburăm într-un loc unde să fim în siguranță. Dar asta nu se va întâmpla niciodată dacă nu învăț să-mi dau drumul.

— Atunci renunți? întreabă Astrid când mă întorc pe platformă.

Încearcă să vorbească pe un ton neutru, ca și când ar fi fost dezamăgită de prea multe ori ca să se mai lase dezamăgită încă o dată, dar sesizez o notă slabă de tristețe îngropată undeva, foarte adânc. Cel puțin o parte din ea crezuse că voi putea face față – ceea ce face ca eșecul meu să fie și mai cumplit.

Mai privesc încă o dată pe fereastră la visul meu de a fugi

împreună cu Theo, zburând departe de primejdie. Circul este biletul nostru de ieșire din Germania – sau ar fi, dacă aș fi în stare să mă descurc.

— Nu! mă năpustesc. Adică vreau să încerc încă o dată.

Astrid ridică din umeri, ca și când și-ar fi luat deja gândul de la mine. Când sar, Astrid sare și ea de pe cealaltă platformă și se ridică în picioare.

— Hop! strigă Astrid.

Nu-mi dau drumul la prima trecere. Astrid se ridică mai sus, apropiindu-se de mine pentru a doua oară.

— Acum! poruncește ea.

Îmi reamintesc discuția dintre ea și *Herr* Neuhoff din ziua precedentă și îmi dau seama că timpul expiră. Acum ori niciodată. Este toată viața mea în joc. Îmi ațintesc privirile la Astrid care se balansează pe celălalt trapez și în acea clipă am încredere deplină în ea.

— Acum! strigă Astrid.

Dau drumul barei. Închid ochii și mă avânt în spațiu. Uitând de tot ce m-a învățat Astrid, flutur din mâini și din picioare, ceea ce mă face să cad și mai repede. Cad în direcția ei, dar prea jos. Mă ratează și mă rostogolesc. Acum nu mai este nimic între mine și pardoseală, care se apropie tot mai mult. Într-o frântură de clipă îl văd pe Theo și mă întreb cine va avea grijă de el dacă eu mă duc. Deschid gura dar, înainte să apuc să țip, mâinile lui Astrid se încleștează pe gleznele mele. M-a prins.

Dar încă nu s-a terminat. Atârn cu capul în jos, ca un miel dus la tăiere.

— Ridică-te, poruncește ea. Nu pot să te ajut. Partea asta trebuie s-o faci singură.

Îmi folosesc toată forța ca să mă ridic împotriva gravitației și să mă apuc de ea.

— OK, când spun „acum”, am să te trimit înapoi cu o jumătate de răsucire ca să fii cu fața spre bară, mă instruiește Astrid.

Îngheț. Nu poate vorbi serios – să zbor din nou prin aer și degetele mele să găsească bara trapezului!

— Nu pot!

— Trebuie! Acum!

Astrid mă aruncă prin aer și bara îmi găsește degetele. O strâng cât pot de tare și înțeleg că acum nu mai trebuie să fac aproape nimic – trapezul mă duce pe poziție ca pe o marionetă trasă de sfori. Dar tot este înfricoșător.

Urc pe platformă cu picioarele tremurând și Gerda mă ajută să mă echilibrez, apoi coboară scara. Astrid așteaptă până pleacă Gerda, apoi aterizează pe platformă alături de mine.

— A fost cât pe ce, spun eu când se apropie de mine.

Mă aștept să mă laude că, în sfârșit, mi-am dat drumul. Dar Astrid se uită fix la mine, iar eu mă întreb dacă este supărată și dacă mă va certa pentru că intrasem în panică.

— Fratele tău, spune ea.

O furie care fusese ținută în frâu strălucește în ochii ei, dezlănțuindu-se dintr-odată. Sunt prinsă pe picior greșit de această schimbare bruscă a subiectului.

— Nu înțeleg…

Astrid nu mai pomenise de Theo din prima zi când începuserăm antrenamentul. De ce întreba acum?

— Chestia este că nu te cred.

Astrid vorbește printre dinții încleștați fără să-și ascundă furia.

— Cred că minți. Theo nu este fratele tău.

— Bineînțeles că e fratele meu, mă bâlbâi eu.

Oare ce o făcea să spună asta tocmai acum?

— Nu seamănă deloc cu tine. Noi ți-am dat un loc în care să stai și tu profiți de noi și ne minți.

— Nu e adevărat, dau eu să protestez.

Astrid continuă nelăsându-se convinsă:

— Cred că ai avut necazuri. Este copilul tău din flori.

Mă dau înapoi speriată, atât de usturimea vorbelor ei, cât și de faptul că era atât de aproape de adevăr.

— Dar ai spus și tu că nu seamănă deloc cu mine.

— Seamănă cu tatăl lui, insistă ea.

— Theo nu este copilul meu.

Rostesc fiecare cuvânt apăsat și rar. Cât de tare mă doare să mă dezic de el.

Își pune mâinile în șolduri.

— Cum pot să lucrez cu tine dacă nu pot avea încredere în tine?

Nu așteaptă să-i răspund.

— Nu poate să fie fratele tău.

Apoi mă împinge cu putere de pe platformă. Dintr-odată cad prin aer fără nicio centură de siguranță sau o bară de care să mă prind. Deschid gura ca să țip, dar nu găsesc aer. Este aproape ca atunci când zbori în vis, atât doar că traiectoria mea duce direct spre pământ. Niciun trapez și niciun antrenament nu mă pot ajuta acum. Mă încordez pentru impact, pentru durerea și întunericul care vor urma inevitabil. Cu siguranță că plasa nu fusese făcută ca să prindă o persoană cu o viteză atât de mare.

Mă prăbușesc în plasă, care se afundă până la câțiva centimetri de pardoseală, atât de aproape că simt mirosul de fân așternut acolo și duhoarea de băligar care nu a fost curățat încă foarte bine. Apoi sunt aruncată în sus, zbor din nou prin aer și abia scap de impactul cu solul. Abia a treia oară aterizez în plasa care încă se mai mișcă legănându-mă și îmi dau seama că am scăpat.

Mai rămân nemișcată câteva secunde, respirația îmi revine la normal și îi aștept pe ceilalți artiști să vină să mă ajute. Dar au dispărut cu toții, căci au simțit primejdia și nu au vrut să fie implicați în niciun fel. În sala de antrenament nu mai suntem decât eu și Astrid. Mă dau jos din plasă și mă îndrept spre Astrid, care coboară pe scară.

— Cum ai putut să faci asta?

Este rândul meu să fiu furioasă.

— Era să mă omori!

Știu că nu mă place, dar n-aș fi crezut chiar că vrea să mă omoare.

— Chiar și eu m-aș fi speriat, zâmbește Astrid satisfăcută. O să te înțeleg dacă renunți.

Îndrept umerii sfidătoare.

— Nu renunț.

După ceea ce se întâmplase, nu-i voi da niciodată această satisfacție. *Herr* Neuhoff intră grăbit, căci auzise de afară

zgomotul făcut de mine când căzusem.

— Draga mea, ai pățit ceva? Ce nenorocire!

Văzând că sunt bine, face un pas înapoi și își încrucișează brațele.

— Ce s-a întâmplat? Nu ne putem permite un accident și nici întrebările pe care le-ar putea genera. Știi asta, spune el vizând-o pe Astrid.

Șovăi. Astrid mă privește stingherită dintr-o parte. Aș putea să-i spun cumplitul adevăr în legătură cu ceea ce făcuse. Dar s-ar fi putut să nu mă creadă dacă nu aveam dovezi solide. Și ce aș fi rezolvat cu asta?

— Probabil că i-au alunecat mâinile, mint eu.

Herr Neuhoff tușește, apoi bagă mâna în buzunar și scoate o pastilă. Este pentru prima dată că îl văd făcând așa ceva.

— Ești bolnav? întreabă Astrid.

Herr Neuhoff face un gest nerăbdător cu mâna, apoi se întoarce spre mine:

— Trebuie să fii mai atentă, mă dojenește. Dublează timpul de antrenament săptămâna aceasta. Nu risca să faci nimic dacă nu ești încă pregătită.

Apoi se întoarce spre Astrid:

— Și să n-o silești să facă ceva dacă nu este pregătită.

— Da, domnule, spunem amândouă aproape la unison.

Herr Neuhoff iese greoi din sala de antrenament.

În acel moment, ceva se petrece între mine și Astrid. Nu o trădasem. Aștept să-mi spună ceva. Dar ea se îndepărtează. Alerg după ea în vestiar, simțind cum furia crește în mine. De ce crede că trebuie să se poarte cu mine în felul acesta.

— Cum ai putut? întreb eu, prea furioasă ca să mai fiu politicoasă.

— N-ai decât să pleci dacă lucrurile ți se par atât de cumplite, mă ațâță ea.

Îmi analizez opțiunile: poate chiar ar trebui să plec. Nu mă ține nimic aici. Acum mă simt bine, vremea s-a îndreptat, așa că de ce să nu-l iau pe Theo și să mă duc în cel mai apropiat oraș și să caut o muncă obișnuită? Chiar dacă rămânem singuri, tot o să fie mai bine decât să stăm aici, unde nu suntem doriți. Am mai

făcut asta o dată. Pot s-o fac din nou. Dar nu pot să renunț așa de ușor.

— De ce? o întreb. Ce ți-am făcut?

— Nimic, spune Astrid pufnind pe nas. Trebuia să vezi exact ce înseamnă să cazi.

Așadar, plănuise totul. Dar cu ce scop? Nu ca să mă ucidă; știa că plasa va ține. Nu, voia să mă sperie ca să mă facă să renunț. Mă întrebam din nou de ce mă urăște Astrid așa de tare. Oare numai pentru că sunt neîndemânatică la trapez și n-am să fiu niciodată în stare să mă descurc ca lumea în spectacol? Am făcut ce dorise și mi-am dat drumul. Nu, e ceva mai mult. Îmi amintesc cum îi scăpărau ochii de furie câteva clipe mai înainte când mă acuzase că mințisem în legătură cu Theo și cu trecutul meu. Cuvintele ei îmi răsunau și acum în minte: *Cum pot lucra cu tine dacă nu pot avea încredere în tine?* Dacă îi spun adevărul despre trecutul meu, poate că o să mă accepte. Sau ar putea fi ultima picătură care să o facă să dorească să mă vadă plecată odată pentru totdeauna. Inspir adânc.

— Ai avut dreptate. Theo… nu este fratele meu.

Pe buzele ei se așterne un zâmbet satisfăcut.

— Dar nu este nici ce crezi tu, adaug repede. Este evreu.

Trufia ei dispare.

— Dar cum a ajuns la tine?

Nu am niciun motiv să am încredere în ea. Mă urăște. Dar povestea se desprinde singură de pe buzele mele.

— Lucram ca femeie de serviciu la gara Bensheim.

Las la o parte motivul care mă adusese acolo – propria sarcină.

— Într-o noapte a venit un vagon de vite. Era plin cu copii nou-născuți, luați de la părinții lor.

Vocea mi se frânge, căci îi văd cum zac pe podeaua rece a vagonului, singuri în ultimele clipe ale vieții lor.

— Theo era unul dintre ei, spun eu și îi povestesc cum îl luasem și fugisem apoi cu el.

După ce termin, Astrid se uită fix la mine câteva clipe fără să spună nimic.

— Așadar, povestea pe care i-ai spus-o lui *Herr* Neuhoff este

o minciună.

— Da. Acum vezi de ce nu am putut să spun nimic.

Tot trupul meu parcă răsufla de ușurare, pentru că îi împărtășisem lui Astrid cel puțin o parte din povestea mea.

— Să știi că *Herr* Neuhoff te-ar fi înțeles, spune Astrid.

— Știu, dar din moment ce nu i-am spus de la bun început… acum nu mai pot. Te rog să nu-i spui, îmi aud vocea care se roagă de ea.

— Și pe Theo l-ai luat așa, la întâmplare? întreabă Astrid.

— Da.

Îmi țin respirația, așteptând reacția ei.

— Ai fost curajoasă, spune în cele din urmă.

Complimentul îi iese din gură parcă fără voia ei, aproape ca smuls cu forța.

— Ar fi trebuit să iau mai mulți, răspund.

Tristețea pe care o simt de fiecare dată când mă gândesc la pruncii aceia din tren îmi provoacă un nod în gât și îmi dau lacrimile.

— Erau așa de mulți copii acolo!

Cu siguranță că acum sunt morți.

— Nu, dacă ai fi luat mai mulți ai fi atras atenția și nu ai mai fi ajuns așa de departe. Dar de ce nu te-ai dus cu copilul acasă? întreabă ea. Sunt sigură că familia ta ar fi înțeles ce ai făcut și te-ar fi ajutat.

Voiam să-i spun restul poveștii și să-i explic de ce părinții mei erau, așa de supărați, dar cuvintele îmi rămăseseră înțepenite în gât.

— Ceea ce am spus mai înainte, că tata era un om îngrozitor, e adevărat, reușesc să rostesc, recurgând din nou la această parte a minciunii. Tocmai de aceea plecasem, de aceea eram la gară.

— Și mama ta?

— Mama nu este foarte curajoasă. Altă jumătate de adevăr. Și apoi, nu voiam să le provoc necazuri, am adăugat.

Astrid mă examinează din priviri și mă aștept să-mi spună că adusesem în schimb necazurile pe capul ei și al celor de la circ. Îi povestisem despre Theo în speranța că va fi mai dispusă să

mă accepte. Dar dacă va fi invers?

Afară s-a auzit dintr-odată zgomot, o mașină a oprit scrâșnind, apoi au răsunat niște voci bărbătești necunoscute. M-am întors spre Astrid:

— Ce Dumnezeu…

Dar Astrid se întorsese și fugea spre ușa din spate a vestiarului, cea care dădea afară.

Înainte să apuc să mai spun ceva, ușa din față a vestiarului s-a dat de perete și doi bărbați în uniformă au dat buzna înăuntru venind din sala de antrenament, urmați de Peter.

— Domnilor ofițeri, vă asigur că…

Am înghețat și picioarele mi-au înțepenit. Sunt primii nemți în uniformă pe care îi văd de când am venit de la Darmstadt și nu sunt *Schutzpolizei*, așa cum erau cei pe care îi văzusem în gară, ci naziști SS. Veniseră după mine? Speram că dispariția mea împreună cu Theo fusese de mult dată uitării. Dar era greu de văzut ce altceva ar fi putut căuta la circ.

— *Fräulein…* Unul dintre bărbați, mai în vârstă și cu tâmplele grizonante pe sub șapcă, a pășit mai aproape. Lasă să mă ia pe mine, mă rog eu. Din fericire, Theo nu este aici, ci tocmai dincolo, în cantonamentul de iarnă. Dar dacă îl văd…

Îngrozită, mă uit în spate spre Astrid. Cu siguranță, ea trebuie să știe ce e de făcut. Dau să mă duc după ea, dar ochii lui Peter aruncă flăcări din spatele celor doi bărbați. Încearcă să-mi transmită un fel de semnal de alarmă.

Ofițerul se apropie și mă încordez, gata de arestare. Dar el se oprește în apropiere, privește în jos la maioul meu cu decolteu adânc.

— Ni s-a raportat că la circ este un evreu, spune cel de-al doilea ofițer.

Mai tânăr cu vreo zece ani buni, se dă puțin înapoi, simțindu-se stingherit în spațiul strâmt al vestiarului.

Simt cum mă lovește un val de groază care îmi înfige un cuțit în stomac. Așadar, au aflat de Theo până la urmă. Oamenii încep să deschidă dulapurile și să caute pe sub mese. Chiar își imaginează că am ascuns un copil aici? Mă pregătesc să răspund la întrebările care vor urma fără îndoială imediat. Dar polițiștii

se năpustesc în sala de antrenament. Mă reazem de masa din vestiar, scăldată într-o sudoare rece și tremurând. Trebuie să ajung la Theo înaintea lor și să fug. Dau să mă îndrept spre ușă.

Dintr-odată se aude un scrâșnet sub picioarele mele. Mă uit în jos și o văd pe Astrid. Reușise să se strecoare cumva în spațiul strâmt de sub pardoseală. Ce face acolo? Îngenunchez, asaltată de mirosul de fân și de băligar.

— Astrid, eu…

— Șșșt!

Se strânsese ghem, se ascundea.

— Ce faci aici… mă opresc la mijlocul propoziției, căci ofițerul mai în vârstă intră din nou în încăpere. Mă ridic în picioare, îmi netezesc fusta și pășesc pe crăpătura pe unde o văzusem pe Astrid. Scuzați! strig eu făcând pe pudica. Aici este vestiarul pentru femei și vreau să mă schimb.

Dar ofițerul continuă să privească fix scândurile pardoselii. Oare o văzuse?

— Documentele?

Am încremenit. Fugisem în mare grabă din gară în noaptea când îl găsisem pe Theo și îmi lăsasem acolo cartea de identitate. Astrid îmi promisese că *Herr* Neuhoff îmi va face rost de documente înainte să plecăm, presupunând că voi fi în stare să-mi fac numărul.

— Trebuie să mă duc să le iau, blufez eu fără să mă gândesc prea mult.

Peter mă privește aprobator: *da, du-i afară de aici, trage de timp.*

Pornesc spre una din ușile care dau din vestiar spre sala de antrenament.

— Mergi după ea, spune polițistul colegului mai tânăr, care stă nemișcat lângă ușă.

Panica mea crește; dacă oamenii se iau după mine, îl vor vedea pe Theo și vor începe să pună întrebări.

— Nu este nevoie, nu durează decât un minut.

— Foarte bine, spune bărbatul mai în vârstă. Dar înainte să pleci am câteva întrebări.

Îngheț, pielea mi se strânge pe mine. Ia o țigară din buzunar și o aprinde.

— Femeia de la trapez.

— Eu eram la trapez, reușesc să rostesc, sperând că nu a auzit nimeni cum îmi tremură vocea.

— Nu tu. O femeie cu părul negru.

Probabil că o văzuseră pe Astrid pe fereastră.

— Unde este?

Înainte să pot răspunde, *Herr* Neuhoff intră repede.

— Domnilor, spune el ca și când ar fi salutat niște vechi prieteni. Cu siguranță că nu este prima oară când polițiștii vin aici. *Heil Hitler!*

Salutul lui este atât de autentic, că mi se strânge pielea pe mine. Dar polițistul nu zâmbește.

— Bună, Fritz. Îi vorbește lui *Herr* Neuhoff mult prea familiar, vocea lui nu are niciun pic de respect. Căutăm o artistă despre care se spune că este evreică. Ai pe cineva așa aici?

— Nu, bineînțeles că nu, se repede *Herr* Neuhoff, de parcă s-ar fi simțit de-a dreptul jignit de o asemenea întrebare. Circul Neuhoff este german. Evreilor li s-a interzis să mai dea spectacole.

— Așadar, susții că nu există evrei în acest circ? Știu că ăștia se pricep la șmecherii.

— Eu sunt german, răspunde *Herr* Neuhoff, ca și când aceasta ar fi demonstrat totul. Circul este *Judenrein*{10}. Aici nu există evrei. Doar știți și dumneavoastră, domnilor.

— Nu-mi amintesc de ea, spune ofițerul, arătând cu capul spre mine. Simt cum mi se clatină pământul sub picioare. Își închipuie că sunt evreică?

— Sunt în fiecare an așa de mulți artiști noi, spune *Herr* Neuhoff nonșalant. Îmi țin răsuflarea, așteptând alte întrebări de la polițist. Noa a venit la noi din Olanda. Nu este o ariană admirabilă? Chiar idealul Führer-ului.

Admir dibăcia cu care *Herr* Neuhoff răspunde provocării, dar detest faptul că este nevoit să facă acest lucru.

— *Meine Herren*{11}, veniți de departe. Haideți cu mine la vilă să bem câte un coniac.

— Mai întâi să ne terminăm inspecția, spune ofițerul neînduplecat.

Deschide de perete ușile dulapurilor pentru a doua oară, scotocește înăuntru. Apoi se oprește chiar deasupra locului unde se ascunde Astrid. Îmi țin respirația, unghiile mi-au intrat adânc în palme. Dacă privește în jos, o va vedea cu siguranță.

— Haideți, haideți, îi îmblânzește *Herr* Neuhoff. Nu mai este nimic de văzut aici. Numai un păhărel și puteți pleca la drum ca să ajungeți în oraș înainte de lăsarea întunericului.

Ofițerii ies din încăpere, urmați de *Herr* Neuhoff și de Peter. După plecarea lor, mă las pe un scaun tremurând toată. Astrid rămâne tăcută sub scânduri, căci încă nu îndrăznește să iasă. Peste câteva clipe, Peter se întoarce.

— Au plecat.

Îl urmez spre fundul vestiarului. La marginea sălii de antrenament, ascunsă în spatele unei roabe, este o ușă foarte îngustă spre pivniță. O deschide cu forță și o ajută pe Astrid să iasă din ascunzătoarea ei. Este palidă și plină de bucățele de fân și baligă.

— Ești bine?

Văd apoi cum o ține în brațe, cu o duioșie nesfârșită. Ar trebui să-i las singuri. Dar Astrid se desprinde din îmbrățișarea lui. Mândria ei este prea rănită ca să-l lase să se apropie de ea. Îi urmez înapoi, în sala de antrenament. Găsesc o cârpă și o umezesc într-o găleată cu apă.

— Mulțumesc, spune Astrid când i-o întind.

Este cea mai blândă voce pe care am auzit-o vreodată. Mâinile îi tremură în timp ce își șterge murdăria maronie din păr și de pe gât. Mă străduiesc să găsesc cuvinte ca să pun o mulțime de întrebări.

— Astrid, te-ai ascuns…

— Un truc învățat de la Marele Boldini. A jucat împreună cu familia mea în Italia. Zâmbește. Să nu mă întrebi cum am făcut. Un bun magician nu-și dezvăluie niciodată secretele.

Dar mie nu-mi arde de glume.

— O, Astrid! exclam și izbucnesc în lacrimi.

Deși mă detestă, nu pot să nu o compătimesc.

— Au fost cât pe ce să te găsească!

— Dar nu m-au găsit, a ripostat ea cu o notă de satisfacție în

voce.

— Dar ce vor de la tine? am insistat, deși știam că întrebările mele sunt prea dificile pentru ea acum. De ce te-ai ascuns?

— Dragă…

Peter intervine cu o nuanță de precauție.

— Pot avea încredere în ea, spune Astrid.

Îmi îndrept spatele cu mândrie.

— Ar fi aflat oricum foarte curând.

Dar își mușcă buzele și mă studiază, ca și când ar vrea să decidă dacă să aibă sau nu încredere în mine.

— Știi, Theo nu este singurul evreu de la circ. Și eu sunt evreică.

Am încremenit în tăcere. Nu-mi imaginasem că Astrid poate fi evreică, deși cu ochii ei negri și părul brunet era logic. Răsuflu adânc și îi mulțumesc în gând lui Dumnezeu că nu-i povestisem totul despre trecutul meu și despre soldatul german. Ceva mă făcuse să nu vorbesc. Și bine făcusem căci, fără îndoială, dacă i-aș fi povestit, m-ar fi alungat.

— Sunt cea mai mică din cei cinci frați ai familiei mele de circari, adaugă ea. Cantonamentul nostru de iarnă era lângă cel al lui *Herr* Neuhoff.

Îmi amintesc casa neagră, părăsită, de pe deal, la care privea Astrid atunci când făceam drumul de la vestiarul femeilor la sala de antrenament și înapoi.

— Mi-am părăsit familia ca să mă mărit cu Erich și să locuiesc la Berlin.

Arunc o privire spre Peter cu coada ochiului, întrebându-mă dacă nu-i vine greu să o asculte vorbind despre bărbatul pe care îl iubise Astrid mai înainte.

— Era ofițer superior la sediul Reichului.

O evreică măritată cu un nazist de rang înalt. Încerc să-mi imaginez cum fusese viața pentru ea. Mă antrenam de câteva săptămâni alături de Astrid și mi se părea că ajunsesem să o cunosc. Dar acum în fața ochilor parcă îmi apărea o persoană total diferită.

— Când m-am întors la Darmstadt, a continuat ea, familia mea dispăruse. *Herr* Neuhoff m-a primit la el. Mă cheamă

Ingrid, dar mi-am schimbat numele ca să nu fiu recunoscută.

E greu să-mi imaginez că cineva ar fi putut s-o respingă. Îmi vine în minte imaginea tatălui meu stând în picioare în ușa dormitorului și poruncindu-mi să plec. Toată durerea veche pe care mă străduisem atât de mult în toate aceste luni s-o fac să dispară revenea la fel de intensă ca în ziua când se întâmplase totul.

— Dar familia ta? întreb eu temându-mă de răspuns.

— Au dispărut cu toții.

— Nu ai de unde să știi asta, spune Peter blând, punându-i un braț pe umeri.

De astă dată, Astrid nu-l mai dă la o parte și își pune capul pe umărul lui.

— Era iarnă când am venit și ar fi trebuit să fie aici, spune Astrid tristă. Scutură din cap: nu ar fi putut să ajungă suficient de departe ca să scape de germani. Nu, am rămas numai eu. Dar le văd chipurile.

Ridică bărbia.

— Să nu mă compătimești!

Oare cum aș putea? Este atât de puternică și de frumoasă. Atât de curajoasă!

— Se întâmplă des chestii dintr-astea?

Fac un gest spre direcția în care plecaseră polițiștii.

— Mai des decât ne-am dori. Dar e în ordine. Au făcut inspecții din când în când. Câteodată poliția vine ca să verifice dacă respectăm codul. De cele mai multe ori a fost numai o sperietură, *Herr* Neuhoff le-a dat câteva mărci și și-au văzut de drum.

— De astă dată a fost altceva, scutură trist din cap Peter. SS – și te căutau pe tine.

Chipul ei se întunecă.

— Da.

— Trebuie să plecăm, spune Peter, cu chipul ca cioplit în piatră.

Deși îl văzusem repetând, mi se pare imposibil de imaginat cum chipul lui întunecat, posomorât poate provoca veselia mulțimii.

— Să plecăm din Germania.

Cuvintele lui fuseseră rostite într-un staccato neliniștit, cu un sentiment de urgență. Se gândește la Astrid – trebuie să plece din țară imediat, la fel de sigur după cum și Theo trebuie dus undeva în siguranță.

— Încă vreo câteva săptămâni, îl potolește ea.

— Atunci vom fi în Franța, intervin eu.

— Crezi că în Franța este mult mai bine? întreabă Peter.

— Nu va fi mai bine, de fapt, îi explică Astrid răspunzând în locul meu. Totuși poate că vom fi ceva mai în siguranță în Zona Liberă.

Dar nu cu mult. În primii ani de război, zona Vichy nu fusese, practic, ocupată. Dar germanii terminaseră și cu regimul-marionetă acum doi ani și preluaseră controlul asupra întregii țări.

— Trebuie să vorbesc cu *Herr* Neuhoff, spune Peter. Astrid, te simți bine?

Deși vorbește cu Astrid, se uită la mine, ca și când ar vrea să-mi spună să am grijă de ea.

Șovăi. Simt o dorință disperată să mă duc la Theo și să fiu sigură că germanii nu l-au văzut. Dar nu pot s-o las pe Astrid singură.

— Haide, o îndemn eu, întinzându-i mâna. Am câteva întrebări despre ceea ce am învățat astăzi și o rană la genunchi pe care trebuie să mi-o bandajez.

Las să se înțeleagă că eu aș avea nevoie de ajutorul ei, nu invers.

— Uite, îi spun după plecarea lui Peter și îi iau cârpa murdară din mână.

O pun înapoi în găleata în care o găsisem, îngenunchez ca s-o clătesc și s-o storc. Când mă îndrept, Astrid se uită afară pe fereastră, dincolo de vale. Mă întreb dacă se gândește la cei doi SS-iști, sau la familia ei, sau la amândouă.

— Te simți bine? o întreb.

— Îmi pare rău, răspunde Astrid. M-am purtat nedrept cu tine.

Abia după câteva clipe înțeleg că se referă la figura cu

trapezul de mai înainte, când mă împinsese. Cu tot ce se întâmplase după aceea, mai că uitasem.

— Acum înțeleg. Ai vrut să nu-mi fie frică.

— Numai unui prost nu-i este frică. Avem nevoie de frică pentru a fi tari. Am vrut să știi care este lucrul cel mai rău care se poate întâmpla, ca să fii pregătită și să ai grijă să nu se întâmple. Așa mi-a făcut și mie tata când aveam patru ani.

Încerc să înțeleg ideea că cineva împinge un copil de patru ani de pe o platformă aflată la 15 metri înălțime. Oriunde altundeva ar fi fost o crimă. Dar aici era antrenament, era ceva acceptat.

— Ai un cufăr? a întrebat Astrid ca să schimbe subiectul.

Dau din cap că nu. Plecasem din Bensheim fără nimic și nu avem decât cele câteva lucruri pe care le strânsese ea pentru mine și pentru Theo.

— Ei bine, va trebui să-ți facem rost de unul… asta dacă vrei să rămâi.

În ochii ei se vede spaima și un soi de vulnerabilitate care mai înainte nu era acolo. Sau poate că nu o văzusem eu.

— Nu putem facem numărul la trapezul zburător fără al treilea acrobat. Iar eu trebuie să-mi fac neapărat numărul.

După ce nemții veniseră aici, se pare că roata se întorsese și acum ea era cea care mă ruga pe mine, căci avea nevoie de mine pentru numărul ei într-un fel pe care nu mi-l imaginasem cu putință. Am șovăit înainte să-i răspund.

Mai târziu în noaptea aceea, stăteam trează. Era prima noapte în care Astrid nu se dusese la Peter de când venisem aici și acum sforăia alături de mine. Mă gândesc la toate cele prin care trecuserăm. Amândouă fuseserăm alungate de cei pe care îi iubeam, eu de părinții mei, ea de soț. Și amândouă ne pierduserăm familiile. Poate că nu suntem chiar atât de deosebite la urma urmelor.

Dar Astrid este evreică. Mă cutremur scuturată de un fior, simțind că pericolul este mult mai mare pentru ea decât pentru mine. Nici într-o mie de ani nu mi-aș fi imaginat așa ceva. O iau de mână, ca și când aș vrea să fiu sigură că este acolo, în siguranță. Presupun că nu ar fi trebuit să fiu surprinsă când

aflasem adevărul despre ea. Pe timp de război, cu toții avem un trecut, nu-i așa, chiar și un prunc precum Theo. Toți trebuie să ascundem adevărul și să ne reinventăm ca să putem supraviețui.

Nu pot să dorm, așa că mă strecor de sub Theo și mă dau jos din pat. Merg în vârful picioarelor pe lângă Astrid și ies din dormitor, străbat întunericul rece de afară. Solul scrâșnește sub picioarele mele, căci este încă înghețat. În sala de antrenament, aerul este îmbâcsit de miros de sacâz și sudoare uscată. Mă uit în sus, la trapez. Dar nu îndrăznesc să exersez de una singură.

Mă duc în schimb în vestiar, privind fix la locul unde se ascunsese Astrid. Oare cum se simțise? Mă strecor afară pe ușa vestiarului în aerul rece al nopții, apoi mă duc până la ușa de la pivniță și trag de ea. Încuietoarea nu cedează și mă întreb cum de reușise Astrid să se strecoare așa de repede în spațiul acela mic. Nu pot să deschid. Inima îmi bate cu putere. Mă simt dintr-odată ca atunci când fugeam de germani, gata-gata să fiu prinsă.

Ușa se dă de perete și mă strecor înăuntru. Apoi o închid și mă întind pe jos în întuneric. Spațiul este lung și îngust, exact atât cât este nevoie pentru ca un om să stea culcat. Și poate și un copil. Am putea să ne ascundem aici cu Astrid și cu Theo dacă vine poliția din nou? Dar copilul s-ar putea să plângă. Inhalez aerul plin de mirosuri fetide de putregai.

Gândurile îmi aleargă înapoi, la momentul când Astrid mă întrebase dacă rămân cu circul. Acum povara mea mi se părea mai grea, căci știam secretul ei și nu puteam să nu mă întreb dacă Theo și cu mine vom fi și noi în siguranță, la rândul nostru.

Și apoi am văzut cum ochii ei mă implorau, avea nevoie de ajutor, dar nu voia să-l ceară.

— Rămân, am promis.

Nu puteam s-o părăsesc acum.

— Bine, spusese Astrid cu mult mai multă ușurare în voce decât intenționase să se audă. Avem nevoie de tine mai mult ca oricând.

Cuvintele parcă i se împiedicaseră puțin în gât.

— Mâine reluăm antrenamentul.

S-a întors și a plecat. Acum, când mă gândesc, îmi dau seama

că nu-mi mulțumise. Dar nu contează. Astrid are nevoie de mine și, în acest moment, când stăteam în locul ei lipită de pământ, eram gata să fac orice ca s-o salvez.

Capitolul 7
Astrid

Am plecat din Germania. În sfârșit.

În timp ce acoperișul plat al gării de frontieră dispare în întuneric, tot trupul meu răsuflă parcă ușurat. Stau culcată jos, alături de Peter, pe patul dublu care ocupă cea mai mare parte a cabinei lui din tren. Sforăie ușor și mormăie ceva prin somn.

A trecut mai mult de o lună de când ofițerii SS au venit la sala de antrenament din Darmstadt și au pus întrebări despre o acrobată evreică, aflată la circ. Repetaserăm rolurile pentru o astfel de situație, firește, stabiliserăm ce posibilități sunt să mă ascund, aranjaserăm eventualele modalități de a le distrage atenția, calculaserăm câți pași sunt până la pivniță din diferite locații, de ce efort va fi nevoie ca să deschid ușa grea. Aveam și o parolă bine pusă la punct: dacă *Herr* Neuhoff sau Peter sau altcineva îmi spunea „du-te la pescuit" trebuia să mă duc în pivniță; „du-te cu cortul" însemna să părăsesc definitiv locurile. Dar când veniseră SS-iștii fuseserăm prinși pe picior greșit și abia am reușit să ies pe ușa din spate când au năvălit în sala de antrenament. Dar a fost mai bine – nimic nu m-ar fi putut pregăti ca să stau nemișcată în subsol, în locul acela rece și întunecos. Sufocată sub pardoseală, mă simțeam cum nu se poate mai departe de libertatea pe care o trăiam atunci când zburam prin aer. Era moartea.

Când îmi amintesc acum, mă strâng mai tare lângă Peter, mă lipesc de forța și de căldura lui. Cine spusese poliției că la circ se află o evreică? Nu ieșisem aproape deloc din cantonament atunci când nu eram în deplasare, dar poate un furnizor sau un vizitator mă spionase și mă văzuse. Sau fusese unul dintre ai noștri? După ziua aceea, i-am privit pe artiștii și pe muncitorii noștri cu alți ochi și mă întrebam oare cine fusese cel care nu dorea să fiu acolo. Nu puteam aveam încredere în nimeni. Firește, cu excepția lui Peter. Și a lui Noa. Are la fel de mult de pierdut ca și mine – poate chiar mai mult.

SS-iștii nu au mai venit la cantonamentul de iarnă în

săptămânile din urmă. Dar stăteam ca pe ace de atunci. Zilele de dinaintea plecării se scurgeau lent, fiecare conținea pericolul că voi fi depistată. După aceea, pericolul a devenit real într-un mod în care nu mai fusese înainte.

Erich îmi apare pe neașteptate în minte. Oare ce crede *Obergruppenführer*-ul despre soția lui, care se ascunde de colegii lui sub pământ, ca un animal hăituit? Îi văd chipul mai viu în minte, așa cum nu-l văzusem luni de zile și mă întreb cum explicase prietenilor și vecinilor plecarea mea. *A plecat să-și viziteze o rudă bolnavă,* parcă îl auzeam cum spune cu vocea aceea blândă pe care o iubisem cândva atât de mult. Sau poate că nu întrebase nimeni nimic. Rămăsese tot în apartamentul nostru, care păstra mirosul meu și folosea tot obiectele care fuseseră cândva ale noastre sau, mai rău, adusese acolo o femeie? Poate că se mutase. Erich nu era omul care să zăbovească în trecut.

Alături de mine, Peter se foiește și îmi alungă gândurile vinovate la Erich. Când se rostogolește spre mine, simt prin pânza lenjeriei de noapte că mă dorește. Mâinile lui se întind spre mine, găsesc marginea cămășii de noapte. Se întâmplă de multe ori așa în mijlocul nopții. Mă trezisem de multe ori și îl găsisem deja în mine, gata și primitiv. Cândva aș fi putut protesta; acum sunt recunoscătoare că mă dorește atât de sincer, fără pretexte romantice.

Mă urc călare pe Peter, sunt goală pe sub cămașa de noapte și îmi apăs mâinile pe pieptul lui cald inspirând aerul mirosind a băutură, a tutun și a transpirație. Apoi mă mișc lent și metodic în ritmul trenului. Peter întinde mâinile și îmi cuprinde bărbia, înecându-și privirile în ochii mei. De regulă ține ochii închiși, pierdut parcă în altă lume. Dar acum privește adânc în ochii mei, cum nu a mai făcut niciodată. Ca și când ar încerca să rezolve un mister sau să deschidă un fel de ușă. Intensitatea privirii lui declanșează ceva în mine. Încep să mă mișc mai repede, căci am nevoie de ceva mai mult pe măsură ce fierbințeala legăturii noastre crește în mine. Mâinile lui Peter sunt pe coapsele mele și mă călăuzesc. Ochii i se rostogolesc spre spate. Când ajung la apogeu în acest mod silențios, exersat,

mă prăbușesc înainte și îl mușc de umăr ca să-mi înăbuș strigătele care altfel ar răsuna în toate vagoanele. Apoi mă rostogolesc pe pat alături de Peter. Degetele lui sunt încleștate în părul meu și murmură ceva încet, ca pentru sine, în rusă. Se lipește strâns de mine, mă sărută pe frunte, pe obraji, pe bărbie. Pasiunea îi este acum satisfăcută, atingerea i-a devenit blândă și privirea caldă.

Peter se cufundă imediat într-un somn adânc, cu un braț deasupra capului, într-un gest de capitulare totală, și cu celălalt peste pieptul meu. Dar are un somn neliniștit, se răsucește de pe o parte pe alta, sub pleoapele lui se dă o bătălie care nu încetează niciodată. Mă întreb oare ce vede, un capitol dintr-o carte pe care eu nu am citit-o niciodată. Îl mângâi încet până se liniștește.

Am devenit amanți în vara anterioară, în timp ce eram în turneu. La început ne petreceam serile la focul din spate, după ce toți ceilalți plecaseră la culcare. Nopțile ca aceasta, în care găseam o tovărășie caldă unul alături de altul, veniseră mai târziu. Are în el o mare tristețe, o tragedie despre care nu îndrăznesc să întreb. Uneori este ca și când în aceste momente febrile ar încerca să-și recupereze trecutul. Nici eu nu i-am împărtășit detalii legate de anii pe care îi petrecusem departe de circ și cu Erich. Viața cu Peter este aici și acum. Suntem împreună pentru că dorim să fim așa, avem o relație care nu se bazează nici pe un trecut comun, nici pe promisiuni de viitor pe care nu vom putea să le respectăm. Acea parte din mine care poate că dorea ceva mai mult de la un bărbat murise în ziua în care plecasem din Berlin.

Privesc în sus la bârnele din tavan care se clatină înainte și înapoi după mișcările trenului. În dimineața precedentă ne treziseră înainte de ivirea zorilor. Încărcarea începuse cu câteva ore mai devreme, un șir nesfârșit de vagoane de cale ferată cu emblema circului, pline cu lăzi, cutii și stâlpi pentru cort. Muncitorii munciseră toată noaptea și fumul țigărilor și sudoarea lor parcă înconjurau trenul în cercuri din ce în ce mai largi. Animalele au fost urcate ultimele, chiar înaintea noastră. Elefanții acoperiți cu pături erau deplasați pas cu pas pe rampe,

cuștile cu feline mari împinse anevoie pe rulouri.

— Eee! exclamase Theo când văzuse ultimul elefant urcând rampa, împins de la spate de patru muncitori.

Mi-a venit să râd. Pentru noi, oamenii circului, chiar și pentru copii, animalele exotice deveniseră ceva obișnuit. Când se mai mirase aici cineva la vederea unui elefant?

Peter avea un compartiment personal care ocupa jumătate de vagon, separat printr-un perete despărțitor. Asta nu este nimic în comparație cu luxul în care călătorea familia mea: aveam două vagoane, fiecare avea patul său, baie personală și masă, era aproape o casă miniaturală pe roți. Firește, asta fusese în zilele de glorie ale circului, în epoca de aur.

Îmi ating cu un gest reflex urechea dreaptă, unde simt cercelul de aur care fusese al mamei mele și mângâi cu degetul mic rubinul mic, inegal. Nu am dat de urma familiei mele de când m-am întors la Darmstadt. Speranța mea de a auzi câte ceva despre ei în timpul turneului cu Circul Neuhoff se spulberase anul trecut. Nu puteam să întreb pe nimeni în mod direct ca să nu facă legătura între mine și adevărata mea identitate. Iar când întrebasem ca din întâmplare în orașele în care dăduserăm cândva spectacole, oamenii îmi spuneau pur și simplu că anul acela Circul Klemt nu venise. Îi trimisesem o scrisoare chiar și lui *Herr* Fein, impresarul din Frankfurt care organiza turneele circului familiei mele în orașele mari, dar aceasta se întorsese cu mențiunea „Livrare imposibilă".

Umbrele aleargă pe peretele vagonului. Suntem în tren de treizeci de ore, mai mult decât ar fi fost normal, dar a trebuit să ocolim porțiuni de șine care fuseseră deteriorate sau distruse complet. Trenul rămăsese nemișcat undeva, lângă graniță, în timp ce avioanele de război britanice mugeau deasupra noastră și bombele cădeau așa de aproape, încât ne aruncau valizele din plase. Dar acum ne deplasăm nestingheriți prin peisajul rural.

Îmi simt pleoapele grele, legănată de mersul trenului și încălzită de pasiunea fierbinte a lui Peter de care tocmai am avut parte. Trag pătura mai bine în jurul meu, căci aerul rece se strecoară prin fereastra crăpată. Este prea frig pentru turneu. Vagoanele de tren sunt slab încălzite, cabinele sunt proiectate

pentru vară.

Dar programul fusese fixat. Începusem în prima joi din aprilie, la fel ca și anul precedent. Cândva, circul s-ar fi îndreptat spre acele zone unde oamenii aveau bani, pe văile pline de podgorii de pe Loara și prin satele înstărite din Rhône-Alpes. Acum dăm spectacole unde ni se permite, programul este stabilit de nemți. Reichul acceptase prezența circului și aceasta nu era puțin lucru. Ne mânau prin Franța ocupată ca și când ar fi vrut să spună: „Vedeți? Viața se desfășoară normal. Cât de rău poate să fie, din moment ce există astfel de distracții?" Dar reprezentăm tot ceea ce detestă Hitler: ciudățenii și lucruri stranii într-un regim al conformității totale. Nu ne vor da voie să continuăm așa la infinit.

Trenul încetinește și apoi oprește scrâșnind. Mă ridic în capul oaselor, desprinzându-mă de sub brațul lui Peter. Deși trecuserăm frontiera spre Franța cu câteva ore mai înainte, controalele puteau fi efectuate în orice moment. Sar în sus și încep să scotocesc după *Ausweis*-ul meu și celelalte documente. Ne punem din nou în mișcare, a fost numai ceva temporar. Mă așez pe marginea patului cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Suntem aproape de linia de demarcație care separase cândva Franța ocupată de regimul de la Vichy. Deși acum amândouă zonele sunt sub controlul germanilor, cu siguranță că vor fi inspecții în tren. Când – nu dacă – vin controlorii, vreau să fiu într-un vagon cu câteva zeci de alte fete, nu singură în compartimentul lui Peter, riscând să mi se verifice identitatea și documentele cu mai multă atenție, decât dacă mă amestec cu celelalte.

Mă dau jos din pat și mă îmbrac repede în aerul înghețat. Merg în vârful picioarelor ca să nu-l trezesc pe Peter și mă strecor în vagonul următor, un vagon de calitate inferioară mirosind a aer stătut, unde fetele dorm în paturi suprapuse câte trei. Deși este înghesuială, paturile au așternuturi adevărate, nu numai pături. Sub paturi stau frumos aliniate cuferele, câte unul pentru fiecare dintre noi.

Noa doarme pe unul dintre paturile de jos, cu copilul strâns la piept, parcă e un animal de pluș. Chipul ei pare încă și mai

tânăr în somn, nu așa cum fusese în noaptea când ajunsese la noi. Este o *junincă*, cum ar fi sus mama, adică pe cale să devină femeie. Văzând cum îl îmbrățișează pe Theo, ceva se strânge în mine. Amândouă am fost abandonate, exilate, fiecare în felul ei, din viețile pe care le cunoscuserăm.

Dar nu e timp pentru sentimentalisme. Singurul lucru care contează este dacă va putea să lucreze la trapez așa cum trebuie. Ca acrobat aerian, nu este suficient să ai o tehnică bună. Este vorba și de personalitate, fler, de capacitatea de a face publicul să-și țină respirația, ca și când s-ar teme pentru viețile lor, nu numai pentru ale noastre. La fel, aici înfățișarea și personalitatea nu sunt suficiente – chiar și cea mai frumoasă femeie nu va supraviețui nici măcar o stagiune în turneu fără o grație fizică pură, fără agilitatea și puterea din spatele ei.

Noa m-a surprins până acum. Mă gândeam că va renunța după prima zi, că nu va zbura niciodată. Nu știam că făcuse gimnastică și nici cât este de tenace. A lucrat din greu și este inteligentă și talentată. Și curajoasă – dovadă că îl salvase pe Theo din vagonul naziștilor. Este cât se poate de bună, deși rămâne de văzut dacă va fi în stare să lucreze în lumina reflectoarelor, în fața sutelor de spectatori de trei ori pe zi.

În patul în care ar fi trebuit să dorm eu se culcase altă fată, așa că m-am înghesuit în patul îngust al lui Noa. Dar nu pot să dorm. Repet în minte spectacolul de deschidere din seara aceasta, executând în gând mișcările.

Alături de mine, Noa se mișcă și își schimbă poziția încet, cu o mișcare exersată, în așa fel încât să nu-l trezească pe Theo.

— Am ajuns?

— Ajungem curând. Mai sunt câteva ore.

Stăm culcate una lângă alta, șoldurile ni se ating ușor când trenul cotește.

— Povestește-mi ceva, spune Noa, cu o voce din care răzbate singurătatea.

Șovăi, căci nu știu ce dorește să audă.

— M-am născut într-un vagon de tren ca acesta, încep.

Parcă simt mirarea ei pe întuneric.

— Mama a ieșit din arenă și m-a născut. Numai protestele

tatălui meu, am continuat eu povestea, o împiedicaseră să se întoarcă acolo imediat după aceea.

— Cum este să crești într-un circ?

Cu Noa, întrebările parcă dau naștere la un șir nesfârșit de alte întrebări. Este atât de curioasă să afle totul, să învețe totul. Reflectez la răspuns. Când eram mai tânără, nu puteam să sufăr viața de la circ. Tânjeam după o copilărie normală, doream să stau într-un loc și să am un cămin real. Voiam să pot avea mai multe lucruri decât încap într-un singur cufăr de călătorie. Chiar și în timpul cantonamentului de iarnă, când aveam voie să merg la școală, eram altfel decât celelalte fete, o intrusă și o ciudățenie.

Când apăruse Erich, văzusem posibilitatea de a evada pe care o așteptasem dintotdeauna. Am încercat să mă îmbrac altfel, să-mi modelez accentul ca să par la fel ca celelalte soții de ofițeri. Dar mult timp după ce ne-am instalat în Berlin am simțit că îmi lipsește ceva. Apartamentul era pustiu, fără sunetele și mirosurile cantonamentului de iarnă. Îmi era dor de zgomotul și de emoția spectacolului din turnee. Cum puteau oamenii să locuiască tot timpul în același loc și să nu se plictisească? Eu îl iubeam pe Erich și, după un timp, dorul meu a început să pălească, precum o cicatrice încă nevindecată de tot. Dar am rămas cu gândul la lumea de care dorisem întotdeauna să scap. Acum îmi dau seama că viața mea cu Erich fusese ceva temporar, ca un alt număr din spectacolul nostru. Când se terminase, nu vărsasem nicio lacrimă. Îmi schimbasem pur și simplu costumul și trecusem mai departe. Dar nu-i spun lui Noa nimic din toate acestea.

— Cândva, pe când eram mică, am jucat pentru o prințesă. Eram în Austro-Ungaria. Totul cortul era plin de curtenii ei.

— Serios?

Vocea ei este plină de admirație. Încuviințez din cap. Acum împărătesele s-au dus, înlocuite de parlamente și de voturi. Poate că e mai bine pentru oameni, dar cumva mai puțin magic. Oare și circul va dispărea în istorie? Deși nimeni nu vorbește despre asta, uneori mă întreb dacă nu cumva cu fiecare spectacol ne îndreptăm spre dispariție, dar suntem prea ocupați

cu dansul și zborul prin aer ca să ne dăm seama. Deschid medalionul pe care îl am la gât și scot la iveală în lumina lunii o mică fotografie de familie, singura pe care o am.

— Mama mea, spun.

Fusese o mare frumusețe – cel puțin înainte să fie ucis Isadore și să se apuce de băut –, era strălucitoare acolo unde eu sunt ștearsă, avea trăsături romanice.

— Odată, înainte să mă nasc eu, circul nostru a mers la Sankt Petersburg și a avut un spectacol în fața țarului Nicolae. Fusese încântat de ea și se spunea că țarinei îi dăduseră chiar lacrimile. Eu sunt numai o părticică din ceea ce era ea în aer.

— Nu-mi pot imagina pe cineva mai bun, spune Noa cam prea tare și fata care doarme în patul de deasupra noastră pufnește în somn.

Theo se agită și amenință să se trezească. În timp ce îl bat ușor pe spate ca să-l liniștesc, mă întreb dacă Noa încearcă să-mi câștige bunăvoința, dar admirația din vocea ei sună sincer.

— Este adevărat. Era o adevărată legendă.

Întrucât eram numai două femei într-o familie de bărbați, m-aș fi așteptat să am o relație mai apropiată cu mama. Mă iubea profund, dar a fost întotdeauna o parte din sufletul ei la care nu am putut ajunge.

— Tu și Erich, întreabă Noa și mă șochează familiaritatea cu care îi pronunță numele, nu ați avut copii?

Sunt surprinsă, apoi iritată de schimbarea neașteptată a subiectului. Se pricepe foarte bine să găsească punctul vulnerabil și pune întrebări la care nu-mi place deloc să răspund. Scutur din cap:

— Nu am putut.

M-am întrebat foarte des dacă Erich nu ar fi luptat mai mult să mă păstreze în situația în care am fi avut un copil. Dar copilul nostru ar fi fost evreu în concepția Reichului – atunci ne-ar fi renegat pe amândoi? Poate că acum are copii și o altă soție, căci, deși eu nu semnasem actele de divorț, Reichul nu recunoștea existența căsătoriei noastre.

— Și după aceea, când te-ai întors la circ, te-ai îndrăgostit de Peter? întreabă Noa.

— Nu, răspund repede. Nu este deloc așa. Peter și cu mine suntem împreună. Atât și nimic mai mult.

Simt că trenul încetinește. Mă ridic în capul oaselor, întrebându-mă dacă nu cumva este imaginația mea de vină. Dar roțile scrâșnesc și trenul se oprește cu un geamăt. Alt punct de control. *Herr* Neuhoff a făcut rost de documente pentru toată lumea, chiar și pentru Theo. Dar nu sunt autentice și la fiecare oprire mă umple spaima. Oare sunt suficient de bune? Cu siguranță că *Herr* Neuhoff nu a făcut economii ca să le facă să arate cât mai autentice. Ar fi fost nevoie de un ochi foarte ager ca să observe că anumite detalii nu erau chiar așa cum trebuie. Simt pe piept un bolovan care nu mă lasă să respir.

Se aude o bătaie la ușa vagonului. Ușa se deschide larg și un polițist de frontieră intră în vagon, fără să mai aștepte răspunsul. Luminează cu lanterna interiorul vagonului, zăbovind mai mult decât este necesar pe trupurile fetelor adormite. Își croiește drum printre paturi și verifică de mântuială fiecare carte de identitate, după care trece la următoarea. Expir ușor. Poate că asta va fi totul.

Apoi ajunge la noi.

— *Kennkarte. Ausweis.*

Îi dau documentele mele și pe cele pe care mi le întinde Noa. Îmi țin respirația și număr, așteptând să le primesc înapoi. Unu, doi…

Polițistul le ia cu el și coboară din tren. Îmi mușc buzele ca să nu țip.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Noa cu o voce buimacă și speriată.

Nu răspund. Ne-a dat de gol ceva, un detaliu din cărțile noastre de identitate a arătat că sunt false. Ușurel, îmi spun, forțându-mă să respir normal, ca să nu-i produc panică lui Noa. Celelalte fete se uită neliniștite la noi. Noa își strecoară mâna umedă în mâna mea, încrezătoare ca un copil. Mă încordez, așteptând ca polițistul să se întoarcă și să ne scoată afară din vagon.

— Pantofii, șoptesc apăsat.

— Ce e cu ei? întreabă Noa încordată, iar unghiile i se înfig în

palma mea umedă.

— Încalță-te. Dacă ne iau…

Mă opresc, căci Noa începe să tremure. Este esențial să părem calme când se va întoarce polițistul.

Dar acesta nu vine. Trec cinci minute, apoi zece, iar spaima mea crește cu fiecare secundă. A plecat să aducă alți polițiști? Cât de multă nevoie aș avea acum de Peter! Noa mă strânge de degete apoi nu-mi mai dă drumul. Vagonul se clatină și trenul se pune în mișcare.

— Documentele noastre, șoptește Noa, cu vocea răgușită de spaimă. S-au dus.

— Șșșt.

Suntem tot în tren. Nu ne-au arestat. Dar ne continuăm drumul fără documente, ceea ce este aproape la fel de rău.

O clipă mai târziu, *Herr* Neuhoff apare în cadrul ușii vagonului și îmi face semn să mă apropii.

— Poftim, spune când ajung lângă el.

Ține între degetele lui groase toate documentele noastre. Pe chipul lui trece o expresie ciudată și mă întreb cât trebuise să-i plătească polițistului pentru a se preface că nu vede și ca să nu pună prea multe întrebări.

Pe măsură ce trenul prinde viteză, se simte un oftat colectiv de ușurare, parcă tot vagonul se relaxează dintr-odată. Acum toți sunt treji și fetele se scoală și se îmbracă, înghiontindu-se una pe alta în spațiul strâmt, care se mai și clatină. Afară cerul se luminează, devenind trandafiriu în spatele siluetei întunecate a unei podgorii terasate, deasupra căreia se înalță o biserică distrusă.

Ceva mai târziu, vine cineva de la bucătărie și aduce un mic dejun rece, constând din pâine și brânză. Peisajul rustic se schimbă, fermele împestrițează tot mai des câmpurile. Copiii scot capul curioși pe ferestrele caselor și aleargă de-a lungul șinelor în timp ce trec vagoanele noastre strălucitoare, sperând să zărească animalele din menajerie.

Ne continuăm drumul în tăcere, traversăm un apeduct, valea se desfășoară în jos, scoțând la iveală un sat cu acoperișuri roșii la poalele unui castel de piatră în ruine, înconjurat de câmpuri

pline de buruieni ofilite. Pe deal sunt conace cu acoperișurile acoperite de mușchi. Ici și colo se zărește câte un castel sau o biserică cu clopotnița distrusă, cu zidurile de piatră încălzite de soarele care acum s-a înălțat sus pe cer.

Prin vagon trece un val de emoție. Aproape că am ajuns.

— Trebuie să ne pregătim pentru paradă, îi spun lui Noa.

— Ce paradă? întreabă Noa, încruntând din sprâncene.

Oftez în sinea mea, înțelegând cât de multe lucruri ignoră încă.

— Păi, când sosim într-o localitate, coborâm din tren și facem o paradă cu rulotele prin oraș, ca să oferim localnicilor o avanpremieră a spectacolului.

O privesc atent să văd semne de emoție pe fața ei, în timp ce procesează această informație nouă. Dar Noa aprobă pur și simplu din cap, apoi îl pune pe Theo alături ca să se îmbrace.

Fetele încep să se gătească cum pot mai bine în spațiul strâmt, își dau cu fard roșu pe obraji și își înnegresc sprâncenele.

— Poftim, spun eu și îi întind lui Noa o rochie roz cu paiete scoasă din cufărul meu.

Noa privește de jur-împrejur, căci încă se jenează să se schimbe de față cu toate celelalte fete. Dar nu are unde să se ducă, așa că și-o trage pe ea, mai-mai să se împiedice din cauza grabei.

— Dar vor veni să ne vadă? întreabă Noa. Vreau să zic, francezii? Cu siguranță pentru ei noi suntem tot germani.

— Așa am crezut și eu în primul an după ce a început războiul, îi răspund. Nu te teme. Oamenii iubesc spectacolul. Circul nu are frontiere. Publicul nu vede spectacolul ca pe ceva german și vine loial în fiecare an.

Roțile trenului scrâșnesc și se opresc când ne apropiem de gară. Nu coborâm chiar imediat, ci continuăm să ne pregătim, căci rulotele, care fuseseră trimise înainte sau închiriate pe plan local, erau montate în față. Animalele sunt descărcate primele și cuștile lor sunt plasate pe platforme deschise. Ne îndreptăm și noi spre ieșire, spațiul se aglomerează și aerul se încinge în timp ce așteptăm semnalul.

În sfârșit, ușa vagonului se deschide și o pală de aer rece și

proaspăt pătrunde înăuntru. Gara este aproape la fel de aglomerată ca și vagonul, zeci de spectatori se înghesuie să se apropie și să salute circul sosit în oraș. Luminile aparatelor de fotografiat sclipesc una după alta într-o succesiune rapidă și, după liniștea din tren, haosul de aici este derutant, ca și când cineva ar aprinde toate luminile prea repede în toiul nopții. Mă opresc brusc și fata din spatele meu dă peste mine, dar mă macină îndoielile, nu pot să merg mai departe. De regulă, îmi place în turneu, dar dintr-odată mi se face dor de Darmstadt, unde cunoșteam fiecare centimetru de pământ și aveam unde să mă ascund. Anul trecut îmi fusese destul de greu să merg în turneu ca și când nu ar fi fost război. Acum mai trebuie să am și grijă de Noa, ca să-și poată face numărul și să fie în siguranță împreună cu Theo. Cum voi putea face față?

— Astrid? rostește Noa cu vocea ei timidă.

Mă întorc spre ea. Noa mă privește neliniștită, neștiind ce să facă. Dau îndoielile la o parte și o iau de mână.

— Vino, îi spun și coborâm împreună din tren.

Scrutez mulțimea și văd privirea din ochii oamenilor: nu este dispreț, ci admirația și speranța la sosirea noastră. Adulții ne privesc cu uimire de copii. Circul a adus întotdeauna lumină în locurile prin care a trecut. Acum este un colac de salvare. Ridic bărbia. Dacă încă le mai putem oferi ceva, circul nu e mort. Circul a existat de pe vremea grecilor și a romanilor, tradițiile noastre au o vechime de sute de ani. Am supraviețuit Evului Mediu, războaielor napoleoniene, Marelui Război. Vom supraviețui și acum.

Capitolul 8
Astrid

Ne îndreptăm spre peronul gării. Caii, care călătoriseră în vagonul pentru animale, bat nerăbdători din picioare, scoțând aburi pe nările umflate. În cuștile pe care le trag, pot fi admirați leii și tigrul singuratic. Sunt și cămile, și un urs brun mic, care merge în lesă pe lângă procesiune. Anul trecut avuseserăm și o zebră, dar aceasta murise și *Herr* Neuhoff nu reușise s-o înlocuiască.

Alaiul începe să se miște încet, șerpuind spre sat, un mănunchi de case cu acoperișuri de țiglă decolorată, împrăștiate pe coasta dealului, în vârful căruia stă de veghe o catedrală medievală. Nu se deosebește foarte mult de zecile de sate pe care le văzuserăm pe drum de-a lungul anilor în timpul turneelor. Cândva, circul se mișca mai rapid, în fiecare zi alt oraș, se instala și dădea două sau trei spectacole, după care strângea cortul și se deplasa în timpul nopții. Dar acum circulația trenurilor era restricționată și germanii stabileau unde putem să mergem. De aceea alegeam zonele în care dădeam spectacol mai strategic, în locuri unde puteam să ținem cortul o săptămână și să atragem spectatori din satele învecinate, ca spițele unei roți. Dar mai puteam? Dubiile lui Noa de mai înainte îmi răsună și mie în minte. Trecuseră patru ani de suferințe și restriște. Dacă războiul se va mai prelungi mult, oamenii vor înceta să mai vină la circ.

Panta devine mai abruptă și procesiunea încetinește, căci caii trebuie să facă un efort mai mare ca să tragă greutatea rulotelor. Pe marginea drumului este un mic cimitir, o încâlceală de pietre funerare înfipte în coasta dealului. În sfârșit, ajungem la marginea orașului Thiers, un labirint de străduțe înguste, mărginite de case cu unul sau două etaje, înghesuite una în alta, de parcă s-ar sprijini una pe alta. La capătul străzii mari, zarva mulțimii care așteaptă crește și emoția se simte în aer. Când începe parada, sună o trompetă care vestește sosirea circului. Platforma noastră descoperită, împodobită cu steaguri și trasă

de cai cu harnașamente ornamentate cu pietre strălucitoare, este în față, înaintea platformei leului cu dresorul călare pe el. Măreția și culorile strălucitoare ale procesiunii noastre contrastează cu fațadele decolorate ale clădirilor. Străzile nu se deosebesc de cele din satele prin care trecuserăm în anii precedenți. Dacă nu ar fi steagurile roșii cu svastici atârnând pe unele clădiri, am putea să ne imaginăm că nici nu suntem în război.

Înaintăm anevoie prin oraș, platformele merg încet. Băieții ne fac semne cu mâinile și fluieră spre noi din mulțime. Alături de mine, Noa se încordează ca răspuns la strigătele de admirație, strângându-l pe Theo mai tare. O bat ușor pe braț ca s-o liniștesc. Pentru mine, asta e ceva normal, dar probabil că ea se simte descoperită.

— Zâmbește, îi spun printre dinți.

Din momentul în care am coborât din tren suntem în spectacol.

La un balcon de fier forjat de la etaj observ un băiat, poate deja bărbat, de nouăsprezece, cel mult douăzeci de ani. Nu se alătură mulțimii care aclamă și flutură din mâini, ci ne privește cu un amestec de dezinteres și amuzament, cu brațele încrucișate pe piept. Este arătos, are părul negru și maxilarul puternic. Îmi imaginez că ochii lui sunt de culoarea cobaltului, asta dacă aș fi destul de aproape ca să-i pot vedea. Ceva de pe platforma noastră îi atrage privirile. Încep să fac cel mai bun număr al meu pentru paradă. Dar nu la mine se uită, ci la Noa. Timp de o secundă mă gândesc să i-l arăt, dar nu vreau s-o neliniștesc și mai mult. În secunda următoare băiatul a dispărut.

Strada pavată cu piatră se îngustează, așa că procesiunea se apropie și mai mult de privitori. Din mulțime se întind mâini, copiii vor să ne atingă pe noi, actorii, într-un mod care ar fi nepoliticos față de altcineva. Dar nu pot ajunge la noi și asta mă bucură. Fețele din mulțime sunt diferite anul acesta, ochii sunt obosiți de război, pielea este mai trasă pe pomeți. Dar și noi ne-am schimbat. Dacă ne apropiem, s-ar putea vedea crăpăturile, animalele sunt cam slabe, artiștii folosesc cam prea mult fard ca să-și ascundă oboseala.

Spectatorii urmăresc parada în jos, pe strada șerpuitoare până în piață, apoi pe altă stradă care duce afară din oraș. Deși panta este mai puțin abruptă decât la urcare, drumul este denivelat, plin de șanțuri și de gropi. Îmi trec brațul peste Noa și Theo, ca să nu fie aruncați de pe bancă atunci când suntem zgâlțâiți. Aș fi vrut să-i propun să-l lase pe Theo cu Elsie sau cu altă lucrătoare; un prunc nu are ce căuta la paradă. Dar bănuiam că Noa va fi neliniștită și se va simți mai bine știindu-l lângă ea. Mă uit la copil. Nu pare să fie speriat de zgomotul mulțimii. Stă comod în brațele lui Noa, cu capul lăsat într-o parte, de parcă toată agitația aceasta l-ar amuza. Câțiva kilometri mai departe, pavajul se termină și este înlocuit de pământ bătătorit. Noa vede mulțimea care aleargă după noi.

— Tot ne mai urmează, spune ea. Mă gândeam că ar fi putut să-și piardă interesul.

— Niciodată, îi răspund.

Privitorii se țin după noi neobosiți. Femeile îmbrâncesc pruncii și copiii pedalează pe biciclete, hainele lor de duminică au devenit cafenii din cauza prafului ridicat pe drum. Chiar și câinii care latră intră în procesiune, participând și ei la paradă.

Câteva minute mai târziu, drumul se termină într-un câmp neted, acoperit cu iarbă, mărginit de un pâlc de copaci la un capăt. Cobor prima și întind mâna să-i ajut pe Noa și pe Theo. Dar Noa privește pe lângă mine în depărtare, cu ochii larg deschiși. Înălțarea cortului mare este o atracție aproape la fel de mare ca și spectacolul de circ, și nu numai pentru că este gratuit. O armată de muncitori cu corturi, stâlpi de metal și frânghii s-au împrăștiat pe tot câmpul. Circul are nevoie de mult mai mulți muncitori decât putem aduce cu noi, ceea ce este o veste bună pentru bărbații din partea locului în căutare de muncă. Acum stau cu brațele dezgolite și transpirați la marginea prelatei netede care acoperă tot câmpul, legată de țărușii care o înconjoară.

— Mă simt nefolositoare stând așa, aici, spune Noa după ce coboară de pe platformă. Nu ar trebui să dăm și noi o mână de ajutor?

Scutur din cap.

— Lasă-i să-și facă treaba.

Nu putem să-i ajutăm să înalțe cortul, tot așa cum nici ei nu pot să se legene la trapez.

Toate lucrările pregătitoare au fost deja terminate, dar adevăratul spectacol este rezervat pentru mulțime. Elefanții care nu participaseră la paradă și fuseseră aduși direct aici erau înhămați. La o comandă, încep să se îndepărteze de centru și înalță stâlpul principal. Apoi sunt mânați spre exterior caii, care trag stâlpii mai mici în poziție și tot cortul pare să se ridice precum pasărea Phoenix din propria cenușă: un cort cu dimensiunea uriașei săli de gimnastică de la Darmstadt, acolo unde cu câteva secunde mai înainte nu era nimic. Deși văzuse fără îndoială acest spectacol în fiecare an, mulțimea scoate o exclamație de uimire și începe să aplaude frenetic. Noa privește în tăcere uluită, văzând pentru prima dată cum se înalță cortul mare. Theo, care își suge degetele, scâncește aprobator.

Oamenii încep să se împrăștie, în timp ce muncitorii se duc să fixeze stâlpii.

— Haide, spun eu, pornind spre cortul mare. Trebuie să repetăm.

Noa nu se clintește din loc, privește șovăielnică de la mine la copil și înapoi.

— Am fost pe drum aproape două zile, se plânge ea.

— Știu asta, îi răspund nerăbdătoare. Dar nu avem decât câteva ore până la primul spectacol. Trebuie să repeți cel puțin o dată în cortul mare până atunci.

— Trebuie să-l hrănesc pe Theo și sunt epuizată.

Vocea ei este aproape un scâncet și îmi dau seama din nou cât este de tânără. Îmi amintesc timp de o secundă cum era atunci când doream să fac altceva, să mă uit pe fereastra sălii de antrenament și să văd fetele care săreau coarda jos în vale și să-mi doresc să fiu împreună cu ele.

— Foarte bine, o las eu mai moale. Cincisprezece minute. Du-te să i-l lași lui Elsie. Ne vedem în cortul mare.

Mă aștept să protesteze din nou, dar nu spune nimic. Pe fața ei se așterne un zâmbet larg de recunoștință, ca și când ar fi primit un dar.

— Mulțumesc, spune Noa și se duce cu Theo spre tren, iar eu privesc în spate, la cortul mare. Fusesem ceva mai îngăduitoare nu numai de dragul lui Noa. Muncitorii încă mai întăreau stâlpii. Trapezul nu era gata.

Când Noa dispare în direcția trenului, dubiile mele scot capul din nou. Se desprinsese de trapez și zburase pentru prima dată luna trecută, iar de atunci devenise mai puternică. Dar tot nu avea experiență. Va rezista zi după zi în lumina reflectoarelor și sub ochii mulțimii?

Intru în cortul mare și trag în piept mirosul de pământ reavăn și de lemn proaspăt tăiat. Este unul dintre momentele mele preferate din timpul stagiunii, când totul în circ este proaspăt și nou. Ceilalți artiști, jonglerii și câțiva contorsioniști, intraseră deja și își repetau fiecare numărul său. Peter nu este aici și mă întreb dacă repetă undeva departe de ochii altora, ca să nu fie dojenit pentru numărul cu substrat politic pe care *Herr* Neuhoff îi interzisese să-l prezinte. Peter îmi spusese cu câteva zile mai înainte:

— *Herr* Neuhoff încearcă să mă convingă să renunț la număr, să-l îngrop.

— Știu, am răspuns. A vorbit și cu mine despre asta.

— Ce părere ai?

Peter este de regulă foarte sigur pe el, dar acum chipul lui era tulburat și vedeam că nu știe ce să facă. Numai din cauza mea se gândea să accepte totul.

— Nu te gândi la mine.

Nu voiam ca Peter să-și sacrifice arta din cauza mea și după aceea să aibă resentimente față de mine.

Acum muncitorii tocmai terminaseră de fixat trapezul. Șeful de echipă, Kurt, îi pusese să facă asta înainte să instaleze scaunele pentru spectatori și celelalte aparate, căci știa că vreau să repet imediat. Mă duc spre locul în care stă de vorbă cu doi muncitori despre unghiul în care trebuie să fie așezate băncile.

— A fost nivelat terenul? îl întreb.

Dă din cap că da. Aceasta este foarte important pentru trapez. Cea mai mică denivelare a solului poate afecta viteza cu care zburăm și poate anula precizia exercițiului de rutină – ceea

ce înseamnă că aș putea rata prinderea lui Noa.

Mă duc spre una dintre scări și trag puternic de ea ca să fiu sigură că ține. Apoi mă urc pe platforma acrobaților. De jos se aud murmurele dansatorilor care stau de vorbă, în timp ce se încălzesc. Sar fără ezitare. Aerul se mișcă sub mine și mă întind înainte. Ca întotdeauna în acest moment, mă simt din nou ca la șaisprezece ani, în urechi îmi răsună râsul familiei mele în timp ce zbor. Când m-am întors la circ, mă întrebam dacă timpul care a trecut nu mi-a încetinit mișcările, dacă mi le mai amintesc. Mă apropiam de 40 de ani, poate că eram prea bătrână pentru așa ceva. Altele la vârsta asta s-au retras deja, sunt antrenoare, casnice sau țin cabarete la Dresda și la Hamburg. Dar eu nu știam altceva decât zburatul prin aer. Și eram încă bună. De ce să nu continui? În câteva săptămâni, corpul meu s-a subțiat, opulența dineurilor prelungite de la Berlin s-a topit de pe talia mea și am devenit la fel de bună ca întotdeauna, ba chiar mai bună, după cum remarcase odată *Herr* Neuhoff. Nu puteam să-i spun că zburasem mai sus și sărisem mai mult ca să obțin un loc pe streașină întunecată din cortul mare, unde îi auzeam râzând pe frații mei și unde respingerea lui Erich nu mă mai putea atinge.

Câteva minute mai târziu, când ajung înapoi pe platformă, pălăvrăgeala artiștilor de jos se întrerupe brusc și în cort se face liniște. Noa stă la intrarea în cortul mare, arată tânără și speriată. Ceilalți artiști o examinează curioși din priviri. Nu fuseseră nesuferiți în săptămânile de când venise la noi, dar rămăseseră distanți, arătând clar că nu face parte din lumea lor. Pentru cei nou-veniți la circ este greu. Nici pe mine nu m-au primit cu brațele deschise când m-am întors. Și este cu atât mai dificil pentru cineva ca Noa, care este considerată necalificată și lipsită de experiență.

Dar sunt eu mai brează ca ei? Și eu m-am purtat rece cu Noa la început, doream să plece. Deși am acceptat-o de când poliția venise la Darmstadt, o vedeam ca pe ceva necesar, o prezență indispensabilă în cadrul numărului. Nu făcusem nimic ca să se simtă cu adevărat bine-venită. Mă simt dintr-odată vinovată, cobor scara și mă duc spre ea. Îi ignor pe ceilalți și aș vrea să

facă și ea același lucru.

— Ești gata?

Noa nu răspunde și privește de jur-împrejurul cortului. Pentru mine este ceva normal, aproape o obișnuință. Dar văd cum trebuie să i se pară ei: un spațiu uriaș, cu rânduri de locuri care se înșiruie la nesfârșit, unul după altul. O iau de mână și mă uit fix la ceilalți, până când aceștia întorc privirile.

— Haide. Scările sunt mai puțin întinse ca cele de la sala de antrenament. Și totul se clatină ceva mai mult.

Continui să vorbesc în timp ce urcăm, în parte ca să o fac să se destindă, în parte și pentru că există lucruri – lucruri importante – pe care trebuie să le știe despre diferențele dintre sala din Darmstadt și cortul de spectacol. După atât timp, eu pot să lucrez oriunde, peisajul dispare și rămânem numai eu, bara trapezului și aerul. Dar pentru Noa fiecare detaliu poate însemna o diferență importantă.

— Să începem cu ceva simplu, spun eu, dar văd groaza din ochii ei, când se uită în jos. Parcă stă să se prăbușească. Prefă-te că nu sunt acolo.

Apucă bara cu mâinile tremurând și sare. La început este smucită, îmi amintește de prima ei zi la trapez.

— Încearcă să o simți, o îndemn eu, dorind să-i amintesc ce o învățasem. Pe măsură ce intră în ritmul cunoscut, înainte-înapoi, mișcările ei devin mai fluente. Bine, îi spun când se întoarce pe platformă.

Am făcut economie de complimente ca să nu i se urce la cap. Dar acum îi ofer mai multe ca de obicei, sperând să-i stimulez încrederea în sine. Zâmbește și primește laudele mele ca pe o înghițitură de apă.

— Acum să exersăm momentul desprinderii.

Noa dă să protesteze. Nu sunt sigură că este pregătită să facă asta aici, dar nu avem încotro. Mă duc spre cealaltă scară și încep să urc spre platformă, făcându-i semn din cap Gerdei care stătea de vorbă cu câțiva acrobați. Gerda începe să urce scara în spatele lui Noa fără entuziasm. O studiez cu atenție pe Gerda. Nu este mai binevoitoare decât ceilalți artiști, dar are suficient simț practic ca s-o tolereze, căci avem nevoie de ea pentru

numărul nostru.

Când ajunge aproape de vârful celeilalte scări, lui Noa îi alunecă piciorul, mai-mai să cadă.

— Ușor, strig eu de pe platforma mea.

Deși am avut intenția s-o încurajez, sună ca un reproș. De jos se aud râsetele altor artiști, căci bănuielile lor despre lipsa de îndemânare a lui Noa fuseseră confirmate. Chiar de la distanță, văd că ochii fetei s-au umplut de lacrimi. Apoi își îndreaptă spatele și dă din cap de sus în jos. Noa sare cu mai multă forță decât văzusem vreodată la ea până acum.

— Hop! strig.

Își dă drumul cu o precizie surprinzătoare pentru prima evoluție în cortul mare. Mâinile ni se încleștează. Cândva, în acest moment, la sol ar fi fost antrenorul care să ne dea comenzile și câțiva bărbați care să ne prindă. Dar acum, când atât de mulți erau plecați la război, trebuia să ne descurcăm singure. Fratele meu, Jules, fusese prinzătorul meu. Până acum câteva săptămâni când începusem să mă antrenez singură cu Noa, nu apreciasem suficient forța și dibăcia lui.

În timp ce ne balansăm înapoi, îi dau drumul în direcția barei, pe care Gerda a lansat-o spre ea. Cu fiecare pasă, mișcările lui Noa devin mai sigure. Lucrează bine, în ciuda – nu din cauza – scepticismului celorlalți acrobați. Exclamațiile celor de jos devin fără voia lor respectuoase. Speranțele mele cresc. Noa și-a câștigat respectul lor și va câștiga și publicul.

— Bravo! strigă o voce de jos.

Dar tonul este batjocoritor. Noa, care execută zborul de întoarcere, este cât pe ce să rateze platforma. Gerda întinde brațul și o prinde înainte să cadă. Privesc în jos. Emmet ține un mop ridicat în sus și își bate joc de Noa.

Cobor scara furioasă.

— Tâmpitule! șuier furioasă.

— Nu este acrobată zburătoare, răspunde Emmet cu o răbdare exagerată, ca și când ar vorbi cu un copil mic. Este femeia de serviciu din gara Bensheim. Asta este calificată să facă și nimic altceva.

Știu că Emmet îi ațâță pe ceilalți artiști și îi încurajează să n-o

accepte pe Noa. Simte întotdeauna nevoia să se ia de alții ca să-și ascundă propria slăbiciune. Dar cum de aflase că lucrase la gară? Cu siguranță că nu cunoaște restul trecutului lui Noa.

— Dar de ce tocmai acum? îl întreb. Spectacolul începe peste o oră. Avem nevoie de ea, iar tu îi subminezi încrederea în sine.

— Pentru că nu am crezut cu adevărat că vom merge așa de departe cu farsa asta, răspunde el.

Sau că va fi în stare să lucreze, adaug eu în sinea mea. Cred că este parțial gelos. Noa a reușit să se descurce admirabil cu numai câteva săptămâni de antrenament, în timp ce el și-a petrecut toată viața aici și nu a arătat niciun fel de talent. Dar nu mi se pare înțelept să pomenesc acum despre asta.

— Trebuie să poată lucra, Emmet, rostesc eu cuvintele rar.

— Pentru tine, pufnește el.

— Pentru noi toți, îl corectez.

Noa a coborât de pe scară și privește de la distanță. A auzit destul ca să se simtă stingherită. În ochii ei scapără o flacără, căci se așteaptă să fie respinsă din nou. Cum se poate ca, după tot ceea a îndurat, încă să-i mai lase pe oameni s-o rănească? Stă într-o parte, în partea cealaltă este restul artiștilor. Iar eu sunt o insulă prinsă între ei. Fac un pas spre Noa.

— Avem nevoie de Noa, spun ferm și răspicat, destul de tare ca să mă audă și ceilalți. Este un risc calculat; am nevoie de bunăvoința oamenilor de la circ la fel de mult ca și ea, pentru a-mi putea menține identitatea și pentru a mă ascunde. Nu răspunde nimeni. Dar am mers prea departe ca să mai dau înapoi. În orice caz, sunt cu ea și oricine nu este cu ea este împotriva mea.

Pe chipul lui Noa se așterne o expresie de neîncredere, ca și când ar fi fost pentru prima oară când îi lua cineva apărarea.

Ceilalți se împrăștie ca să repete.

— Haide, vino să ne pregătim pentru spectacol, îi spun, o iau de mână și o scot afară din cortul mare.

— N-ar fi trebuit să faci asta, spune Noa când ajungem afară.

Deși suntem departe de locul unde ne-ar putea auzi alții, vocea ei este o șoaptă.

— Trebuie să te gândești la propria siguranță.

— Prostii, dau din mână nepăsătoare, deși are dreptate. Trebuie să te călești împotriva impresiilor celorlalți.

— Dar tu ce crezi?

Vorbește tot în șoaptă. Deși i-am spus ce i-am spus, îmi dau seama că ține la părerea mea mai mult decât la orice altceva.

— Crezi că sunt pregătită?

Ezit. Cred că mai are nevoie de încă un an de antrenament. Cred că, chiar și așa, s-ar putea să nu fie în stare să lucreze în spectacol, deoarece luminile și cei o mie de ochi fixați asupra ta schimbă totul. Dar cred că nu avem de ales.

— Da, mint eu, incapabilă să suport strălucirea zâmbetului ei.

Și plecăm împreună să ne pregătim pentru spectacol.

Capitolul 9
Noa

O urmez pe Astrid afară din cortul mare. În fața lui, spectatorii au început deja să se agite, cumpără bilete de la chioșcul ridicat în grabă și se uită la muncitorii care înalță corturile mai mici. Șefii de echipă strigă ordine, vocile lor răgușite se amestecă cu loviturile de ciocan care înfig țărușii de metal în solul tare.

— Mulțumesc, îi spun lui Astrid gândindu-mă la ceea ce tocmai se întâmplase cu ceilalți artiști.

Cândva crezusem că Astrid nu mă va accepta niciodată. Dar mi-a luat apărarea – ba chiar crede că voi face față. Astrid flutură neglijent din mână.

— Acum nu ne putem gândi la asta. Trebuie să ne pregătim pentru spectacol. Începe peste o oră.

— Așa de repede? întreb.

— E trecut de patru.

Nu mi-am dat seama că se făcuse așa de târziu, nici că parada și înălțarea cortului mare duraseră atât de mult.

— Începem la șase. Mai devreme ca de obicei, deoarece acum există ora stingerii. Trebuie să fim gata.

— Credeam că suntem deja gata.

Mă uit în jos la rochia pe care mi-o împrumutase cu o oră mai înainte în tren, atât de strâmtă că părinții mei ar fi făcut o criză dacă m-ar fi văzut cu ea.

Astrid ignoră ultima mea observație și mă conduce prin mulțime spre locul unde oprise trenul, la capătul liniilor.

— Cortul a fost ridicat în apropierea șinelor ca să putem dormi în vagoane, îmi explică Astrid.

Arată în direcția opusă spre niște copaci.

— Acolo sunt câteva cabine și corturi pe care le folosim când este mai cald. Nu e un oraș foarte potrivit pentru noi, adaugă ea încet. Primarul s-a împrietenit cu germanii.

— Este colaboraționist? o întreb.

Astrid încuviințează din cap.

— Bineînțeles, nu știam acest lucru anul trecut, când am făcut rezervările.

Iar anularea ar fi trezit fără îndoială suspiciuni. De aceea acum, mai presus de orice altceva, trebuie să păstrăm aparența de normalitate.

— Totuși o să rămânem la Thiers aproape trei săptămâni, deoarece are o poziție centrală și oamenii vin aici din tot Auvergne ca să vadă spectacolul.

Când ajungem la tren, Astrid mă duce spre un vagon unde nu mai fusesem niciodată. Vagonul este încălzit și plin de femei care își schimbă costumele și se fardează din belșug. Mă opresc o clipă să privesc picioarele unei acrobate date cu o vopsea mai închisă, ca și când ar fi bronzată.

— Face așa pentru că are prea multe vergeturi pe coapse, îmi explică Astrid, observând curiozitatea mea. Nu mai are încotro. Haide.

Alege de pe rastelul de lângă perete un costum și îl măsoară pe mine. Îl dă uneia dintre garderobiere și dispare. Sunt aruncată apoi din brațele uneia în brațele alteia, ca o boccea cu rufe, stânjenită de propriul miros stătut din cauza orelor petrecute în tren când nu m-am putut spăla. Cineva îmi trage peste cap rochia pe care mi-a ales-o Astrid, alta declară că este prea largă și începe s-o strâmteze. Chiar o să port așa ceva? Este mai mică decât un costum de baie, un sutien și un chilot. Abdomenul meu, mai strâns decât atunci când venisem la Darmstadt, dar încă departe de a fi perfect, se revarsă peste elasticul chiloților. Costumul este ornamentat, făcut din mătase roșie cu tiv aurit. Miroase ușor a fum și a cafea și mă face să mă întreb cine l-a purtat mai înainte.

Astrid reapare și rămân cu gura căscată. Pe lângă costumul ei din două piese, mai bine zis câteva batiste cusute laolaltă, costumul meu pare sărăcăcios. Dar Astrid este născută să-l poarte. Trupul ei este dăltuit în granit, ca statuia nudului unei zeițe din muzeu.

— Doar nu vrei să încerc să zbor într-o rochie cu crinolină, spune Astrid observând mirarea mea.

Pentru ea, indecența costumului nu contează. Nu dorește să

incite, ci să lucreze bine. Astrid îmi face semn să mă așez pe o ladă cu fundul în sus. Ia un fard de obraz și îmi dă pe obraji, îmi conturează gura cu roșu de parcă aș fi clovn. Este pentru prima dată când mă fardez, în afară de cele câteva ocazii când șterpelisem puțină pudră de la mama ca să arăt ceva mai în vârstă pentru neamțul meu. Mă uit la străina din oglinda crăpată pe care cineva a pus-o pe un cufăr. Cum de am ajuns așa?

Aparent satisfăcută, Astrid se întoarce cu spatele și începe să se fardeze și ea, ceea ce, dat fiind că are pielea fără cusur și gene lungi, mi se pare inutil.

— Mai am câteva minute? o întreb. Vreau să mă duc să văd ce face Theo.

Astrid dă din cap că da.

— Numai puțin. Să nu stai prea mult.

O iau pe coridorul îngust spre vagonul de dormit, sperând că Theo nu se va speria când mă va vedea fardată. Dar când să trec în vagonul următor aud niște voci și mă opresc.

— Vor o dovadă de loialitate în cadrul spectacolului. Întind gâtul ca să aud mai bine. Este *Herr* Neuhoff, vorbește încet și încordat. Poate un număr cu *„Maréchal, nous voilà…"*

— Imposibil! Peter se stropșește imediat la auzul imnului de la Vichy. Fac un pas înapoi ca să nu mă vadă. Niciodată nu mi-a spus guvernul ce să joc, nici chiar în timpul Marelui Război. Dacă nu m-am ploconit în fața țarului, în mod sigur nu am să încep să fac asta acum. Nu este vorba numai de politică. Este vorba de integritatea spectacolului.

— Lucrurile stau altfel acum, insistă *Herr* Neuhoff, și, dacă cedăm puțin, asta ar putea să ne ajute mult… în perspectivă…

Nu se aude niciun răspuns, numai o ușă trântită și pași apăsați care zguduie tot vagonul. Sună o sonerie, iar Astrid îmi spusese mai înainte că acesta este semnalul să ne adunăm în spate, în zona unde se face asamblarea pentru intrarea în cortul mare. Mă uit cu părere de rău la coridorul care duce spre vagon. Nu mai am timp să-l văd pe Theo.

Afară, câmpul, mai înainte pustiu din jurul cortului mare, a fost transformat datorită celor câteva corturi mai mici care

apăruseră ca ciupercile după ploaie. Peste tot sunt bărbați cu pălării de paie, femei și copii îmbrăcați în hainele cele mai bune, de duminică. La intrarea în cortul mare s-a pus un afiș unde sunt notate numerele pe care le vor vedea înăuntru. Jonglerii și înghițitorii de săbii execută numere scurte, menite să atragă spectatorii. O orchestră de alămuri cântă melodii vesele pentru cei care așteaptă la coadă în fața casei de bilete, ca să le facă așteptarea mai ușoară. Aerul este plin de mireasma de dulciuri, vată de zahăr și arahide fierte. Astfel de delicatese par aproape ireale, având în vederea raționalizarea alimentelor și numărul mare de oameni care abia au ce mânca. Timp de o clipă simt că sunt pofticioasă, am devenit din nou fetiță. Dar delicatesele sunt aici pentru norocoșii care mai au câțiva bănuți de cheltuit – în mod sigur nu pentru noi. Ocolesc marginea cortului mare. Câțiva băieți stau întinși pe jos, încercând să privească pe sub cort înăuntru, dar unul dintre sezonieri îi alungă. În jurul cortului sunt afișe cu artiștii cei mai importanți. Astrid, în tinerețe, se ridică deasupra mea, suspendată în aer cu frânghii de satin. Sunt hipnotizată de imaginea ei. Trebuie să fi fost cam de vârsta mea acum și sunt curioasă s-o cunosc.

Trec pe lângă cortul cu bere pe care îl montaseră la capătul aleii, vizavi de carusel. Din interior răzbat râsete zgomotoase de bărbați. Este un echilibru delicat, îmi explicase Astrid. Vrem să înveselim oamenii suficient de mult ca să aprecieze spectacolul, dar nu prea mult încât să devină nedisciplinați și să-l tulbure.

Peter, pe care îl văzusem cu câteva minute mai înainte împreună cu *Herr* Neuhoff, apare din spatele cortului cu o sticlă de bere în mână. Cum de ajunsese aici atât de repede? Mă privește nesigur.

— Una mică înainte să începem, spune el și se îndepărtează.

Sunt uimită – nu mi-aș fi imaginat că artiștii au voie să bea înainte de spectacol. Ce ar spune Astrid?

Ajung în curtea din spate. Ochii mei se ridică neliniștiți spre vârful cortului. Mi se pare imposibil ca acest cort, nimic altceva decât o țesătură și câțiva stâlpi, să țină trapezul și pe noi. Văzând că sunt îngrijorată, Astrid se apropie de mine.

— Este solid.

Dar voi avea mereu în minte momentul când căzusem spre pământ, gata să mor.

— Cum te simți? mă întreabă Astrid. Fără să mai aștepte răspunsul, îmi verifică din nou bandajele de la încheieturi și îmi întinde cutia cu sacâz ca să-mi dau din nou pe mâini. Nu cred că vrei să mori, spune Astrid. Nu după cât ai muncit, adaugă apoi cu un zâmbet abia schițat, încercând s-o dea pe glumă.

Dar privirile ei sunt solemne, concentrate.

— Crezi că fac față? îndrăznesc să întreb, deși nu sunt foarte sigură că vreau să aud răspunsul.

— Sigur că da. Ascult cu atenție vocea lui Astrid, încercând să-mi dau seama dacă este forțată. Ai lucrat din greu. Ai calități naturale. Dar este o treabă serioasă pentru noi toți. Nu e loc pentru greșeală.

Dau din cap înțelegătoare. Pericolul este la fel de real pentru Astrid, chiar după atâția ani de experiență, ca și pentru mine. Arunc o privire înăuntru, în cortul întunecos, ca o peșteră uriașă. În mijloc este o arenă, cu diametrul cam de 15 m, despărțită de public printr-un gard scund. Am auzit de la alți artiști că circurile americane mari, cele ca Barnum, au trei arene. Dar aici toate privirile vor fi concentrate pe numărul principal. Primele două rânduri de scaune sunt acoperite cu pluș roșu cu o stea aurie de satin, arătând că acestea sunt locurile bune, importante. În spatele lor, bănci de lemn geluit se înalță în cercuri concentrice aproape până la căpriori. Acesta este cercul complet din jurul ringului cu spectatori în toate părțile, abia acum înțeleg – aici nu ai unde să te ascunzi sau să te întorci cu spatele, ochii sunt peste tot.

Lumea începe să intre în cort, iar eu mă retrag ca să nu fiu văzută. Plasatoarele și vânzătoarele de programe sunt de fapt artiști mai puțin importanți, care pot să plece, după ce publicul ocupă toate locurile, să-și pună costumele și să se fardeze pentru spectacol. Studiez spectatorii pe măsură ce își ocupă locurile, un amestec de orășeni înstăriți în primele rânduri și muncitori pe băncile mai de sus, proaspăt dichisiți, dar puțin cam stingheri, ca și când ar simți că locul lor nu este acolo. Aceștia sunt norocoșii care își pot permite să uite timp de câteva

ore de necazurile care îi așteaptă dincolo de intrarea în cortul mare.

Pe măsură ce cerul se întunecă și momentul începerii se apropie, sporovăială din culise încetează, toți se concentrează aproape încruntați. Acrobatele mai fumează o ultimă țigară. Sunt uluitoare în costumele lor cu paiete și cu podoabele pe cap. Machiajul lor impecabil și părul coafat cu grijă nu lasă să se ghicească condițiile primitive în care s-au îmbrăcat. Astrid se plimbă încoace și încolo în colțul mai îndepărtat, dusă pe gânduri. Văzând cât de cufundată este în gânduri, nu vreau s-o tulbur. Firește, eu nu am un ritual propriu care precede spectacolul. Stau într-o parte, încercând să mă port ca și când aș fi făcut asta toată viața. Astrid îmi face semn cu mâna.

— Nu sta acolo așa, că ți se răcesc mușchii, mă mustră ea. Trebuie să-ți faci încălzirea.

Se apleacă și îmi face semn să ridic un picior pe umărul ei, exercițiu pe care l-am făcut de multe ori în sala de antrenament. Apoi se îndreaptă încet, ridicând și piciorul meu, iar eu încerc să nu scrâșnesc din dinți, ci să respir și să-mi potolesc durerea cunoscută care îmi străbate partea inferioară a coapsei.

— Vrei să te ajut și eu să te încălzești? o întreb după ce mă ajută să-mi întind și celălalt picior.

Neagă din cap. Îi urmăresc privirea și ajung acolo unde Peter repetă departe de ceilalți. Acum s-a schimbat, și-a pus un sacou supradimensionat și pantaloni, iar fața lui, plină de peri aspri ceva mai înainte, este o suprafață netedă de vopsea albă.

— Astrid… încep și mă întrerup imediat.

Întoarce capul spre mine de parcă ar fi uitat că sunt și eu acolo.

— Ce este?

Mă bâlbâi. Nu știu dacă să-i spun despre cearta dintre Peter și *Herr* Neuhoff din tren și că l-am văzut pe Peter când ieșea din cortul cu bere. Dar nu vreau să-și facă griji înainte să ne executăm numărul.

— Ai emoții, spune ea pe un ton plat.

— Da, recunosc. Nu ai avut și tu la primul tău spectacol?

Astrid râde.

— Eram așa de mică, încât nici nu mai țin minte. Dar este ceva firesc să ai emoții. E chiar bine. Adrenalina te ține în priză, te ferește de greșeli.

Sau mă va face să-mi tremure mâinile în așa hal, că n-am să mă pot ține de bară, îmi spun eu.

În cort, lumina scade și totul se cufundă în întuneric. Un spot de lumină se aprinde brusc și se fixează pe centrul arenei. Orchestra atacă un acord de coarde. Apare maiestuos *Herr* Neuhoff, cu papion și joben.

— *Mesdames et messieurs*[12]… răsună vocea lui în microfon.

Orchestra intonează polca „Tunete și fulgere", iar caii împodobiți cu pene se năpustesc în arenă. Călăreții și călărețele, femeile având cele mai frumoase costume ornamentate, nu au șa, călăresc direct pe spinarea cailor, de fapt, nici nu stau pe cai, ci strâng între coapse ca într-o foarfecă șalele acestora. Un călăreț se ridică în picioare pe cal, apoi face un salt cu rostogolire spre spate și aterizează lin pe spinarea calului următor. Deși văzusem numărul la repetiții, nu pot să nu-mi țin și eu răsuflarea împreună cu tot publicul.

Astrid mi-a explicat odată că succesiunea numerelor este bine gândită la circ, un număr rapid, apoi unul lent, din nou unul rapid, numere cu lei și alte animale periculoase presărate printre numerele de pantomimă.

— După ceva serios trebuie să te relaxezi puțin, spusese ea. Dar este vorba și de rațiuni practice, de exemplu, de timpul necesar pentru a aduce cuștile cu animale sau a le scoate din arenă, ceea ce face ca numerele lor să fie plasate de regulă înainte sau după pauză.

Privind acum cu atenție, îmi dau seama că și cortul mare are un plan special. Băncile sunt dispuse în unghi ascuțit, pentru ca privirile celui care stă pe ele să se îndrepte în jos, așezarea în cerc continuu este ca un fel de fir conductor pentru electricitatea care umple cortul. Publicul stă nemișcat, hipnotizat de combinația de culori, lumini, muzică și artă. Ochii lor dansează odată cu arcul descris de mingea jonglerului și se deschid larg de admirație când dresorii dansează cu leii. Astrid avea dreptate: deși războiul face ravagii, oamenii trebuie să trăiască –

cumpără de mâncare și fac curat în casă, de ce să nu și râdă la circ, așa cum făceau pe vremea când lumea mai era încă întreagă?

Urmează apoi dansul pe sârmă. O fată pe nume Yeta stă sus pe o platformă, ținând în mâini o bară lungă pentru menținerea echilibrului. Numărul acesta mă sperie chiar mai mult decât trapezul și îi mulțumesc de mii de ori în gând lui Dumnezeu că *Herr* Neuhoff nu m-a ales pentru acest număr în loc de trapez. Orchestra execută un adagio lent, apoi urmează o pauză ca să crească intensitatea dramatică. Când Yeta pășește pe sârmă, muzica bubuie și parcă tot cortul se cutremură.

Piciorul Yetei alunecă și fata se luptă să-și recâștige echilibrul. Dar de ce, doar a repetat de zeci de ori numărul acesta? Se reechilibrează aproape de tot, dar apoi se clatină din nou, iar de această dată nu-și mai poate reveni. Se aude un strigăt colectiv în timp ce fata cade țipând, dând din membre ca și când ar vrea să înoate prin aer.

— Nu! țip eu cu voce tare.

Mă reped înainte. Trebuie s-o ajutăm. Dar Astrid mă trage înapoi. Yeta aterizează în plasă, care se apropie mult de sol. Zace acolo nemișcată. Spectatorii parcă își țin respirația, neștiind dacă să fie îngrijorați sau dacă asta face parte din număr. Muncitorii se reped să o scoată din arenă, să n-o mai vadă mulțimea. Privind trupul nemișcat al Yetei, simt cum mă cuprinde groaza. Asta mi s-ar putea întâmpla și mie. Yeta este dusă repede la un Peugeot care a tras în spatele cortului mare. Mă așteptam să fie o ambulanță, dar muncitorii o urcă în spate și mașina pleacă.

— Un accident la primul spectacol al stagiunii, se aude o voce de lângă noi și îi simt respirația caldă pe umăr. Deși nu am vorbit niciodată, o recunosc în femeia cu păr argintiu pe Drina, prezicătoarea care prevede viitorul înaintea spectacolului și în pauză. Ăsta e semn rău de tot.

— Fleacuri, spune Astrid, dând din mână.

Dar chipul ei este grav.

— Yeta o să se facă bine? o întreb după ce pleacă Drina.

— Nu știu, răspunde scurt Astrid. Chiar dacă scapă cu viață,

nu va mai lucra niciodată.

După intonația ei, se părea că a-ți câștiga existența altfel decât cu numărul de circ este mai rău decât să mori.

— O crezi pe prezicătoare? Îmi dau seama că pun din nou prea multe întrebări. Că e semn rău?

— Aiurea! face Astrid fluturând din mână. Dacă chiar poate să ghicească viitorul, de ce a rămas aici?

Are dreptate. Mă uit pe furiș în cortul mare, unde publicul așteaptă neliniștit. Cu siguranță că restul spectacolului va fi anulat. Dar artiștii stau în preajmă, gata să intre.

— Clovnii, *schnelll* strigă *Herr* Neuhoff, făcând semn să intre numărul următor.

Clovnii se rostogolesc în arenă, jucând o pantomimă cu o scenă dintr-un oraș. Clovni fericiți cu pantofi uriași și pălăriuțe mici. Clovni muzicali. Bufoni care își bat joc de orice. Peter nu pare să se încadreze în niciuna din aceste categorii. Pășește ultimul în arenă, cu fața acoperită de vopsea albă și roșie și cu dungi negre groase, și privește publicul ca și când l-ar fi făcut să aștepte. Nu este trist, dar este un clovn serios, poanta lui mușcătoare, zâmbetul smuls cu greu. În timp ce ceilalți clovni execută numere în tandem, Peter dansează la margine, creându-și propria pantomimă. Ține captiv tot publicul, îl lingușește, îl tachinează, simte cine este reticent și are rețineri, cine nu vrea să pornească alături de el în călătorie sau se teme să fie antrenat. Este ca și când ar vrea să-și impună voința și să oblige publicul să-i facă pe plac cu reacția lui și cu aplauzele, când de fapt oamenii ar dori să facă exact pe dos. Din colțul nostru întunecos, Astrid îl urmărește pe Peter fermecată.

Herr Neuhoff privește și el de la marginea arenei cu o expresie neliniștită pe chip. Îmi țin respirația, așteptând să-l văd pe Peter făcând pasul de gâscă pe care îl interzisese *Herr* Neuhoff. Peter nu a introdus în numărul său imnul pro-Vichy pe care îl propusese mai devreme *Herr* Neuhoff. Dar execută un număr lejer simțind că, după căderea Yetei, orice altceva ar fi prea mult. După clovni vin elefanții cu podoabele lor specifice pe cap, ursul și maimuțele cu fustițe foarte asemănătoare cu cea pe care o port eu.

Spectacolul se întrerupe, se ia pauză și se aprind luminile. Spectatorii se duc în foaier să-și întindă picioarele și să fumeze. Dar pauza nu este pentru noi.

— Acum urmăm noi, spuse Astrid. Trebuie să ne pregătim.

— Astrid, stai puțin…

Simt cum mi se cască în stomac un gol imens. Până acum fusesem un simplu spectator, parcă uitasem de tot de ce sunt aici. Dar să pășesc în fața mulțimii… după ceea ce se întâmplase cu Yeta… cum să mai pot face așa ceva?

— Nu pot.

Mi s-a încețoșat mintea și am uitat tot.

— Bineînțeles că poți, mă liniștește ea și îmi pune mâna pe umăr. Ai emoții, asta e tot.

— Nu, am uitat tot. Nu sunt pregătită.

Vocea mea devine stridentă din cauza panicii. Câțiva alți artiști se întorc spre mine. Una dintre acrobate curbează gura disprețuitor, ca și când ar vedea cum se confirmă tot ceea ce crezuse despre mine.

Astrid mă conduce ceva mai departe, apoi se oprește, îmi pune câte o mână pe fiecare umăr.

— Ascultă-mă! Ești bună. Chiar talentată. Și ai muncit din greu. Ignoră publicul și imaginează-ți că suntem numai noi două la Darmstadt.

Mă sărută apăsat pe ambii obraji, ca și când ar vrea să-mi dea ceva din calmul ei. Apoi se răsucește și pornește spre arenă.

Se aude o sonerie și spectatorii se întorc la locurile lor. În timp ce privesc pe lângă cortină la mulțimea care așteaptă, simt cum picioarele mi se fac ca de plumb.

— Dă-i drumul, mormăie Astrid și mă împinge brusc afară în momentul în care orchestra dă semnalul.

Luminile scad din nou și intrăm în arenă. În sala de antrenament, scara era fixată de zid, dar aici se bălăngănește de sus, fixată puțin jos, la bază. Mă străduiesc să nu cad de pe scară în timp ce face valuri-valuri. Urcatul durează mai mult decât mă așteptam și abia ajung sus, că lumina se și reaprinde. Mângâie pereții cortului și mă găsește. Și mă arată publicului. Oare de ce clovnii pot să aibă fața acoperită cu vopsea unsuroasă în timp ce

noi stăm aproape în pielea goală, cu nimic altceva pe noi decât un slip minuscul de nailon care ne desparte de sutele de ochi?

Muzica încetinește, semnalând începutul numărului nostru. Apoi se face liniște, după care urmează un răpăit de tobe din ce în ce mai puternic, semnalul pentru mine ca să încep.

— Hop! strigă Astrid prin întuneric.

Trebuie să-mi dau drumul după ce spune ea „Hop!" – dar nu mă simt în stare. Astrid se balansează și mă așteaptă. Peste o secundă va fi prea târziu și tot numărul va fi ratat.

Inspir adânc și sar de pe platformă. Dintr-odată sub picioarele mele nu mai este decât aerul. Deși am zburat de zeci de ori în sala de antrenament, simt o secundă de spaimă cumplită, ca și când aș face aceasta pentru prima dată. Mă balansez și mai sus, alungând frica și dând drumul aerului care iese din plămâni șuierând în jurul meu.

Astrid zboară spre mine cu mâinile întinse. Pentru ca prinderea să reușească, trebuie să-mi dau drumul în punctul cel mai de sus al balansului. Prinderea continuă să mă îngrozească, acum și mai rău, după ce am văzut ce pățise Yeta. Astrid m-a lăsat o dată să cad. Dacă o face din nou?

Privirile ni se întâlnesc. Îmi dau drumul și plutesc prin aer. Mâinile lui Astrid se încleștează pe încheieturile mele și mă balansează o fracțiune de secundă sub ea. Simt cum mă străbate un val de ușurare și de emoție. Nu e timp de sărbătorit, o secundă mai târziu, Astrid mă aruncă înapoi în direcția spre care trebuie să zbor. Mă străduiesc să mă concentrez din nou și mă răsucesc așa cum mă învățase. Apoi întind mâinile în față, abia îndrăznind să privesc înainte. Astrid m-a aliniat perfect, bara se lipește de mâinile mele și publicul izbucnește în aplauze. Mă balansez și ajung la platformă, iar lumea ia din nou poziție orizontală sub picioarele mele.

Am reușit! Inima mi se umple de bucurie și sunt mai fericită decât am fost vreodată. Dar numărul încă nu s-a terminat, și Astrid mă așteaptă, cu chipul ferm, concentrat. Efectuăm a doua pasă, de astă dată Astrid mă prinde de picioare. Aplauzele mă ridică acum și mai sus. Încă o pasă și întoarcere, și cu asta numărul se încheie. Pentru o clipă sunt mai mult tristă decât

ușurată.

Îndrept spatele, căci spotul de lumină m-a găsit pe platformă. Publicul aplaudă încontinuu. Pentru mine. Nu a văzut deloc ce efort a făcut Astrid ca prinzătoare. Acum înțeleg cât de greu i-a fost să renunțe la lumina reflectorului, câte lucruri a trebuit să sacrifice ca să mă introducă pe mine în număr.

Luminile se sting și Peter se pregătește să intre din nou în arenă, de astă dată pentru un număr solo. Spre deosebire de ceilalți artiști care apar numai o dată sau de două ori în timpul spectacolului, el intră de mai multe ori între numerele mai mari, ca un fel de fir de legătură al întregului spectacol. Acum distrează publicul cu numărul lui de rutină, dându-le astfel muncitorilor timp să așeze cuștile cu leul și tigrul, care au fost aduse pe întuneric în timpul numărului nostru.

Astrid și cu mine coborâm în grabă și mergem în curtea din spate, în semiîntuneric.

— Am reușit! exclam și îmi arunc brațele în jurul gâtului lui Astrid.

Aștept să mă laude. Cu siguranță este mulțumită de mine. Dar nu reacționează decât o secundă mai târziu și mă dau înapoi dezamăgită.

— Te-ai descurcat bine, spune ea în final.

Dar tonul ei este plat, pe față i se citește neliniștea.

— Știu că am întârziat la prima pasă… încep.

— Șșșt! Astrid îmi face semn să tac și îmi arată ceva în interiorul cortului.

Urmăresc privirea ei și văd un bărbat care stă în rândul întâi – într-o uniformă SS. Mă simt dintr-odată nesigură. Cu siguranță că l-aș fi observat, dacă ar fi fost acolo în prima jumătate a spectacolului. Probabil că venise în pauză. Emoționată cum eram, nu-l observasem.

— Sunt sigură că a venit numai să vadă spectacolul, spun eu dorind s-o liniștesc.

Dar cuvintele mele nu sună convingător. Ce naiba să facă aici un ofițer german? Are o expresie relaxată și se uită la dresorul felinelor mari care își face numărul.

— Dar trebuie oricum să-l previi pe Peter să nu facă aici

figura aceea… mă opresc, căci îmi dau seama că nu mă ascultă, ci privește încremenită prin cortină.

— Îl cunosc, spune Astrid. Vocea ei este calmă, dar a pălit.

— Pe neamț? încuviințează din cap. Ești sigură? întreb și îmi încordez și eu gâtul. Seamănă așa de mult unul cu altul în uniformele astea îngrozitoare.

— E prieten cu soțul meu.

Fostul soț, vreau eu s-o corectez, dar în acel moment nu pare un lucru înțelept.

— Nu mai poți să ieși din nou în arenă, intervin.

Eu mi-am terminat numărul, dar Astrid mai are un număr cu plasa spaniolă. Mi se strânge pieptul.

— Trebuie să-i spui lui *Herr* Neuhoff.

— Nici vorbă! se răstește ea, mai mult furioasă decât speriată. Nu vreau să-și facă griji pentru numărul meu. Dacă nu pot lucra, nu am nicio valoare pentru spectacol.

Și atunci protecția lui *Herr* Neuhoff ar fi numai un act de caritate. Mă privește fix în față.

— Acesta ar fi sfârșitul pentru mine. Trebuie să juri că nu spui nimănui. Nu trebuie să știe nimeni.

— Lasă-mă să ies eu în locul tău, îi propun.

Firește, oferta mea este absurdă, nu știu să lucrez cu frânghia, nu știu să fac nimic altceva decât trapezul. Mă întorc și mă uit disperată în jur. Peter, dacă aș putea să-l găsesc, poate ar convinge-o pe Astrid să nu mai apară în arenă.

— Astrid, te rog, așteaptă…

Dar este prea târziu, Astrid pășește cu umerii drepți în arenă și îmi dau seama cât este de curajoasă. Sunt uimită și… și îngrozită… pentru ea.

Astrid se urcă pe altă scară decât cea pe care o folosise mai înainte. De astă dată, este suspendată de o funie de satin, parcă atârnă în aer. Îmi țin respirația, studiind chipul ofițerului ca să văd dacă o recunoaște. Dar ofițerul o privește prea hipnotizat ca să suspecteze ceva. Astrid spune o poveste, țese o tapiserie cu mișcările ei. Îl ține – pe el și tot publicul – cu respirația tăiată. Dar eu sunt îngrozită, abia pot să respir. Frumusețea lui Astrid și talentul ei legendar strigă până la cer, amenințând să-i

dezvăluie adevărata identitate.

— Ascunsă la vedere, murmură Astrid în timp ce iese din cort în aplauzele furtunoase ale publicului.

În vocea ei se simte o notă de satisfacție, căci este încântată că l-a păcălit pe german. Dar mâinile îi tremură în timp ce își desface bandajele.

Apoi totul se termină. Tot ansamblul iese pentru reverența finală, toată panoplia artiștilor se desfășoară în fața ochilor spectatorilor, pentru a fi admirați încă o dată. Mă urc pe scară așa cum mă învățase Astrid și facem reverența finală fiecare de pe platforma ei, fără să zburăm, ci numai cu un picior ridicat sus în aer, ca balerinele. Copiii flutură energic din brațe spre artiștii care strălucesc de transpirație și se înclină modești drept răspuns, ca actorii care nu-și ies din rol.

După aceea, unii dintre artiști dau autografe pe programe pentru oamenii care s-au adunat la marginea curții din spate. Mă uit neliniștită la Astrid, care primește omagiile: poate că nu ar trebui să fie acolo. Dar ofițerul german nu-și face apariția.

În capătul celălalt al curții îl văd pe Peter. Nu dă autografe, pășește încoace și încolo și vorbește de unul singur, la fel de intens cum făcuse și înainte de începerea spectacolului. Analizează numărul, găsește greșelile și marchează locurile unde va trebui să îndrepte ceva pentru data viitoare. Artiștii de circ sunt la fel de meticuloși ca balerinii și pianiștii concertiști. Fiecare greșeală minusculă este o rană deschisă, chiar dacă altcineva nu a observat-o deloc.

După ce s-au semnat și ultimele programe, ne întoarcem la tren, trecând pe lângă muncitorii care fac curat și hrănesc animalele.

— Altădată, după fiecare spectacol de seară erau artificii, spune Astrid, privind în sus spre cerul întunecat.

— Acum nu mai sunt? întreb.

— Este prea scump, răspunde Astrid.

Mă cuprinde îngrijorarea. Mă dor toate oasele și pielea mi s-a răcit din cauza sudorii uscate. Nu vreau decât să mă întorc la Theo și să mă prăbușesc alături de trupșorul lui cald și dulce. Dar Astrid mă duce înapoi la vagonul-vestiar, unde ne punem

costumele în cui și ne demachiem. Mă freacă apoi pe umeri cu o alifie fierbinte, cu miros de brad și mentă.

— Nu vreau decât să dorm, protestez eu, încercând s-o dau la o parte.

— Trupurile sunt tot ce avem în meseria aceasta. Trebuie să avem grijă de ele. O să-mi mulțumești mâine, mă asigură ea, înfigându-și adânc degetele în ceafa mea. Mușchii îmi ard ca focul. Te-ai descurcat frumos, continuă Astrid cu o voce plină și sinceră, oferindu-mi laudele după care tânjeam de mult. Parcă mi-a stat inima. Sigur că picioarele ar fi putut să fie ceva mai drepte la a doua pasă, adaugă ea, aducându-mă din nou pe pământ, căci Astrid este întotdeauna Astrid. Dar ne putem ocupa de asta mâine. Mâine, îmi spun, și în zilele de antrenament nesfârșit și de spectacole care se întind în fața mea. Sunt mândră de tine, adaugă Astrid și simt cum obrajii îmi iau foc.

Plecăm de la vagonul-vestiar spre vagonul de dormit, apoi mă opresc. Sunt încă îngrijorată din cauza ofițerului german care a văzut-o și a posibilității să-și fi dat seama cine este. Astrid nu va spune nimănui, dar oare nu ar trebui să spun eu? Privesc spre vagonul lui Peter. Ține la ea, de asta sunt sigură, și se va strădui s-o protejeze. Dar dacă mă duc la el, Peter îi va spune lui Astrid. Atunci să-i spun lui *Herr* Neuhoff. Am vorbit foarte puțin cu el de când am venit la circ, dar a fost întotdeauna foarte amabil. Este circul lui. Cu siguranță va ști ce să facă. Văd chipul înfierbântat al lui Astrid, îi aud vocea: „Nu trebuie să știe nimeni." O să fie furioasă când va afla că i-am spus. Dar *Herr* Neuhoff conduce circul; este cel mai în măsură să o apere pe Astrid.

Simt o nevoie disperată să mă duc la Theo, dar copilul doarme, trebuie să mai fac ceva înainte de asta.

— Am uitat ceva, zic, și mă întorc, înainte ca Astrid să poată spune ceva.

Bat la ușa vagonului lui *Herr* Neuhoff, ultimul înainte de cambuză.

— Intră, strigă el dinăuntru și deschid ușa.

Nu am fost niciodată aici până acum. Interiorul este mobilat

plăcut, o perdea separă patul de camera de zi. *Herr* Neuhoff stă la birou, iar trupul lui corpolent amenință să răstoarne scaunul de sub el. Și-a scos haina de catifea pe care o purtase în arenă și și-a desfăcut gulerul cămășii șifonate, care acum se înnegrise de transpirație. Un rest de trabuc din scrumieră împrăștie un miros de ars. Studiază registrele cu capul plecat. Administrarea unui circ este o treabă complicată, care trece dincolo de arenă și chiar de cantonamentul de iarnă. *Herr* Neuhoff răspunde de fiecare dintre angajații săi, nu este vorba numai să le plătească salariile, chiria și mâncarea. Îmi dau seama de îngrijorarea lui, de vârsta pe care o are și de povara pe care o duce.

Ridică privirile de pe registrul din fața lui, cu sprâncenele încă încruntate.

— Da? întreabă el repede, dar cu o voce amabilă.

— Vă deranjez? reușesc eu să articulez.

— Nu, răspunde *Herr* Neuhoff, dar vocea lui este plată, ochii mai adânciți în orbite decât acum câteva ore.

— E cumplită chestia asta cu Yeta care a căzut. Trebuie să fac un raport pentru autorități.

— O să se facă bine? întreb pe jumătate îngrozită de răspuns.

— Nu știu, răspunde *Herr* Neuhoff. Mă duc mâine la spital la prima oră. Dar mai întâi autoritățile mi-au cerut să plătesc până mâine o taxă. O numesc taxa pentru viciu.

Ca și când ceea ce am făcut noi oferind o distracție oamenilor ar fi fost ceva rău.

— Mă străduiesc să văd de unde pot face rost de bani. Zâmbește slab. Costul afacerilor. Ce pot să fac pentru tine?

Șovăi, căci nu vreau să-i creez probleme în plus. Într-un colț al vagonului lui *Herr* Neuhoff cântă un aparat de radio. Acum acestea sunt de contrabandă și nu mi-am dat seama că are așa ceva. Mai observ și o cutie frumoasă cu hârtie de scris și plicuri pe biroul lui. *Herr* Neuhoff îmi urmărește privirea.

— Vrei să-i scrii tatălui tău și să-i spui că ești bine?

Mă gândisem de sute de ori dacă părinții mei se întreabă ce s-a ales de mine, dacă sunt îngrijorați din cauza mea sau dacă m-au uitat de tot. Ce să le spun – că am intrat la un circ și că acum am un copil care seamănă foarte mult cu cel care mi-a fost luat?

Nu, nu ar înțelege nimic din această viață. Iar dacă ar ști unde sunt, o parte din mine ar spera că vor veni să mă ia acasă – și mi se va sfărâma inima când voi vedea că nu vin.

— Pot să scriu eu pentru dumneata, se oferă *Herr* Neuhoff. Scutur din cap. Atunci cum pot să te ajut?

Înainte să-i pot explica de ce am venit, *Herr* Neuhoff se înecă, începe să tușească din ce în ce mai tare, parcă mai rău decât la cantonamentul de iarnă. Bea un pahar cu apă. Când tusea se mai domolește, ia o pilulă.

— Vă simțiți bine, domnule?

Face un gest cu mâna, ca și când ar vrea să alunge o muscă. Sper că întrebarea mea nu a fost prea îndrăzneață.

— O boală de inimă pe care o avem în familie. Am avut-o întotdeauna. Vremea umedă de primăvară nu-mi face bine. Ei bine, ai nevoie de ceva?

Vrea să audă întrebarea mea ca să se poată întoarce la registrele lui.

— Este vorba de Astrid, încep eu șovăitoare. Trag adânc aer în piept și îi povestesc despre germanul din rândul întâi care o cunoștea.

Herr Neuhoff se întunecă la față.

— Mi-era teamă că până la urmă se va întâmpla și așa ceva, spune el. Mulțumesc că mi-ai spus.

Tonul lui îmi spune că întrevederea s-a încheiat. Mă întorc, dar apoi îndrăznesc să-l întrerup încă o dată.

— Domnule, încă ceva. Astrid ar fi foarte supărată dacă ar ști că v-am spus.

Văd conflictul de pe chipul lui, este de acord să păstreze secretul, dar nu poate promite fără să mintă.

— N-am să-i spun că am aflat de la dumneata.

Slabă consolare. Eu sunt singura care știe. Îngrijorarea mi se strânge ca un ghem în stomac în timp ce ies din vagon. Ajung la vagonul nostru. Astrid stă pe pat în întuneric și îl ține în brațe pe Theo, care doarme. Mă lupt să-mi reprim dorința de a-l împunge ca să-l fac să deschidă ochii negri și să se uite la mine.

— A adormit acum câteva minute, spune Astrid.

Știind că ratasem momentul numai cu câteva secunde mă

simt și mai rău. Îl mângâie blând pe obraji.

— Voiam să te întreb, începe Astrid și eu simt că îngheț, căutând repede în minte o scuză plauzibilă pentru absența mea. Când ai venit încoace nu l-ai văzut pe Peter?

— L-am văzut când am plecat din curtea din spate. Repeta ceva, spun eu și îmi dau seama că nu este tocmai cuvântul potrivit pentru fixarea detaliilor după spectacol.

— Aș vrea să mă pot duce la el. Dar când suntem în turneu preferă să doarmă singur după ce încep reprezentațiile.

Privește cu dor spre vagonul lui Peter.

— După ce l-am văzut pe colegul lui Erich… își lasă bărbia mult în piept. Nu vreau să fiu singură.

Mâinile îi tremură pe spinarea lui Theo.

Se simte singură, îmi dau seama. Eu mă obișnuisem să fiu singură în lunile cât lucrasem la gara Bensheim. Nu este așa greu să crești un copil. Dar Astrid plecase din familia ei mare de artiști de circ la Erich, iar după aceea îl găsise imediat pe Peter. Cu toată tăria ei, nu reușea să se descurce de una singură.

— Nu ești singură, spun eu, simțind totuși că nu sunt cea mai potrivită înlocuitoare. O îmbrățișez. Sunt și eu aici.

Se încordează și timp de o clipă mă întreb dacă se va trage înapoi. De când am venit la circ, eu am fost cea care a avut nevoie de Astrid, eu am depins de ea. Acum era invers.

Astrid se întinde pe pat cu Theo în brațe. Mă strecor lângă ea, lângă trupul ei cald. Îmi apăs fruntea pe fruntea ei, stăm ca doi gemeni în uter, o singură ființă care respiră deodată. Simt o alinare cum nu am mai simțit de când am plecat de acasă. Astrid a glumit odată și a spus că este suficient de bătrână ca să-mi fie mamă. Dar este adevărat. O văd acum pe mama mea la fel de clar cum o văzusem în ziua când plecasem și mă urmărise cu privirea. Ar fi trebuit să-mi ia apărarea, să mă protejeze cu viața ei. Acum, când îl am pe Theo, înțeleg cum ar fi trebuit să fie iubirea ei și cum nu fusese.

— La ce te gândești? întreabă Astrid.

Este pentru prima dată când o interesează așa ceva.

— La mare, mint eu, prea stânjenită ca să recunosc că mi-e dor de familia care m-a alungat.

— La mare sau la oamenii care trăiesc pe malul ei? întreabă Astrid, iar din tonul ei îmi dau seama că a înțeles. Familia ta – încă îi mai iubești, nu-i așa?

— Așa cred.

Pare o slăbiciune să recunosc așa ceva.

— Plângi noaptea după ei, spune Astrid.

Simt că roșesc și mă bucur că nu-mi poate vedea fața pe întuneric.

— Și eu mai visez încă la Erich, mărturisește ea. Și mai simt ceva pentru el.

Sunt uimită.

— Deși te-a…

— Deși m-a dat afară? Deși m-a respins? Da, chiar și așa. Îi iubești pe oamenii care au fost înainte, dincolo de toată grozăvia care i-a împins să facă lucrurile acestea, știi?

Știu. Și din tristețea vocii ei îmi dau seama cât de mult a durut-o faptul că Erich i-a întors spatele.

— Dar acum îl ai pe Peter, îi amintesc, dorind să-i ușurez suferința.

— Da, admite ea, dar nu este același lucru.

— Știi, ține foarte mult la tine, insist eu.

Simt cum Astrid se încordează alături de mine.

— Lui Peter îi place compania mea. Asta e tot.

— Dar, Astrid… Văd ce mult ține la tine… și tu la el.

Astrid nu răspunde. Cum poate să nu vadă sentimentele lui Peter? Poate că după ce a trecut prin ce a trecut se teme să dorească mai mult.

— Oricum, acum vorbeam despre tine, spune Astrid, schimbând vorba. Știu că ți-e dor de familia ta, dar trecutul este trecut. Privește înainte, înfruntă vântul. Acum îl ai pe Theo. Nu te mai întorci niciodată înapoi la ei.

Vocea ei este fermă.

— Împacă-te cu gândul că trebuie să te salvezi pe tine și pe Theo. Asta, desigur, dacă nu-i găsești familia. Vrei să-i găsești familia, nu-i așa? întreabă Astrid.

Simt un pumnal în inimă.

— Sigur, ar fi o mare ușurare, răspund cu o voce spartă.

Mă gândisem la familia lui Theo, mă rugasem pentru ei, dar nu-mi pot imagina că aș putea să renunț la el. Acum este al meu.

— Sau dacă nu, ar putea fi adoptat. Nu este al tău. Trebuie să aibă o familie. Ești tânără și ai toată viața înainte. Într-o zi va trebui să te desparți de el.

Eu sunt familia lui, îmi spun. Fac un gest pe întuneric cuprinzând tot vagonul.

— Aceasta este *viața mea.*

Nu intenționez să rămân la circ pentru totdeauna. Trebuie să-l duc pe Theo mai departe, să-l scot definitiv din Germania. Dar în momentul de față nu-mi pot imagina altceva.

— Va veni o zi când poate că vei gândi altfel, spune Astrid. Uneori ceea ce credem că este viața noastră pentru totdeauna nu durează chiar așa de mult.

Cuvintele parcă reverberează prin tăcerea din vagonul adormit. Îmi mușc buzele ca să nu protestez. Am renunțat odată la copilul meu și a fost cât pe ce să mor. Nu pot să supraviețuiesc din nou unei asemenea suferințe. Dar, firește, Astrid nu știe asta, trecutul meu este încă un secret. Acum parcă a început să crească în spațiul dintre noi și ne împinge departe una de alta, făcând ca prietenia noastră să fie o minciună.

— Astrid, încep eu.

Trebuie să-i povestesc cum am ajuns în gara în care l-am găsit pe Theo. Despre soldatul german. Secretul acesta nu mai poate să mocnească între noi.

— Dacă este despre numărul nostru, putem discuta mâine dimineață, spune ea somnoroasă.

— Nu e asta.

— Atunci ce este? întreabă Astrid și înalță capul.

Înghit în sec, incapabilă să vorbesc.

— Mulțumesc, spune Astrid înainte să pot răspunde. În vocea ei se simte o vulnerabilitate pe care nu o sesizasem niciodată până atunci. Adică, nu ți-am spus niciodată cât de mult apreciez ceea ce faci. Fără tine, nu aș putea continua să-mi fac numărul.

La drept vorbind, așa este. Ar putea să lucreze la plasa

spaniolă sau la un alt număr solo. Dar inima ei este la trapezul zburător și numai cu mine poate executa acest număr.

— Vreau să știi că îți sunt recunoscătoare, adaugă ea găsindu-mi mâna peste pătură.

Simt în gât un nod care îmi blochează cuvintele. Nu mai pot rosti nimic, deși aș putea insista să trec peste el. Dar Astrid mă strânge de mână și simt între noi o căldură cum nu mai fusese niciodată. Decizia mea de a-i mărturisi se evaporă și se împrăștie ca fumul.

— Ce voiai să spui?

— Nimic. Este… era vorba despre Peter.

Nu pot să-i spun totul despre trecutul meu. Dar în graba mea de a evita un secret, dau în vileag altul.

— A băut înainte de spectacol.

Mă crispez, neștiind de ce spusesem asta. Nu e treaba mea. Dar simt că Astrid trebuie să știe. Astrid nu răspunde imediat și simt cum se încordează de îngrijorare alături de mine.

— Ești sigură? mă întreabă. Întotdeauna se poartă ciudat înainte de reprezentație.

Vocea ei este nesigură, nu vrea să admită un fapt pe care îl știe deja.

— Sunt sigură. L-am văzut ieșind din cortul cu bere.

— Oh, exclamă ea, dar nu pare surprinsă, numai tristă. Am încercat atât de mult să-l fac să renunțe.

Încearcă mai insistent, aș dori să spun. Cum se poate ca o persoană atât de puternică precum Astrid să nu-i poată ține piept?

— Mă simt așa de neajutorată, spune Astrid cu voce tremurătoare.

Mă aștept să izbucnească în plâns, dar nu face decât să tremure.

Mă trag mai aproape de ea și o cuprind în brațe. Theo este atât de tare strâns între noi că mi-e teamă să nu se trezească și să înceapă să plângă.

— Așa de neajutorată, repetă Astrid, și știu că nu se referă numai la Peter. În cele din urmă încetează să mai tremure și se ghemuiește mai aproape de mine. Spectacolul este totul, adaugă

Astrid somnoroasă. Atât timp cât putem să ne facem numărul, totul o să fie bine.

Gândurile îmi aleargă în urmă, la discuția cu *Herr* Neuhoff. Îmi amintesc privirea lui îngrijorată când îi spusesem că neamțul o recunoscuse pe Astrid.

Și nu pot să nu mă întreb dacă nu făcusem o greșeală cumplită.

Capitolul 10
Noa

— Mă duc în oraș, îi spun lui Astrid. Îl țin pe Theo pe genunchi și îl hrănesc cu linguriță – așa cum mănâncă în ultima vreme. O banană – o raritate pe care o găsise una dintre fetele de la bucătărie – pe care am strivit-o și am amestecat-o cu puțin lapte. Când o gustase pentru prima dată, Theo făcuse ochii mari de mirare și gângurise încântat de festinul neașteptat, atât de diferit de terciul obișnuit. Mâncarea bună pentru Theo este rară, căci nu mă pot înregistra ca să primesc o cartelă de rație fără să dau naștere la întrebări. Așa că îl hrănesc cu ceea ce primesc eu, dacă se potrivește pentru el.

Pun bolul jos și sper că Astrid nu va protesta. Este duminică, aproape de prânz, au trecut două zile de la primul spectacol și tocmai am terminat patru ore de antrenament. Mă dor umerii și pielea mea umedă emană un miros stătut.

— Mă duc la hotel să fac baie, adaug.

La cort nu este apă curentă, așa că circul a închiriat două camere la un mic hotel, una pentru bărbați, alta pentru femei, și acolo putem să facem baie în fiecare săptămână.

Astrid bagă mâna în cufărul ei și scoate o bucată de săpun.

— Ia!

Mi-o întinde cu blândețe, iar eu o iau recunoscătoare. Săpunul pe care ni l-a dat circul este aproape ca o piatră ponce care zgârie, dar acest săpun este moale și miroase frumos.

— L-am făcut din sevă de copac, adaugă. Astrid mă uimește mereu cu ingeniozitatea ei și cu toate lucrurile pe care a învățat să le facă ducând o viață de nomad. Apoi se încruntă. Să fii înapoi într-o oră. Vreau să-ți aranjez genunchiul și să lucrăm la desprindere înainte de spectacolul de mâine.

— Dar astăzi este duminică, protestez.

Singura zi în care nu avem spectacol. Duminica, în curtea din spate a circului, artiștii se antrenează puțin, joacă cărți sau pur și simplu își odihnesc trupurile epuizate. Copiii se joacă de-a prinselea, cu cercul și se bucură de o zi în care nimeni nu-i

alungă din cortul mare și nici nu le spune să facă liniște.

O zi de odihnă, dar nu și pentru mine. Astrid m-a pus să lucrez la fel de mult ca în oricare altă zi, m-a lăsat numai câteva ore după-masă ca să-l hrănesc pe Theo și să stau cu el. Astăzi se pare că nu voi avea parte nici de asta. Știu că nu are rost să o contrazic. Chiar dacă am făcut față primelor spectacole de vineri și sâmbătă, mai este încă mult de făcut. Am făcut numai trecerea directă. Mă balansez până ajung foarte sus, iar ea mă prinde de brațe în timp ce cad. Dar putem realiza variațiuni la nesfârșit: piruete și salturi spre spate, prinderea gleznă la gleznă. Ceea ce am învățat nu este decât o picătură într-un ocean pentru un acrobat zburător, nici vorbă să fie suficient.

— În legătură cu asta… mă întrerup. Mă gândeam că dacă mă răsucesc la sfârșitul celei de-a doua treceri, ai putea să mă prinzi pe revers.

Este pentru prima oară că îndrăznesc să-i ofer o sugestie și Astrid se uită la mine ca și când mi-ar fi crescut coarne. Apoi ridică din umeri și flutură din mână.

— Asta n-o să meargă niciodată.

— De ce nu? nu mă las eu. Aș fi aliniată pentru întoarcere și arată mai bine decât o trecere directă.

Strânge din buze iritată, ca și când ar fi în fața unui copil care insistă să i se dea dulciuri după ce i s-a spus că nu are voie.

— Trebuie să lucrezi în continuare la elementele fundamentale. Nu sări peste etape.

Mă dau în spate, jignită. Pot să fiu destul de bună pentru spectacol, dar Astrid nu mă va considera niciodată egală cu ea.

— Oricum, ar trebui să pleci dacă vrei să ai timp să ajungi acolo și să te întorci, spune Astrid schimbând subiectul. Am să mă ocup de Theo în locul tău.

— Nu te deranjează? o întreb privind cu părere de rău spre Theo.

Deși simt o nevoie disperată să fac o baie și să mă simt curată din nou, nu vreau să-l las. Îl văd atât de puțin în zilele când avem reprezentație – când se termină spectacolul el doarme de mult. Nu pot suferi să renunț la prețioasele după-amiezi de duminică pe care le petrecem împreună. Cât de mult mi-aș dori

să-l iau cu mine în oraș! I-ar prinde bine și lui o baie adevărată, în locul găleții de tablă în care torn apă peste el, ceea ce îl face fie să țipe supărat, fie să gângurească de plăcere, în funcție de temperatură. Dar nu pot să-l iau în oraș și să risc să mi se pună alte întrebări.

— Deloc, spune Astrid și vine să-l ia pe Theo de la mine.

Privirea tandră cu care se uită la el spune foarte mult despre dorința ei de a avea copii. A devenit ceva mai amabilă cu mine în cele două zile scurse de la primul spectacol. Dar vrea mai mult de la mine. I se pare totuși că pot să lucrez și să fiu ca ei. După ce am discutat în noaptea aceea despre Peter și despre trecut, simt că suntem aproape prietene și putem avea încredere una în alta.

Sau am putea avea, dacă nu ar exista secretul pe care îl ascund de ea în legătură cu copilul și neamțul care mi-l făcuse. Ar fi trebuit să-i spun lui Astrid cu săptămâni în urmă – poate daunele ar fi fost mai mici. Dar nu-i spusesem, iar adevărul a rămas îngropat între noi și mocnește. Acum nu mai este vorba numai de secret, ci și de faptul că îi ascunsesem ceva și ar putea să mă urască și pentru asta.

— Dacă mergi prin pădure, de-a lungul pârâului, ajungi mai repede în oraș decât pe drum, mă îndrumă Astrid.

Înclin capul, încercând să vizualizez drumul pe care mi l-a descris. Dar venisem aici pe drumul principal în prima zi și de atunci nu mai plecasem.

— Poteca începe chiar în spatele cortului mare, continuă ea, văzând nedumerirea mea. Hai să mergem puțin împreună și am să-ți arăt.

O urmez pe Astrid, care se strecoară cu Theo în brațe pe intervalul îngust dintre paturi. Trecem pe lângă o dansatoare care își vopsește părul castaniu cu o vopsea făcută în casă. Alta își cârpește o gaură în tricoul de antrenament. Lângă ușă, o femeie corpolentă de la unul dintre numerele secundare se schimbă fără jenă, iar sânii ei mari se confundă cu valurile de grăsime de dedesubt. Întorc ochii în altă parte. Cu atât de multe femei care trăiesc la un loc, nu există prea multă intimitate, iar acesta este unul dintre aspectele vieții de la circ cu care nu mă

voi obișnui niciodată.

Ieșim afară. Mai înainte, când fusesem la antrenament, cerul de deasupra cortului mare avea nuanțe de roz și bleu. Acum vârful lui era învăluit într-o cunună de ceață, ca o șapcă trasă pe ochi. Traversăm curtea din spate a circului, spațiul deschis în care corturile se întâlnesc cu vagoanele de tren și oamenii de la circ își petrec timpul, departe de privirile iscoditoare ale publicului. Lenjeria intimă flutură fără jenă pe o frânghie de uscat rufe. În apropiere de bucătărie se simte miros de cartofi fierți, oferind informații despre meniul de la cină. Aud zăngănitul vaselor, căci șase oameni spală farfuriile de la masa de prânz.

Trecem pe lângă cortul mare și zgomotele din interior alcătuiesc o simfonie cunoscută: un clarinetist exersează, icnetele omului-de-fier se amestecă cu zăngănitul săbiilor celor doi clovni care se prefac că se duelează. Privit prin crăpătura cortinei, nisipul din arenă pare trist în lumina severă a zilei. Pernele de catifea de pe rândurile din față sunt roase și pătate. Rumegușul, cândva curat, care acoperea solul este acum plin de ambalaje de bomboane și mucuri de țigară. O baltă gălbuie dintr-un colț unde a urinat un cal împrăștie un miros acru. Lângă cort, sub un cireș în floare, stă Drina, cu fusta ei largă, roșie și exotică împrăștiată de jur-împrejur. Cu mâinile noduroase pline de inele își așază cărțile de joc pe o scândură. Astrid mi-a spus că vine la circul lor în fiecare an, apare în primul oraș în care se opresc și rămâne cu ei până la sfârșitul stagiunii, distrându-i pe spectatori înainte de spectacol și în pauză. În această lume aparte, în care se acceptă aproape orice, Drina continuă să fie marginalizată. Nu numai pentru că este roma, țigancă, căci circul are fel de fel de rase; dar numărul ei este un fel de iluzionism, o înșelătorie, *nu este număr de circ,* spune Astrid disprețuitoare. Este o expresie pe care am auzit-o frecvent în lunile de când sunt cu ei, este folosită pentru a descrie numerele care nu se potrivesc cu idealul circului.

Drina îmi face semn cu mâna să mă apropii. Șovăi și mă uit la Astrid.

— Pot să mă duc? Stau numai un minut.

Astrid își dă ochii peste cap și ridică din umeri. Mă apropii de Drina curioasă să văd ce înseamnă cărțile de joc pe care le așezase cu grijă pe scândură în fața ei.

— Nu am bani să te plătesc, îi spun.

Drina mă apucă de mână fără să-mi ceară voie, își trece degetele aspre peste liniile din palma mea.

— Te-ai născut sub o stea norocoasă, spune ea.

Noroc. De câte ori mai auzisem asta?

— Dar ai cunoscut o durere adâncă.

Mă mișc de pe un picior pe altul stânjenită. De unde știe?

— Vei cunoaște pacea, adaugă Drina.

Pare o prezicere cam îndrăzneață pentru timpurile pe care le trăim.

— Dar mai întâi va fi o boală – și o ruptură.

— O ruptură? Adică fractura unui os? întreb. Și cine va fi bolnav?

Drina scutură din cap și nu mai spune nimic. Mă simt dintr-odată foarte stingherită și mă ridic în picioare.

— Mulțumesc, spun grăbită.

Mă îndrept înapoi spre Astrid, care se învârte în cerc cu Theo ca să-l amuze.

— Ce ți-a spus? întreabă Astrid, deși ar fi vrut să se abțină.

— Nimic important, răspund repede.

— Nu înțeleg cum de poți să crezi în așa ceva, pufnește Astrid.

„Și eu nu știu cum de poți să nu crezi", aș fi vrut să-i spun, dar mi-e teamă că ar suna prea nepoliticos.

— Îmi place promisiunea necunoscutului, să mă gândesc la ce poate fi acolo.

— Viitorul va fi aici destul de curând, răspunde Astrid.

Ne îndepărtăm de circ și intrăm în pădure, tăind drumul printre copaci. Sunt mai deși decât păreau de la distanță, este o pădure de pini și castani. Nu se deosebește prea mult de cea prin care am fugit în noaptea în care îl luasem pe Theo. Dar zăpada s-a dus și din pământul ud răsar smocuri de iarbă și de buruieni. Lumina se strecoară printre crengile punctate cu primii muguri verzi. Ceva foșnește prin tufișuri, probabil vreo

vulpe sau un arici. Dacă în noaptea aceea vremea ar fi fost la fel de blândă ca acum, poate că nu m-aș fi prăbușit și nu aș fi ajuns la circ.

— Mă gândeam să caut și ceva de mâncare pentru Theo în oraș, îi spun lui Astrid. Niște fulgi de orez sau lapte proaspăt.

— Este duminică, îmi atrage atenția Astrid.

Tocmai asta e problema: în singura zi când pot să ajung în oraș, cele mai multe magazine sunt închise.

— Sigur, există și piața neagră…

Auzisem despre lucrurile acestea încă de pe când eram la noi acasă, în satul ocupat, apoi și la căminul pentru fete, și la gară, oamenii cumpărau în mod ilegal la prețuri mai mari mărfuri pe care altfel nu le puteau obține.

— Nu știu unde aș putea să găsesc așa ceva. Umerii mi se lasă în jos. Poate dacă întreb în oraș…

— Nu! strigă ea ferm. Nu trebuie să faci nimic ca să trezești bănuieli. Dacă întrebi pe cine nu trebuie, s-ar putea să ți se pună întrebări neplăcute.

Curând pădurea se termină și se vede un pârâu. Pe malurile lui cresc sălcii care se arcuiesc deasupra apei, atingând suprafața netedă și murdară.

— Pe aici, spune Astrid și se oprește făcând semn spre podețul de lemn care leagă cele două maluri.

— Nu vii cu mine? o întreb dezamăgită. Ar fi fost mult mai ușor și mai plăcut să mergem în oraș împreună.

— Este mai bine să nu fim văzuți, spune ea clătinând din cap.

Mă întreb dacă vorbește pentru sine, pentru Theo sau pentru amândoi. Mă întreb dacă se mai gândește încă la neamțul care venise la spectacol în prima seară. Dar ochii ei privesc cu jind spre sat.

— Oricum, cineva trebuie să aibă grijă de Theo, îmi amintește Astrid. Ai documentele la tine?

— Da, zic și mă bat cu mâna pe buzunar.

— Ai grijă. Încruntă din sprâncene și îmi studiază chipul. Să nu vorbești cu nimeni decât dacă este neapărat nevoie.

— Mă întorc într-o oră, spun eu și îl sărut pe Theo pe cap.

Copilul întinde mânuța, ca și când ar vrea să spună: *Ia-mă cu*

tine.

Parcă i se ia treptat un văl de pe ochi și vede lumea tot mai bine, începe să înțeleagă.

Mi se frânge ceva în inimă când îi strâng ușor degețelele.

— Ar trebui să pleci acum, dacă vrei să mai ajungi, spune Astrid.

Îl mai sărut o dată pe Theo și pornesc spre poalele dealului pe care este așezat Thiers, apoi încep să urc cărarea abruptă care șerpuiește printre casele de lemn cu obloane cenușii, aflate în apropierea drumului. Potârnichile se cheamă una pe alta de sub streșini. Strada principală este liniștită duminica după-amiază, când cele mai multe magazine sunt închise. Câteva femei în vârstă înfășurate în șaluri se îndreaptă spre biserica în stil romanic din piața orașului. Este o normalitate oarecum stranie – în cafenea femeile cu pălării frumoase sorb cafea și rontăie fursecuri în spatele unor ferestre rotunde, bărbații joacă *pétanque* pe terenul acoperit cu iarbă din apropierea pieței. Un băiat de vreo zece-unsprezece ani vinde ziare într-un colț.

Hotelul este de fapt o pensiune mai mare, două case înalte lipite una de alta, combinate prin dărâmarea zidului despărțitor dintre ele. Iau cheia de la proprietar, care pare să știe fără să-i spun de ce venisem. Fusese la unul dintre spectacole sau era ceva la mine care arăta că sunt de la circ? Traversez holul mic, plin de clienți care stau în fotolii și fumează trabucuri, rezemându-se de perete. Circul a avut noroc să găsească aici camere, căci hotelul este plin de refugiați care fugiseră din Paris la începutul războiului sau din satele din nord, distruse de raidurile aeriene sau de lupte. *Exodul,* spusese Astrid. Indiferent de motiv, nu se mai întorseseră și rămăseseră aici, căci nu aveau unde să se ducă.

Camera de la etaj este strâmtă și sărăcăcioasă, cu un pat amărât de fier și urmele lăsate în chiuvetă de la ultimul client care se spălase.

Mă dezbrac repede și îmi dau jos rumegușul omniprezent din arenă care își face cumva loc pe sub cămașa mea. Mă opresc o clipă ca să-mi studiez trupul în oglindă. A început să se schimbe de la toate exercițiile acestea, așa cum prezisese Astrid, se

întărise în unele locuri și se lungise în altele. Dar nu numai aspectul fizic mi s-a schimbat de când lucrez la trapez. De când suntem în turneu lucrez mai intens, mă gândesc în mod constant la număr. Ore întregi după spectacol simt că aerul se mișcă în jurul picioarelor mele, de parcă nu aș putea scăpa de el. Am ajuns chiar să și visez trapezul. Uneori mă trezesc brusc, și caut gâfâind o bară care nu este acolo. Sunt obsedată de el și când sunt trează. Într-o noapte m-am strecurat în arenă pe întuneric. Deși băncile spectatorilor erau goale, mi se părea că ochii lor mă urmăresc din toate părțile. Nu pătrundea înăuntru decât lumina slabă a lunii. Era o prostie să mă antrenez singură, fără să fie nimeni în preajmă ca să mă vadă sau să mă audă dacă aș fi căzut. Dar orele de antrenament din timpul zilei nu erau de ajuns. I-am povestit apoi lui Astrid, sperând că mă va lăuda pentru sârguința mea.

— Puteai să mori, mi-a spus ea disprețuitoare.

Orice cale aleg, este greșită, este prea mult sau prea puțin. Cu toate acestea, seducția figurilor mai grele rămâne: dacă aș putea să adaug o piruetă, să mă balansez ceva mai sus ca să fac un salt mortal. Nu trebuie să fac așa ceva. Îmi fac datoria prin simplul fapt că execut numărul. Dar constat că îmi doresc mai mult, că vreau să realizez mai mult.

O jumătate de oră mai târziu plec din hotel, proaspăt îmbăiată. Mă uit spre șirul de magazine, tentată să hoinăresc puțin și să mă bucur de priveliștea lor. Poate că, în ciuda afirmației lui Astrid, voi găsi un magazin deschis ca să cumpăr ceva de mâncare. Dar Theo mă așteaptă. Mă întorc și plec.

De partea cealaltă a străzii, un bărbat de vreo optsprezece ani cu păr de culoarea cărbunelui taie frunză la câini în fața unei uși. Mă privește într-un fel pe care aproape că l-am uitat, pe care îl mai simțisem o singură dată. Pielea mi se face ca de găină. Cândva, m-aș fi simțit măgulită. Dar acum nu-mi pot permite să mă las remarcată. Are de gând să facă tărăboi? Las ochii în jos și trec repede mai departe.

La colț, un om vinde fructe de pe fundul unei lăzi răsturnate. Văd căpșune pentru prima dată de când a început războiul. Mi se umple gura de apă. Îmi imaginez fețișoara lui Theo când va

gusta dulceața necunoscută pentru prima dată. Scot o monedă din buzunar și mă îndrept spre ladă. Plătesc și pun în buzunar cele două căpșune pe care mi le pot permite, luptându-mă să-mi înving dorința de a mânca una chiar acum.

Aud râsete în spatele meu. Timp de o secundă mă gândesc că este băiatul cu păr negru pe care îl văzusem ceva mai înainte. Dar mă întorc și văd doi băieți de doisprezece sau treisprezece ani, care arată spre mine. Privesc în jur să văd de ce anume râd și îmi dau seama că râd de mine. Privesc în jos la fusta mea roșie, la ciorapii cu model și bluza cu decolteu adânc în V. Nu mă mai potrivesc printre oamenii obișnuiți. Ridic mâinile ca să-mi acopăr pieptul, foarte rușinată. La trapez învățasem să mă ascund în spatele luminilor, să pretind că nu sunt eu acolo. Dar aici mă simt în pielea goală și expusă.

O femeie se apropie de băieți, probabil mama lor, și aștept să-i dojenească pentru impolitețea lor. Dar femeia îi ascunde în spatele ei, ca și când ar vrea să-i apere de mine.

— Stați departe, îi avertizează ea în franceză, fără să se sinchisească să coboare vocea.

Se uită la mine ca și când aș putea s-o mușc. Să ne vadă în arenă e una, să se întâlnească cu noi pe stradă este cu totul altceva.

— Pardon, ajunge, spune o voce în spatele meu.

Mă întorc și îl văd pe bărbatul care mă privise mai înainte. Se uită ciudat la mine și mă aștept să ia partea femeii, dar el spune:

— Artiștii de la circ sunt oaspeții noștri în sat.

Mă întreb de unde știe că sunt de la circ, apoi îmi dau seama că este din cauza felului în care sunt îmbrăcată. Fac un pas înapoi.

— Dar uită-te la ea, protestează femeia, arătând dezgustată spre mine.

Roșesc. Cei din afară consideră că artiștii de circ sunt imorali, mă prevenise Astrid cândva. În realitate, este tot ce poate fi mai departe de adevăr. Viața în permanentă mișcare este urmărită foarte strict – în cortul fetelor este o supraveghetoare și ora stingerii este mai devreme decât cea pe care au stabilit-o nemții. Suntem prea obosite pentru a ne crea probleme suplimentare.

Dar admiratorii curioși își bagă nasul în curtea din spate, încercând să vadă ceva exotic sau necuviincios. De fapt, viețile noastre sunt plictisitor de simple – ne trezim, mâncăm, ne îmbrăcăm, ne antrenăm, repetăm.

Femeia deschide gura să spună ceva, dar tânărul o oprește înainte să apuce să rostească un cuvânt.

— *Au revoir, Madame Verrier!*[13] spune el disprețuitor, iar femeia se întoarce și pleacă în josul străzii mormăind furioasă.

— *Bonjour,* se întoarce bărbatul spre mine după ce pleacă femeia.

Îmi amintesc de avertismentul lui Astrid să nu mă amestec cu oamenii din sat, așa că mă întorc și dau să plec.

— Stai puțin, pune bărbatul.

Mă uit înapoi peste umăr.

— Îmi pare rău că femeia a fost atât de nepoliticoasă. Eu sunt Lucien, continuă el și îmi întinde mâna. Nu și-a spus numele de familie, așa cum făceau oamenii la noi acasă când se prezentau. Mi se spune Luc, pe scurt.

Acum, când suntem aproape, îmi dau seama că este mai înalt decât crezusem. Abia dacă îi vin până la umăr.

Șovăi, apoi întind și eu mâna.

— *Enchanté,* spune el.

Își bate joc de mine? Dar pe chipul lui nu este nici urmă de batjocură, așa cum se vede la alții.

— Noa, spun eu poticnindu-mă.

— Ca arca, observă el. Înclin capul. Din Biblie.

— O, da, desigur, răspund.

De pe partea cealaltă a străzii, băieții chicotesc din nou, căci mama lor a dispărut acum într-unul dintre magazine și nu-i mai aude. Luc pornește spre ei cu fața amenințătoare.

— Lasă, spun eu. Nu faci decât să înrăutățești lucrurile. Oricum plec.

— Păcat, spune el. Pot să te conduc?

Fără să mai aștepte un răspuns, mă ia de braț. Mă trag deoparte.

— Scuză-mă!

Pentru că sunt de la circ consideră că își poate permite așa

ceva?

— Îmi pare rău! Voiam numai să te ajut, spune el pe un ton de scuze. Sigur, ar fi trebuit să-ți cer voie.

Întinde mâna din nou:

— Îmi dai voie?

De ce este așa de amabil? Este prietenos, prea prietenos. Nimeni nu este amabil în zilele acestea decât dacă dorește ceva. Soldatul german îmi apare în minte.

— Nu cred că este o idee bună, îi spun.

— Un băiat care merge împreună cu o fată, ce poate fi rău în asta? întreabă el.

Ochii lui îmi întâlnesc privirea, întrebători.

— Bine, cedez eu, lăsându-l să mă ia de braț.

Pornește din nou și mă conduce spre marginea satului. Îi simt degetele calde prin mânecă. Pășește repede și sigur de sine, este genul de băiat cu care nu aș fi îndrăznit niciodată să vorbesc la noi acasă.

Trecem podețul de lemn și ajungem la marginea pădurii. Mă opresc și mă desprind, de astă dată mai ferm.

— Mă descurc singură.

Să-l las să mă conducă afară din oraș e un aspect, dar dacă vine mai departe cu mine, cineva de la circ ar putea să ne vadă împreună, ceea ce Astrid spusese că nu trebuie să se întâmple. Aproape că îi simt privirile ațintite spre mine. Mă întorc spre pădure și mă întreb dacă nu cumva Astrid mă așteaptă. Dar nu văd pe nimeni. Oricum, nu ar fi trebuit să fiu aici, a trecut mai mult de o oră și mă așteaptă să ne antrenăm, poate este chiar îngrijorată.

— Trebuie să plec, spun eu ferm.

Își dă o buclă la o parte de pe frunte, iar pe fața lui se citește un amestec de jignire și uimire.

— Îmi pare rău că te-am deranjat, spune el și dă să se îndepărteze.

— Stai puțin! strig eu. Lucien…

— Luc, mă corectează, pornind din nou spre mine.

— Luc, rostogolesc numele printre dinți cu vârful limbii. Trebuie să cumpăr câte ceva.

În graba mea de a scăpa de băieții aceia îngrozitori și de mama lor, uitasem aproape complet că trebuie să găsesc ceva de mâncare pentru Theo.

— Pentru tine? mă examinează din priviri.

— Da.

Îi întâlnesc privirea fără șovăială. Este un străin, nu pot avea încredere în el.

— Sau pentru copil? întreabă Luc și eu îngheț, cuprinsă de panică. De unde știe de Theo? Am văzut când îl țineai în brațe la paradă în ziua când a venit circul.

Toată pielea mi se face ca de găină. Chiar și în afara arenei, viețile noastre sunt expuse vederii ca și când am fi un pește într-un bol.

— Frățiorul meu, reușesc să rostesc, rugându-mă să nu aibă alte bănuieli, așa cum avusese Astrid.

— Nu aveți cartele pentru rație? insistă Luc, părând să accepte explicația mea.

— Ba da, bineînțeles, dar nu sunt suficiente.

Luc privește înapoi peste umăr spre centrul orașului.

— Duminica magazinele sunt închise, spune în cele din urmă. Poate vii în timpul săptămânii.

— Este greu, avem spectacole, răspund eu precaută. Mă gândesc să-l întreb despre piața neagră, dar nu îndrăznesc.

— De fapt, ce faci la circ? Îmblânzești tigri?

Tonul lui Luc este glumeț.

Tip de o secundă mă simt tentată să-i spun că sunt numai de câteva săptămâni aici și nu fac parte de fapt din ansamblul circului. Dar acum aceștia sunt oamenii mei. Ridic bărbia.

— Lucrez la trapez.

Sunt mândră de cât de bună am devenit în noua mea meserie și de efortul pe care l-am făcut ca să ajung aici. Este ceva necunoscut pentru oamenii din afara circului, ca Luc, care pare totuși amuzat.

— Nu ai văzut spectacolul, nu-i așa?

— Poate că ar trebui. Luc clatină din cap, apoi zâmbește. Dar numai dacă ești de acord să te întâlnești după aceea cu mine. La o cafea, adaugă, ca să fie sigur că nu m-am gândit la nimic

necuviincios. Sunt sigur că o să am o mulțime de întrebări despre spectacol. Ce spui?

Ezit. Pare destul de drăguț și altădată aș fi spus da cu multă ușurință.

— Îmi pare rău, nu pot.

Dezamăgirea trece ca un fulger pe fața lui, apoi dispare la fel de repede.

— Pot să te însoțesc tot restul drumului, se oferă el. În caz că îi vezi din nou pe băieții aceia sau pe mama lor.

— Nu este nevoie, răspund.

Nu are niciun rost să-l încurajez și nu vreau să fiu văzută împreună cu el de cei de la circ, mai ales de Astrid.

O iau pe cărare înainte să mai poată insista și simt cum mă urmărește cu privirea.

Capitolul 11
Astrid

O urmăresc din priviri pe Noa cum traversează podețul. Simt în mine un val de dorință să o protejez. Este pentru prima dată că pleacă de la circ. Se va descurca sau va avea probleme din cauza emoției? Timp de o clipă îmi vine să mă duc după ea și să-i atrag din nou atenția să nu vorbească cu nimeni și să-i mai spun încă o mie de alte lucruri. Aș vrea și eu să mă duc în oraș și să fac o baie ca lumea, dar după ce neamțul fusese cât pe ce să mă recunoască deunăzi, nu mai risc să fiu văzută. Mă uit îngrijorată în jur. Locul de la marginea pădurii în care stau acum nu este foarte departe de oraș și nu vreau să dau peste cineva sau să răspund la întrebări despre copil sau despre mine.

Mă duc cu gândul înapoi, la spectacolul din seara precedentă. Când mă uitasem prin cortină, cineva îmi atrăsese privirea. Un bărbat în uniformă, cu insigna SS pe rever. Roger von Albrecht. Fusese coleg cu soțul meu la Berlin și venise de câteva ori în apartamentul nostru de pe Rauchstrasse.

Cum se face, mă întrebam acum, că din toate orașele din Germania și din Franța, colegul lui Erich venise să vadă spectacolul de la circul nostru, aflat la sute de kilometri de Berlin? Un astfel de ghinion părea atât de puțin probabil. Desigur, nu fusese un prieten apropiat al lui Erich, numai un cunoscut pe care îl întâlneam la petrecerile de sărbători. Totuși destul de apropiat ca să mă poată recunoaște. Credeam că dacă mergem prin Franța suntem destul de departe de primejdie. Dar aceasta se profila cât se poate de reală.

Mă uit după Noa care merge spre oraș cu umerii drepți. Este emoționată. Are și de ce, se duce în oraș pentru prima dată singură. Dar merge înainte.

— Chiar e o fată bună, să știi, îi spun lui Theo cu voce tare, pornind înapoi spre pădure. Parcă îl simt cum încuviințează din cap. Și te iubește foarte mult.

Cum o să-i spună Theo lui Noa când va începe să vorbească? „Mamă” pare o trădare față de femeia care îi dăduse naștere și a

cărei inimă cu siguranță că încă mai bate. Dar orice copil trebuie să aibă posibilitatea să-i spună cuiva „mamă". Îmi schimb poziția și Theo se instalează confortabil la gâtul meu. Nu m-au atras niciodată copiii, dar Theo are ceva special, un suflet de înțelept. Îl ridic mai sus și încep să-i cânt „Știi tu oare câte stele?", un cântecel pentru copii la care nu mă mai gândisem din copilărie:

Știi tu oare câte stele sunt pe cerul azuriu?
Știi tu oare ce mulți nori sus pe cer plutesc?
Doamne-Doamne i-a numărat
Să nu se piardă niciunul
Din mulțimea cea nenumărată.

Mă uit spre Theo. Oare mai auzise cântecelul? Mă întreb unde sunt părinții lui, dacă i l-au cântat vreodată. Erau evrei religioși sau nu erau deloc practicanți? Cânt apoi „Stafide și migdale" și încerc să văd pe fețișoara lui dacă recunoaște ceva. Se uită la mine cu ochii larg deschiși, fără să clipească.

Era o probabilitate atât de mică – un prunc evreu să ajungă la circ și tocmai la mine, altă evreică. Cum de se întâmplase una ca asta? Dar nu suntem singurii aici, îmi amintesc. Eram la Circul Neuhoff cam de o lună, când mi-am dat seama că nu sunt singura evreică. Văzusem un bărbat necunoscut în sala de mese, acolo unde ședeau muncitorii, un lucrător slab, tăcut, cu o barbă încărunțită; șchiopăta ușor și se ținea deoparte. Una dintre fete mi-a spus că este un om bun la toate pe nume Metz, făcea reparații mărunte, așa că m-am dus la el cu un ceas, o comoară pe care o păstram de la ziua mea de naștere, când împlinisem șaisprezece ani, și îl primisem în dar de la tata. Ceasul nu mai mergea.

Atelierul lui Metz era într-un mic șopron de la marginea cantonamentului de iarnă. Am bătut la ușă și el m-a invitat să intru. Aerul din interior mirosea a lemn proaspăt și a terebentină. Pe o ușă din spate se vedea un pat îngust și o chiuvetă. Rafturile erau pline de motoare stricate de la diverse aparate casnice, care zăceau peste tot pe podea în spațiul strâmt.

— Am fost ceasornicar la Praga înainte de război, a spus Metz.

Mă întrebam cum de ajunsese aici, dar oamenii de la circ nu vorbesc prea mult despre trecutul lor. Întotdeauna era mai bine să nu întrebi. I-am dat ceasul și l-a examinat.

Când a deschis sertarul să-și caute instrumentele am văzut-o: o mezuză[14] de argint oxidată.

— Este a dumitale? am întrebat fără să mă pot stăpâni.

Metz a șovăit, căci probabil că nu știa mai mult despre trecutul meu decât știam eu despre al lui. Presupuneam că originea mea evreiască nu era un secret prea mare printre cei din lumea circului, dar el venise aici când eu eram plecată și poate că nu auzise. A ridicat bărbia și a spus:

— Da.

La început am fost îngrijorată. Oare *Herr* Neuhoff știa că mai este aici un evreu? Bineînțeles că știa, îl adăpostea și pe el ca și pe mine. Nu ar fi trebuit să mă mir. Credeam că *Herr* Neuhoff mă luase numai ca să-l ajut la spectacol, sau poate și ca o favoare pentru un vechi prieten de familie. Dar curajul lui era fără margini și nu putea să refuze un om aflat la nevoie, indiferent că era un artist renumit, un simplu muncitor sau un copilaș ca Theo, fără niciun fel de aptitudini. Aici nu era vorba de circ sau de legături de familie, ci de o atitudine omenească. Dar *Herr* Neuhoff nu ne pomenise unuia despre celălalt, poate pentru că încerca să ne protejeze anonimatul.

— E frumoasă, am spus. Și tata avea una ca aceasta.

Între noi se stabilise tacit o legătură de rudenie. Dar mezuza stătea la vedere în partea din față a sertarului, punând în pericol siguranța lui și a mea.

— Poate că ar trebui să fii mai atent cu asta.

Ceasornicarul mi-a aruncat o privire indiferentă.

— Nu putem schimba ceea ce suntem. Mai devreme sau mai târziu va trebui să ne privim față în față.

O săptămână mai târziu mi-a înapoiat ceasul și a refuzat să ia bani. Nu mai vorbiserăm niciodată de atunci.

Am ajuns la marginea terenului pe care este cortul mare. Îl duc în brațe pe Theo, căruia i se închid deja pleoapele, și

traversăm curtea din spate. Este o primăvară caldă și cine poate repetă afară, înghițitorul de săbii repetă un număr în care pare să o taie pe asistentă în două și mai departe un bărbat voinic încearcă să treacă peste altul cu o motocicletă. După încheierea Marelui Război, numerele au devenit mai violente, de parcă oamenii ar simți nevoia să vadă moartea în față ca să se simtă cu adevărat captivați – simplul amuzament nu mai este suficient.

Inima îmi tresare în piept când îl văd pe Peter repetând în spatele cortului mare. L-am văzut foarte puțin de când am venit la Thiers. Suntem prea ocupați și prea obosiți. Chiar și într-o duminică așa cum este aceasta, timpul pe care îl petrecem împreună nu este așa cum ar trebui să fie. Mă uit la el și mi se face și mai tare dor. Cu Erich totul fusese întotdeauna corect, așa cum se presupune că trebuie să facă dragoste un bărbat și o femeie. Dar Peter face dragoste sălbatic, cu mâinile și cu buzele acolo unde nu fuseseră niciodată până atunci și unde mă aștept cel mai puțin să fie.

Peter repetă un număr pe care îl cunosc foarte bine, cel în care își bate joc de pasul de gâscă cu piciorul întins înainte – exact ceea ce îi spusese *Herr* Neuhoff să nu facă. Sperasem că renunțase la el după reprezentația de seara trecută. Dar repetă mișcările acelea inconfundabile chiar acum, cu mai multă hotărâre ca oricând. Circul trebuia să fie întotdeauna foarte atent la politică. Se vorbea despre un circ din Austria care fusese desființat pentru că îmbrăcase un porc în uniforma militară prusacă și îi pusese pe cap un *Pickelhaube* – coiful cu vârf ascuțit. Dar Peter pare tot mai recalcitrant zilele astea și numărul lui, deși subtil, este destul de transparent pentru ca oricine să-și dea seama că îi ridiculizează pe germani. Mă scutură un fior la gândul acesta. Ar fi trebuit să fiu mai insistentă, să-l rog să renunțe. Nu e de joacă, nu e ca și când ai ațâța un animal cu un băț. Putem pierde totul. Dar când mă uit la el, mă simt plină de admirație. Ia atitudine împotriva germanilor în felul lui și luptă, nu este de acord să accepte pur și simplu ceea ce se întâmplă și restricțiile care ni se impun, ceea ce ne va duce în mod inevitabil la desființare.

Sau este doar băutura care îl face așa de îndrăzneț? Piciorul

lui ridicat în aer se clatină și îl lasă jos repede, ca să nu cadă. Peter s-a apucat de băut – este ceva ce nu mai pot ignora, acum că și Noa mi-a confirmat. Problema băuturii nu este ceva nou pentru mine. Am văzut-o printre artiștii din propriul circ, ba chiar și în cazul mamei mele, atunci când lucrurile deveneau insuportabile. Cândva, în cazul lui Peter, totul fusese moderat – câteva pahare de vin seara. Nu mă deranja; de fapt, chiar îmi plăcea modul în care devenea apoi mai deschis. Față de ceilalți vorbea foarte puțin.

— Astrid, începea el când rămâneam singuri și vedeam cum băutura își face efectul și pupilele i se dilată.

Și atunci vorbea mult, îmi povestea despre copilăria lui din Rusia de dinainte de Marele Război. Timp de o clipă vedeam în sufletul lui și mi se părea că îl cunosc cu adevărat.

Dar acum este altceva – băutura a devenit o problemă. Îi simt respirația dimineața și se vede o oarecare instabilitate în comportamentul lui din arenă. Dacă Noa a observat, este numai o chestiune de timp până va observa și *Herr* Neuhoff. Mă cuprinde spaima.

Până și cel mai renumit artist poate fi concediat dacă bea înainte de antrenament sau de spectacol. Circul nu-și poate permite accidente și un artist care este neglijent sau nedisciplinat nu are ce căuta aici. Și băuse în prima zi a turneului, când totul ar fi trebuit să fie proaspăt și nou. Ce va fi peste o lună, când viața nomadă începe să-și spună cu adevărat cuvântul?

La capătul îndepărtat al curții din spate izbucnește un scandal care mă smulge din gândurile mele. *Herr* Neuhoff străbate ca o furtună curtea, roșu la față, cu trabucul strâns între dinți. La început mi se pare că se duce să-l certe pe Peter pentru că repetă din nou figura aceea. Dar se îndreaptă spre unul dintre muncitorii polonezi. Milosz, așa cred că îl cheamă, sudează un stâlp de cort, iar aparatul de sudură aruncă scântei în toate părțile, inclusiv spre un balot de fân din apropiere. *Herr* Neuhoff îi vorbește lui Milosz cu voce scăzută, încercând să se stăpânească, dar ridică din ce în ce mai mult vocea bătăios.

Herr Neuhoff îi smulge aparatul de sudură și arată în

depărtare.

— O să vă pară rău! strigă Milosz.

Își aruncă pălăria de pământ, apoi o ridică și înjură din nou. *Herr* Neuhoff l-a concediat? Circul este ca o familie, muncitorii revin în fiecare an și *Herr* Neuhoff este generos cu ei, chiar și când ies la pensie. Dar neglijența nu poate fi tolerată.

Peter traversează curtea ca să stea de vorbă cu *Herr* Neuhoff. Pornesc și eu spre ei, cu Theo în brațe. Cei doi tac în momentul în care mă apropii, ca și când n-ar vrea să aud și eu. Mă enervez, nu sunt copil ca să fie nevoie să mă cruțe. Totuși sunt femeie, cu alte cuvinte, indiferent de cât am realizat, statutul meu este inferior.

— Ce s-a întâmplat cu polonezul? întreb.

— A trebuit să-l dau afară. Am să mă duc după el și am să dreg lucrurile, am să-i dau o scrisoare bună de recomandare și o compensație în bani, spune *Herr* Neuhoff cu o voce nesigură.

— Este periculos să lași să plece un muncitor nemulțumit, spune Peter.

Îmi dau seama că este îngrijorat din cauza mea, ca să-mi protejeze identitatea. Dacă Milosz spune cuiva sau se duce la poliție? În timp ce mă privește, sesizez în privirea lui Peter ceva mai profund. Îngrijorare și poate ceva mai mult. Îmi amintesc ce a spus Noa despre sentimentele lui Peter față de mine. Poate că are dreptate. Alung gândul din nou.

— Există tot felul de pericole, răspunde *Herr* Neuhoff, ca o referire voalată la numărul lui Peter.

Peter nu răspunde și se îndepărtează. Mă întreb dacă *Herr* Neuhoff se va duce după el. Dar se întoarce spre tren și îmi face semn cu mâna să vin după el.

— Trebuie să stau de vorbă cu tine.

Se oprește în dreptul ușii, simțindu-se stânjenit în vagonul femeilor, chiar dacă acesta este gol acum. *Herr* Neuhoff tușește și se roșește la față. Scoate o batistă din buzunar și o duce la gură. Când o ia, are pete roz.

— Sunteți bolnav? îl întreb.

— Am ceva la inimă, răspunde el hârâind.

Mă sperii. Îl cunosc de atâția ani și nu știam nimic.

— E ceva grav?

— Nu, nu, răspunde *Herr* Neuhoff fluturând din mână. Dar răcesc mereu. Vremea umedă nu-mi prieşte deloc. După cum spuneam, muncitorul, Milosz… Dacă îi ofer o compensaţie, poate să se răspândească zvonul şi o să vină şi alţii să-mi ceară bani. Dar dacă se duce la poliţie… ce părere ai?

Şovăi. Aş putea să-i spun unele lucruri pe care le aflasem de la tata. Dar sunt oaspete aici. Nu este circul meu, sunt alte vremuri şi alt loc. Procedez cu băgare de seamă.

— Este o decizie dificilă. Acum totul este diferit.

— Voiam să mai vorbim şi despre altceva, spune *Herr* Neuhoff, schimbând brusc subiectul şi îmi dau seama că Milosz nu este motivul real pentru care voia să stea de vorbă cu mine. Astrid, începe el pe un ton blând, cel pe care îl foloseşti când vrei să dai cuiva o veste proastă. Mă încordez, aşteptând să aud o confirmare a ceea ce se întâmplase cu familia mea, adevărul crunt pe care în adâncul sufletului meu îl ştiam de mult. Trebuie să înţelegi că circul este acum într-o poziţie foarte delicată.

— Ştiu, îi răspund. Dar nu înţeleg foarte bine ce pot să fac ca să vă ajut.

— În primul rând, trebuie să vorbeşti cu Peter despre numărul lui.

Din nou. Iritarea ia locul îngrijorării.

— Am discutat deja. V-am spus – nu-l putem împiedica să fie cine este.

— Sunt sigur că dacă ai să-i explici în ce pericol ne pune, insistă *Herr* Neuhoff, dacă va trebui să aleagă între siguranţa ta şi numărul lui…

— Mă va alege pe mine, spun ferm, străduindu-mă să par mai convinsă decât mă simt. După ceea ce se întâmplase cu Erich, nu mai pot fi sigură de nimeni. Dar nu vreau să-l oblig să aleagă.

— Trebuie, insistă *Herr* Neuhoff. După spectacolul de deunăzi, când te-a văzut germanul acela…

Ştie. Simt o minge de plumb în stomac.

— De unde ştiţi? V-a spus Noa?

Bineînţeles că ea i-a spus. Nu am mărturisit nimănui altcuiva.

— Astrid, nu asta contează.

Pe chipul lui trece o expresie de încuviințare care îmi confirmă bănuiala.

— Important este că circul a atras atenția mai mult decât își poate permite. Am primit astăzi ceva mai devreme vizita unui inspector.

Acum am un bolovan în stomac. O inspecție – duminica. Mă căutau pe mine?

— Ne amenință că ne trimit înapoi, adaugă el.

— În Germania? Tot trupul mi se încordează.

— Posibil. Sau poate undeva prin Alsacia și Lorena.

Regiunea de graniță care trecuse secole la rând de la Germania la Franța și înapoi. Acum fusese anexată rapid de Reich chiar de la începutul războiului. A merge în Alsacia sau a ne întoarce în Germania era exact același lucru.

— Chiar credeți că ar face așa ceva, când de-abia ne-am instalat? întreb eu, deși știu deja răspunsul.

Herr Neuhoff tușește din nou și se freacă la tâmple.

— Abia ne-au lăsat să mergem în turneu anul acesta.

— Chiar așa? Nu știam.

Sunt atât de multe lucruri pe care nu le spune.

— Știu că pentru situația ta nu este ideal să ne întoarcem, adaugă el.

Timp de o secundă mă întreb dacă mă amenință. Dar vocea lui este neutră, prezintă pur și simplu faptele.

— Acum înțelegi de ce Peter trebuie să înceteze. Le-am cerut o prelungire, am explicat că datele noastre sunt fixate și că anularea ar produce pagube mari firmei. Dar după cum știi, Reichul nu se sinchisește de firme și de afacerile lor.

— Da.

Îi dau dreptate. Nu vor ezita să ne pedepsească pentru că am sărit peste cal. Am recunoscut acest lucru și *Herr* Neuhoff știe. Îndrăzneala gestului mă copleșește acum: cum de mi-am închipuit că voi putea rămâne ascunsă într-un colectiv atât de mare cum este circul?

— Ar trebui să plec, spun încet. *Herr* Neuhoff face ochii mari. Să părăsesc circul. Am pus deja spectacolul în prea mult pericol.

Nu am idee unde m-aș putea duce. Dar am mai plecat o dată; pot să o fac din nou.

— Nu, nu, la asta nu m-am gândit deloc, protestează *Herr* Neuhoff grăbit.

— Dar prezența mea aici înseamnă pericol, insist.

— Nu fi prostuță. Circul nu poate funcționa fără tine. *El* nu poate funcționa fără tine.

Herr Neuhoff face un gest spre curte, acolo unde Peter repetă din nou. Mă întreb dacă ceea ce spune *Herr* Neuhoff este adevărat. Apoi mă uit în jos la Theo. Are nevoie de mine, la fel ca și Noa.

— Rămâi aici. Aici e casa ta.

Mai tușește o dată, apoi continuă:

— Numai să putem încheia stagiunea aici, în Franța.

— Am înțeles. Am să stau de vorbă cu Peter, îi promit.

— E un început, spune *Herr* Neuhoff; fața lui rămâne în continuare tulburată. Dar mi-e teamă că nu este totul.

— Nu înțeleg. Ce pot să mai fac?

— Înțelegi, status quo-ul este prietenul nostru și trebuie să facem tot ce putem ca să-l păstrăm. Circul trebuie menținut cu orice preț. Așa că uite ce am să fac, spune *Herr* Neuhoff.

Înclin capul nedumerită.

— Întrucât soldatul german te-a văzut… inspiră adânc. Nu am încotro și trebuie să te scot din spectacol.

Capitolul 12
Noa

Mă grăbesc spre circ, fără să mai privesc în urmă la Luc, nici chiar după ce ajung la adăpostul copacilor. Când ajung la jumătatea drumului îmi dau seama că alerg. Încetinesc, ca să-mi recapăt răsuflarea. Întâlnirea cu Luc a fost ciudată și felul în care mă urmărea din priviri îmi lăsase un sentiment de neplăcere. Dar era și emoționant, o scânteie pe care nu mă așteptasem s-o simt din nou. Mă și vedeam povestindu-i lui Astrid, sora pe care aș fi dorit s-o am.

Douăzeci de minute mai târziu ajung la terenul circului. Când mă apropii de tren, o văd pe Astrid stând la intrarea în vagonul de dormit, roșie la față. Timp de o clipă mă gândesc că este furioasă pentru că am lipsit atât de mult. Sau poate că m-a văzut stând de vorbă cu Luc. Ochii ei scapără de furie când urc în tren. Apoi silueta masivă a lui *Herr* Neuhoff apare în ușă în spatele ei și îmi dau seama că este vorba de ceva mult mai grav.

— Cum ai putut? strigă Astrid. Cum ai putut să faci una ca asta? Aflase cumva secretul meu. Despre soldatul german. Despre copil. Știu adevărul, se răstește Astrid venind spre mine. Încremenesc. Cum ai putut?

Astrid se apropie cu mâinile ridicate, de parcă ar vrea să mă lovească. Mă dau înapoi și mă împiedic de un cufăr care iese de sub pat. Obrazul lui Astrid este la câțiva centimetri de al meu, îi simt respirația și saliva.

— M-a scos din spectacol.

Îmi dau seama că este vorba despre faptul că îi spusesem lui *Herr* Neuhoff că cineva o recunoscuse pe Astrid. Nu știe secretul meu. Dar este aproape la fel de rău. Toată încrederea pe care mă străduisem s-o câștig din partea lui Astrid dispăruse. Ochii ei scapără ca niște cărbuni încinși.

— Nu! izbucnesc.

Cu toată promisiunea lui, *Herr* Neuhoff îi spusese că de la mine aflase. Iar acum Astrid era scoasă din spectacol.

— Ești o mincinoasă, spune Astrid cu pumnii încleștați.

— Haide, haide, murmură Peter spre Astrid și îi pune o mână pe umăr ca s-o calmeze.

Dar nu intervine între noi ca s-o rețină.

— Astrid, *Herr* Neuhoff face un pas înainte, încercând să intervină. Nu a fost Noa…

Dar Astrid îl ocolește și vine din nou spre mine.

— Încerci să-mi iei locul, năpârcă?

Ideea mi se pare atât de năstrușnică, încât mai că mi-ar veni să râd dacă Astrid nu ar fi așa de furioasă.

— Câtuși de puțin, protestez repede. Neîncrederea ei mă doare ca o lovitură de pumnal. N-aș face niciodată așa ceva. Am fost îngrijorată pentru tine.

Mă gândisem că acționez spre binele ei, dar acum văd cum trebuie să i se fi părut ei. Câteva fete s-au adunat deja la ușa vagonului și șoptesc între ele, privindu-mă cu o ostilitate nedisimulată. Artiștii nu se pârăsc unii pe alții. Încălcasem o regulă fundamentală – și pusesem în primejdie spectacolul. Una dintre fete îl ține în brațe pe Theo și îl iau, strângându-l la piept ca pe un scut. Apoi mă întorc spre Peter, care privea cearta.

— Era în pericol. Știi și tu.

Peter ridică din umeri, căci nu vrea să-mi ia partea împotriva lui Astrid.

— N-ar fi trebuit să faci așa ceva. Era secretul ei și numai ea putea să-l dezvăluie.

Dar vocea lui nu are forță. În adâncul sufletului, știe că făcusem ceea ce făcusem numai ca s-o protejez pe Astrid, când el n-ar fi îndrăznit, și în sinea lui îmi mulțumea pentru asta.

— Eu ți-am păstrat secretul, mormăie Astrid încet.

Privesc repede peste umăr spre *Herr* Neuhoff, care stă chiar în spatele meu și mă rog să nu fi auzit.

— Asta e altceva, șoptesc eu.

Cum de nu-și dă seama? Am vorbit ca s-o protejez pe ea. Îmi țin respirația, așteptând să aud cum le spune celorlalți că Theo nu este fratele meu. Dar Astrid îmi întoarce spatele tot furioasă.

— Trebuie să limităm daunele și să luăm măsuri de prevedere, intervine *Herr* Neuhoff, cu o voce mai autoritară decât îl auzisem vreodată. Astrid va sta deoparte în timpul

spectacolului cât mai rămânem în Thiers.

— Dar *Herr* Neuhoff…

Astrid începe să-și pledeze din nou cauza. Apoi se oprește, văzând că aceasta este pierdută.

— Poate să reintre în orașul următor? întreb eu plină de speranță.

— O să vedem, răspunde *Herr* Neuhoff, nevrând să promită nici măcar asta. Deocamdată trebuie să te pregătești pentru spectacol fără Astrid. Te va prinde Gerda.

— Dar nu pot, protestez.

Abia dacă reușeam să zbor cu Astrid; nu pot avea încredere în nimeni altcineva.

— Am nevoie de Astrid.

Mă uit disperată de la *Herr* Neuhoff la Astrid, dar ea îmi întoarce pur și simplu spatele.

— Pregătește-le pentru următoarea reprezentație, o instruiește *Herr* Neuhoff pe Astrid.

A fost scoasă din spectacol, dar nu este eliberată de responsabilitatea de a mă pregăti pe mine. Astrid nu-i răspunde, dar se întoarce și îmi aruncă săgeți din priviri, tot fără să vorbească.

— Haide, spune ferm Gerda. Trebuie să repetăm.

Întorc privirea și o urmez afară din tren, recunoscătoare să scap de mânia lui Astrid.

În seara următoare stau singură în vagonul-vestiar, departe de celelalte fete. Astrid nu este aici și cu toată căldura și sporovăială zgomotoasă, vagonul pare pustiu fără ea. N-a mai vorbit cu mine de ieri, nici chiar în timpul repetiției. Nu a dormit în vagonul nostru, îmi închipui că s-a dus la Peter. Când ne-am întâlnit pe coridorul trenului am vrut să spun ceva ca să îndrept lucrurile, dar nu mi-am găsit cuvintele, iar ea a trecut mai departe în tăcere, evitându-mi privirea.

Acum fac totul singură, machiajul, bandajele, sacâzul, mâinile mele se mișcă singure acolo unde înainte fuseseră mâinile lui Astrid. Când sunt gata cu îmbrăcatul și cu fardatul, cobor din vagon și pornesc spre cortul mare. Citesc programul

afișat la intrare. Numărul meu a fost mutat în prima jumătate a programului, pentru ca Gerda să aibă suficient timp și pentru rolul lui Astrid și pentru numărul ei propriu. În timp ce citesc programul fără numele lui Astrid, evenimentele din ziua precedentă, furia ei din cauza trădării mele îmi apar din nou în minte. Fusese scoasă din program din cauza mea. Simt o greutate în stomac, mai întâi vinovăție, apoi spaimă. Cum am să lucrez fără ea?

Ocolesc cortul mare ca să ajung în curtea din spate și văd pe cineva care așteaptă la marginea incintei circului. Un bărbat stă deoparte de restul spectatorilor și lovește cu piciorul în pământ. Este Luc. Mă opresc uimită și mă ascund după colț. Ce face aici? Spusese că s-ar putea să vină la spectacol, dar nu mă așteptasem chiar să se țină de cuvânt. Și din cauza necazului meu cu scoaterea lui Astrid din program, aproape că uitasem de el.

Dar iată că este aici, la numai câțiva metri de mine. De emoție, inima îmi bate mai tare decât ar trebui. Dau să mă duc spre el, dar mă opresc. Este un străin, ba chiar unul care mă face să mă simt stingherită. Are o cămașă apretată, părul lui negru este umezit și proaspăt pieptănat, arată chiar mai chipeș decât atunci când îl văzusem prima dată. Dar se simte stânjenit, ține capul plecat în jos și privește în jur numai cu coada ochiului. Nu se simte în elementul lui, nu mai este tânărul plin de încredere pe care îl cunoscusem în oraș. Vreau să mă duc la el. Dar nu mai este suficient timp și nu trebuie să fim văzuți împreună.

Ceilalți artiști se îndreaptă spre curtea din spate și când aceștia se adună, Luc dispare din vedere. Se topește în mulțime, și simt o strângere de inimă, îmi stăpânesc dorința de a mă duce după el. Dacă își dă seama că a făcut o greșeală venind aici și se decide să nu mai rămână?

Privesc spre artiști și observ că Astrid nu este printre ei și, deși s-a adunat aproape tot ansamblul circului, parcă este un gol fără ea. Nu apărusem în spectacol decât de câteva ori, îndrumată de mâinile ei puternice. Nu pot face față singură.

Câteva minute mai târziu se aude soneria și mă grăbesc să ocolesc cortul mare ca să-mi ocup locul în curtea din spate. Privesc prin cortină. Luc este în primul rând și mă mir cum de a

reușit să găsească un loc așa din scurt. Stă cu brațele încrucișate și privește în arenă fără nicio expresie pe față. Îmi vine să alerg la el sau cel puțin să-i fac semn cu mâna. Dar orchestra aproape că a terminat introducerea și cortul se cufundă în întuneric deplin. Acordurile de deschidere bubuie într-un crescendo rapid și începe spectacolul. Mai arunc o privire. Luc se apleacă înainte în scaun și în ochii lui se aprinde o luminiță când urmărește artiștii, fetele îmbrăcate sumar de pe spinarea cailor. Simt o împunsătură de gelozie când le admiră trupurile elegante, abia ascunse de costume.

Prima jumătate a spectacolului, care este de regulă incitantă și vioaie, pare că nu se mai termină. Ca să-mi treacă timpul, studiez publicul. În rândul din spatele lui Luc stă o fetiță cu bucle blonde strălucitoare și ține în brațe o păpușă. Poartă o rochie roz apretată și, din felul în care îi mângâie tivul, îmi dau seama că este rochia ei de sărbătoare, pe care o pune numai de câteva ori pe an, la ocazii speciale. Bărbatul de lângă ea, probabil tatăl, îi oferă o vată de zahăr proaspăt răsucită. Fetița ia o îmbucătură și obrajii i se ridică de uimire. Nu-și dezlipește ochii de la spectacol.

Arena se golește și clovnii intră rostogolindu-se. Peter pășește în arenă și începe să-și facă numărul cu substrat politic – exact cel pe care i-l interzisese *Herr* Neuhoff. Chiar îl face. Mă uit la el și mă simt brusc furioasă. Cum poate să dea întâietate artei sale când știe ce riscant poate fi pentru Astrid, pentru noi toți? Faptul că Astrid a fost scoasă din spectacol nu înseamnă că este în siguranță. Copiii râd de mutrele lui, nefiind conștienți de subiect. Dar adulții tac, unii se foiesc stingheriți pe scaune. Două persoane ies afară prin fundul cortului.

Clovnii își termină numărul cu aplauze slabe. Acum e rândul nostru. Gerda și cu mine ne îndreptăm spre arenă, căutând drumul pe întuneric.

— Gerda, șoptesc când ajungem la baza scării. Am să mă răsucesc înainte să mă prinzi la a doua pasă.

Simt că a înțepenit de uimire.

— Astrid nu mi-a spus nimic despre asta.

Astrid răspunde de toți acrobații. Ea strigă comenzile.

Nimeni nu i-a modificat până acum coregrafia.

— O să fie mai bine, insist. Și pentru tine nu se schimbă nimic. Poziționarea va fi aceeași. Numai să mă prinzi.

Înainte să mai apuce să spună ceva, urc scara. Ajung sus cu o secundă mai târziu, spotul de lumină mă așteaptă deja. Aștept să aud semnalul de la Gerda.

— Hop!

Sar fără ezitare. Când îmi dau drumul, este un moment de panică: exersasem o singură dată cu Gerda ca prinzătoare. O să reușească oare la fel ca Astrid? Dar Gerda n-a făcut la trapez nimic altceva decât să prindă zburătorii. Mă prinde ușor, are antebrațele ca niște cârnați groși. Dar nu este îndemânatică și îi lipsește scânteia lui Astrid. Lucrând cu altcineva decât Astrid am sentimentul că am comis o înșelătorie, o trădare. Mă uit de jur-împrejurul arenei, căutând-o zadarnic pe Astrid. Oare mă privește din alt loc, mă urăște pentru că lucrez fără ea?

Revin pe platformă la finalul primului zbor. Cu coada ochiului îl văd pe Luc. Una dintre primele reguli pe care le-am învățat de la Astrid când am venit la circ fusese aceasta: să nu lași publicul, sau pe cineva din public, să-ți distragă atenția. Dar nu mă pot abține. Luc este acolo și ochii îi joacă în cap la fel ca atunci când l-am spionat prima dată în oraș. Mă vede numai pe mine și sunt fericită și copleșită de teamă în același timp.

Îmi îndrept umerii, acum este numărul meu, depinde de mine cum îl realizez. Îi fac semn din cap Gerdei. Sar exact așa cum făcusem și mai înainte. Numai că de astă dată, chiar înainte să ajung la Gerda, pivotez în aer, astfel încât să mă întorc cu spatele spre ea. Dar mișcarea durează o secundă mai mult decât plănuisem și cu tot avertismentul, Gerda șovăie. Acum am ajuns jos, aproape prea jos ca să mă mai ajungă. Publicul face „Ah!"

— Să te ia naiba, mă înjură Gerda când mă prinde, înfigându-și adânc degetele în încheieturile mele, ca să mă țină bine, în timp ce mă balansez ca să câștig înălțime. Când mă apuc din nou de bară izbucnește o adevărată furtună de aplauze.

Spectacolul se întrerupe și urmează pauza. Ies în curtea din spate, încă transpirată și tremurând toată, căci fusesem cât pe ce să cad. Din spatele cortului mare apare Luc, care mă caută.

Pulsul mi se accelerează când se apropie de mine.

— *Bonsoir*, spune Luc zâmbind timid.

— Noa! tună o voce înainte să apuc să-i răspund.

Este Astrid care traversează curtea și se năpustește spre mine, cu ochii scăpărând de furie.

— Ce naiba a fost în capul tău? întreabă în germană.

Este chiar mai furioasă decât atunci când *Herr* Neuhoff o scosese din spectacol. Luc face un pas înainte vrând să-mi ia apărarea, dar Astrid îl ocolește ca și când nici nu ar fi fost acolo.

— Ți-am spus să nu faci răsucirea, continuă ea să mă certe.

— Publicul a apreciat, răspund ridicând în sus bărbia.

Astrid nu este stăpâna spectacolului. Nu este stăpâna mea.

— Ai vrut să te dai mare în fața lui! arată cu capul spre Luc.

— Nu e adevărat, spun eu roșind.

Înainte să mai pot protesta, *Herr* Neuhoff intră în curte. Îmi țin respirația, așteptându-mă să-l întrebe pe Luc cine este și ce face aici.

— Excelentă treabă, Noa, spune el zâmbind. Este pentru prima dată când mă laudă și simt că stau mai dreaptă, răzbunată. Variația aceea a fost admirabilă.

Mă uit triumfătoare spre Astrid, întrebându-mă dacă va fi în sfârșit de acord. Dar Astrid parcă s-a făcut mai mică. Vinovăția mă copleșește și înlocuiește sentimentul de bucurie. Lui Astrid i s-a răpit deja arena. Controlul coregrafiei era singurul lucru pe care îl mai avea – acum îi furasem și asta. Se întoarce cu spatele și pleacă de acolo ca o furtună.

— Vin imediat, îi spun lui Luc.

Mă iau după Astrid, care a străbătut deja curtea din spate și se îndreaptă spre tren. Inspir adânc în timp ce se întoarce spre mine.

— Ai avut dreptate cu mișcarea aceea. A fost periculoasă și nu a adus nimic în plus, spun.

— Tocmai de aceea ți-am spus să n-o faci, pufnește Astrid, îmbunată. Dar ai vrut să te dai mare în fața lui, repetă.

— În fața lui?

Știu că se referă la Luc, dar fac pe ignoranta, ca să trag de timp și să pot răspunde ceva.

Face un gest spre curtea din spate, unde mă așteaptă Luc.

— Fiul primarului – de unde îl cunoști?

Fiul primarului? Rămân cu gura căscată de uimire. Îmi amintesc ce îmi spusese Astrid despre primar, că este colaboraționist al naziștilor. Asta înseamnă că și Luc îi ajută pe germani? Nu se poate. Astrid continuă să mă privească, așteptând un răspuns.

— L-am cunoscut când am fost în oraș, spun în cele din urmă. Nu știam că o să vină la spectacol.

Astrid încrucișează brațele pe piept.

— Credeam că ți-am spus să nu te amesteci cu localnicii.

— Așa este, dar niște băieți au fost obraznici cu mine și Luc m-a ajutat, rostesc eu slab.

— Fiul primarului a sărit în ajutorul tău?

Tonul lui Astrid este zeflemitor. Apoi coboară vocea:

— Noa, suntem la o oră de sediul de la Vichy. Primarul și tot orașul au legături strânse cu Reichul…

Se oprește brusc, căci Luc s-a apropiat de noi. Simt cum îmi îngheață sângele în vine. Credeam că Luc este pur și simplu drăguț cu mine. Dar avusese un motiv mai profund să vină la spectacol? Astrid continuă:

— Ai spus că i-ai povestit lui *Herr* Neuhoff despre colegul lui Erich pentru că erai îngrijorată pentru spectacol și pentru mine. Iar acum faci asta…

Luc, care este destul de aproape de locul unde stăm noi, intervine:

— Am vrut numai să văd spectacolul, spune.

Peter pășește în fața lui Astrid, aproape piept la piept cu Luc.

— Trebuie să te întorci la locul dumitale, spune Peter în franceză.

— Iar dumneata trebuie să încetezi să-ți mai bați joc de germani, ripostează Luc cu o forță surprinzătoare.

Peter se întoarce brusc, uimit că Luc îl înfruntă într-un fel în care puțini oameni îndrăzniseră să facă.

— Cum îndrăznești!

Fără să se lase intimidat, Luc își îndreaptă umerii.

— Vei fi arestat, să știi!

— Cine o să mă aresteze? Taică-tău?

Deși se cunoscuseră abia de câteva minute, cei doi bărbați se urăsc deja.

— Ajunge! poruncește *Herr* Neuhoff, care reapăruse. Nu ne putem permite astfel de ciorovăieli. Sunt persoane oficiale în public, jandarmi, adaugă *Herr* Neuhoff.

Faptul că nu sunt ofițeri germani nu este prea liniștitor. Polițiștii francezi sunt numai niște marionete ale Reichului în zilele acestea. Peter și Astrid schimbă priviri încurcate. Se pare că este mai mult decât o coincidență după ce ofițerul german din public o recunoscuse pe Astrid.

Simt cum mi se strânge gâtlejul.

— Doar nu crezi că au venit după tine?

— Nu știu, răspunde Astrid cu o voce posomorâtă.

— Trebuie să pleci, îi spune Peter lui Astrid. Acum.

„Dar unde o să se ducă?". Când mă întorc s-o întreb, dispăruse deja.

Sună soneria, chemând publicul înapoi la locuri după pauză. În timp ce intensitatea luminii se micșorează, privesc în public. Doi bărbați în uniformă stau în fundul cortului. Nu sunt ofițeri în permisie veniți să se amuze sau să se relaxeze. Stau cu brațele încrucișate, într-o poziție foarte hotărâtă. Nu fuseseră acolo în prima parte a spectacolului. Mă întorc și constat că Peter și Astrid dispăruseră din curte.

— Ce facem? îl întreb pe *Herr* Neuhoff.

— Mergem înainte, așa cum e programul. Orice altceva ar da naștere la bănuieli.

Dinspre cort se aude muzica pentru numărul următor, felinele mari.

— Trebuie să te duci înapoi la locul tău, îi spun lui Luc, care continuă să stea lângă mine. Pierzi spectacolul.

— Da, sigur.

Dar tot nu pleacă, cu fruntea încruntată.

— O să fii bine? Vreau să spun, femeia aceea părea foarte supărată pe tine.

Pe Luc nu-l neliniștește poliția, ci mai degrabă Astrid. Îl examinez nesigură. Pare să fie sincer. Dar nu mi-a spus că este

fiul primarului. Oare să aibă Astrid dreptate în privința lui?

— Pot să te văd după spectacol? insistă Luc. Vocea lui este plină de speranță și arată cu capul spre pâlcul de copaci din spatele curții. Acolo, în poiană, da? Te aștept în spatele stejarului noduros.

— Trebuie să pleci, îi spun, ignorându-i întrebarea.

Arăt spre scaunul lui, după care mă îndepărtez.

Cușca tigrului este scoasă din arenă și se pregătește numărul următor, dansul pe sârmă. Doi jandarmi se îndreaptă spre arenă. Privesc peste umăr. Astrid nu se vede nicăieri. Oare vin după ea? Mi se pare imposibil ca cineva de aici să știe că l-am luat pe Theo, totuși… Privesc disperată spre ieșirea din fund, vrând să-l găsesc.

Dar polițiștii au ajuns la rândul al doilea de scaune și s-au oprit în fața bărbatului cu fetița care avea o vată de zahăr. Se lasă jos, pe vine, ca să-i vorbească, încercând să nu deranjeze reprezentația. Mă strecor mai aproape de marginea cortului mare, până când ajung la câțiva metri de ei, suficient de aproape ca să aud. Unul dintre polițiști arată spre ieșire, făcându-i semn bărbatului să meargă cu ei.

— Trebuie să veniți cu noi.

Luc se răsucește în scaun ca să mă vadă. Aștept să spună ceva, să intervină. Dar nu face nimic.

— Dar spectacolul… se roagă bărbatul ridicând vocea. Orchestra se oprește la mijlocul acordului. Acum toți ochii sunt îndreptați spre cei care discută. În mod sigur puteți aștepta până la sfârșit.

Pune mâna pe umărul fetiței ca și când ar vrea s-o protejeze. Dar polițistul nu vrea să audă nimic.

— Acum.

Unul dintre ei pune mâna pe umărul bărbatului, gata să-l târască afară din cort. Ce poate să vrea de la el?

— Haide, draga mea, spune tatăl cât poate de blând către fetiță. O să venim la spectacol în altă zi.

Vocea i se frânge.

— Dar vreau să văd elefanții, scâncește fetița.

— Fetița poate să rămână, spune polițistul rece. Vă vrem

numai pe dumneavoastră.

Omul se uită la polițist nevenindu-i să-și creadă urechilor.

— *Monsieur,* are patru ani. Doar nu vreți să o las aici singură!

— Atunci luați-o cu dumneavoastră. Acum, comandă ofițerul.

Tatăl apucă ferm încheietura mâinii fetiței, încercând să plece înainte să fie luați pe sus. Dar fetița se împotrivește, începe să plângă și se trântește pe jos, fără să-i pese de noroiul care îi murdărește rochița. Acum bărbatul o roagă pe ea, disperat s-o facă să-l asculte înainte ca polițiștii să intervină. În jurul arenei se aud murmure. Oamenii din oraș mai văzuseră fără îndoială arestări, dar un tată cu un copil nevinovat, scoși de la spectacol… Unul dintre polițiști duce mâna la baston.

Stop! îmi vine să țip. Trebuie să fac ceva. Mă duc instinctiv spre scara din dreapta arenei și urc. Ajungând sus, prind privirile dirijorului și îi fac semn din cap. Ochii lui se deschid larg de uimire. Asta nu era în program. Apoi ridică bagheta. Orchestra atacă o melodie vioaie și spotul de lumină se fixează pe mine. Cu coada ochiului îi văd pe polițiștii care s-au oprit și se uită și ei. Din partea cealaltă a cortului mare, Astrid îmi face semn să cobor.

Este prea târziu. Sar de pe platformă și mă balansez cu trapezul mai sus ca oricând. Dar acum ce să fac? Nu am prinzător și simplul balans nu le va distrage atenția suficient de mult timp. Disperată, dau drumul barei. Mă fac ghem și fac o rostogolire prin aer înapoi, apoi încă două, în timp ce sunt catapultată spre pământ. Nu este nimic care să mă prindă sau să mă oprească. Chiar înainte să ajung la plasă, mă întind, așa cum m-a învățat Astrid să fac ca să încetinesc căderea, îmi ajustez unghiul în așa fel încât să ating plasa cu fundul, nu cu membrele sau cu gâtul.

Spectatorii își țin răsuflarea în timp ce mă prăbușesc.

— *Mon Dieu!* strigă o voce ascuțită!

Lovesc plasa și capul mi să bălăngănește încoace și încolo. Durerea mă săgetează și văd mii de steluțe albe în fața ochilor, apoi mă lovesc și de podea aproape la fel de tare. Rămân nemișcată, prea năucită ca să mă pot mișca.

Țin ochii închiși. Simt mâini pe mine, mă ridică și mă scot din

plasă, așa cum făcuseră și cu Yeta în seara când căzuse. Dar când ajungem pe sol, mă scutur și mă străduiesc să mă ridic în picioare. Cu toată înălțimea și viteza cu care căzusem, nu sunt rănită, deși mă doare tot trupul. Oare a funcționat? Fac o reverență elegantă și lumea izbucnește în aplauze. Cu coada ochiului îl văd pe bărbatul care pleacă cu fetița în brațe pe ușa din spate, în timp ce polițiștii continuă să privească.

— Clovnii și elefanții, îl aud pe *Herr* Neuhoff cum dă instrucțiuni.

Are un plan de a scurta spectacolul fără a-l întrerupe brusc, îmi spusese Astrid.

Ies din cort, iar picioarele îmi tremură așa de rău, că abia pot să merg. Astrid se apropie de mine, ieșind din umbra cortului mare.

— Ești bine? mă întreabă Astrid, iar eu studiez expresia neobișnuită de pe chipul ei, pe care nu se mai vede furia.

Îngrijorare. Este îngrijorată pentru mine – chiar și după ce făcusem ce făcusem.

Ochii mi se umplu de lacrimi. Fusese furioasă pe mine pentru că îi spusesem lui *Herr* Neuhoff și după aceea modificasem mișcarea.

— Îmi pare rău, rostesc cu vocea frântă. Vreau atât de mult să repar lucrurile dintre noi. Nu am vrut să-ți fac rău.

— Știu, spune Astrid. E în ordine.

— Serios?

Ridic privirile spre ea.

Dă din cap că da.

— Serios.

Iertarea din ochii ei este deplină.

— Îmi pare rău, repet, căci simt nevoia să o spun din nou. Izbucnesc în lacrimi și Astrid mă trage mai aproape, lăsându-le să-i ude țesătura rochiei fără să se plângă. O clipă mai târziu mă îndrept și îmi șterg ochii.

— Dar, Noa, trebuie să fii mai atentă, spune Astrid după ce îmi vin în fire. Vocea ei este blândă, dar privirea gravă. Acum avem atât de mult de pierdut!

Îmi dau seama că se gândește la Luc și la pericolul pe care îl

poate reprezenta.

Peter se apropie de noi dinspre cortul mare și după expresia de pe chipul lui îmi dau seama că este furios.

— Proasto! se răstește la mine. Acum ai produs necazuri și mai mari pentru circ. Ce a fost în capul tău când l-ai invitat pe băiatul ăsta?

Sunt uimită. Mă așteptam să mă dojenească pentru ceea ce făcusem la trapez, așa cum făcuse Astrid. Dar el era în continuare furios pe fiul primarului, poate pentru că Luc îndrăznise să-l înfrunte în legătură cu numărul lui. Dar firește că îl îngrijorează pericolul în care se află Astrid. Aș vrea să subliniez, așa cum făcuse Luc, că dacă este așa de îngrijorat pentru siguranța ei, Peter poate nu ar mai trebui să-și bată joc de nemți. Dar nu îndrăznesc.

— Nu l-am invitat, protestez. A venit din proprie inițiativă. A vrut să vadă spectacolul.

— Bineînțeles, ripostează Peter pe un ton batjocoritor. Fiul primarului vine aici și apoi apare poliția. Simplă coincidență. După tot ceea ce am făcut pentru tine, continuă Peter, enervându-se tot mai tare. Te-am primit aici și te-am pregătit și așa știi să-ți arăți recunoștința? Ar trebui să te dăm afară.

Mă cuprinde panica. Dacă îl convinge pe *Herr* Neuhoff să facă exact acest lucru?

Astrid ridică mâna, ca și când ar vrea să-l dea la o parte.

— Ajunge!

Ochii i se încețoșează când îmi ia apărarea. Îi pune blând mâna pe braț.

— A făcut ce trebuia. Astrid privește la mine cu o admirație nouă. Dar ai fi putut să mori, adaugă spre mine, iar îngrijorarea se simte din nou în vocea ei.

— Nu m-am gândit… trebuia să fac ceva. Sărmanul om…

Vocea îmi tremură, deși nu știu dacă din cauza căderii sau a furiei lui Peter.

— Nu contează, spune Peter. Poliția o să se ducă oricum la el acasă și o să-l găsească.

Sper că omul și fiica lui au apucat să fugă, așa cum făcusem eu cu Theo. Vreau să cred împotriva oricăror argumente logice

că făcusem ceea ce trebuie și că schimbasem ceva. Dar știu că s-ar putea să nu fie chiar așa de norocoși.

— Acum vezi de ce a trebuit să-i spun lui *Herr* Neuhoff despre neamț? o întreb pe Astrid. Arestarea din seara aceasta – ai fi putut fi tu.

Astrid clatină încăpățânată din cap.

— Nu s-ar fi întâmplat nimic.

Crede că circul este un scut blindat care o face cumva imună față de germani. Dar nu este deloc adevărat.

— Nu poți să salvezi toți oamenii, știi.

— Nu încerc să salvez toți oamenii, protestez. Numai pe Theo.

Și pe tine, adaug în gând. Dar când am văzut că polițistul era gata s-o ia pe fetiță, ceva m-a îndemnat să acționez, același imbold care mă făcuse să-l salvez în noaptea aceea pe Theo din vagonul de tren.

— Dar trebuie să te gândești mai bine înainte să acționezi, mă mustră Astrid. A fost o prostie să-l inviți aici pe fiul primarului.

— Păi nu l-am invitat eu, insist din nou.

Dar nici nu-i spusesem să nu vină.

— Îmi pare rău. Nu am vrut să fac rău nimănui.

— Știu, răspunde Astrid, însă acțiunile noastre au consecințe. Intențiile bune nu ne salvează de ele.

Muzica dă semnalul pentru reverența finală. Astrid mă ajută să mă ridic în picioare și simt o durere ascuțită în spate, care sper să nu fie decât de la o vânătaie. O urmez șchiopătând pe Astrid în cortul mare și urc scara. Jandarmii au plecat. Îngrijorarea se amestecă cu ușurarea. Se duseseră după bărbatul cu fetița? Când fac reverența de rigoare spre spectatorii de jos observ că și Luc plecase de la locul său. Mă întreb dacă o să mă mai aștepte în poiană, așa cum spusese. Sau poate că după cele întâmplate renunțase. Și poate că după cele întâmplate era mai bine așa.

Publicul se grăbește să iasă din arenă după spectacol, nu mai zăbovește ca de obicei, oamenii vor să ajungă acasă, să stea cât mai departe de necazuri. Când ieșim din cort, *Herr* Neuhoff intră în curtea din spate. Se așază pe o ladă răsturnată cu fundul

în sus și respiră zgomotos.

— O arestare la circ, gâfâie. Nu mi-aș fi imaginat niciodată.

Până de curând, circul fusese un adăpost ferit de război, era ca un fel de glob din acelea de sticlă cu zăpadă în mijlocul lumii de afară unde războiul continua. Dar zidurile se subțiaseră. Mă gândesc la zilele de la Darmstadt și îmi amintesc reacția lui Astrid când spusesem că în Franța vom fi în siguranță. Știa și atunci adevărul. Nu mai eram nicăieri în siguranță.

Herr Neuhoff își șterge fruntea cu o batistă și continuă:

— Deocamdată au plecat. Dar vreau să vă întoarceți toți în camerele voastre și să rămâneți acolo.

Aștept să mă certe pentru ceea ce făcusem la trapez, dar nu spune nimic. Privesc în direcția pâlcului de copaci în căutarea lui Luc. Îl zăresc acolo, pe jumătate ascuns în spatele unui stejar înclinat. Este tot acolo. Privirile ni se întâlnesc. M-a văzut căzând și pe față i se citește îngrijorarea. Încerc să zâmbesc, ridicând mâna puțin ca să-i fac semn că sunt în regulă. Expresia lui se relaxează puțin, dar ochii îi rămân ațintiți la mine, invitându-mă să mă duc mai aproape.

Fac un pas înainte, dar *Herr* Neuhoff este tot acolo, pe ladă, și privește. Nu pot să mă duc la Luc. Și nici n-ar trebui să-mi doresc, îmi amintesc. Mi-a ascuns faptul că este fiul primarului. Oare să aibă Astrid dreptate în privința lui și să-mi ascundă și alte lucruri?

Luc continuă să se uite la mine, parcă își ține respirația și așteaptă. Trec câteva secunde. Fac un pas înapoi. Chiar dacă aș vrea, nu pot să încalc ordinul lui *Herr* Neuhoff și să mă duc la el după ce poliția fusese aici. Expresia de speranță de pe chipul lui Luc se transformă în nedumerire, apoi în dezamăgire, când își dă seama că nu mă duc la el.

Mai fac un pas înapoi și aproape că mă împiedic de ceva care zace pe jos. La marginea cortului mare e o păpușă. Îmi imaginez fetița care era prea necăjită pentru că trebuie să plece ca să mai observe că o scăpase. Cu toate promisiunile tatălui ei, nu se va mai întoarce. Culeg păpușa de jos și o iau cu mine pentru Theo. Apoi mă mai întorc încă o dată ca să mă uit la Luc. Acesta a pornit deja spre sat, cu umerii lăsați în jos.

— Stai puțin! aș vrea să strig. Dar nu strig și o clipă mai târziu observ că a dispărut.

Capitolul 13
Astrid

Încă nu se luminase de ziuă când urc deja scara spre trapez aproape pe întuneric, întregul cort nefiind luminat decât de un singur bec pe care cineva uitase să-l stingă. Privit de jos, de pe bănci, cortul pare minunat, dar aici, sus, se vede că materialul este decolorat și pe la cusături s-a ros. Muzica veche, mângâietoare ca vechiul carusel de la jumătatea drumului, îmi răsună în minte. Îi văd pe frații mei care se tachinează unul pe altul în timp ce se pregătesc de spectacol. În aer parcă dansează fantomele familiei mele.

Apuc bara și sar, zburând prin aer. Uit cum o mustrasem chiar eu pe Noa și îi spusesem să nu repete niciodată zborul singură. Dar n-am încotro. Nu mai pot să apar în spectacol, dar nici nu pot să stau degeaba jos.

— Ești dependentă de adrenalină, mă acuzase Peter nu o dată.

Aș vrea să-l contrazic, dar este adevărat. Este un moment când privesc în jos de pe platformă, o fracțiune de secundă înainte să-mi dau drumul, când sunt întotdeauna sigură că am să mor. Claritatea aceasta, concentrarea din acest moment este ceea ce îmi lipsește cel mai mult în faptul că nu mai apar în spectacol, mai mult decât admirația mulțimii sau orice altceva.

Seara trecută, când Noa a intrat în arenă fără mine, a fost pentru prima dată când am observat circul în întregime. În timp ce urmăream spectacolul, mi-am amintit de o seară când Erich mă dusese la Volksoper să vedem un spectacol, *Die Jungfrau von Orléans*[15]. Înconjurată de femeile elegante din Berlin și de nori de parfum Chanel, mă foiam stingherită pe scaun, simțind că locul meu nu este acolo. Dar când a început spectacolul, mi-am dat seama că văd ceea ce alții nu pot să vadă, modul în care este așezat decorul ca să dea iluzia de adâncime, cum sunt subliniate scenele cu micile trucuri ale artiștilor. Mi-am dat seama atunci că pot să văd prin sufletul oamenilor, indiferent dacă sunt pe scenă sau nu. Făcusem acest lucru toată viața.

Zbor mai sus, ca și cum aș încerca să-mi depășesc amintirile. Arunc picioarele înainte și mă balansez înapoi pe platformă. Un strat subțire de sudoare îmi acoperă pielea și picioarele îmi sunt străbătute de o durere plăcută. *Herr* Neuhoff spusese că s-ar putea să apar din nou în spectacol când vom ajunge în orașul următor, dar aceasta este o slabă consolare. Asta va fi de-abia peste două săptămâni – o viață întreagă pentru un artist. Și nu există nicio garanție că mi se va permite să rămân în arenă; acum, când *Herr* Neuhoff este conștient de pericol, mă va scoate din program la cea mai mică sperietură.

O sperietură ca aceea provocată de poliția care întrerupsese spectacolul cu câteva zile mai înainte. Când am văzut chipul fetiței din public, mi-am dat seama cât de mult se înrăutățise situația și magnitudinea dezastrului m-a strivit. Fetița începuse ziua aceea la fel de veselă ca oricare alta – așa cum începusem și eu ultima mea dimineață din Berlin cu Erich –, fără să știe că peste câteva ore lumea ei va fi distrusă.

Mă șterg la ochi ca să alung usturimea. În familia mea nu se plânge nici în fața bolii, nici a morții sau a altei tragedii; chiar și când eram copil, îmi țineam lacrimile indiferent ce ar fi fost. Ar fi putut fi mai rău, îmi spun, poliția ar fi putut veni să mă aresteze pe mine.

Sar din nou și mă agăț de bară în aer, nu încerc să mă balansez mai sus, ci las mișcarea blândă de legănare să mă ducă înainte și înapoi. Pentru o clipă mi se pare că dacă nu mă mișc, pot să mă întorc în timp și totul va fi la fel ca mai înainte. Trupul meu, zborul, nimeni nu-mi poate lua aceste lucruri, în ciuda a ce făcuse Noa.

Lucrurilor pe care le făcuse Noa, mă corectez. Nu este vorba numai de faptul că îi spusese lui *Herr* Neuhoff despre ofițerul german. Îl invitase pe fiul primarului la spectacol. Și se aruncase de la trapez în încercarea de a salva un om și pe fiica acestuia de poliție, o cascadorie pe cât de nebunească, pe atât de curajoasă. Deși nu semănăm câtuși de puțin, văd o încăpățânare la Noa care îmi amintește de mine când eram tânără. O impulsivitate care o face să fie un pericol pentru ea, dar și pentru noi toți.

Dintr-odată simt că mă ia cu amețeală. Am ceva în stomac,

mă lovește apoi un val de greață atât de puternic, încât mai că scap priza de pe bară. Transpir dintr-odată și palmele îmi devin periculos de umede. Mă lupt să ajung înapoi, pe platformă. Aceste momente de amețeală sunt motivul pentru care îi spun mereu lui Noa că nu trebuie să repete niciodată singură. Mă uit în jos și mi se face frică. Se știe că artiștii de circ nu au viață lungă. Cei mai mulți mor în timpul numărului sau sunt răniți atât de grav, că se sting după aceea. Îi revăd în minte pe artiștii pe care i-am cunoscut, pe cei din familia mea și din afara ei, încercând să găsesc unul singur care a trăit până la 70 de ani. Dar nu găsesc.

Cu un ultim balans disperat mă ridic mai sus și ajung la platformă cu picioarele tremurând. Nu căzusem niciodată până acum, nu fusesem nici măcar pe aproape. Ce s-a întâmplat cu mine?

Mă zguduie alt val de greață și ajung jos, pe scară, exact la timp ca să vomit într-o găleată care nu este a mea. O duc afară ca s-o spăl la pompă înainte să observe cineva. Duhoarea de fiere îmi face stomacul să se agite din nou. Îmi apăs mâna pe diafragmă. Practic, pot spune că m-am născut în aer și zborul nu mi-a făcut niciodată rău. Le auzisem pe alte acrobate vorbind despre așa ceva, spunând că dintr-odată nu mai puteau să suporte înălțimea sau mișcarea, dar asta se întâmpla numai când erau bolnave sau însărcinate.

Însărcinată. Încremenesc, năucită de acest gând. Așa ceva pur și simplu nu se poate. Dar este singurul răspuns logic. Am avut o noapte stropită cu băutură chiar înainte să plecăm de la sediul de iarnă. Nu mai avusesem menstruație de aproape trei luni, dar nu era ceva neobișnuit și am atribuit situația efortului făcut de organismul meu cu antrenamentele și cu spectacolele. Cu siguranță că mi-aș fi dat seama dacă ar fi fost ceva mai mult.

Mă întorc în cortul mare și mă așez amorțită pe o bancă, încercând să neg realitatea. Erich și cu mine încercaserăm atât de mult să avem un copil. Înainte să fie cu totul absorbit de munca lui, făceam dragoste aproape în fiecare noapte și de două sau de trei ori în weekend, dar niciodată nu realizaserăm nimic. Presupusesem că defectul este la mine. Mă întrebam cum de

mama mea fusese atât de fertilă, încât născuse cinci copii, iar eu nu făceam niciunul. An după an nu se întâmpla nimic, iar după aceea nu am mai vorbit despre asta.

Erich avea o problemă, îmi dădeam seama acum cu tristețe. Nu eu. Corpul lui arian perfect era defect. Nu va avea copii nici cu altcineva.

Dar îngrijorarea ia repede locul satisfacției. O sarcină era ultimul lucru la care mă gândeam, copilul – un vis abandonat de mult. Sunt prea în vârstă ca să am copii. Peter, cu toanele și cu depresiile lui, nu părea deloc tatăl ideal. Nu suntem genul acela de cuplu. Și nu avem casă.

Aș putea rezolva problema. Am auzit de mai multe ori șoapte despre asemenea lucruri în toți anii cât am fost la circ. Totuși, dacă mă gândesc mai bine, nici aceasta nu este o opțiune.

Peter intră și este un moment când nu-mi face plăcere să-l văd. Îmi șterg obrajii să fiu sigură că sunt uscați, apoi îmi acopăr abdomenul, ca și când ar putea să vadă deja diferența. Nu vreau să-i spun și să-și mai facă și alte griji. Aștept să observe el că sunt palidă și tremur, sau poate să simtă mirosul pe care îl răspândesc.

Dar este prea preocupat de altceva ca să observe.

— Vino, vreau să-ți arăt ceva, spune Peter, mă ia de mână și mă duce din arenă în cabina lui. Aceasta este aproape de marginea incintei circului, o încăpere izolată, solidă, nu mult mai mare decât un șopron. Rămân în prag nesigură, din interior vine un miros amestecat de lemn proaspăt tăiat, de pământ reavăn și fum stătut. Nu am mai stat la el de când am venit la Thiers, pentru că repetă foarte intens și nu am vrut să-l deranjez. O să încerce să mă ia în brațe? Nu cred că aș suporta să fiu aproape de el chiar acum. Dar îmi face semn să trec dincolo de pat. De cealaltă parte a patului se află o mobilă nouă, un scrin scund rectangular de stejar, cam de un metru și jumătate lungime, aproape de dimensiunea unui cufăr de călătorie.

— E frumos, spun eu și îmi trec mâna pe suprafața de lemn, admirând capacul sculptat. De unde l-ai luat?

Și de ce? Peter, cu cabina lui spartană lipsită de confort, nu se

dă în vânt după bunurile materiale.

— L-am văzut la piața locală și m-am tocmit cu tâmplarul. Nu te teme, zâmbește Peter. Am obținut un preț bun.

Dar nu este vorba despre asta. Este o mobilă solidă și cu un aer de permanență, nelalocul ei într-un loc precum circul. Ce o să facă cu el când o să plecăm din nou în turneu?

Peter nu este un bărbat lipsit de logică și aștept alte explicații. Deschide capacul și își plimbă mâna pe fundul scrinului. Apoi îl ridică și dă la iveală un compartiment secret, cam de 30 cm adâncime – exact suficient pentru o persoană mică, dacă stă foarte bine întinsă.

— O! exclam.

— Pentru orice eventualitate, spune Peter.

Se gândește la mine, să mă ascund înăuntru, dacă mai vine cineva de la SS sau vreun alt polițist. Îmi urmărește expresia feței, iar eu încerc să ghicesc ce reacție aș putea avea față de spațiul strâmt, dacă nu m-aș sufoca în acest sicriu.

— Aici nu avem o ascunzătoare potrivită pentru tine și m-am gândit că aceasta ar fi bună, explică el încercând să pară practic.

Dar chipul lui este grav. Văzuse cum poliția încercase să-l aresteze pe bărbatul cu fetița chiar în timpul spectacolului și fusese și el zguduit. Știe la fel de bine ca și mine că germanii sau poliția franceză vor veni din nou. Că trebuie să fim pregătiți.

Încearcă să mă protejeze. Dar în ochii lui este ceva mai mult decât îngrijorare sau chiar afecțiune. Mai văzusem această privire demult, atunci când mă căsătorisem cu Erich. Întorc capul mișcată. Îmi amintesc ce spusese Noa despre sentimentele lui Peter față de mine. Respinsesem repede ideea, căci nu voiam să văd sau să cred. Dar când mă gândesc acum la privirile lui pline de speranță îmi dau seama că Noa avusese dreptate. Cum de nu-mi dădusem seama mai înainte? Până atunci fusese mai ușor să consider că este o relație de conveniență. Dar Noa îmi pusese oglinda în față și acum nu o mai pot ignora. Mă gândesc la ultimele luni. Peter era mereu alături de mine, încercând să mă protejeze. Sentimentele lui nu apăruseră dintr-odată, nu erau ceva nou. Erau acolo de mai mult timp. Cum de Noa, atât de tânără și de naivă, văzuse imediat ceea ce eu ignorasem?

— Nu-ți place, spune Peter, mângâind capacul dezamăgit.

Nu, aș fi vrut să spun, deși după ceea ce se întâmplase la Darmstadt, jurasem că nu am să mă mai ascund niciodată.

— Nu tocmai, răspund eu, nevrând să-l jignesc, căci avea intenții bune. Este perfect, adaug ceva cam prea repede.

De fapt, este mai mic decât ascunzătoarea din Darmstadt. Abia dacă aș încăpea în el acum, cu atât mai puțin când abdomenul îmi va crește.

— Atunci ce este? întreabă Peter, luându-mi bărbia în palme și studiindu-mi fața. Ești așa de palidă. Ești bolnavă? S-a întâmplat ceva?

Fața i se întunecă de îngrijorare și vede dincolo de fațadă, simte că ceva nu este în regulă.

Mă cuprinde spaima. Nu de sarcina mea sau de pericolul de a fi prinsă de poliție, ba chiar de SS. Nu. Sunt încremenită descoperind asta… ceea ce este între mine și Peter. Totul începuse ca o relație între doi oameni singuratici, atrași unul spre altul ca să umple un gol. Și ar fi trebuit să rămână așa. Dar la un moment dat, când nu fusesem atentă, se transformase în mult mai mult – atât pentru mine, cât și pentru el.

Ezit. Dacă îi spun lui Peter, totul se va schimba. Dar nu pot să-l las să se îngrijoreze și mai mult tăcând. Spune-i, șoptește o voce în mintea mea, mai mult parcă a lui Noa decât a mea. Peter mă iubește și asta este suficient. Trag aer adânc în piept, apoi expir.

— Peter, sunt însărcinată.

Îmi țin respirația așteptând reacția lui. Peter nu răspunde și privește spre mine cu ochii goi.

— Peter, auzi? îl întreb. Pereții par să se apropie mai mult și aerul este sufocant. Te rog, spune ceva.

— Asta este imposibil, spune Peter cu vocea plină de neîncredere.

— Este adevărat, răspund eu slab.

Ce a crezut că face în toate nopțile acelea din cantonamentul de iarnă?

Se ridică în picioare și începe să se plimbe prin încăpere, trecându-și mâna prin păr.

— Vreau să spun, desigur, este posibil, continuă Peter, ca și când eu nici n-aș fi vorbit. Dar e greu de crezut. Și cu tot ce se întâmplă acum, lucrurile se complică.

Mi se strânge inima. Făcusem o greșeală când îi spusesem.

— Se pare că nu-ți face plăcere, spun și obrajii încep să-mi ardă, ca și când aș fi fost pălmuită. Nu am planificat eu asta. Îmi pare rău că este un inconvenient pentru tine.

Peter se așază din nou își îmi ia mâinile.

— Nu, iubito, nu este deloc vorba de asta, spune Peter și chipul lui devine mai blând, tonul mai potolit. Nimic nu mă poate face mai fericit.

— Adică chiar vrei să fii tată? întreb mirată.

— Nu, spune Peter repede și inima mi se strânge din nou.

Înseamnă că nu vrea.

— Dar sunt deja tată.

Vocea lui este înfundată și aspră, își găsește cuvintele cu greu.

— Nu înțeleg.

Încăperea începe să se învârtă cu mine, iar fierea mi se urcă din nou în gât. Mă străduiesc să respir repede, scurt.

— Ce vrei să spui?

— Am avut un copil.

A avut. Pe chipul lui se citește o durere cum nu mai văzusem până atunci.

— O! fac eu uluită.

Sunt năucită complet. Presupusesem, bineînțeles, că Peter avusese o viață și mai înainte, dar un copil? Dintr-odată am impresia că nu știu nimic despre el.

— Am fost însurat cu o balerină din Moscova, Ania, spune Peter, privind în zare, cu vocea spartă.

Încerc să mi-o imaginez pe soția lui, văd cu ceva mai mult decât o gelozie oarecare o tânără zveltă, cu membre grațioase. Unde o fi acum?

— Am avut o fetiță, Katea.

Vocea i se frânge când îi rostește numele. Încearcă să continue, mișcă din buze, dar nu se aude nimic.

— Ce s-a întâmplat? întreb temându-mă de răspuns, dar

simțind în același timp nevoia să știu.

Rămâne mut câteva secunde, căci nu mai poate continua.

— Gripă spaniolă. Cei mai buni doctori și cele mai bune spitale nu au putut s-o ajute.

— Câți ani avea?

— Patru.

Își îngroapă capul în mâini și spatele îi tremură în plânsul mut. Stau neputincioasă alături de el, iar mintea mea se luptă să proceseze totul. Câteva minute mai târziu ridică fruntea și se șterge la ochi.

— Presupun că ar fi trebuit să-ți spun mai de mult, dar îmi era prea greu. Ania a murit la puțin timp după Katea, adaugă. Doctorul a spus că este tot gripă. Dar eu cred că a murit de inimă rea. Așa că, după cum vezi, s-a dus totul.

Vocea i se frânge și mă tem să nu se prăbușească din nou.

— Îmi pare rău.

Îl cuprind cu brațele și îmi pun capul pe umărul lui. Dar simpatia mea este nepotrivită și nu pot să-i ușurez o durere pe care nu o împărtășesc. Acum îl înțeleg mult mai bine, înțeleg de ce este uneori posomorât și de ce bea.

— Ai amintiri neplăcute, adaug.

— Nu, e bine să-mi amintesc de ele, spune el scuturând din cap. Dar înțelegi de ce sunt neliniștit.

— Înțeleg.

Îi este teamă să aibă alt copil, să mai iubească așa de profund ca altădată. Atunci avusese bani și toate privilegiile din lume, dar asta nu fusese de ajuns. Cum ar putea să protejeze un copil și să aibă grijă de el acum?

— O să fie bine, spun eu, străduindu-mă ca vocea mea să sune convingător ca să-mi acopăr îndoielile.

— Vom reuși.

E rândul meu să dau dovadă de putere.

— Da, bineînțeles că vom reuși, spune și Peter, silindu-se să zâmbească.

Mă sărută o dată, apoi încă o dată. Își pune buzele pe pleoapele mele, pe buze, pe obraji, pe sâni. Greutatea lui mă împinge spre pat și pentru o secundă pare că ar vrea să facem

sex. Dar își pune doar capul pe pântecele meu și tace.

— Înainte să te cunosc, pierdusem orice speranță, spune în cele din urmă. Nu știu ce m-aș fi făcut fără tine. Te iubesc.

Sentimentele pe care le-a ținut în frâu de când suntem împreună parcă au năvălit la suprafață. Și deși cândva tânjeam după ele, acum sunt copleșită. Acum este prea mult, să am grijă și de el, și de copil.

Peter ridică privirile și în ochii lui parcă mijește o lumină.

— Trebuie să ne căsătorim, declară el, luându-mi ambele mâini în mâinile lui.

Să ne căsătorim. Cuvintele îmi reverberează în minte. Cândva însemnaseră ceva. Acum văd în minte hârtiile pe care le aruncase Erich în fața mea, spunând că nu mai înseamnă nimic, aud zăngănitul pe care îl făcuse verigheta când se rostogolise pe pardoseala din apartamentul nostru.

— O, Peter!

Pentru mine, căsătoria fusese o singură dată. Nu-mi pot imagina pe nimeni care să mă dorească în felul acesta – și nici pe mine să mă apropii din nou de un bărbat.

— Nu putem să ne căsătorim!

— Nu, sigur că nu, spune Peter repede, incapabil să-și mascheze dezamăgirea.

Îi iau obrajii în palmele mele.

— În inima mea, sunt deja măritată cu tine.

— Sau am putea să plecăm, spune Peter.

Sunt uimită. Peter respinsese întotdeauna această idee mai înainte, pentru că nu avea unde să joace așa cum juca aici. Dar acum, cu un copil în perspectivă, totul se schimbase.

— Nu pot să plec, îi răspund. Aici pot să mă ascund.

Cel puțin deocamdată. Cândva poate aș fi riscat să fug. Dar acum este vorba de ceva mai mult decât de siguranța mea. Îmi mai ating pântecele încă o dată.

— Și Noa are nevoie de mine…

— Fata aia?

Face o mutră uimită.

— Ce contează Noa? Credeam că nici nu-ți place de ea.

— Nu, sigur că nu, totuși…

Este adevărat, trebuie să recunosc. La început Noa nu mi-a plăcut și mi-a displăcut și mai mult după ce am fost scoasă din spectacol din cauza ei. Dar depinde de mine, la fel după cum și Theo depinde de ea.

— Dar poți să pleci dacă chiar dorești, îi propun.

Mă doare când rostesc aceste cuvinte.

Mă îmbrățișează strâns.

— Nu plec niciodată fără tine, spune Peter și mâna lui coboară spre pântecele meu. Sau fără copilul nostru.

Cineva care nu vrea să mă părăsească, îmi spun în gând și îmi doresc să fi fost mai tânără ca să pot crede.

— O să fie bine, îi spun, alungându-mi îndoielile.

— Mai mult decât bine. Vom fi o familie.

Zâmbesc printre temeri. E posibil așa ceva? Dar copilul meu va fi evreu. Îmi vine în mintea imaginea lui Noa cu copilul fugind prin pădurea înzăpezită înainte s-o găsim noi. Abia reușeam să protejăm un copil evreu – cum vom putea oare proteja doi?

Capitolul 14
Noa

— Nu, nu! strigă Astrid în timpul antrenamentului duminica următoare, iar vocea ei răsună atât de strident prin cortul mare că unul dintre jonglerii care repetă dedesubt scapă din mână bilele argintii, iar acestea cad pe jos zăngănind.

— Trebuie să ajungi mai sus!

Împing mai energic din picioare când Gerda mă aruncă înapoi spre bară, încercând să execut comanda lui Astrid. Dar când ajung la platformă și privesc în jos, văd pe fața ei că tot nu este mulțumită.

— Trebuie să ajungi cu picioarele mai sus de nivelul capului, mă dojenește Astrid în timp ce cobor scara.

— Dar ai spus să nu întrerup linia trupului, așa că am crezut…

Mă întrerup, căci știu că nu pot avea câștig de cauză. Astrid este prost dispusă în ultimele zile, se răstește la mine ori de câte ori spun ceva și mă ceartă pentru aceleași mișcări de rutină care până acum câteva zile erau foarte bune. Când văd cum i se arcuiesc buzele de nemulțumire, mă întreb dacă mai este încă furioasă pe mine din cauza rolului pe care îl jucasem în îndepărtarea ei din spectacol. Mi s-a părut că acum o săptămână mă iertase, dar nu mai sunt sigură.

— Ce s-a întâmplat? o întreb.

Deschide gura să spună ceva.

— Nu e nimic, răspunde în cele din urmă, dar se vede că nu este așa.

— Astrid, te rog, insist. Dacă e ceva, poate că te pot ajuta.

Zâmbește, dar în ochii ei nu este niciun pic de bucurie.

— Ce bine ar fi să poți, spune Astrid, apoi se îndepărtează și începe să urce scara.

Așadar, ceva nu este în regulă, îmi spun, dar îmi dau seama că nu este cazul să insist.

— Mai repetăm? întreb eu, temându-mă de răspuns.

— Am terminat pe ziua de azi, spune Astrid scuturând din

cap.

Ajunge la platformă și apucă bara, apoi sare fără niciun avertisment. Deși nu mai poate participa la spectacol, asta nu a oprit-o să zboare, mai repede și mai înverșunată ca oricând. Acum lucrează fără prinzător, abia dacă atinge bara, într-un mod care mi se pare imposibil chiar și numai de privit. Traversez sala de antrenament spre Peter, care s-a oprit din repetiție ca să o privească pe Astrid.

— Trebuie s-o oprim, îi spun. O să se omoare.

Dar în ochii lui este un amestec de admirație și de regret și are o atitudine resemnată.

— Nu pot s-o opresc din măreția ei, căci este cine este.

— Asta nu e măreție, este sinucidere curată, ripostez, uimită că sunt capabilă să-i țin piept.

Peter se uită ciudat la mine.

— Astrid nu va face nimic ca să se sinucidă. Are prea multe pentru care să trăiască.

Vocea lui este ușor stingherită. Poate că știe ce o supără pe Astrid. Dar înainte să apuc să întreb, Peter se îndepărtează.

Mai arunc o ultimă privire îngrijorată spre Astrid, îmi pun fusta petrecută și bluza peste tricoul de antrenament. Ies din cortul mare și traversez curtea. Este o după-amiază târzie de duminică, a trecut puțin peste o săptămână de când am sosit la Thiers și doresc să-i dau chiar eu de mâncare lui Theo și să stau cât mai mult timp cu el înainte să adoarmă. O cisternă cu apă a tras în apropierea șinelor și oamenii se grăbesc să-și umple gălețile. În circ este plin de găleți peste tot, pentru spălat, pentru băut și pentru alte necesități. Prima dată când zărisem la Darmstadt două găleți cu numele meu pe ele așteptând să fie umplute îmi dădusem seama că făceam parte un pic mai mult din lumea circului.

Îmi umplu gălețile, una pentru spălat și una pentru băut și le duc la tren, nerăbdătoare să mă schimb și să ajung la Theo. Urc scările în vagon, având grijă să nu vărs apa. Vagonul de dormit unde mă aștept să-l găsesc pe Theo după somnul de după-amiază este gol. Theo nu este acolo.

E simplu, îmi spun și ies din nou afară. Uneori fetele care au

grijă de copii îi scot afară la aer curat. În spatele trenului sunt câțiva copii care se joacă cu o minge, iar cele două fete care ar trebui să-i supravegheze sporovăiesc între ele alene. Theo nu este cu ele.

Unde este? Inima începe să-mi bată. S-a pierdut? A fost furat? Traversez din nou curtea s-o caut pe Astrid. Ea va ști ce e de făcut. Atunci aud un chicotit în depărtare. Ochii îmi zboară spre ocolul în care sunt ținute animalele. Theo este și el acolo, în brațele lui Elsie, una din fetele care au grijă de el. Mă relaxez puțin.

Dar când pornesc să traversez prin iarbă spre ei, Elsie se apropie de cușca leului. Văd cum vorbește cu Theo și îi arată cu degetul în timp ce se apropie de unul dintre animale. Cușca este șubredă aici, câteva bare de metal prea depărtate una de alta, nimic nu-l desparte pe Theo de animalul feroce. Elsie se poartă firesc și fără teamă, pornind cu Theo drept spre cușcă. Copilul întinde mâna ca și când ar vrea să mângâie un câine.

— Nu! strig eu, dar vocea mi se pierde în vânt. Theo bagă mâna în cușcă, degetele lui sunt la câțiva centimetri de gura leului. Theo!

Alerg spre el, picioarele îmi duduie pe pământul tare, aruncând în sus praf și smocuri de iarbă. Îl apuc pe Theo și îl smulg din brațele fetei. Leul, luat prin surprindere de mișcarea mea bruscă, se repede în bare cu un răget, izbind exact în locul unde fusese Theo mai înainte.

Fac un salt înapoi, mă împiedic și cad la pământ. Theo scoate un scâncet. O piatră ascuțită mă taie în palma cu care mă reazem în cădere, dar aproape că nu o bag în seamă. Îl strâng la piept, protejându-l. Gâfâi din greu, nu mă ridic în picioare, căci încerc să-l liniștesc pe Theo, care este mai speriat decât îl văzusem vreodată. Încă o secundă și ar fi fost prea târziu.

— Șșșt, îl mângâi și îl studiez.

Deși s-a înroșit la față de plâns, nu pare să fie rănit. Mă ridic, îmi scutur murdăria de pe genunchi.

— Cum ai putut? o cert pe Elsie, care este palidă la față.

— Noi… noi ne jucam, explică ea pleoștită. Am vrut să-i arăt leul de aproape. Nu am vrut să-i fac rău.

— Animalul acela ar fi putut să-l ucidă pe Theo. Și îmbrăcămintea…

În timp ce îl strângeam pe Theo în brațe am observat că era îmbrăcat într-un costum cu paiete, prea mare și ajustat în grabă ca să i se potrivească.

— Și ce Dumnezeu are pe el?

Peste umărul fetei o văd pe Astrid care vine dinspre cortul mare. Traversează curtea, iar pe fața ei se vede un amestec de furie și îngrijorare.

— Ce e scandalul ăsta?

— Îl ținea pe Theo chiar lângă cușca leului, spun ridicând vocea ca să scap de spaimă. Ar fi putut să-l omoare!

Îl ia pe Theo de la mine, iar copilul se oprește din plâns, dar mai cască larg gura ca să ia aer și să-și revină.

— Pare în ordine. A fost rănit?

— Nu, recunosc, alungând una din mușțele care bâzâie fără încetare în preajma cuștilor. Mă așteptam să-mi ia partea, chiar așa furioasă. Cum de poate să nu fie îngrijorată auzind ce făcuse Elsie? Dar uite cu ce e îmbrăcat!

— O să înceapă în curând antrenamentele! observă Astrid blând.

— Antrenamentele? repet uluită.

— Ca să apară în spectacol, răspunde Astrid.

Deși nu discutasem niciodată despre asta, Astrid vorbește despre faptul că va apărea în spectacol ca despre ceva de la sine înțeles. Mă uit la ea și nu-mi găsesc cuvintele. Nu-mi imaginasem că Theo va apărea în spectacol și nici nu mă gândisem că va avea un viitor la circ.

— Dar este încă un prunc, îi spun.

Theo scâncește, parcă protestează și el.

— Eu am urcat pe trapez aproape înainte să învăț să merg, spune Astrid. Firește, era un trapez fix.

Mă cutremur. În lumea lui Astrid este ceva perfect normal, copiii evoluează în spectacol. Dar Theo nu va învăța să lucreze la trapez și nici alte meserii ale circului. Viața lui – viața noastră – va fi în altă parte.

— Este prea mic, insist, ca să nu menționez faptul că nu-i voi

da niciodată voie să apară în spectacol.

Astrid nu răspunde. Privește peste umărul meu, mijind din ochi spre ceva dincolo de câmpul care duce spre oraș.

— Vine cineva.

Mă întorc și îi urmăresc privirea.

— Luc, rostesc cu voce tare, mai mult pentru mine însămi decât pentru Astrid.

Trecuse aproape o săptămână de când fusese la circ. Credeam că renunțase sau se speriase. Nu mă așteptam să-l mai văd. Și poate ar fi fost mai bine, îmi spun în sinea mea, în timp ce se apropie. Este fiul primarului și, așa cum mi-a arătat clar Astrid, nu se poate avea încredere în el.

— Și ce caută aici? întreabă Astrid, pe un ton nemulțumit.

— Nu știu, răspund simțind brusc nevoia să mă apăr.

Nu am făcut nimic ca să-l încurajez. Totuși inima îmi tresare când Luc se apropie de noi, strângând într-o mână un mic buchet de narcise galbene și cu părul negru fluturând în adierea ușoară.

— Dar am să aflu.

Mă uit în jos la Theo șovăind. Nu-mi vine să-l las din brațe așa de curând după ce l-am găsit în pericol, nici să i-l las din nou în grijă lui Elsie. Detest gândul s-o rog pe Astrid să facă ceva pentru mine chiar acum, dar sunt prea curioasă.

— Poți să ai grijă puțin de Theo? mormăi încet, știind că va fi de acord.

— Sunt deja antrenoarea ta, acum trebuie să fiu și dădacă? se stropșește ea.

Nu răspund, este supărată, dar și ea îl adoră pe Theo și nu poate să refuze.

— Bine, dacă trebuie. Du-te. Dar să nu stai mult.

Îl ia pe Theo din brațele mele și pornește spre tren. Mă dau înapoi când se apropie Luc.

— Ai venit din nou, spun eu încercând să par indiferentă.

Dintr-odată sunt îngrijorată pentru că nu știu cum îmi stă părul, îl netezesc repede, știu că obrajii îmi sunt prea roșii din cauza antrenamentului.

— Apari mereu pe aici.

Luc se oprește în loc o secundă, se uită neliniștit peste umărul meu la Astrid care se îndepărtează cu Theo.

— Sper că nu este nicio problemă că am venit.

— Așa cred, răspund eu la obiect.

— Nu știam dacă o să vrei să vin, spune Luc. Nu ai venit să ne întâlnim după spectacol. M-am dus acolo așa cum am promis și te-am așteptat cât am putut de mult. Dar n-ai venit.

— Nu am mai putut după tot ce s-a întâmplat cu poliția, îi spun. Și apoi, avem ora stingerii. Oamenii mă priveau. Nu puteam să vin să-ți spun.

— Așa este, spune el și mă iartă pe loc. Ți-am adus astea.

Îmi întinde neîndemânatic florile. Mireasma lor dulce se înalță spre mine, iar când le iau, degetele ni se ating. Îmi pun o floare în păr și pe a doua mi-o prind la bluză.

— Vrei să te plimbi cu mine?

Luc pornește înainte, dar eu rămân pe loc, cu picioarele înțepenite în pământ. Nu-l urmez. Luc se întoarce.

— Nu vii?

— Tatăl tău, îi spun.

Văd pe fața lui că a înțeles.

— Ce e cu el?

— Este primar. De ce nu mi-ai spus? întreb.

— Pentru că nu a venit vorba, răspunde Luc stingherit.

— Cum putea să nu vină vorba? întreb. Doar ești fiul primarului!

— Ai dreptate, desigur, admite Luc cu vocea strânsă. Ar fi trebuit să-ți spun ceva și ți-aș fi spus dacă aș fi avut ocazia să te întâlnesc. Speram ca asta să nu conteze.

Sau pentru că știa că va conta foarte mult.

— Contează? întreabă. Vreau să spun, contează că sunt fiul primarului?

Ezit, reflectând. Nu-i pasă că tatăl lui este primar, nu în felul în care le pasă lui Astrid și celorlalți. Dar dacă tatăl lui este simpatizant nazist, atunci cum este Luc? Pare prea cumsecade ca să fie și el așa. Luc continuă să mă privească îngrijorat, se pare că răspunsul meu contează foarte mult pentru el.

— Cred că nu, spun în cele din urmă. Dar ar fi fost mai bine

dacă aș fi știut.

De fapt, mă supără mai mult faptul că nu mi-a spus. Dar și eu am secretele mele, așa că cine sunt ca să judec pe altul?

— Fără secrete, promit.

Îmi țin respirația. Eu nu pot să-i promit același lucru. Dar Luc întinde mâna.

— Acum putem face o plimbare?

Privesc neliniștită peste umăr. N-ar trebui să merg cu el, mă gândesc și aud în minte dojana lui Astrid care îmi spune că prietenia cu Luc poate fi primejdioasă. Și vreau să ajung mai repede înapoi la Theo.

— Nu prea sunt îmbrăcată cum trebuie, spun, simțind încă tricoul ud de transpirație care mi se lipește de piele.

Luc zâmbește:

— Atunci nu mergem în niciun loc simandicos.

— Foarte bine, cedez eu.

Cu toată reticența mea, sunt curioasă în privința lui, iar pe de altă parte îmi doresc să scap pentru o clipă de haosul și agitația de la circ.

Mă conduce spre marginea pădurii, pe aceeași cărare pe care mi-o arătase Astrid în ziua când mă dusesem în oraș. Îl urmez repede ieșind din curtea circului ca să nu fim văzuți. Mă uit înapoi peste umăr în direcția vagonului de tren și mi-o imaginez pe Astrid care îl culcă pe Theo. Nu vreau s-o împovărez cu o grijă în plus și abia am apucat să-l văd pe Theo.

— Din păcate, am numai câteva minute.

— Ceilalți nu vor să mă vadă prin preajmă, nu-i așa? întreabă Luc.

— Nu este vorba despre asta.

Adevărul, și anume că toți cred că el a adus necazurile pe capul nostru, este exagerat și ar fi prea dureros să i-l spun.

— Sunt puțin cam neliniștiți când văd străini. Presupun că toți oamenii sunt așa zilele astea.

— Nu vreau să-ți provoc neplăceri, spune Luc. Poate că nu ar fi trebuit să vin.

— Nu, răspund ferm. Adică, iau singură decizii în ce mă privește.

— Atunci să mergem.

Ne continuăm drumul în tăcere printre copacii care formează un mic crâng. Ajungem curând la capătul cel mai îndepărtat al pădurii. Mergem pe marginea pârâului, de astă dată îndepărtându-ne de orașul care se vede în spatele nostru, de parcă ne-ar urmări cu ochi plini de dezaprobare. Dorisem să fiu singură cu Luc, dar acum, când suntem numai noi doi, mă simt stânjenită.

Se oprește și se așază pe un dâmb de pământ care înaintează în pârâu ca o faleză, smulge câteva tulpini de stuf și netezește locul de lângă el ca să mă așez și eu. Mă las pe pământul umed, simțind răceala care se formase în aer acum, când soarele coborâse jos, în spatele dealurilor din depărtare.

— Ți-am adus asta, spune Luc și scoate o portocală din buzunar.

Nu mai văzusem fructul miraculos de dinainte de război.

— Mulțumesc, spun politicoasă.

De unde făcuse rost de ea? Datorită poziției tatălui său – o poziție care face rău altora. Îi înapoiez fructul compromis.

— Dar nu pot s-o primesc.

Când îi dau înapoi portocala, observ că degetul lui arătător este îndoit, oarecum deformat. Pune portocala la loc în buzunar cam dezamăgit. Apoi scoate altceva învelit în hârtie cafenie.

— Atunci ia asta. Am cumpărat-o pe cartelă, pe cinstea mea.

O deschid și găsesc o bucățică de brânză tare Chantal între două felii de pâine neagră. Șovăi. Să refuz mâncarea pentru mine e ceva, să renunț la un aliment în plus pentru Theo este altceva.

— Mulțumesc, îi spun, mișcată de generozitatea și de altruismul lui față de mine, o străină. Reambalez mâncarea și o bag în buzunar.

Din spate se aude un zgomot, huruitul unui camion care devine tot mai puternic pe drum. Mă ridic repede, căci nu vreau să fim văzuți.

— Trebuie să plec, spun cuprinsă de panică la gândul întrebărilor care vor apărea dacă sunt văzută împreună cu Luc.

Dar Luc mă ia de mână și mă oprește.

— Vino.

Mă conduce repede înapoi în pădure, pe o cărare care duce într-o direcție diferită. Încetinim mersul când ajungem într-o poiană, iar el se uită de jur-împrejur.

— Nu e nimeni, spune Luc.

Dar inima continuă să-mi bată repede și îmi amintesc toate motivele pentru care ar trebui să mă țin departe de el.

— Polițiștii aceia care au venit la spectacol să-l aresteze pe omul cu fetița… lucrează pentru tatăl tău, nu-i așa?

— Da, spune el și lasă capul în jos. Îmi pare așa de rău. Nu știam că se va întâmpla așa. Cred că a venit un ordin de undeva mult mai de sus. Probabil că nu a avut de ales.

— Întotdeauna ai de ales.

Se uită în jos și îmi întâlnește privirea.

— Dacă nu mai vrei să mă vezi din cauza a ceea ce s-a întâmplat, te înțeleg.

— Nu, deloc, răspund eu prea repede.

— Atunci vino.

Degetele mi se încălzesc când mă ia de mână din nou și continuă să meargă. Curând pădurea se termină și dincolo de câmpul neted, pe cerul întunecat, se conturează silueta neagră a unui hambar.

Luc pornește spre hambar.

— Luc, stai puțin…

Vorbesc stingherită în timp ce ne apropiem de hambar. Să mă duc la plimbare cu el este un lucru. Dar să intru înăuntru cu el mi se pare mai mult, un pas prea departe.

— Trebuie să mă întorc, îi spun.

Mi-o imaginez pe Astrid cum se uită furioasă la ceas, știind exact unde sunt.

— Numai câteva minute, ca să nu ne vadă nimeni, se roagă Luc.

Ușa din lemn scârțâie când Luc trage de ea s-o deschidă. Se dă la o parte și îmi face semn să intru eu prima. Hambarul este pustiu, aerul este greu din cauza mirosului de lemn putrezit și de fân umed.

— Cum de ai găsit locul acesta? întreb.

— Este la marginea proprietății familiei noastre. Nu-ți face griji, spune Luc văzând expresia alarmată de pe chipul meu. Aici nu vine niciodată nimeni altcineva în afară de mine.

Arată în sus, spre pod.

— N-o să ne găsească nimeni aici.

Privesc neliniștită în sus, căci îmi dau seama că suntem aici numai noi doi, departe de circ și de oricine altcineva.

— Nu știu…

— Doar stăm de vorbă, spune Luc, pe un ton provocator. Ce e rău în asta?

Luc se urcă în pod și mă ajută și pe mine, apucându-mă cu degetele umede de încheietura mâinii. Este un mic spațiu dreptunghiular, poate doi metri pe trei, sub acoperișul în pantă în formă de A al hambarului. Scândurile negeluite sunt acoperite cu f în care mă gâdilă la picioare. Luc dă la o parte un oblon al ferestrei și se văd dealurile rotunjite care duc spre sat, loturile de pământ întrerupte de acoperișurile acoperite cu mușchi ale caselor. Lumina sclipește în câteva ferestre înainte să cadă perdeaua de camuflaj, ca și când ar sufla cineva într-o lumânare. Totul este pașnic – și este atât de curat, încât aproape că poți uita o clipă de război.

Luc arată spre o turlă ascuțită care se conturează în lumina soarelui de apus.

— Acolo am mers la școală, spune și eu zâmbesc, imaginându-mi cum arăta ca băiețel de școală.

Trăise toată viața în acest sat, așa cum aș fi trăit și eu acasă la mine dacă lucrurile s-ar fi petrecut altfel.

— Am două surori mai în vârstă, continuă Luc, amândouă sunt măritate și locuiesc în niște orășele nu prea departe. Când eram copil, și bunicii locuiau cu noi. Era întotdeauna mult zgomot și răsunau o mulțime de râsete.

În vocea lui se simte o notă de nostalgie, care arată clar că vremurile acelea se duseseră. Bagă mâna sub o grămadă de fân și scoate o sticlă de culoare închisă, pe jumătate goală.

— Puțin Chablis din pivnița tatălui meu, spune Luc zâmbind strengărește.

Mi-o dă mie și iau o înghițitură din sticlă. Deși nu mă pricep

la vinuri, îmi dau seama că este un soi de calitate, cu gust rafinat, condimentat și profund.

În colțul unde ascunsese vinul observ ceva pe jumătate acoperit de fân. Curioasă, mă duc mai aproape. Este o scândură groasă și un set de vopsele.

— Ești pictor, remarc.

Luc râde, își îmbrățișează genunchii.

— E un cuvânt cam mare. Schițez câte ceva când reușesc să fac rost de hârtie. Pictez, dar în ultima vreme nu prea mult. Mamei îi plăcea pictura și mă ducea mereu la galerii când aveam vacanță. Cândva doream să mă duc la Paris și să studiez la Sorbona.

Ochii i se aprind când vorbește despre pictură și despre copilăria lui.

— Este departe? Parisul, vreau să spun.

Mi-e jenă că nu mă pricep mai bine la geografie.

— Cam patru ore cu trenul zilele astea, cu toate opririle. Am mers cu mama să vedem muzeele. Îi plăcea pictura.

Acum nu mai este tristețe în vocea lui.

— Mai stai cu părinții? îl întreb.

— Numai cu tata. Mama a murit când aveam unsprezece ani.

— Îmi pare rău, spun.

Deși părinții mei trăiau, pierderea lui semăna cu a mea și îmi accentua durerea pe care mă străduisem atât de mult s-o îngrop. Aș dori să-i ating brațul ca să-l alin, dar mi se pare că nu-l cunosc suficient de bine.

— Tot mai intenționezi să studiezi pictura?

— Acum nu mi se mai pare posibil.

Face un gest arătând spre câmpul de jos.

— Dar de vrut, vrei, insist.

— Acum mi se pare ceva neserios să pictez, răspunde Luc. Nu știu ce să fac. Nu vreau să stau pur și simplu aici. Tata vrea să mă înrolez în LVF{16}, dar nu vreau să lupt pentru germani. Spune că nu dă bine pentru fiul primarului să nu se ducă, iar eu nu mai pot să-i țin piept multă vreme. Aș putea să fug de acasă, dar nu vreau să-l las pe *papà* singur.

— Trebuie să mai fie și altă cale, sugerez, deși nu sunt sigură

că știu ce vreau să spun.

— Numai războiul ăsta nenorocit e de vină, spune Luc, cu o voce plină de frustrare. Ceea ce s-a întâmplat la spectacol în seara aceea cu bărbatul cu fetița nu a fost pentru prima dată. Au existat familii de evrei în Thiers care erau acolo de când mă știu. Locuiau în partea de est a orașului, dincolo de piață. Unul dintre băieți, Marcel, era coleg de școală cu mine.

— Și tatăl tău a dat ordin să fie arestați? îl întreb.

— Nu! se repede el, apoi se stăpânește repede. Tata execută ordine. Se preface că îi sprijină ca să protejeze satul.

— Și ca să se protejeze și pe el însuși, nu mă pot abține. Cum poți răbda așa ceva?

— Serios, nu e chiar așa, continuă Luc, acum mai calm, cu o voce rugătoare. *Papà* a fost altfel înainte să moară mama. O dată a dat unei familii o casă fără chirie pentru un an întreg.

Luc simte nevoia să creadă că tatăl lui este un om bun și îmi cere și mie să cred același lucru. Am făcut și eu asta. După ce propriul tată mă alungase, tot îmi mai aminteam diminețile când se ducea în oraș să cumpere pâine proaspătă numai pentru noi două și fluiera pe drum. Îmi cumpăra câte un corn în plus. Eram fetița lui. Ce se schimbase?

— L-am rugat pe tata să ajute cel puțin familia lui Marcel, continuă Luc. Dar a spus că nu se poate face nimic.

Cuvintele lui se rostogolesc în trombă, ca și când până în acest moment nu ar fi putut să împărtășească cu nimeni lucrurile pe care le văzuse.

— Este greu când oamenii pe care îi iubim fac lucruri cumplite, șoptesc.

Apoi stăm tăcuți amândoi, cerul acum întunecat face ca lumina din pod să scadă în intensitate. Observ că are maxilarul puternic și colțuros, acoperit de firicele aspre de barbă nerasă.

— Dar tu de unde ești? întreabă Luc, schimbând subiectul.

Mă foiesc neliniștită. Până acum reușisem să nu povestesc prea mult despre mine.

— De pe coasta olandeză. Satul nostru este atât de aproape de țărmul mării, că poți să te duci până la capătul străzii și să prinzi peștii pentru cină.

Mi se pare atât de ciudat să vorbesc despre viața pe care am pierdut-o. Aș vrea să-i povestesc totul, despre părinții mei care m-au alungat și cum îl găsisem pe Theo. Dar firește că nu pot.

— Dar de ce ai plecat? întreabă Luc pe neașteptate.

Deși am auzit întrebarea asta de nenumărate ori, tot nu sunt pregătită să răspund ca lumea.

— Tata era foarte crud, așa că atunci când mama a murit, l-am luat pe fratele meu și am fugit, repet povestea de acum a familiei mele.

Încă nu sunt pregătită să-i spun adevărul.

— E greu să nu ai mamă, spune Luc, privind adânc în ochii mei.

Mă detest pentru minciunile pe care le-am spus. Dar acum, chiar dacă mama nu e moartă, pierderea iubirii ei este mai reală și mai dureroasă ca oricând.

— Și atunci te-ai dus la circ? întreabă Luc.

— Da. Acum câteva luni.

Mă rog să nu întrebe ce am făcut până atunci.

— Este remarcabil că ai învățat să faci toate numerele acelea atât de repede.

Vocea lui este plină de admirație.

— M-a antrenat Astrid.

— Femeia aceea furioasă mai bătrână?

Mă abțin să nu izbucnesc în râs auzind cum o numește pe Astrid. Dar în același timp îi iau apărarea, când un străin o critică.

— Este uimitoare, spun.

— Dar nu a apărut în spectacol, observă Luc, însă nu comentez.

Nu pot să spun restul poveștii, de ce este Astrid supărată pe mine, fără să-i dezvălui faptul că este evreică.

— Poate că este geloasă pe tine că ai apărut în spectacol și ea nu, spune Luc.

— Astrid, geloasă pe mine? izbucnesc în râs.

Astrid este talentată, vestită, puternică. Dar acum mă văd prin ochii ei, o femeie mai tânără, cu un copil pe care ei soarta i l-a refuzat și care apare în spectacol atunci când ea nu poate

apărea. Poate că gândul acesta nu este chiar așa de ridicol.

— Nu e așa, adaug. Astrid este o acrobată vestită. Dar este prea pătimașă. Peter spune că este un pericol pentru ea însăși.

— Peter este clovnul? întreabă Luc, iar eu încuviințez din cap.

— El și Astrid sunt împreună.

— În mod sigur nu mă poate suferi, spuse Luc zâmbind.

— O protejează pe Astrid, îi explic. Astrid crede că îi place numai să petreacă timpul cu ea, dar eu văd că are sentimente profunde față de ea.

Mă privește intens.

— Îmi imaginez.

Întorc privirea, simțind că roșesc.

— Spectacolul… nu mi-ai spus dacă ți-a plăcut.

Mă încordez gata să primesc o critică zdrobitoare.

— Erai așa de frumoasă, spune Luc, iar eu roșesc. Absolut uluitoare.

Face o pauză, apoi continuă:

— Dar m-am întristat pentru tine.

— Întristat?

Fericirea mea pălește.

— Nu te deranjează? întreabă Luc. Adică să se uite la tine toți oamenii aceștia?

Tonul lui exprimă îngrijorare. Dar și milă.

— Nu ești obligată să faci asta, să știi, adaugă.

Nu pot să-i explic că în lumina reflectorului suntem altcineva. Dar și așa, cum îndrăznește să ne judece?

— Am descoperit ceva la care mă pricep, mă apăr încrucișând brațele pe piept. O modalitate de a avea grijă de mine și de Theo.

Dintr-odată simt că este prea mult, stau singură aici cu el și între noi sunt atâtea minciuni!

— Trebuie să plec, spun brusc.

Mă ridic atât de repede în picioare, încât sunt mai-mai să cad din pod.

— Stai!

Luc mă apucă de picioare ca să mă echilibrez, îi simt brațul cald prin țesătura rochiei. Privesc în jos. Deși nu este nici pe

departe atât de sus ca trapezul, jos nu este plasă și mă simt paralizată de spaimă. Ce fac eu aici?

Luc mă trage în jos spre fân din nou, mai aproape. Își pune o mână pe obrazul meu.

— Noa, spune el blând.

Fețele noastre sunt la câțiva centimetri una de alta, îi simt respirația fierbinte pe buza de sus. Mă străbat valuri, valuri de amețeală. Mă place; acum știu. Nu pot să mă trag înapoi.

Mă sărută. Timp de o secundă înțepenesc. Ar trebui să spun nu dintr-o mie de motive: este o impertinență din partea lui și este prea curând. Astrid ar spune că nu ar trebui să fiu deloc aici cu el. Dar buzele lui sunt moi și dulci ca vinul. Degetele lui calde îmi cuprind obrazul și parcă mă ridic de la pământ. Respirațiile ni se amestecă. Timp de o clipă mă simt total liberă, fără griji, o fată tânără din nou. Mă apropii mai mult și împing trecutul ferm la o parte lipindu-mă de el. Când se desprinde de mine, Luc nu poate să respire și mă întreb dacă acesta este primul lui sărut. Întinde mâna după mine din nou, dorind mai mult. Dar îi pun mâna în piept și îl opresc.

— De ce eu? îl întreb brusc.

— Ești diferită, Noa. Am trăit toată viața în orașul acesta cu aceiași oameni. Cu aceleași fete. Dar tu mă faci să văd lumea într-un fel nou.

— Nu o să mai rămânem mult timp aici, protestez. Și după aceea o să plecăm în orașul următor.

Indiferent cât de mult ne plăcem unul pe altul, eu voi pleca și nu se poate face nimic. Avem numai prezentul.

— Nu vreau să plec, izbucnesc stânjenită să constat că ochii îmi ard.

Am pierdut atât de multe până acum, părinții, copilul. Luc, un tânăr pe care abia l-am cunoscut, n-ar trebui să conteze așa de mult.

— Nu trebuie să pleci, spune Luc și mă atrage mai aproape. Putem să fugim împreună.

Îmi las capul pe spate. Cu siguranță că nu am auzit bine.

— Asta e o nebunie! Abia ne-am cunoscut.

Dar Luc dă viguros din cap.

— Tu vrei să pleci. Și eu vreau la fel. Poate ne putem ajuta unul pe altul.

— Și unde să mergem?

— În sudul Franței, răspunde. La Nisa, poate la Marsilia.

Scutur din cap, căci mi-am amintit povestea familiei lui Astrid și faptul că nu reușiseră să ocolească Reichul.

— Nu e de ajuns. Noi trebuie să mergem mai departe spre sud, să trecem Pirineii și să ajungem în Spania.

Noi. Mă opresc, căci am auzit cuvântul care mi-a scăpat de pe buze fără să-mi dau seama.

— Bineînțeles că este imposibil.

O poveste frumoasă, una pe care să i-o spun lui Theo ca să-l adorm. Copiii se joacă cu himerele. Întotdeauna avusesem în plan să-l iau pe Theo și să plec. Dar acum îmi este greu să-mi imaginez că aș și face-o.

— Trebuie să merg cu circul în orașul următor. Le datorez foarte mult.

— Am să te găsesc, promite el vesel, ca și când kilometrii și granițele ar fi irelevante.

— Dar nici nu știi unde mergem, protestez.

În depărtare se aude clopotul din turla bisericii. Ascult alarmată. Nouă lovituri. Când se făcuse așa de târziu?

— Trebuie să plec, spun și mă desprind de el fără tragere de inimă.

Mă urmează în jos pe scară și afară din hambar. Niciunul dintre noi nu vorbește în timp ce străbatem pădurea înapoi. A trecut de ora stingerii și orașul din depărtare este cufundat în întuneric și în tăcere. La marginea incintei circului din spatele trenului mă opresc. Nu vreau să mă vadă nimeni cu Luc așa de târziu.

— De aici trebuie să merg singură.

— Când te mai văd? insistă Luc.

— Nu știu, îi spun și îi cade fața. Aș vrea, adaug în grabă, dar este greu să plec.

— Nu avem prea mult timp. Nu poți să te întâlnești cu mine mâine seară, după spectacol?

— Poate, spun nefiind sigură cum am să mă descurc. Am să

încerc. Dar dacă nu pot…

Măcar dacă ar exista o modalitate să-i trimit vorbă. Nu am cum să dau de el. Examinez din priviri incinta, gândindu-mă. Ochii mi se opresc pe tren. Fiecare vagon are dedesubt o cutie, din câte îmi amintesc. Cutia de pe pântece. La unele vagoane, muncitorii o folosesc ca să țină uneltele la îndemână. O trag afară pe cea de sub vagonul de dormit. E goală.

— Uite, îi spun. Dacă nu pot să plec, am să-ți las un mesaj.

O cutie poștală secretă de care nu știe nimeni.

— Atunci pe mâine.

Mă sărută repede, apoi se furișează înapoi, privind în jur cu grijă să se asigure că nu-l vede nimeni.

Alerg înapoi spre cantonament cu răsuflarea tăiată. Am trăit cu Luc o emoție pe care nu o mai simțisem niciodată. Nu fusese așa cu soldatul neamț. Acum înțeleg cum profitase neamțul de mine și îmi luase o parte din tinerețe pe care nu am s-o mai recuperez niciodată. Dar cu Luc trecutul pare un vis urât care nu s-a întâmplat niciodată. Este posibil așa ceva?

Nu înțelesesem cum de Astrid mai putea să iubească din nou după ce soțul ei o alungase. Acum mi se pare că am și eu a doua șansă. Dintr-odată, tot ce mi se întâmplase începe să capete sens. Încercam să-mi imaginez că neamțul nu venise niciodată. Dar dacă ar fi fost așa, nu l-aș fi cunoscut niciodată pe Theo și nici nu aș fi ajuns aici să-l cunosc pe Luc.

Cât de mult aș dori să pot să stau de vorbă cu Astrid despre asta. În rarele ei momente de tandrețe, este aproape ca o soră mai mare și știu că m-ar putea ajuta să înțeleg totul. Dar nu va reuși niciodată să vadă dincolo de tatăl lui Luc, ca să înțeleagă cine este cu adevărat.

Ajung la ușa trenului și Elsie apare imediat. Este palidă la față și încruntată de îngrijorare.

— Slavă Domnului că ai venit!

Sunt încă supărată pe ea pentru că l-a lăsat pe Theo să se apropie prea mult de animale, o împing la o parte și urc în tren. Dar locul de lângă mine unde doarme de obicei Theo este gol și Astrid nu se vede nicăieri. Îmi îngheață sângele în vine.

— Ce înseamnă asta? Ce s-a întâmplat?

— Theo este bolnav și are nevoie de ajutor.

Capitolul 15
Noa

Elsie pornește pe coridorul lung al trenului și eu merg chiar în urma ei.

— Ce s-a întâmplat? întreb.

Elsie se oprește la ușa unui vagon aflat aproape de capătul trenului, unde nu mai fusesem niciodată. I se spune vagonul pentru bolnavi. Aici sunt îngrijiți bolnavii și în felul acesta boala nu se răspândește în restul circului, îmi explicase cândva Astrid. În aer se simte miros de antiseptic. Din interior se aud gemete și tusete. Acolo, înăuntru, Theo poate lua ceva mai rău decât ceea ce are. Țipetele lui răsună strident printre celelalte voci. O iau înainte.

— Nu poate să rămână acolo. Îl iau cu mine.

Elsie este prea timidă ca să mă oprească. Dar Berta, femeia care răspunde de vagonul pentru bolnavi, apare în fața noastră și gabaritul ei masiv blochează intrarea.

— Nu poți să intri aici, mă informează Berta.

— Theo este bolnav, protestez. Are nevoie de mine.

— Asta e regula stabilită de *Herr* Neuhoff – artiștii sănătoși nu au voie să intre în vagonul bolnavilor.

Virusurile se pot răspândi în tabără ca focul: dizenterie, tifos, gripă. Un caz urât de gripă poate compromite tot spectacolul.

Privesc peste umărul ei. Theo stă pe unul dintre paturi, mic și singur, sprijinit de o pătură rulată, ca să nu cadă din pat.

— Se simte bine?

Berta se încruntă îngrijorată.

— Are febră mare, spune fără să mă cruțe de adevăr. Facem tot ce putem să i-o scădem, dar este întotdeauna dificil cu cei mici.

Mi se strânge stomacul.

— Te rog, lasă-mă să te ajut.

Berta scutură din cap hotărâtă.

— Nu poți să faci nimic. Și închide ușa.

Astrid, îmi spun, alergând spre vagonul de dormit. Dar patul

ei este strâns și neted și ea nu este acolo. Disperată, traversez în fugă curtea spre cabina lui Peter, celălalt loc unde poate să fie Astrid la ora aceasta. Este aproape zece seara, cam târziu ca să-mi fac apariția neanunțată. Prea îngrijorată ca să-mi mai pese că îi trezesc din somn sau că îi întrerup din altceva, bat la ușă. Un minut mai târziu, Astrid își face apariția în cămașă de noapte. Este pentru prima dată cu Peter de când am plecat în turneu. Privind părul ei ciufulit, simt cum mă cuprinde furia: i-l lăsasem ei în grijă pe Theo, cum de îndrăznise să-l dea altcuiva? Dar nu pot risca s-o supăr acum.

— Ajută-mă, o implor. E vorba de Theo. E bolnav.

Astrid mă privește cu ochi indiferenți, apoi îmi închide ușa în nas. Mi se strânge inima. Chiar dacă mă urăște pe mine, cu siguranță nu va refuza să-l ajute pe Theo. Dar apoi reapare îmbrăcată și pornește spre tren. Alerg ca să țin pasul cu ea.

— Era bine când l-am culcat mai devreme, spune Astrid. Elsie avea grijă de el, iar tu ai spus că te întorci repede.

Tonul ei este acuzator.

— De cât timp este bolnav?

— Nu știu. Nu mă lasă să intru la el.

O urmez până la tren. La intrarea în vagonul pentru bolnavi se întoarce spre mine și ridică mâna în sus:

— Stai aici, îmi spune.

— Theo are nevoie de mine, spun și o apuc de mână.

Se scutură și spune:

— Nu-i faci niciun bine dacă te îmbolnăvești și tu.

— Dar tu? insist.

— Cel puțin eu nu sunt în program, răspunde Astrid. Dar dacă tu te îmbolnăvești, tot numărul este compromis.

Este vorba de spectacol, numai de spectacol. Dar pe mine asta nu mă interesează. Vreau să-l văd pe Theo.

— Nu avem timp de discuții, spune Astrid. Mă întorc imediat.

Astrid închide ușa și eu aștept afară. Îl aud pe Theo cum plânge.

Mă simt vinovată. Cum am putut să-l las singur? Acum o oră eram cu Luc, fericită în sinea mea că sunt eliberată pentru o

clipă de povara îngrijirii unui copil. Dar nu mă gândeam la așa ceva. Și, deși știu că așa ceva nu este posibil, o parte din sufletul meu se întreabă dacă nu cumva asta i-a adus necazul.

De pe coridorul dintre cele două vagoane unde Astrid m-a lăsat să aștept, privesc pe fereastra posomorâtă a trenului spre sat. Nu avem medic și singurele medicamente sunt leacuri de casă pe care le ține Berta în trusa ei. L-aș ruga pe Luc să mă ajute, dacă aș ști că folosește la ceva. Dar nu putem risca să-l ducem pe Theo în oraș pentru că s-ar putea pune întrebări despre cine este și de unde vine. Cu siguranță cineva va descoperi secretele pe care le ascundem atunci când va vedea că este circumcis.

Dintr-odată plânsetele din vagonul bolnavilor încetează. Răsuflu ușurată că în sfârșit Theo s-a potolit, dar tot nu pot să nu mă gândesc că ceva nu e în ordine. Deschid ușa de perete, fără să-mi mai peste de reguli. Inima mi se oprește în loc. Theo stă țeapăn și zvâcnește din mâini și din picioare.

— Ce s-a întâmplat? strig.

— Nu știu, spune Astrid, cu un chip atât de speriat cum nu o mai văzusem niciodată.

Berta vine în fugă.

— Criză de febră, spune Berta și se întoarce spre mine. Îi trebuie o baie cu apă rece. Du-te repede și adu apă.

Stau ca paralizată, căci nu vreau să-l părăsesc din nou pe Theo, nici măcar pentru o secundă.

— Mai repede! se răstește Berta.

Cobor în fugă din tren și umplu prima găleată de la pompă. Apa se revarsă peste marginile găleții, așa că aceasta este numai pe jumătate plină când ajung la vagon. Astrid mi-o ia din mână la ușa vagonului și o toarnă într-un bol mare de porțelan care servește drept cadă pentru copil.

— Încă una! strigă Berta.

Când mă întorc, o văd cum toarnă un pahar de lichid transparent în cadă.

— Oțet, îmi explică.

Dau să mă duc spre Theo, dar Astrid ridică mâna și mă oprește.

— Nu poți să intri.

Încerc să o dau la o parte.

— Trebuie să-l văd. Dacă se întâmplă ceva…

Nu pot să-mi duc gândul până la capăt. Dintr-odată mă văd înapoi la căminul pentru fete, când propriul copil îmi este smuls din brațe.

Astrid îl ia pe Theo de la Berta. Văzând îngrijorarea pe fața lui Astrid și afecțiunea cu care îl ține, îmi dau seama că îl iubește la fel de mult ca mine. Dar mă doare faptul că nu pot să-l țin în brațe. Astrid îl bagă pe Theo în baie. Îmi țin respirația, așteptându-mă să aud că protestează ca de obicei. Dar Theo rămâne liniștit, deși corpul pare să i se relaxeze în apă.

— Acum îmi amintesc, spune Astrid, fără să-și ia ochii de la Theo. Se numește criză de febră. A avut și unul dintre copiii de la circ acum câțiva ani.

— Criză? repet. Pare ceva grav.

— Criza ca atare arată mai înfricoșătoare decât este în realitate, intervine Berta. Dar febra este problema. Trebuie s-o coborâm.

Vocea ei este posomorâtă.

Câteva clipe mai târziu, Astrid îl scoate pe Theo din cadă și îl șterge, apoi îi pune din nou salopeta de dormit, pentru că nu avem alte haine pentru el aici. Are ochii deschiși și este mai calm. Astrid îi atinge fruntea și se încruntă.

— Tot este prea fierbinte.

Berta scoate un pachet din trusa ei.

— Am cumpărat asta la *Apotheke* înainte să plecăm din Darmstadt. Mi-au spus că are efect în caz de febră.

— Dar este pentru adulți sau copii? întreb.

Prea mult poate fi periculos, chiar mortal.

— Pentru adulți, răspunde Berta. Dar dacă îi dau numai puțin… nu avem încotro.

Pune puțină pulbere pe o lingură și o amestecă cu apă, apoi o toarnă în gura lui Theo, care se îneacă și scuipă. Astrid îl șterge pe față și pe cămășuță cu o cârpă, iar eu aș vrea să fiu în locul ei.

— Să nu-i dăm mai mult?

Astrid neagă din cap.

— Nu ne putem da seama cât a înghițit. Și nu vom ști decât peste câteva ore dacă a avut efect.

— Ghicitoarea aceea, Drina, spunea ceva despre o boală, îmi amintesc brusc. De unde știa?

Mă aștept ca Astrid să mă ridiculizeze pentru că am ascultat-o.

— Am încetat de mult să mai las pe cineva să-mi citească viitorul, spune ea mohorâtă.

— Deoarece nu crezi că poate fi adevărat?

— Pentru că sunt anumite lucruri pe care pur și simplu nu vrei să le știi.

Berta vine și îl examinează din priviri pe Theo.

— Acum are nevoie de odihnă. Să sperăm că medicamentul va avea efect.

Și ce se întâmplă dacă nu are? Nu îndrăznesc să întreb.

Berta se duce spre paturile de la celălalt capăt al vagonului unde sunt alți doi pacienți. După ce îi examinează, stinge lumina și se înghesuie pe un pat liber, iar trupul ei masiv atârnă în afara patului, peste interval.

Astrid se așază pe unul din paturi și îl leagănă pe Theo. O privesc din ușă și mă dor brațele.

— Îi place să fie luat în brațe.

— Știu.

Astrid a fost alături de Theo aproape la fel de mult timp ca și mine. Știe ce să facă. Dar simt că mor pentru că nu pot să-l țin în brațe.

— O să stau trează cu el toată noaptea, promit. Dar trebuie să te duci la culcare. Va avea nevoie de tine când se va simți mai bine.

— Crezi că o să se facă bine? întreb cu ușurare și speranță.

— Cred că da, răspunde ea cu o voce mai sigură de astă dată.

Dar tot nu pot să-l părăsesc. Mă las jos, pe pardoseala rece și murdară a coridorului de tren.

— Ce flori frumoase, remarcă Astrid.

Aproape că uitasem de narcisele de la bluză și din păr.

— Sunt de la fiul primarului, nu-i așa?

Nu răspund.

— Și ce a vrut, de fapt?

— Numai să stăm de vorbă.

— Chiar așa?

Tonul lui Astrid este sceptic.

— Poate că mă place, răspund pe jumătate jignită și pe jumătate iritată. E chiar așa de greu de crezut?

— Știi că nu avem voie să ne amestecăm cu localnicii.

Nici tu nu ai voie să fii împreună cu Peter, aș vrea să ripostez.

— Și tatăl lui este colaboraționist, pentru Dumnezeu!

Astrid ridică vocea, iar Berta se agită la capătul celălalt al vagonului.

— Luc nu este așa, protestez.

— Dar tatăl lui? întreabă ea ironic.

— Luc spune că trebuie să colaboreze ca să protejeze satul.

Aud slăbiciunea din propriile cuvinte.

— Ca să-i împiedice pe germani să facă lucruri și mai rele.

— Să-i împiedice? se stropșește Astrid. Nu ai cum să-i împiedici. N-ai învățat nimic din ceea ce s-a întâmplat seara trecută la spectacol? Primarul își salvează propria piele pe spinarea oamenilor – atât și nimic mai mult.

Trec câteva minute de tăcere între noi.

— Ce, vrei să începi să te întâlnești cu băiatul ăsta? Să te măriți cu el?

— Nu, bineînțeles că nu, protestez rapid.

Nu mă gândisem la Luc mai departe de sărutul acela. Dar acum mă întreb de ce este atât de cumplit să-ți dorești lucruri obișnuite? Și Astrid făcuse cândva același lucru, dar acum vede totul ca o trădare.

— Știu că îți place de el, Noa, continuă Astrid. Dar nu trebuie să ai prea multă încredere și să te lași păcălită.

Din felul în care vorbește îmi dau seama că mă crede inocentă și naivă.

— Să nu presupui niciodată că știi ce gândește celălalt.

— Chiar și Peter? întreb.

— Mai ales el, spune Astrid repede. Apoi își drege vocea. Aiureala asta a ta cu băiatul va lua sfârșit, firește, peste câteva zile, când vom pleca.

Promisiunea lui Luc că va veni după mine în orașul următor mi se părea acum prea naivă ca să i-o împărtășesc.

— Niciun bărbat nu merită să-i sacrifici toată lumea, adaugă Astrid.

— Știu, spun, și amintirea neamțului îmi răsare vie în minte.

Îmi luase totul – onoarea, familia. Firește, Astrid nu știe asta. Sentimentul de vinovăție mă copleșește. Astrid ne dăduse atât de mult. Și trăiesc tot în minciuna pe care i-am spus-o când venisem aici și nu știam dacă pot avea încredere în ea.

Astrid se sprijină de pat, ținându-l în brațe pe Theo. Niciuna dintre noi nu vorbește. Pardoseala vagonului este rece și tare sub mine, dar nu vreau să plec. Umbrele se lungesc între noi. Las capul pe spate și închid ochii. Visez că sunt afară, în întuneric, într-un ger la fel de aspru ca acela din noaptea când îl luasem pe Theo și fugisem. Dar acum nu mai este prunc, este un copilaș de vreo doi ani, mai mare și mai greu. Pământul este înghețat sub picioarele mele, iar vântul mușcător se luptă cu mine la fiecare pas. Pe jos este o boccea neagră în albul imaculat al zăpezii. Mă opresc să văd ce este. Alt copil. Îl ridic, dar când fac asta, Theo îmi cade din brațe. Încep să sap disperată în zăpadă, ca să-l găsesc. Dar este pierdut.

Mă trezesc scăldată în sudoare și mă dojenesc pentru că adormisem. Astrid este trează și se uită pe fereastră afară, în depărtare. În spatele ei, cerul este cenușiu, arătând că se apropie zorile. Continuă să-l țină în brațe pe Theo care este complet liniștit. Sar în picioare și aștept ca Astrid să protesteze în timp ce mă apropii, dar nu spune nimic.

— Febra i-a scăzut, spune Astrid. Theo are o ușoară urticarie pe piele, dar altfel este bine, pielea lui este rece. Ochii îmi ard de ușurare. Pătura în care este înfășurat e udă leoarcă de transpirație. Deschide ochii pe jumătate și îmi zâmbește slab.

— Trebuie să ai grijă să nu te îmbolnăvești, mă mustră Astrid și mă aștept să încerce să mă facă din nou să plec.

Dar se duce până la capătul vagonului tot cu Theo în brațe. Îmi reprim cu greu dorința să mă iau după ea în timp ce stă de vorbă cu Berta, care s-a sculat și îl hrănește pe unul dintre ceilalți pacienți. O clipă mai târziu revine cu un biberon.

— Hai să vedem dacă pot să-l facă să bea ceva.

Theo suge fără putere din biberon, apoi adoarme din nou. Astrid dă să pună sticla jos. Culoarea dispare brusc din obrajii ei și se îndoaie de la mijloc, îi vine să vomite.

— Ține, spune Astrid, părând să uite de toate precauțiile și mi-l întinde pe Theo. Îl strâng la piept simțind cu recunoștință căldura trupului lui. Astrid se târăște până la unul din paturi.

— Ți-e rău?

Mă rog la Dumnezeu să nu fi luat virusul de la Theo.

— Nu.

Vocea ei este sigură. Dar fruntea și buza superioară sunt pline de transpirație.

— Atunci ce…?

Sunt tot mai îngrijorată. Pare mai obosită ca de obicei și mi-a răspuns atât de concis. Fața ei are o nuanță cenușie cunoscută.

— Astrid nu cumva ești…

Ezit, nu vreau să termin propoziția de teamă să nu o jignesc dacă greșesc.

— Nu cumva ești însărcinată?

Astrid nu răspunde.

— Ești însărcinată, nu-i așa?

Deschide ochii larg și îmi dau seama că i-am ghicit secretul. Mâna i se duce instinctiv la abdomen, gest pe care îl recunosc și de la mine.

— O! exclam și dintr-odată mă văd acum un an, când îmi dădusem seama că nu-mi mai venea ciclul și ce însemna asta, iar toate amintirile revin de parcă totul s-ar fi întâmplat ieri.

Să o felicit? Procedez cu grijă, ca și când m-aș apropia de un șarpe. Era o vreme, nu prea de mult, când un copil nu ar fi fost o veste bună pentru mine – era o adevărată spaimă. Nu știu ce simte Astrid. Văzând-o cu Theo, bănuisem cât de mult își dorea un copil. Dar este mai în vârstă și este evreică… Oare acum vrea un copil? Mă uit la chipul ei ca să ghicesc cum trebuie să reacționez. Sunt chinuită de îndoieli. Aș vrea să-i spun atât de multe ca s-o consolez. Mă apropii și îi pun un braț pe umeri.

— Vei fi o mamă minunată. Un copil este o binecuvântare.

— Este ceva mai complicat, răspunde Astrid. Acum este

foarte greu să ai un copil.

— Înțeleg, spun eu prea repede.

Fruntea lui Astrid se încruntă.

— Cum ai putea să înțelegi? Vreau să spun, știu că ții la Theo, dar nu este același lucru.

Nu, nu este, sunt de acord în sinea mea. Îl iubesc pe Theo ca și când ar fi copilul meu, dar nu-mi poate înlocui sentimentul pe care l-am avut când mi-am ținut propriul copil în brațe pentru prima oară. Dar Astrid nu știe asta. Și nu poate să mă cunoască cu adevărat, nici să înțeleagă ce spun din cauza secretului meu. Ar trebui să-i mărturisesc. Dar cum aș putea? Singurul lucru care mă face să fiu ceea ce sunt, cu siguranță că pe Astrid o va face să mă urască – și va dori s-o termine cu mine definitiv. Dar dorința de a-i spune devine tot mai puternică, prea puternică pentru a putea s-o ignor. Nu mai pot să mă abțin.

— Astrid, trebuie să-ți spun ceva. Îți amintești că ți-am spus că lucrasem într-o gară?

— Da, încuviințează ea din cap. După ce ai plecat de la familia ta.

— Dar nu ți-am explicat exact de ce a trebuit să plec.

— Ai spus că tatăl tău era prea violent.

Vocea ei este nesigură.

— A fost ceva mai mult.

Îi povestesc despre soldat și despre copilul pe care l-am purtat, fără să încerc să justific ceea ce făcusem, așa cum aș fi făcut cu câteva luni în urmă. Când termin de povestit, îmi țin răsuflarea, așteptând ca Astrid să-mi spună că totul este în regulă. Dar nu spune. Se întunecă la față.

— Te-ai culcat cu un nazist, spune Astrid pe un ton sumbru.

Deși totul se întâmplase cu mult înainte s-o cunosc pe ea, acțiunile mele continuă să pară o trădare. Dar nu fusese așa. Pentru mine, dragostea fusese dragoste (sau ceea ce credeam eu că este dragostea) și nu înțelegeam că mai sunt și alte lucruri. Aștept ca Astrid să strige la mine, să mă întrebe cum de am putut să fac așa ceva. Când privesc în urmă, nu mai sunt sigură de mine – dar pe atunci mi se păruse așa de firesc.

— Da, spun în cele din urmă. Și Erich era nazist, adaug.

Chiar de cum am rostit cuvintele mi-am dat seama că depășisem măsura.

— Asta a fost altceva. Ochii ei aruncă flăcări. Era soțul meu. Și fusese înainte.

Înainte ca războiul să schimbe totul și să ne oblige să alegem o parte sau alta.

— Ai rămas însărcinată. De asta te-a alungat familia ta.

— Da, și n-am avut încotro, a trebuit să mă duc la căminul pentru tinere fete din Bensheim. Am crezut că mă vor ajuta. Dar mi-au luat copilul.

Vocea mi se frânge când articulez ultimele cuvinte – pentru prima dată când le rostesc cu voce tare în fața cuiva. Astrid încruntă fruntea și mai tare.

— Cine l-a luat?

— Doctorul și sora de la căminul de fete. La început mi-au spus că va fi plasat în programul Lebensborn, dar avea părul și ochii negri… Las fraza neterminată. Nu știu unde l-au dus. Am vrut să-l păstrez, dar nu m-au lăsat. Într-o zi am să-l găsesc.

Îmi jurasem. Mă aștept ca Astrid să râdă sau să bagatelizeze visul meu, sau cel puțin să-mi spună că este imposibil. Dar ea încuviințează din cap cu tristețe.

— Nu trebuie să pierzi speranța. S-ar putea să existe evidențe.

— Am vrut să-ți spun.

Dar fusesem prea lașă.

— Și fiul primarului știe?

Neg din cap.

— Nu știe nimeni, numai tu.

Mă privește fix. Se scurg câteva secunde de tăcere între noi.

O să-mi spună să părăsesc circul? Firește, ar fi un moment cum nu se poate mai nepotrivit; Theo este prea bolnav ca să călătorească și nu plec fără el.

— Ești supărată? o întreb într-un târziu.

— Aș vrea să fiu. Dar nu e treaba mea. Ai făcut o greșeală, așa cum facem toți. Și ai plătit scump pentru ea.

Umerii mi se lasă în jos de ușurare. Mă iertase. Dar îngrijorarea își face loc din nou.

— Mai e ceva, adaug și Astrid se încordează, ca și când s-ar aștepta să-i mai dezvălui încă un secret. N-o să le spui celorlalți, nu-i așa?

— Nu. Nu e nevoie să știe, consimte Astrid. Alții s-ar putea să nu fie la fel de înțelegători. Dar să încetezi cu secretele.

Încuviințez recunoscătoare.

— De acord.

— Dar, Noa, nu trebuie să te mai vezi cu el. Înțeleg greșeala pe care ai făcut-o în trecut. Erai tânără și nu știai ce faci. Dar cu fiul primarului este altceva. Sunt sigură că înțelegi ce pericol reprezintă pentru Theo și pentru noi toți, ceilalți.

Deschid gura să protestez. Vreau să-i spun că Luc nu este deloc la fel ca tatăl lui. Dar oamenii din afară le inspiră teamă lui Astrid și celor de la circ. A iertat adevărul cumplit despre neamțul meu. Dar prețul pe care trebuie să-l plătesc pentru asta este să renunț la Luc.

Astrid mă privește atentă, așteptând un răspuns.

— Foarte bine, reușesc să rostesc în cele din urmă. Abia dacă îl cunosc pe Luc, dar gândul să renunț la el mă doare mai mult decât ar trebui.

— Promiți? insistă Astrid tot nesatisfăcută.

— Jur, spun solemn, deși mă doare sufletul la gândul să nu-l mai văd niciodată pe Luc.

— Bine, spune Astrid, părând satisfăcută. Acum trebuie să ne întoarcem la vagonul de dormit.

— Și ce facem cu Theo?

Aruncă o privire spre Berta, care încuviințează din cap.

— Acum, că i-a scăzut febra, este destul de bine ca să se întoarcă înapoi.

Astrid pornește spre vagonul de dormit. Apoi se oprește și se întoarce în loc, cu chipul posomorât.

— Corpul meu… se frământă ea, referindu-se din nou la sarcină. Dacă nu mai pot să zbor…

Nu e vorba de vanitate. Spectacolul este mijlocul ei de supraviețuire și este îngrijorată deoarece copilul va schimba totul.

— Corpul meu și-a revenit imediat după naștere.

Ce ciudat este să pot să spun asta deschis, cel puțin lui Astrid.

— Și al tău va face la fel.

O iau de braț.

— Haide, probabil că ești epuizată. De când știi? întreb încet în timp ce înaintăm pe coridorul întunecos, silențios.

— Numai de câteva zile. Îmi pare rău că nu ți-am spus mai curând, adaugă Astrid.

Dau din cap și încerc să nu mă simt jignită.

— Dar mi-a fost greu să accept pentru mine, darămite să mai spun și altcuiva.

— Înțeleg, răspund sincer. Peter știe?

Dă din cap că da.

— Numai el. Te rog să nu mai spui nimănui, mă roagă Astrid, având încredere în mine că îi voi păstra secretul, chiar dacă mai înainte nu-l păstrasem. Încuviințez din cap. Aș prefera să mor decât să-l dezvălui. Să ai un copil este ceva înfricoșător, concluzionează Astrid.

— În câte luni ești? mă tem să pun prea multe întrebări, dar nu mă pot abține.

Număr pe degete.

— Vom fi înapoi la tabăra de iarnă cu mult timp înainte.

Astrid tace și pe chipul ei apare o expresie de nedumerire.

— Te întorci, nu-i așa? întreb.

— Peter vrea să nu ne mai întoarcem, răspunde Astrid.

Sunt uimită. E greu să mi-i imaginez pe Astrid și pe Peter în altă parte decât la circ. Și Luc spusese că vrea să plecăm, dar, firește, ideea de a pleca cu un băiat pe care abia l-am cunoscut este o fantezie.

— Totuși am să mă întorc. Ce altceva pot să fac? Darmstadt a fost orașul meu natal de când mă știu.

În afară de Berlin, nu mai cunoștea altceva.

— Dar tu poți să pleci înainte să ne întoarcem noi.

Nu știu exact ce să răspund. Nu-mi propusesem niciodată să rămân cu acest grup amestecat și cu viața lor ciudată. Scopul meu fusese întotdeauna să părăsesc circul și să plec cu Theo. Nu eram obligată să rămân – nu eram nici fugară, nici prizonieră.

Puteam să-i mulțumesc lui *Herr* Neuhoff, să-l iau pe Theo și să plec.

Dar mă leagă de ei ceva mai mult decât simplul fapt că am un adăpost. Astrid ține la noi. Reprezintă pentru mine mai mult decât propriii părinți. Și simt că fac parte din circ, de parcă m-aș fi născut aici. Nu sunt gata să plec – încă nu.

— Nu, îi răspund. Orice s-ar întâmpla acum, rămân cu tine.

Cel puțin deocamdată.

Capitolul 16
Astrid

Duminică după-amiază târziu, în timp ce ne spălăm costumele și ne pregătim pentru ziua următoare, în vagonul de tren răsună o sonerie. *Herr* Neuhoff a convocat o întâlnire generală peste 30 de minute. Fetele din jurul meu șoptesc neliniștite. Ce poate dori să ne spună? Deși nu mă amestec în sporovăială lor, stomacul mi se strânge de îngrijorare. *Herr* Neuhoff nu este adeptul ședințelor cu multă lume, preferă să stea de vorbă cu fiecare artist sau lucrător în parte atunci când este nevoie. Zilele acestea, surprizele nu pot fi decât ceva neplăcut.

Noa îl ia pe Theo din pat și îi studiază chipul neliniștită. A trecut o săptămână de când a fost bolnav. Febra n-a mai revenit, iar acum are un aer atât de sănătos, încât uneori mă întreb dacă nu fusese totul decât un vis urât.

Mă îndrept spre ieșirea din vagon, evitând să mă privesc în oglindă când trec pe lângă ea. Se spune că există femei care arată frumos când sunt însărcinate și poate că este adevărat. Eu nu am văzut niciuna. Femeile de la circ se îngrașă ca niște vaci, pentru că stau degeaba și nu se pot antrena. Iar trupul lor nu mai revine la ce fusese înainte. Silueta mea este numai ușor modificată, are o umflătură foarte vagă, dacă cineva privește cu atenție. Dar este numai o chestiune de timp.

Deși încă nu arăt rău, mă simt îngrozitor. Amețelile care începuseră în ziua aceea la trapez se înrăutățiseră și mă făceau să vomit de trei-patru ori pe zi. Nu avem alimente în plus, căci eu le-am consumat pe ale mele vomitând atât de mult, deși Noa încearcă să-mi strecoare câte ceva din rația ei atunci când îi dau voie. Stomacul gol mă arde zi și noapte, ținându-mă trează, ca și când aș fi mâncat ceva condimentat.

— Mănâncă ceva, m-a rugat Peter seara trecută. Pentru copil.

Mi-a adus cina la tren, căci nu m-am dus în cortul în care este bucătăria. Era o tocăniță apoasă, cu câteva bucățele de carne și dovlecei pe care îi adăugase din propria rație. Dar mirosul de

ceapă care cândva îmi deschidea pofta de mâncare, acum îmi întorcea stomacul pe dos și am împins farfuria la o parte, arătând spre Noa.

— Dă-i-o lui Theo.

Ironia este că, de când mă simt mai rău, Peter a început să radieze. Copilul a schimbat totul pentru el. Nu l-am mai văzut bând deloc de când îi spusesem și melancolia din ochii lui dispăruse, înlocuită de bucurie și de speranță.

Scot valiza și încep să mă pudrez, ca să-mi ascund paloarea înainte de ședință. Celelalte fete se grăbesc să părăsească vagonul, dar Noa mai zăbovește pe lângă Theo. Îmi netezesc părul și pornesc.

— Stai puțin, spune Noa.

Mă întorc. Își mușcă buzele ca și când ar vrea să spună ceva, dar îmi pune copilul în brațe stângace.

— Poți să-l ții cât mă schimb? Dacă stă la tine în brațe nu plânge niciodată.

Îl iau. Este adevărat că, deși nu avusesem niciodată grijă de un copil până atunci, Theo pare să se liniștească întotdeauna în brațele mele.

— Gata, spune Noa câteva minute mai târziu, cu o voce cam stridentă, de parcă ar fi emoționată sau crispată.

Este îmbrăcată mai elegant decât mă așteptam pentru o zi de duminică, fusta și bluza sunt proaspăt călcate. Îl duc pe Theo afară. Cerul este de un albastru intens. Aerul este înmiresmat, este prima seară de primăvară adevărată. Trecem de cortul mare. Deși mi-e greață și nu am poftă de mâncare, am continuat să mă antrenez la trapezul zburător. Mă balansez mai intens și mai sus ca oricând – poate chiar mai mult decât ar trebui. Firește că nu încerc să pun în pericol sarcina pe care mi-o dorisem atât de mult toată viața. Dar copilul va trebui să înțeleagă că aceasta este viața noastră. Iar eu trebuie să știu că pot exista împreună.

Când ne apropiem de curtea din spate, aud rumoarea celorlalți care s-au adunat deja acolo. Dar când ocolim colțul cortului, vocile amuțesc. Tot ansamblul circului este acolo, artiști și muncitori amestecați. Nu stau în partea principală a curții din apropierea cortului mare, ci s-au adunat în capătul cel

mai îndepărtat, unde copacii formează un semicerc care înconjoară un fel de poiană.

S-a amenajat o boltă, crengile a doi stejari au fost legate unele de altele, ia sub ea așteaptă Peter împreună cu *Herr* Neuhoff, cu fețele strălucind de anticipație. Peter are o înfățișare maiestuoasă cu costumul negru și jobenul pe care nu-l văzusem niciodată. Mă întreb dacă îl adusese din Rusia. Mulțimea pare să se dea la o parte când mă apropii, formând două grupuri distincte de o parte și de alta a unui interval lăsat în mijloc. Pielea mi se face ca de găină. Ce se întâmplă?

Mă întorc spre Noa. Aceasta zâmbește cu o sclipire de emoție în ochi și îmi dau seama că a tras intenționat de timp cu copilul. Îmi întinde un buchet de flori de câmp, legate cu o fundă.

— Nu înțeleg, îi spun.

Noa mi-l ia pe Theo din brațe și îmi dă la o parte o buclă care îmi căzuse peste față.

— Orice mireasă trebuie să aibă un buchet, răspunde Noa și privirile i se îndreaptă spre Peter, ca și când nu ar fi fost sigură dacă trebuia să vorbească.

Mireasă. Mă uit întrebătoare la Peter. Dar privirea lui este neclintită. Vrea să se căsătorească cu mine aici, în fața circului. O nuntă! Simt cum pământul începe să se clatine sub picioarele mele. Dar nu poate fi o căsătorie legală, firește; căsătoria dintre noi este ilegală și în Franța exact așa cum fusese și căsătoria mea cu Erich în Germania. Evident că nu va fi recunoscută niciodată de niciun guvern. Cu toate acestea, să depun jurământ împreună cu Peter și să avem un copil născut în cadrul căsniciei, într-o familie adevărată, era ceva ce nu-mi imaginasem nici în cele mai îndrăznețe visuri ale mele.

Un violoncelist din orchestră a început să cânte o melodie prea lentă și prea sumbră ca să fie un marș nupțial. Oamenii de la circ formaseră un semicerc, chipurile le străluceau, fiecare simțea afirmarea vieții de care aveau atât de mare nevoie cu toții. Privesc la chipurile zâmbitoare din jurul meu. Îmi ghiciseră secretul? Nu, sunt fericiți pentru acest moment de lumină în întuneric – și pentru noi. Pentru prima dată de când îmi părăsisem familia din Darmstadt cu atâția ani în urmă, simt din

nou că am o familie.

Noa mă conduce spre bolta de crengi. Întind mâna spre ea, căci aș vrea să stea lângă mine, ca să nu fiu singură. Dar ea îmi pune mâna în mâna lui Peter și face un pas înapoi. Privesc în ochii lui:

— Tu ai organizat totul?

Peter zâmbește.

— Probabil că ar fi trebuit să te întreb, spune Peter și se lasă într-un genunchi. Astrid, vrei să te măriți cu mine?

— E puțin cam târziu pentru asta, nu-i așa? îl tachinez eu.

Se aud râsete ușoare dinspre ceilalți. Mintea îmi galopează. Nu mă gândeam să mă mai mărit din nou, nici cu Peter, nici cu altcineva. Căsătoriile trebuie să fie pentru totdeauna, dar acum nu mai este nimic sigur. Nu plănuisem nici să fac un copil. Peter stă în genunchi în fața mea cu chipul atât de plin de speranță. Dorește să devenim o familie.

Și eu la fel, îmi dau seama. Și revăd atunci, ca și când aș vedea un film, cum a fost viața mea cu Peter din momentul în care am ajuns la circul lui *Herr* Neuhoff, cum m-a protejat și cum ne-am apropiat tot mai mult unul de altul în fiecare zi. Nopțile fără el sunt pustii și nimic nu este complet dacă nu este și el de față. Noa avea dreptate, nu numai în privința sentimentelor lui Peter, ci și a sentimentelor mele. Pătrunsese în inima mea fără să-mi dau seama. O parte din mintea mea mă ceartă că am permis să se întâmple așa ceva. Dar în același timp nu aș dori să merg înainte pe altă cale.

Asta nu schimbă realitatea situației noastre – și nici pericolul pe care pot să-l aduc pe capul lui căsătorindu-mă cu el.

— Ești sigur? șoptesc încet, căci nu vreau să audă și ceilalți.

Deși stă în fața mea, gata să riște totul, o parte din mine tot nu poate să creadă. Cum mai este dispus să-și asume riscurile după tot ce a suferit? Dar Peter încuviințează din cap:

— Niciodată mai mult ca acum, rostește el cu o voce clară și neșovăitoare.

— Atunci da, doresc să mă căsătoresc cu tine, spun mai tare.

Zâmbesc, alungând lacrimile care îmi ard ochii. *Herr* Neuhoff își drege vocea.

— Păi atunci să începem, spune *Herr* Neuhoff în timp ce Peter se ridică în picioare.

— Există câteva cuvinte care descriu iubirea în locul cel mai neașteptat, care este și cel mai frumos, începe cu vocea lui de bariton pe care o folosește în arenă. Deschide o biblie uzată și citește: „Rut a răspuns: Nu sta de mine să te las și să mă întorc de la tine! Încotro vei merge tu, voi merge și eu, unde vei locui tu, voi locui și eu; poporul tău va fi poporul meu, și Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu.”{17}

În timp ce citește, ochii mei se ridică spre bolta de crengi. Pentru privitori, nu sunt decât crengi și frunze. Dar știu că Peter, care nu este evreu, a intenționat să facă o *chuppa*{18}, ca o concesie tacită făcută familiei mele. Aș fi dorit ca tata să mă conducă la altar, frații mei să ne ridice sus în jilțuri după ce se cântă Hava Nagila{19}, exact așa ca atunci când Mathias și Markus se căsătoriseră cu călărețele maghiare, surorile evreice. Mai făcusem acest lucru, firește, fără ei, stând în fața unui judecător de pace din Berlin împreună cu Erich. Atunci mă prefăcusem că nu-mi pasă, gândindu-mă ca familia mea va fi acolo întotdeauna. Acum am un sentiment de tristețe și de durere, îmi ating pântecele și mă gândesc la nepotul pe care părinții mei nu-l vor cunoaște niciodată.

Familia mea care lipsește nu este singura diferență. Când rostisem jurămintele împreună cu Erich eram tânără și nu-mi era frică de nimic, fiindcă mă gândeam că nimic nu ne poate atinge. Acum știu că această uniune nu ne va apăra de ceea ce se află înaintea noastră, însă povara mea va deveni și a lui Peter, iar a lui va deveni și a mea.

Peter nu este nici tânăr, nici naiv. Mă gândesc la soția și la fiica pe care le-a pierdut și la care nu poate să nu se gândească acum. Dar are curajul să meargă mai departe, cu capul sus, cu privirea limpede. Și pentru asta îl iubesc mai mult ca oricând.

Herr Neuhoff termină de citit pasajul.

— Peter, dorești să spui ceva?

Peter scoate o bucată de hârtie din buzunar și o scapă pe jos. Se împiedică în timp ce se apleacă să o ridice, toată stăpânirea lui de sine obișnuită s-a dus. Mâinile îi tremură de parcă ar fi un

mire tinerel.

— Sunt atât de puține lucruri de care putem fi siguri zilele astea, începe el cu o voce tremurătoare. Dar dacă găsim o mână pe care s-o ținem atunci când pășim pe aceste cărări, atunci până și vremurile cele mai dificile devin mai bune și satele cele mai străine devin căminul nostru.

În jurul nostru, oamenii dau din cap. Fiecare angajat al circului are un trecut, amintiri legate de un cămin. Apoi Peter mototolește hârtia și o bagă la loc în buzunar așa de brusc, încât mă întreb dacă nu s-a răzgândit.

— Cândva credeam că viața mea s-a încheiat. Când am venit în Germania și m-am angajat la circ, nu credeam că îmi voi găsi din nou fericirea.

Vocea lui răsună clar și puternic, când renunță la cuvintele scrise pe hârtie și vorbește din inimă.

— Atunci te-am întâlnit pe tine și totul s-a schimbat. M-ai făcut să cred din nou că lucrurile bune sunt posibile. Te iubesc.

Privește în jos.

— Astrid, vrei să spui ceva? întreabă *Herr* Neuhoff.

Toată lumea se uită la mine nerăbdătoare. Nu-mi vine nimic în minte și nu am pregătit nimic.

— Eu… este greu să găsești o iubire în care să crezi, reușesc să articulez.

Caut cuvinte pe care nu le-am mai rostit până acum, nici măcar față de mine însămi.

— Sunt atât de norocoasă. Mă faci să mă simt cu fiecare zi mai puternică. Pot înfrunta orice se va întâmpla, dacă sunt alături de tine.

— Într-adevăr, sunteți binecuvântați, Astrid și Peter, că v-ați găsit unul pe altul, spune *Herr* Neuhoff, scutindu-mă de alte cuvinte. Se întoarce spre Peter:

— O iei pe această femeie…

Theo gângurește aprobator din brațele lui Noa și toată lumea chicotește.

Ochii lui Peter strălucesc, când îmi pune un inel vechi de metal în jurul degetului. Este o moștenire de familie sau ceva ce a cumpărat pentru ceremonia de astăzi?

— Vă declar soț și soție, spune *Herr* Neuhoff.

Privitorii scot o exclamație admirativă, când Peter mă sărută și muzicienii atacă o melodie veselă. Cineva aduce o masă și câteva sticle de șampanie. Privesc în jur și mă simt mișcată de detalii, de grija cu care a fost planificată petrecerea. Sunt și tăvi mici cu gustări, mâncare simplă făcută din rații, aranjate în așa fel încât să arate măreț.

— Pentru viitorul vostru împreună, spune *Herr* Neuhoff și ridică paharul, toată lumea toastează.

Îmi duc și eu paharul la buze.

Petrecerea se împarte pe grupulețe mai mici, toți beau și se bucură de puțină distracție. Pe neașteptate, câțiva acrobați români încep să danseze, rotindu-se în cercuri cu eșarfele lor multicolore și fustele cu paiete umflate ca niște crinoline. Încerc să mă relaxez și să mă bucur de petrecere, dar culorile și zgomotul sunt copleșitoare după tot ce s-a întâmplat. Mă reazem obosită de una dintre mese. Din partea cealaltă a mulțimii, Peter îmi aruncă un zâmbet înțelegător.

În spatele dansatorilor se mișcă ceva printre copaci. Mă îndrept și zăresc pe cineva care stă la marginea poienii. Este Emmet, care urmărește petrecerea din priviri. Este fiul lui *Herr* Neuhoff și este cât se poate de firesc să fie invitat. Dar prezența lui mă neliniștește.

Muzica devine mai vioaie și dansatorii formează un cerc, trăgându-ne pe mine și pe Peter în centrul lui, apoi se învârt în jurul nostru ca un carusel dezlănțuit. Peter mă apucă de mâini și începe să mă învârtă în sens opus față de cel al dansatorilor. Mișcarea și muzica sunt amețitoare. În timp ce ne învârtim, o văd pe Noa care stă sigură în afara cercului, dorind să intre și ea, dar nefiind foarte sigură cum să facă.

Mă desprind de Peter și ies din cerc.

— Vino, îi spun, o iau de mână și o duc înapoi în mijlocul cercului, lângă mine.

Este de-a noastră. Mă strânge recunoscătoare de degete. Îi țin și pe ea, și pe Peter de mână și începem să dansăm, fără să-mi pese că celorlalți ar putea să li se pară ciudat. Nu vreau ca Noa să fie marginalizată. Dar în timp ce ne învârtim amețesc, mă

agăț tot mai tare de ea și am nevoie de ea la fel de mult ca și ea de mine, pentru ca lumea să continue să stea dreaptă.

Dansul se termină și începe o melodie lentă. Este un vals vechi românesc, „Valurile Dunării". Noa și ceilalți se îndepărtează și înțeleg că trebuie să dansez numai eu cu Peter. Acesta mă trage mai aproape. Valsează cu mai multă pricepere decât mă așteptam, dar mișcările lui sunt oarecum încetinite din cauza băuturii. În timp ce îngână melodia cunoscută, cu buzele lipite de urechea mea, parcă o aud pe mama cântând cuvintele, în timp ce fratele meu, Jules, cânta la vioară. „Oh, cum am mai dansat în noaptea nunții…"

Ochii îmi ard.

— Trebuie să mă odihnesc, gâfâi în urechea lui Peter când se încheie cântecul.

— Te simți bine? întreabă Peter și mă atinge îngrijorat pe obraz.

Dau din cap că dea.

— Am să-ți aduc puțină apă.

— Mă simt bine, iubitule, du-te și petrece.

Nu vreau să se agite din cauza mea. Pornește spre masa cu șampanie. Mă las pe un scaun, căci mă simt brusc rău. Un strat subțire de sudoare îmi acoperă fruntea și stomacul începe să mi se agite. Nu acum, îmi spun. Mă duc în spatele unuia din vagoane, acolo unde nu mă vede nimeni, căutând un moment de liniște. Apoi mă opresc, căci aud voci în partea cealaltă.

— Ceremonia a fost frumoasă, spune Noa cuiva pe care nu-l văd.

Tonul ei este stingherit. Apoi îl aud pe Emmet.

— Numai dacă ar fi fost adevărată, spune el sarcastic.

Cum îndrăznește să insulte căsătoria mea cu Peter?

— Este adevărată, protestează Noa cu tot curajul de care este în stare. Chiar dacă guvernul este prea prost ca s-o recunoască.

— E mai bine că s-au căsătorit aici, remarcă Emmet pe un ton conspirativ, înainte să ne întoarcem, înțelegi.

Urmează o pauză.

— Să ne întoarcem?

Vocea lui Noa este plină de mirare. Nu-i pomenisem de

discuția mea cu *Herr* Neuhoff, nici de posibilitatea că nu ni se va mai permite să rămânem în Franța.

— În Germania?

— Astrid nu ți-a spus?

— Bineînțeles că mi-a spus, minte Noa neconvingătoare, încercând să nu pară surprinsă. Dar nu poate menține aparențele. Nu este adevărat! exclamă ea și mă întreb dacă nu va izbucni în plâns.

— Tata mi-a spus că turneul în Franța a fost scurtat.

— Tatăl tău nu-ți spune nimic.

Sunt uimită de forța din vocea lui Noa.

— Poate ar trebui să te duci acasă, pufnește Emmet. O, ai dreptate. Nu poți.

Îmi țin respirația. Oare ce știe despre trecutul lui Noa? Pășesc în lumină.

— Ajunge!

Emmet clipește repede din ochi dându-și seama că îl auzisem. Timp de o secundă, mă întreb dacă se va da bătut.

— Există un motiv pentru care era singură cu un copil când am găsit-o, spune Emmet, aparent neimpresionat.

Peste umărul lui văd cum Noa face ochii mari, îngrozită că aflase cumva adevărul. Firește, Emmet blufează. În mod sigur. Eu nu am spus nimic și nu avea cum să afle altfel.

— Micul vagabond, copilul pe care îl are, este al ei.

Emmet scuipă în direcția lui Noa. Fără să stau pe gânduri, mă reped și îi trag o palmă peste obraz. Face un pas înapoi privind la mine de parcă nu-i vine să creadă. Urma degetelor mele se înroșește pe obrazul lui.

— O să plătești pentru asta, promite el.

— Dispari de aici până nu-l chem pe tatăl tău!

Emmet se îndepărtează, ținându-se cu mâna de obraz.

— Mulțumesc, spune Noa după ce Emmet se îndepărtează suficient ca să nu ne audă. Nu înțeleg cum de a aflat despre mine?

— Nu cred că știe ceva, îi spun și Noa pare să se relaxeze ușurată. Eu în mod sigur nu i-am spus nimic. Probabil că dorea să stoarcă informații de la tine.

Dar adevărul este că secretele nu stau îngropate mult timp la circ – au un fel special al lor de a ieși la iveală. Dar dacă îi spun lui Noa asta, o să fie și mai îngrijorată.

Noa lasă privirile în jos.

— Este adevărat ce a spus Emmet? Ne întoarcem în Germania?

— Nu este sigur. *Herr* Neuhoff a spus că administrația ne amenință. Este numai o posibilitate și nu am vrut să te tulbur.

— Dar nu sunt copil, spune Noa, cu o notă de reproș în voce.

— Știu, ar fi trebuit să-ți spun ceva. Dar nu trebuie să te întorci, să știi.

— Dar cum aș putea să părăsesc circul? întreabă Noa serioasă, și îndoiala îi umbrește ochii. Nu pot să plec fără tine.

Zâmbesc, mișcată de loialitatea ei. Acum câteva luni era o străină în circ. O intrusă. Acum viața aceasta este tot ce își poate imagina.

— Nu este decât un spectacol și niciun spectacol nu poate dura la nesfârșit.

— Dar tu? întreabă Noa.

Atât de tânără și are întotdeauna atât de multe întrebări.

— Așa cum am spus, nu am să fug. Și nici nu am să mă mai ascund.

Am jurat. Vor trebui mai întâi să mă aresteze.

— Elveția nu este așa de departe, îndrăznește Noa, ridicând privirile spre dealuri. Poate că dacă mergem împreună…

— Nu.

Mă întorc ca s-o privesc în față.

— Sunt oameni care au garantat pentru mine. Oameni care vor plăti cu viața dacă plec. Dar nu și pentru tine, adaug. Tu poți să pleci.

— Stau cu tine până la sfârșit, zice ea, cu vocea ușor tremurătoare.

— Hai să nu mai vorbim despre asta acum, spun și o bat ușor pe mână.

Noa încuviințează din cap și ochii ei se întorc înapoi, către petrecere.

— Nunta a fost frumoasă, spune ea. Și eu visez la așa ceva.

Încerc să nu râd. Adunarea din pădure fusese simplă, departe de a fi elegantă.

— Nu visează toate fetele la așa ceva? adaugă Noa. O să iei numele lui?

La asta nu mă gândisem. Apoi dau din cap că nu. Schimbasem o dată ceea ce fusesem, nu puteam face asta încă o dată.

— Dar ce făceai aici singură? Trebuie să ne întoarcem.

Pornesc spre petrecere, dar Noa nu mă urmează. Privirile ei se îndreaptă în altă direcție, departe de incinta circului.

— Doar nu vrei să te duci din nou după băiatul ăla al tău? întreb.

— Nu, sigur că nu, răspunde Noa prea repede.

— Nu îți poate aduce decât necazuri. Și ai promis, îi amintesc.

— Da, răspunde Noa. Sunt obosită, vreau să văd ce face Theo. I-am spus lui Elsie să-l culce după ceremonie.

Îi cercetez chipul, încercând să decid dacă o cred sau nu.

— Astrid, aud vocea lui Peter, îngreunată de băutură, care mă cheamă dinspre petrecere.

— Trebuie să mă întorc, îi spun.

— Înțeleg. Noa mă strânge de mână. Și mulțumesc pentru… pentru mai înainte.

Vocea ei este plină de recunoștință. Apoi se întoarce și pleacă spre tren. Vreau să o strig din nou și s-o avertizez, dar nu fac nimic. Mă întorc la petrecere.

Capitolul 17
Noa

Am plecat de lângă Astrid spre tren zâmbind. Știam despre nuntă. Peter îmi spusese cu câteva ore mai înainte și conspirasem împreună ca să-i facem o surpriză lui Astrid. Eram neliniștită, căci s-ar fi putut să se supere – lui Astrid nu-i plăceau surprizele –, dar sunt bucuroasă că participasem la plan.

Acum Astrid și Peter sunt împreună și vor avea în curând o familie. Astrid pare fericită, chiar fericită cu adevărat, pentru prima dată de când o cunosc. Mă bucur pentru ea, dar nu pot să nu mă întreb cum se vor schimba lucrurile acum, când Astrid va sta în fiecare noapte cu Peter și va fi mai puțin a mea.

Mă simt dintr-odată singură. Îmi apare în minte Luc. Nu l-am mai văzut din seara când se îmbolnăvise Theo. Nu reușisem să mă întâlnesc cu el în seara următoare după spectacol așa cum mă rugase – Theo, deși era mai bine, era încă slăbit și nu riscasem să-l las singur. Așa că îi lăsasem un bilet lui Luc în cutia de sub vagon: *Fratele bolnav. Nu pot veni diseară.* Biletul meu dispăruse, așadar știam că îl citise. Sau cel puțin speram – dar dacă îl găsise altcineva? Deși fusesem intenționat vagă, îmi puneam anumite întrebări. Trecuseră câteva zile și nu primisem niciun răspuns, iar acum mă întrebam dacă Luc își pierduse interesul așa de repede după prima sărutare sau pur și simplu renunțase.

Mă duc spre cutia de sub vagon, abia îndrăznind să sper. Înăuntru este o bucată ruptă dintr-un program al circului, așa de boțită că mă întreb dacă nu cumva a aruncat-o cineva crezând că acolo e compartimentul pentru gunoaie. Netezesc hârtia. Un mesaj scris cu o bucată de cărbune care s-a întins: *Am încercat să vin să te văd. Mi-a plăcut cum dansezi. Ne întâlnim la muzeul din oraș.*

Luc fusese aici și mă văzuse dansând. Roșesc, emoționată și stânjenită în același timp. Cum de nu-l văzusem? Dar sunt îngrijorată. Nunta trebuia să fie un secret. Nu ar fi trebuit să fie

acolo. Dar o părticică din mine îmi spunea că pot să am încredere în el.

Examinez biletul încă o dată. *Ne întâlnim la muzeu.* Știu la ce clădire se referă. Dar vechiul muzeu care se află chiar în centrul orașului este un loc ciudat pentru întâlniri. Și a trecut de mult de ora stingerii. Nu pot să mă duc acolo.

Și îi promisesem și lui Astrid că nu mă mai duc să-l văd pe Luc. Mă întorc și o caut din priviri, dar a dispărut de la petrecere. Astrid va fi cu Peter în noaptea aceasta; cu siguranță că nu va observa că am plecat. Ar fi mai înțelept să rămân la petrecerea de la nuntă până când se termină și după aceea să mă duc înapoi la Theo. Dar vom pleca în curând și poate că n-am să-l mai văd niciodată pe Luc.

Privesc spre tren, simt nevoia să văd ce face Theo înainte să plec în altă parte. În vagonul de dormit, Theo stă treaz pe pat, ca și când m-ar fi așteptat. Îl iau în brațe și îl țin la piept, inhalez mirosul lui cald, adormit. Am fost îngrijorată mereu de când se îmbolnăvise, ca și când mi-ar fi amintit cât este de fragil, cum ar putea dispărea într-o clipă. Elsie se ridică de pe patul de alături, unde tricota.

— O, ce bine că te-ai întors, spune Elsie. Mai am și eu timp să mă duc puțin la petrecere înainte să se termine.

— Nu m-am întors, adică…

Caut o explicație de ce trebuie să mai aibă în continuare grijă de copil. Dar înainte să apuc să termin, Elsie a dispărut pe ușa vagonului. Mă gândesc s-o chem înapoi, apoi mă răzgândesc.

— Doar tu și cu mine, îi spun lui Theo, care gângurește aprobator.

Îmi mut privirile de la Theo la ușa trenului și înapoi și mă întreb ce să fac. Să-l iau cu mine?

Pășesc afară în aerul rece al nopții, apoi mă opresc. Este un gest iresponsabil să-l iau așa pe Theo. Dar dacă vreau să-l văd pe Luc nu am încotro. Îl înfășor în haina mea.

Mă depărtez de tren, merg aplecată pe la marginea curții circului, ca să nu mă vadă nimeni în timp ce mă grăbesc să ajung la adăpostul copacilor. Odată ascunsă privirilor de copaci, pornesc spre sat, mergând cu grijă printre arbori, ca să nu mă

împiedic de nenumăratele rădăcini și pietre care răsar din pământul bătătorit al potecii denivelate. Este aceeași potecă pe care mi-a arătat-o Astrid prima dată când mersesem la Thiers, dar acum atmosfera este stranie, printre copaci parcă dansează umbre negre. De astă dată suntem numai noi doi, Theo și cu mine, singuri în pădure, așa cum fusesem și în noaptea în care ne găsiseră cei de la circ. Tremur, frica și disperarea momentului acela mă copleșesc încă o dată. Crengile uscate trosnesc sub picioarele mele, de parcă ar vrea să ne dea de gol. Pielea mi se face ca de găină la gândul că cineva ar putea să țâșnească pe neașteptate dintre tufișuri.

Ajung la marginea pădurii și traversez podețul de lemn. Apoi mă opresc și privesc în jos, la Theo, care se uită la mine cu ochi plini de încredere: contează pe mine căci am să fac tot ce e mai bine pentru el. Este un gest atât de egoist din partea mea, îmi spun și simt cum mă copleșește un sentiment de vinovăție. Cum pot să risc siguranța lui pentru așa ceva?

Mă apropii de oraș, unde străzile sunt pustii după ora stingerii, iar luminile sunt acoperite de camuflaj. Îl înfășor mai bine pe Theo sub palton. Se agață de șoldul meu, căci nu mai este nou-născutul care putea să doarmă în brațele mele. Mă rog la Dumnezeu să nu plângă. Nu o iau pe strada mare, așa cum făcusem în prima zi când îl cunoscusem pe Luc, ci merg pe străzi lăturalnice paralele cu aceasta, ascunsă la umbra zidului de piatră dărâmat care însoțește cărarea în pantă.

Muzeul se află la marginea de nord a centrului orașului. Este un mic castel transformat pentru a ilustra istoria orașului, dar acum este închis. Drumul care duce spre poartă este expus, scăldat în lumina lunii.

Mă opresc șovăind, pielea mi se încrețește. Este o prostie să ne întâlnim așa, în mijlocul orașului, mă gândesc, văzând-o parcă pe Astrid cum mă privește și mă dojenește în gând. La poarta muzeului este un lanț greu. Mă dau înapoi furioasă. Ce glumă mai e și asta?

— Noa, se aude vocea lui Luc din întuneric; îmi face semn către o ușă de pe latura muzeului.

Înăuntru, galeria principală uriașă este umedă și miroase a

mucegai. În lumina lunii văd că holul mare de odinioară fusese jefuit. Un tablou sfâșiat atârnă pe perete și câteva bucăți de armură zac rupte pe jos. În spatele geamurilor sparte, vitrinele sunt goale, piesele de valoare fuseseră luate de nemți sau de jefuitori. Ceva, o pasăre sau un liliac, flutură din aripi în întuneric sub tavan.

— Ai venit, exclamă Luc, ca și când nu s-ar fi așteptat să vin.

Își pune brațele în jurul meu și îi inspir adânc mirosul, un amestec de brad și de săpun, îmi îngrop nasul la gâtul lui. Deși este numai a doua oară când mă ține în brațe, îmbrățișarea lui mă face să mă simt ca și când aș fi ajuns acasă.

Buzele lui sunt lipite de ale mele și închid ochii nerăbdătoare. Dar Theo se zbate între noi și mă dau înapoi.

— Suntem în siguranță aici? întreb în timp ce mă conduce într-o anticameră mică.

Acolo aprinde o lumânare care pâlpâie, aruncând umbre lungi pe perete. Se aude un târșâit, ca și când ceva ar fugi din colț, căutând întunericul.

— Aici nu vine nimeni, spune Luc. Cândva, era mândria orașului. Acum nu prea mai avem cu ce să ne mândrim.

Privește în jos.

— E fratele tău? întreabă Luc și eu dau din cap.

— Nu am avut cu cine să-l las.

Aud tonul de scuză din vocea mea. Caut chipul lui Luc ca să văd pe el un semn de iritare, dar nu descopăr nimic.

— E mai bine acum? întreabă Luc cu o îngrijorare sinceră.

— E bine. Dar a avut febră mare, am fost speriați rău. De aceea nu am putut să mă întâlnesc cu tine duminica trecută, adaug.

Luc încuviințează solemn din cap.

— Aș fi încercat să te văd mai devreme, dar știam că este imposibil, atât timp cât este bolnav.

Bagă mâna în buzunar.

— Uite, am adus asta.

În palma lui netedă, întinsă, se află un cub de zahăr. Zahăr adevărat. Îmi stăpânesc dorința de a-l lua și a mi-l băga imediat în gură. Dar îl ating numai cu limba, cutremurându-mă la

gustul aproape uitat. Apoi îl cobor spre buzele lui Theo, care gângurește și zâmbește simțind un gust de o dulceață necunoscută.

— Mulțumesc, îi spun. Nu am mai gustat zahăr adevărat…

Mă opresc, căci îmi amintesc cum tata făcuse rost de câteva bucățele de ziua mea, acum un an.

— …de dinainte de război, termin întristată propoziția.

— I-am spus lui *papà* că de acum înainte am să trăiesc numai din rație, la fel ca toți ceilalți oameni, spune Luc. Nu mi se pare corect să am mai mult decât alții.

— Luc…

Nu știu sigur ce vreau să spun.

Luc întinde mâna și mângâie palma moale a lui Theo.

— Vrei să-l ții în brațe? îl întreb.

— Serios? Eu… niciodată…

I-l dau pe Theo lui Luc și copilașul gângurește, așezându-se firesc în brațele lui vânjoase. Luc se lasă ușor pe podea, cu Theo în brațe. Ochii lui Theo încep să se împăienjenească și se închid. Luc își scoate sacoul și îi face lui Theo un așternut moale, așezându-l blând pe el. Apoi întinde brațele după mine și mă trage la piept.

— Ai ajuns aici fără probleme?

Mă sărută fără să mai aștepte răspunsul. Mă strâng mai aproape de el, căci vreau mai mult. Las mâna lui să rătăcească mai departe și timp de o clipă nu mai sunt distrusă și rușinată, nu mai sunt o ciudățenie de la circ. Sunt din nou o fată. Dar când mâinile lui ajung pe șolduri, îl opresc.

— Copilul…

— A adormit.

Mă îngrop mai adânc în brațele lui Luc.

— O să plecăm, îi spun cu tristețe.

— Știu. Ți-am promis că o să vin să te văd în orașul următor, mai ții minte?

— Nu aici, răspund. Plecăm înapoi, în Germania, sau, oricum, undeva aproape de graniță.

Trupul lui se încordează și se încruntă.

— Dar asta e foarte periculos.

— Știu. Nu avem de ales.

— Am să te găsesc și acolo, spune Luc serios.

— N-ai să poți veni decât o singură dată.

— În fiecare săptămână, mă contrazice Luc, mai des dacă vrei.

— Dar este foarte departe, protestez.

— Și ce dacă? întreabă Luc. Nu mă crezi în stare?

— Nu este vorba de asta. Numai că…

Privesc în jos.

— De ce ai dori să vii? Adică este atâta efort.

— Pentru că nu pot suferi gândul că nu am să te mai văd, izbucnește el.

Ridică fruntea și văd că are obrajii roșii, ca și când aerul s-ar fi încins brusc. Ochii lui sunt plini de afecțiune. Cum poate cineva care mă cunoaște de atât de puțin timp să simtă atât de multă afecțiune, când cei care mă iubiseră toată viața se pare că nu mai aveau deloc?

— Vreau să-ți arăt ceva.

Se ridică și mă conduce spre o ușă mică din fundul galeriei. Mă uit înapoi la locul unde doarme Theo. În mod sigur Luc nu-și închipuie că o să-l las singur.

— Ce este? întreb tot mai curioasă, când Luc deschide dulapul. Scoate afară un tablou cu uleiul atât de proaspăt, încât mirosul îmi gâdilă nările. Este imaginea unei acrobate zburătoare, la mijlocul balansului pe trapez. De unde îl are? Îi studiez forma trupului, arcuirea cunoscută a corpului în balans. Părul ei este blond și strâns într-un coc sus, la fel ca al meu. Apoi văd costumul roșu cunoscut și mi se taie răsuflarea. Este portretul meu.

Nu, nu chiar al meu. Este o versiune a mea mai frumoasă, un trup mai grațios, cu trăsături desăvârșite. Luc m-a pictat așa cum mă vede, o imagine pe care o adoră.

— O, Luc! spun uluită.

Acum înțeleg cum mă vede el cu un ochi de artist care privește intens și studiază detaliile.

— Este extraordinar. Ai un talent real!

M-a prins perfect, de la textura costumului la urma de ușoară

teamă din ochi pe care nu reușesc niciodată s-o ascund de tot.

— Așa crezi?

Pe față are o expresie de îndoială, dar în vocea lui se strecoară o notă de mândrie.

— Este absolut minunat, răspund eu sincer. Încerc să-mi imaginez orele și grija cu care lucrase. De ce ai renunțat să studiezi pictura?

Fața i se întunecă.

— Am vrut să devin pictor. Pictam în podul hambarului nostru, știi asta. Dar tata a descoperit ce făceam, mi-a distrus lucrările și mi-a interzis să continui. L-am rugat să mă lase să mă fac cel puțin profesor de desen, dar nici nu a vrut să audă.

Privirile îi tremură când își amintește, apoi continuă:

— Am pictat pe ascuns până a descoperit.

Luc ridică mâna dreaptă în sus cu arătătorul răsucit.

— S-a asigurat că nu voi deveni niciodată un adevărat artist.

Mă cutremur îngrozită, nu de mutilarea lui Luc, ci de cruzimea de care dăduse dovadă tatăl lui față de propriul copil.

— Dar nu destul ca să nu fiu în continuare util. Numai să nu mai fiu bun pentru detalii delicate, adaugă el.

Îi iau mâna și îi sărut degetul, în timp ce inima îmi plânge. Se pare că niciunul dintre noi, nici măcar Luc, nu fusese cruțat de suferință și de durere.

— Dar de ce mai stai cu el? întreb. Este un monstru!

Luc face ochii mari și mă întreb dacă se va supăra pe mine.

— A făcut ceea ce credea că este bine, răspunde Luc.

Stăm în tăcere, niciunul din noi nu vorbește. Luc mi-a încredințat secretul lui. Ar trebui să-i vorbesc și eu chiar acum despre trecutul meu. Dar atunci aud vocea lui Astrid: *Să nu crezi niciodată că știi ce este în mintea altuia.* Privesc în ochii albaștri și limpezi ai lui Luc și îmi dau seama că nu va înțelege niciodată alegerile pe care le-am făcut și experiențele care mă obligaseră să le fac.

Întind mâinile spre el, îi cuprind fața în palme și îl întorc spre mine. Îl sărut din nou, iarăși și iarăși, nu mă opresc, fără să țin seama unde ne aflăm, nici de faptul că Theo este la câțiva pași de noi. Brațele lui Luc sunt în jurul meu, pe talie și pe șolduri.

Timp de o secundă, vreau să mă trag înapoi, abdomenul meu nu a mai devenit niciodată așa cum era înainte de naștere, sânii îmi atârnă ușor din cauza laptelui pe care l-am avut.

Dar după aceea îmi înfășor brațele în jurul lui și mă las purtată de val. Mâna lui Luc ajunge sub fusta mea. Dau să protestez. Nu se poate să facem asta aici. Mă așază încet pe spate, punându-mi o mână sub cap, ca să mă apere de pardoseala de piatră. Soldatul german, singurul bărbat cu care mai fusesem, îmi apare în minte. Mă încordez.

Luc îmi cuprinde bărbia în palmă și mă face să-l privesc în ochi.

— Te iubesc, Noa, spune el.

— Și eu te iubesc.

Cuvintele țâșnesc dintr-o răsuflare. Pasiunea mea crește, dând la o parte amintirile.

Când totul se termină, stăm culcați pe o grămadă de haine adunate pe pardoseala tare de piatră, cu picioarele împletite.

— A fost minunat! declar eu cam prea tare.

Vocea mea reverberează prin căpriorii muzeului, speriind un porumbel nevăzut. Râdem amândoi încet.

Mă îmbrățișează și mă trage mai aproape.

— Îmi pare atât de bine că am împărtășit prima oară împreună, spune Luc, presupunând că sunt și eu la fel de inocentă ca și el. Iartă-mă, spune un minut mai târziu, luând tăcerea mea drept un regret, nu ar fi trebuit să profit de situație.

— Nu ai profitat, îl liniștesc. Și eu am dorit.

— Dacă am avea un viitor stabil împreună… se frământă Luc.

— Sau măcar un pat, glumesc eu.

Dar chipul lui rămâne posomorât.

— Lucrurile ar trebui să fie altfel. Războiul ăsta blestemat, înjură Luc.

Dacă nu ar fi fost războiul, nu ne-am fi cunoscut niciodată.

— Îmi pare rău, spune Luc din nou.

Îl îmbrățișez strâns.

— Nu are de ce să-ți pară rău. Mie nu-mi pare.

Theo se trezește și strigătul lui sfâșie tăcerea. Mă trag mai departe ca să-mi închei bluza. Luc se scoală în picioare și mă

ajută și pe mine să mă ridic. Îmi netezesc fusta și mergem spre Theo. Luc îl ia în brațe, mai sigur pe el de astă dată. Privesc cu duioșie la Theo. Ne lăsăm din nou jos îmbrățișați și ne cufundăm toți trei în întuneric, ca un fel de familie improvizată, ascultând zgomotele din muzeu pe timpul nopții, lipăitul picioarelor șoarecilor și vântul care suflă afară.

— Vino cu mine, spune Luc. Să plecăm de aici. Fac rost de o mașină și ne duce până la frontieră.

Ne duce. Deși Luc mai spusese și înainte să plecăm împreună, propunerea părea acum mai serioasă, posibilitatea reală. Încerc să-mi imaginez că părăsesc circul și încep o viață nouă cu Luc. Ideea este pe cât de înfricoșătoare, pe atât de încântătoare.

— Nu pot, îi spun, dorind cu disperare să fug departe cu el, dar știind care sunt riscurile în realitate.

Unde să mergem? Și cum rămâne cu Astrid, cu circul și cu o mie de alte lucruri pe care nu pot să i le explic?

— Este vorba despre Theo? Putem să-l luăm cu noi și să-l creștem ca și când ar fi copilul nostru. N-o să-și dea seama niciodată de adevăr.

Vocea lui Luc este plină de speranță, iar eu sunt mișcată că dorește să-și asume răspunderea pentru Theo. Scutur hotărâtă din cap.

— Este mai mult. Astrid, circul… Le datorez toată viața mea.

— Cu siguranță va înțelege. Și ea ar vrea să pleci… încearcă Luc din nou. Noa, vreau să vă iau pe tine și pe Theo departe de aici, într-un loc în care să fiți în siguranță.

Dorește să aibă grijă de mine. Cum îmi doresc să fiu din nou fata care eram! Aceea ar fi putut fi de acord. Dar mersesem prea departe. Nu mai știu ce să fac. Duc un deget la buze.

— Hai să nu mai vorbim despre asta.

Theo începe să scâncească din nou, este obosit, îi este frig și este derutat de mediul necunoscut.

— Trebuie să mergem, spun fără prea multă tragere de inimă, căci nu vreau să pun capăt acestui moment perfect, dar mi-e teamă că cineva ar putea să audă zgomot și să ne găsească. Luc se ridică în picioare și mi-l dă mie pe Theo, strângându-și jacheta mai mult în jurul lui.

Când plecăm înapoi este târziu, a trecut de mult de ora stingerii. Satul este cufundat în întuneric și pădurea în tăcere. Luc mă urmează fără să vorbească, până ne apropiem de incinta circului. Muzica s-a oprit și mă întreb dacă fusesem plecată atât de mult timp, că toți se duseseră deja la culcare. Dar torțele continuă să ardă în poiană. În lumina lor o văd pe Astrid, care stă la marginea poienii. Din felul în care stă cu brațele încrucișate îmi dau seama că este supărată.

Spaima îmi strânge stomacul într-un nod. Astrid știe că am plecat, îmi spun. Că îmi încălcasem promisiunea că n-am să mă mai întâlnesc cu Luc.

— Astrid! Fac un pas înainte spre capătul trenului. Dă-mi voie să-ți explic.

Apoi încremenesc. Oamenii sunt tot adunați în poiana unde se celebrase nunta. Dar nu mai dansează, stau nemișcați, ca figurile dintr-un tablou.

Mai fac un pas și înțeleg de ce. În mijlocul poienii unde avusese loc ceremonia nupțială cu câteva ore mai înainte se află acum șase jandarmi.

Armele lor sunt îndreptate spre Peter.

Capitolul 18
Astrid

Stau încremenită în timp ce polițiștii se apropie de Peter cu armele ridicate. În mod sigur, nu este ceva real. O glumă pe care a făcut-o cineva în noaptea nunții noastre. Dar nimeni nu râde. Chipurile din jurul meu sunt desfigurate de șoc și de groază.

Cu un minut înainte, acum o veșnicie, Peter se uita la mine cu fața radiantă, visând la viitorul nostru împreună. Apoi o umbră trecuse peste ochii lui și reflecția polițiștilor francezi umpluse spațiul din spatele celorlalți artiști ai circului.

Polițiștii veniseră în număr mare, anihilând orice șansă de împotrivire sau de evadare. Chipurile lor sunt cunoscute din sat. Poate că și-au ridicat cândva pălăriile ca să ne salute, sau cel puțin ne făcuseră semn cu capul pe stradă. Acum stau în fața lui cu expresii amenințătoare, încălțați în cizme, cu picioarele îndepărtate.

— Peter Moskowicz… rostește unul dintre polițiștii, probabil căpitanul, cu o voce profundă, ternă. Pare ceva mai în vârstă decât ceilalți, are mustață căruntă și câteva insigne înfipte pe pieptarul uniformei. Ești arestat.

Deschid gura să protestez, dar nu iese niciun sunet. Este coșmarul pe care l-am avut de zeci de ori și care acum a devenit realitate. Peter ridică încet capul auzind cuvintele polițistului. Ochii îi aruncă flăcări de furie. Stă nemișcat, dar văd că mintea îi lucrează, calculând ce să facă.

Polițiștii îl examinează cu băgare de seamă, dar păstrează distanța, ca și când s-ar afla în fața unui animal ciudat sau periculos. O parte din mine ar dori ca Peter să se lupte și să se împotrivească chiar în acest moment absolut inutil. Dar asta nu ar face decât să înrăutățească lucrurile. Ce vor cu Peter? mă întreb. De ce nu cu mine?

Domnul Neuhoff face un pas în față.

— Domnilor, *s'il vous plaît*[20], ce s-a întâmplat?

Își șterge fruntea cu o batistă pătată.

— Sunt sigur că putem discuta. Poate la un pahar din cel mai

bun Bordeaux al meu…?

Zâmbește îmbietor. Convinsese nu o dată poliția să nu percheziționeze corturile cu o mâncare și o băutură bună pe care le păstra exact în acest scop.

Dar polițiștii îl ignoră și se apropie mai mult de Peter.

— Ce acuzație i se aduce? întreabă *Herr* Neuhoff, renunțând la tonul amabil și vorbind autoritar.

— Trădare, răspunde căpitanul. Împotriva Franței și a Reichului.

Herr Neuhoff privește pe furiș în direcția mea. Îl avertizase de atâtea ori pe Peter să nu mai facă numărul acela, iar acum iată că va trebui să plătească prețul.

Dar încă nu l-au luat. *Rezistă și luptă sau fugi,* îl îndemn în gând. Privesc disperată peste câmp în direcția ascunzătorii pe care o pregătise Peter cu atâta dragoste pentru mine în cabina lui. Se gândise la un spațiu mic, în care să încap eu, nu el. Dar chiar dacă ar fi încăput acolo, acum era prea departe și prea târziu. Nu mai avea unde să se ascundă.

— Să mergem, spune căpitanul, dar în vocea lui nu este furie.

Este un om cărunt, probabil mai are un an sau doi până la pensie. Consideră că își face pur și simplu meseria. Dar alături de el este un polițist mai tânăr, se bate furios peste picior cu bastonul, abia așteptând prilejul să-l folosească.

Ochii mei și ai lui Peter se îndreaptă spre baston în același timp. În cele din urmă se decide și se ridică în picioare. Nu are de gând să facă nicio scenă ca să riște să provoace consecințe pentru mine și pentru ceilalți. Se îndreaptă încet, dar fără să protesteze spre polițiști, cu picioarele țepene de furie.

Cu toată spaima mea, simt o scânteie de speranță. Poate că nu va fi mai rău decât alte inspecții. *Herr* Neuhoff poate să-i mituiască pe polițiști și să-l aducă acasă până dimineață.

Peter se apropie de polițiști. Îmi scapă un strigăt din gât când unul dintre polițiști îi pune cătușele lui Peter; încheieturile mâinilor i se albesc, căci cătușele taie adânc în piele și simt că și pe mine mă dor brațele. Parcă nimeni nu aude nimic.

Peter rămâne calm, nu opune nicio rezistență. Dar polițistul se apropie și îi aruncă pălăria de pe cap cu bastonul. Uimirea și

furia parcă sfărâmă chipul lui Peter într-o mie de bucățele. Se repede după pălărie. Își pierde echilibrul din cauza cătușelor și cade jos pe un șold.

Polițistul îl ridică pe Peter în picioare. Costumul lui de nuntă este plin de praf și picioarele îi tremură de furie. Știu că acum nu va mai putea fi stăpânit.

— Oricum, acolo unde mergi n-o să-ți mai fie de niciun folos, îl zeflemisește polițistul, lovind pălăria cu piciorul.

Aerul atârnă greu și silențios, în timp ce Peter se gândește cum să riposteze. Apoi îl scuipă în față pe polițist.

Urmează o clipă de tăcere în care polițistul rămâne înmărmurit. Apoi se năpustește înainte mugind și îl lovește puternic pe Peter între picioare.

— Nu! strig în timp ce Peter se îndoaie și se prăbușește la pământ.

Deși nu se mai ridică, polițistul îl lovește iarăși și iarăși.

Spune ceva, îmi zic în gând. *Fă* ceva. Dar sunt înlemnită, paralizată de groază. Omul lovește acum din nou cu bastonul și loviturile curg cu nemiluita pe capul și pe spinarea lui Peter. Trupul meu urlă de durere, simt fiecare lovitură ca și când mi-ar fi aplicată chiar mie. Peter zace nemișcat.

— Destul! spune sever căpitanul, trăgându-l la o parte pe polițistul mai tânăr. Îl vor viu.

Auzind această parte, mă cuprinde groaza. Cine îl vrea? Și pentru ce?

— Urcă-l în mașină, ordonă căpitanul.

Doi polițiști îl ridică pe Peter de picioare și pornesc spre camion. Acum nu mai opune nicio rezistență. Nu te voi părăsi niciodată, spusese el cu o zi mai înainte. Acum a îmbătrânit cu câțiva ani, este un om bătut. Dar nu renunț.

— Stați! strig eu pornind spre el.

Un polițist mă apucă de umărul rochiei când mă apropii, iar unghiile lui ascuțite îmi intră în piele. Îl împing la o parte fără să-mi pese, în timp ce țesătura se rupe. Pun mâna pe brațul lui Peter, dar mă dă la o parte.

— Astrid, nu poți să vii cu mine, spune Peter în germană încet și cu vocea răgușită.

Pe frunte începe să-i crească o umflătură, acolo unde fusese lovit.

— Trebuie să rămâi aici. Trebuie să fii în siguranță.

— O să te ducă la închisoarea din sat. Ai să te întorci în câteva ore, îi spun, dorind cu disperare să cred ceea ce spun. Încearcă numai să ne sperie, să ne dea un avertisment. O să fii curând înapoi…

— Nu există întoarcere, spune el înainte să apuc să termin. Și nu poți să mă aștepți aici. Trebuie să mergi înainte cu spectacolul. Înțelegi?

Ochii lui negri parcă îi sfredelesc pe ai mei.

— Promite-mi, spune Peter.

Dar nu pot.

— Ajunge! se răstește polițistul care îl lovise pe Peter și ne desparte. Mă reped la el, vrând să-i smulg ochii. Dă-mi un motiv, spune el amenințător.

Mă dau înapoi. Nu pot să înrăutățesc și mai mult lucrurile pentru Peter.

Polițiștii încep să-l tragă pe Peter din curtea din spate spre o dubă a armatei care se oprise pe drumul de pământ, la marginea cortului mare. Pe laturi scrie ceva într-o limbă slavă pe care nu o înțeleg. În fața lui este o mașină neagră a poliției. Din camion coboară un șofer în uniformă militară și deschide ușile, lăsând să se vadă cele două bănci lungi din interior. Înțeleg că acesta este sfârșitul – nu se va mai întoarce.

— Nu! strig și mă reped spre dubă.

Două brațe mă cuprind din spate și mă țin pe loc. Este Noa, nu știu de unde a apărut.

— Gândește-te la tine… și la copil.

Are dreptate. Mă lupt totuși cu ea din toate puterile ca un leu care încearcă să scape de dresor.

— Dar îl iau, Noa, spun disperată. Trebuie să-i oprim.

— Nu așa, răspunde ferm Noa, coborând vocea. Nu ai cum să-l ajuți dacă te arestează și pe tine.

Bineînțeles că are dreptate. Dar cum pot să stau aici și să nu fac nimic, în timp ce oamenii aceștia îmi răpesc toată lumea mea?

— Fă ceva, o implor pe Noa să mă ajute, așa cum am ajutat-o și eu pe ea.

Dar ea mă ține pur și simplu în brațe, așa neputincioasă cum sunt.

Herr Neuhoff vine în fugă încă o dată, roșu la față de furie și de disperare. Ține în mână un săculeț plin de bani, probabil cam tot ceea ce mai are circul. Dacă îi dă și pe aceștia va rămâne ruinat, dar este gata să renunțe la ei ca să-i salveze viața lui Peter.

— Domnilor, așteptați, îi roagă *Herr* Neuhoff.

Te rog, te rog, Doamne, fă-i să accepte, este ultima noastră speranță.

Căpitanul se întoarce și în ochii lui văd o licărire de remușcare – ceea ce mă înspăimântă mai mult decât orice altceva.

— Îmi pare rău, spune el. Este mai presus de mine.

Sunt cuprinsă din nou de panică, mă smulg din strânsoarea lui Noa și mă reped înainte.

— Peter!

Dar este prea târziu, polițiștii l-au urcat în dubă, iar el nu se împotrivește. Mă reped la ușă, degetele mele sunt la numai câțiva centimetri de Peter, aproape că îl ating, dar nu ajung la el. Mă întorc spre cel mai apropiat polițist.

— Luați-mă pe mine în locul lui! îi spun.

— Astrid, nu! o aud pe Noa strigând din spatele meu.

— Luați-mă pe mine, repet ignorând-o. Sunt soția lui – și sunt și evreică, strig fără să-mi pese de pericolul pe care îl aduc nu numai pentru mine, dar pentru tot ansamblul circului.

Polițistul privește nesigur spre căpitan, așteptând ordine.

— Stați așa! ordonă căpitanul.

Dispare în fața dubei și se duce la mașina de poliției din față, după care se întoarce cu niște hârtii.

— Nu avem în evidențe niciun evreu la circ, iar dumneata nu ești înregistrată pentru transport.

Se întoarce apoi spre Peter:

— E adevărat că este soția dumitale?

— Nu am nicio soție.

Privirea lui Peter este împietrită. Mă dau un pas înapoi, cu inima sfâșiată de negarea lui.

— Dă-te la o parte, ordonă polițistul și închide ușa care mă desparte pentru totdeauna de Peter.

— Nu! strig eu.

Mă agăț din nou de dubă. Polițistul îmi desprinde degetele de bara din spate și mă aruncă înapoi atât de energic încât mai că mă împiedic. Dar alerg în jurul dubei și mă așez în fața ei, cu brațele încrucișate. Vor trebui să treacă peste mine ca să plece.

— Astrid, încetează…

O aud pe Noa cum mă strigă, vocea ei parcă vine de foarte departe.

Polițistul care l-a bătut pe Peter pășește spre mine.

— Dă-te la o parte, poruncește el, ridicând bastonul.

— Astrid, nu! strigă Peter mai îngrijorat ca oricând, cu vocea înăbușită de geamul care ne separă acum. Pentru numele lui Dumnezeu, dă-te la o parte!

Nu mă clintesc.

Polițistul repede brațul în jos. Încerc să fac un pas înapoi, dar este prea târziu. Bastonul mă izbește în stomac cu o bufnitură înfundată. Durerea explodează în mijlocul corpului și cad jos pe o latură.

— Astrid! strigă Noa acum mai aproape și se aruncă peste mine, încercând să mă protejeze cu trupul ei.

— Ajunge! ordonă căpitanul, apropiindu-se ca să-și potolească subordonatul.

Dar polițistul nu se oprește. Își balansează piciorul spre spate și apoi mă lovește puternic într-o parte, găsind locul pe care Noa nu reușise să-l acopere. Simt că ceva se rupe în mine.

Apoi aud un hârâit și ridic capul. *Herr* Neuhoff se îndreaptă spre polițist, roșu la față de furie și se așază între noi și el.

— Cum îndrăznești să lovești o femeie?

Nu l-am văzut niciodată așa de furios. Se îndreaptă în toată înălțimea lui de peste doi metri, parcă și mai impunător și mai strălucitor în timp ce privește în jos spre neamț.

Polițistul ridică din nou bastonul. Mă cuprinde groaza, *Herr* Neuhoff este un om în vârstă; nu va supraviețui niciodată unei

asemenea lovituri.

Herr Neuhoff își duce mâinile la piept și pe fața lui trece o expresie de uimire. Se chircește la pământ, ca și când ar fi fost lovit. Dar polițistul nu l-a atins și bastonul rămâne în aer.

Noa se repede la *Herr* Neuhoff. Încerc și eu să mă ridic și să mă duc spre el. O durere ascuțită ca o împunsătură de cuțit îmi străbate pântecele și mă îndoi încă o dată de la mijloc. Acum simt crampe din ce în ce mai puternice în partea de jos a abdomenului, simt ceva umed în interiorul fustei, ca atunci când eram copil mic și făceam pe mine. Doamne, fă să fie numai umezeala de pe pământ, mă rog în gând.

Mă apropii de *Herr* Neuhoff, a cărui față este cenușie și acoperită de sudoare.

— Miriam, șoptește el, și nu știu dacă își închipuie că sunt soția lui de mult decedată sau pur și simplu își amintește de ea.

Noa îi desface gulerul și el trage aer în piept gâfâind.

O amintire îmi străbate prin minte de când eram copii, iar eu și frații mei ne dădeam cu sania în valea dintre cantonamentele noastre de iarnă învecinate, pe zăpada albă neatinsă. Am privit o dată în sus și l-am văzut pe *Herr* Neuhoff în capul dealului. Pe fundalul albastru al cerului, mi se părea că este Zeus în vârful Muntelui Olimp. Mă văzuse și zâmbise. Se pare că și atunci veghea asupra noastră.

— Un doctor! strig, dar niciunul dintre polițiști nu se mișcă, nimeni să ne ajute.

Noa se lasă pe vine lângă mine și privim neajutorate în timp ce ochii lui *Herr* Neuhoff se sting și rămân nemișcați.

Fusta de sub mine nu mai este doar umedă, ci udă, iar udătura este prea caldă ca să fie numai de la pământ. Sânge. Am să pierd și copilul? Copilul pe care acum câteva zile nu eram sigură că îl doresc este dintr-odată tot ceea ce am pe această lume. Mă apuc cu mâinile de pântece și apăs tare, ca să-l țin înăuntru. Apoi încep să mă rog, așa cum nu mai făcusem de când eram mică.

Motorul dubei huruie. Ridic mâinile în timp ce duba pornește, împroșcându-ne cu gaze de eșapament. Se aude o bufnitură, Peter se lovește cu capul de geam, a văzut ce se

întâmplă, dar nu ne poate ajuta.

Întind mâna ca și când aș dori să-l ating. O durere ascuțită, mai puternică decât atunci când m-a lovit polițistul, mă săgetează în josul abdomenului. Întinsă tot pe jos, întorc capul să mai privesc pentru ultima oară spre Peter. Îl văd acum pe fereastră cum plânge cu suspine, fără să se ferească. Nenorocirea lui mă sfâșie mai dureroasă decât orice altă lovitură. Ochii care cu numai câteva minute în urmă priveau cu atâta iubire la mine, devin tot mai mici, buzele pe care le sărutasem în timpul jurămintelor noastre sacre sunt tot mai departe.

Duba scoate un muget și Peter dispare din vedere.

Capitolul 19
Noa

— Astrid! strig și mă reped spre ea, în timp ce huruitul motorului se pierde în depărtare.

Nu răspunde, zace nemișcată pe jos, cu un braț întins în direcția în care a plecat duba. Când mă apropii se strânge ghem.

— Nu, nu… strigă Astrid lângă mine la nesfârșit, strângându-și abdomenul cu mâinile și plângând.

Mă așez jos lângă ea și o ridic pe jumătate în poala mea, legănând-o ca pe un copil.

Apoi mă întorc spre *Herr* Neuhoff. Nu se vede niciun semn de lovitură. Pielea lui are însă o culoare cenușie, ca de mort, iar ochii privesc în sus, spre cer. Atunci îmi amintesc de tusea lui, de boala de inimă. Astrid ridică fruntea, ochii i se măresc de groază când realizează că trupul lui *Herr* Neuhoff este nemișcat.

— Avem nevoie de un doctor, strigă ea agitată, încercând să se așeze în capul oaselor. Apoi geme și se îndoaie din nou din mijloc.

Îi pun un braț în jurul umerilor, nefiind sigură dacă chiar crede că îl mai putem ajuta, sau pur și simplu neagă realitatea.

— S-a dus, Astrid, îi spun și o îmbrățișez strâns în timp ce plânge cu suspine.

Apoi, cu mâna liberă, îi închid ochii lui *Herr* Neuhoff și șterg puțina murdărie de pe obrazul lui. Chipul lui este împăcat, de parcă ar dormi profund. Astrid zace palidă și slăbită în brațele mele. Își ține mâinile încleștate pe abdomen. Copilul, mă gândesc cuprinsă de panică. Dar nu îndrăznesc să spun nimic cu voce tare.

Un grup de artiști și lucrători de la circ stă și ne privește de la oarecare distanță. Îi fac semn unuia dintre oameni.

— Trebuie să-l ducem pe *Herr* Neuhoff în vagonul lui, îi spun, încercând să am o voce autoritară, în speranța că mă va asculta. Apoi să luăm legătura cu pompele funebre…

Astrid întoarce capul, căci nu vrea să audă detaliile.

— Astrid, haide, dă-ne voie să te ajutăm.

Mă ridic în picioare și încerc s-o ridic și pe ea de jos, dar zace pe pământ lângă *Herr* Neuhoff refuzând să se miște, ca un câine care și-a pierdut stăpânul.

— Nu-l ajuți cu nimic pe Peter în felul acesta.

— Peter s-a dus, spune ea și fiecare vorbă este plină de durere.

Simt o mână pe umăr. Mă întorc și îl văd pe Luc, care îl ține în brațe pe Theo. Când ajunsesem în curtea circului și văzusem poliția, îl aruncasem pe Theo în brațele lui Luc și alergasem s-o ajut pe Astrid. Din fericire, avusese suficientă prezență de spirit să-l țină pe Theo departe, ca să nu fie văzut.

Luc dă se îngenuncheze în spatele lui Astrid, ca și când ar fi vrut să mă ajute s-o ridic. Dar îi fac semn să plece. Dacă Astrid îl vede acum o să fie și mai rău.

— Haide, Astrid! o rog și mă străduiesc s-o ajut să se ridice în picioare.

Pornim înainte cu efort, aproape că mă prăbușesc sub greutatea ei. Luc ne urmează de la distanță, ducându-l pe Theo.

— De ce? nu mă pot abține să întreb în timp ce mergem șchiopătând spre tren. De ce să-l aresteze pe Peter?

Când văzusem poliția, la început mă întrebasem dacă nu cumva aflaseră despre nuntă, care încălca legile guvernului de la Vichy și ale Reichului. Dar dacă ar fi fost așa, ar fi luat-o și pe Astrid.

— Din cauza numărului, răspunde ea apatică.

De fapt, știam răspunsul. Îl arestaseră pe Peter pentru că își bătuse joc de nemți în spectacol.

Ajungem la tren și o ajut pe Astrid să se urce în vagon. Deși este târziu, vagonul este gol, ceilalți sunt încă afară și discută despre tot ce se întâmplase. O ajut pe Astrid să se culce în pat.

— Trebuie să te odihnești, spun eu în timp ce îi scot pantofii.

Nu răspunde, rămâne țeapănă, privind înainte în gol. Deși o văzusem de zeci de ori aici, arată în mod ciudat, ca și când nu ar fi acolo unde îi este locul. Ar fi trebuit să fie cu Peter și să sărbătorească noaptea nunții. Dar acum visul s-a dus. Nu mai pare posibil.

Ies din vagon pe ușa din spate și mă duc înapoi să-l iau pe

Theo de la Luc. Apoi încerc să i-l dau pe Theo lui Astrid. De regulă, o alină, dar acum dă din mână și îl respinge.

— Astrid, trebuie să facem aranjamentele pentru *Herr* Neuhoff, încep să-i spun. Va trebui să anulăm spectacolul din seara aceasta, bineînțeles. Dar mâine trebuie să ținem din nou reprezentația. Nu ești de acord?

Sesizez o notă rugătoare în vocea mea, căci doresc să preia conducerea așa cum face întotdeauna. Dar stă nemișcată, nu mai are voință. Ochii mi se umplu de lacrimi și încep să-mi curgă pe obraji. Îmi doresc așa de mult să fiu puternică pentru ea, dar nu pot s-o ajut.

— O, Astrid, nu pot să cred că *Herr* Neuhoff s-a dus!

Deși nu-l cunosc decât de câteva luni, a fost în multe privințe pentru mine un tată mai mult decât tatăl meu adevărat.

— Nu este singurul, răspunde ea apăsat.

— Desigur, răspund repede și mă șterg la ochi.

Nu am dreptul să plâng în fața ei, când ea pierduse mult mai mult.

— Nu trebuie să ne pierdem speranța cu Peter. O să se întoarcă.

Astrid nu răspunde. Dintr-odată pălește și se întinde pe pat, ținându-se cu mâinile de abdomen. Apoi se întoarce cu fața la perete și geme. Nu este suferința psihică, îmi dau seama, este durerea fizică. Și atunci văd sub ea balta de sânge care trece prin fustă și se întinde pe cearșaf.

— O, Astrid, copilul! strig eu, dând pe față secretul în panica de care sunt cuprinsă. Pata crește sub ochii mei. Mă duc în oraș după doctor!

Astrid scutură resemnată din cap.

— Nu se mai poate face nimic, răspunde. Este prea târziu.

— Dar trebuie să te vadă cineva, protestez. Lasă-mă să o aduc măcar pe Berta.

— Vreau numai să mă odihnesc.

De cât timp știa ce se întâmplase?

— Îmi pare rău…

Caut cuvintele potrivite.

— Știu ce înseamnă să pierzi un copil.

Dar al meu supraviețuise și se născuse; indiferent dacă asta fusese mai bine sau mai rău pentru el.

— Este mai bine așa, spune ea mohorâtă. Nu aș fi putut fi niciodată o mamă bună.

— Nu este adevărat, protestez. Am văzut cum te porți cu Theo și știu că nu este așa.

— Trebuie să recunoști că nu am stofă de mamă.

Îmi ocolește privirile.

— Există diferite tipuri de mame, spun, încercând s-o ajut, dar simt în același timp că nu fac decât să înrăutățesc lucrurile.

— Fără copil pot să lucrez la trapez și să fac orice doresc, spune Astrid ca și când ar fi încercat să se convingă. Se întoarce spre mine. Nimic nu va schimba ceea ce s-a întâmplat.

Apoi privește pe deasupra mea în gol. Mă întorc și îl văd pe Luc, care stă stingherit lângă intrarea în vagon. Nu îndrăznește să intre, dar nici nu-i vine să plece, după tot ce se întâmplase.

— Ce caută aici? întreabă Astrid.

— Astrid…

Mă străduiesc să găsesc o explicație pentru faptul că sunt împreună cu Luc, după ce îi promisesem că nu mă mai văd cu el. Dar nu găsesc niciuna.

— Foarte convenabil! Te-a luat de aici chiar înainte de arestare, scrâșnește ea în franceză ca să înțeleagă și Luc. Cu siguranță că știa.

— Nu! strig.

Luc nu ne-ar trăda niciodată. Aștept ca Luc să spună ceva, să nege acuzația lui Astrid și să se apere. Dar nu spune nimic. Neîncrederea lui Astrid mi se strecoară și mie în suflet. Luc văzuse numărul lui Peter, ba chiar îl avertizase pe Peter că ar putea avea necazuri. Îmi amintesc cuvintele pe care i le spusese Luc lui Peter în seara când venise la circ: *O să te aresteze*… Fusese o premoniție sau știa ce se va întâmpla?

— Numai el este de vină! se înfierbântă Astrid, descărcându-și toată furia și nefericirea asupra lui Luc.

Vreau să-i spun că Peter, nu Luc, este de vină pentru că executase numărul după ce *Herr* Neuhoff îi interzisese să-l facă. Dar nu este momentul. Nu ar face decât să înrăutățească

lucrurile.

Luc ridică mâinile în semn că se predă, căci nu dorește să se certe. Iese din tren și se pierde în întunericul umbrelor. Mă așez lângă Astrid și îmi înfășor brațele în jurul ei. Chiar dacă Luc este nevinovat, din cauza lui nu fusesem alături de ea atunci când Astrid avusese nevoie de mine. Se cutremură violent. Apoi închide ochii, așa că verific să văd dacă mai respiră. Realizez câte pierderi suferise: *Herr* Neuhoff, copilul și Peter, toți îi fuseseră luați într-o singură noapte.

Dar poate că nu. Privesc spre ușa vagonului.

— Ai grijă de el, îi spun lui Astrid și i-l pun ferm pe Theo în brațe.

Mă duc spre ușa vagonului și cobor, dar nu-l văd pe Luc. Poate că a plecat. O clipă mai târziu apare din umbră.

— E mai bine? întreabă.

— Îmi pare rău, spune Luc. Am sentimentul că totul este din cauza mea.

— Ce vrei să spui?

Simt cum mi se strânge stomacul de spaimă. Oare Astrid avusese totuși dreptate în privința lui?

— Tata s-a plâns de circ acum o săptămână sau cam așa ceva, începe Luc rar. A spus că spectacolul ăsta o să facă numai probleme. I-am spus că îl avertizasem pe Peter în legătură cu numărul lui, că îi spusesem să nu-l mai facă. Credeam că asta o să ajute. Dar se pare că l-a înfuriat și mai rău.

— Peter a decis să facă numărul, răspund. Nu a fost vina ta.

Luc scutură din cap.

— Mai e ceva. Tata mi-a spus să nu mă mai întâlnesc cu tine, că altfel vor fi consecințe. Am crezut că am avut grijă, când am venit și am plecat de aici. Dar dacă m-a urmărit unul dintre oamenii lui, dacă a venit până aici în seara aceasta și a văzut nunta… Îmi pare rău, spune din nou, și mă apucă de mână. Se uită la mine cu ochi rugători.

— Nu ai avut intenția să faci nimic, spun.

Dar îmi trag mâna. Chiar dacă nu avusese intenția, Luc adusese nenorocirea peste noi la circ, așa cum prevestise Astrid. Sunt furioasă dintr-odată, nu numai pe Luc, ci și pe mine.

— Dacă vrei să plec, te înțeleg, spune Luc. Probabil că mă urăști pentru ceea ce am făcut.

— Nu, răspund ferm. Știu că nu a fost vina ta, dar trebuie să reparăm lucrurile.

— Cum? întreabă el.

— Trebuie să facem ceva ca să-l găsim pe Peter.

În ochii lui Luc apare îndoiala. A văzut de mult ori oameni luați de poliție și știe că acest lucru este imposibil. Îmi îndrept umerii. O dezamăgisem o dată pe Astrid, nu puteam permite ca acest lucru să se întâmple din nou.

— Tatăl tău, îi spun. Aceasta a fost o acțiune a poliției. Cu siguranță că știe ceva despre ea.

Pe fața lui Luc apare o expresie de durere, la gândul că tatăl lui a fost cumva amestecat.

— Am să stau de vorbă cu el mâine dimineață la prima oră și am să văd dacă știe ceva.

— Mâine poate fi prea târziu, răspund. Trebuie să mergem să-l vedem acum.

— Să mergem? repetă Luc, căci nu-i vine să creadă.

— Vin cu tine, spun ferm.

Îmi pune o mână pe umăr.

— Noa, nu se poate!

— Nu vrei să te vadă tatăl tău cu mine, spun jignită.

— Nu este vorba de asta. Dar acum totul este atât de periculos. De ce nu poți să aștepți aici?

— Pentru că trebuie să fac asta pentru Astrid. Mă duc să-l văd pe tatăl tău acum, cu sau fără tine.

Îl privesc drept în ochi.

— Cu tine ar fi mai bine.

Deschide gura ca să mai spună ceva.

— Bine, acceptă el, după ce se gândește puțin.

— Dă-mi numai un minut.

Mă uit la un grup de femei de la circ care stau lângă tren și vorbesc.

— Elsie! strig și îi fac semn să se apropie.

Fata se desprinde din grup și vine la mine.

— Vreau să ai puțin grijă de Theo.

Deși nu-mi mai place de ea și nici nu mai am încredere după ceea ce făcuse cu Theo, nu am de ales. Astrid nu este în stare să aibă grijă de el singură.

Astrid. Mă uit în spate pe ușa vagonului spre Astrid, care stă culcată pe pat cu genunchii îndoiți și îl strânge la piept pe Theo. Ar trebui să stau cu ea și s-o alin, dar trebuie să mă duc cu Luc să văd ce află de la tatăl lui.

— Ai grijă și de Astrid, îi spun lui Elsie. De amândoi. Mă întorc cât pot de repede.

Ar trebui să-i spun chiar eu lui Astrid că plec, dar nu vreau să-mi pună întrebări.

— Sunt gata, îi spun lui Luc și îmi pun mâna în mâna lui, pornind în direcția copacilor.

Luc mă conduce prin pădure pe o cărare pe care nu mai fusesem. O briză răcoroasă, mai rece decât în ultimele săptămâni, face copacii să danseze sălbatic deasupra noastră și să arunce umbre fantomatice pe pământul luminat de lună.

Câteva minute mai târziu, pădurea se termină și începe o pășune în pantă care duce la o vilă. Nu sunt sigură că mă așteptam ca locuința primarului să arate așa. Mă gândeam că trebuie să fie ceva mai mare și mai amenințătoare. Dar este o casă de țară franțuzească obișnuită, cu un acoperiș lung în pantă acoperit cu țiglă și întrerupt de trei ferestre. O potecă pietruită duce spre o ușă rotunjită în partea de sus, iar de o parte și de alta ușii, zidul este acoperit de iederă. O bicicletă stă rezemată de gardul adiacent.

Suntem în toiul nopții și m-aș fi așteptat ca în casă să fie liniște, dar în spatele perdelei se vede încă lumina aprinsă. Mă opresc în loc și curajul mă părăsește brusc.

— Poate că a fost o greșeală.

— Asta încercam să-ți spun mai înainte. Dacă te vede *papà*…

Luc dă să mă împingă în tufișurile de lângă gard. Bicicleta rezemată acolo se răstoarnă și cade zăngănind pe pământul tare. Înainte să apuc să mă ascund, ușa din față se deschide și apare un bărbat în jachetă de casă. Este versiunea mai în vârstă a fiului său, mai zbârcit și adus de spate, dar cu aceiași ochi albaștri și trăsături dăltuite. Probabil că fusese un bărbat frumos la vremea

lui.

— Tu ești?

În vocea lui percep îngrijorarea, un tată, cu toate păcatele lui, îngrijorat din cauza fiului său, nu ticălosul pe care mi-l imaginam. Din casă vine un miros puternic de usturoi, *coq au vin* de la cină probabil, amestecat cu fum de trabuc.

Primarul păşeşte afară, mijind din ochi ca să vadă în întuneric. Când i se obişnuieşte vederea, mă zăreşte pe mine. Încremenesc.

— Tu ești fata aia de la circ, spune primarul cu o nuanță de dispreț în voce. Ce vrei?

Luc își drege vocea.

— Unul dintre artiștii lor a fost arestat.

Primarul încremenește pentru o clipă și mă gândesc că va nega. Dar apoi încuviințează din cap.

— Clovnul rus.

Peter este mult mai mult, doresc eu să protestez. Este soțul lui Astrid, inima circului.

— În mod sigur poți să faci ceva, vocea lui Luc este rugătoare, pledează pentru noi.

— A executat numere în care își bate joc de Reich, spune sec primarul. Vocea lui este rece. Germanii vor să-l judece pentru trădare.

O văd în minte pe Astrid, îi aud strigătele când îl ridicaseră pe Peter.

— Cel puțin lăsați-ne să-l vedem, îndrăznesc.

Primarul ridică din sprâncene, uimit că vorbisem.

— Este absolut imposibil.

Îmi vine să-i spun că va fi tată, să apelez la primar ca la cineva care are un fiu. Dar am jurat să păstrez secretul și mă îndoiesc că aceasta îl va îndupleca pe primar.

— Proprietarul circului nostru a murit în seara aceasta și avem și mai multă nevoie de Peter acum. Vă rugăm…

Îl implor, caut cuvintele potrivite și nu le găsesc.

— Mă depășește, răspunde primarul. A fost dus la vechea cazarmă de la marginea orașului de unde va fi deportat mâine dimineață la prima oră și va fi trimis în est.

Pe fața lui Luc se așterne o expresie de disperare.

— Credeam că nu mai folosesc vechea cazarmă.

— Nu o folosesc, răspunde tatăl lui pe un ton auster. Numai pentru cazuri speciale.

— *Papà,* fă ceva, spune Luc încercând din nou, căci nu-i vine să creadă.

Văd acum băiatul care își apăra tatăl, chiar și după lucrurile cumplite pe care i le făcuse.

— Nu pot, spune primarul sec.

— Nici măcar ca să-l ajuți pe fiul tău? întreabă Luc. Simt în vocea lui o forță nouă. Nu este de mirare după ce ți-ai vândut propriii oameni.

— Cum îndrăznești? tună primarul. Sunt tatăl tău!

— Tatăl meu îi ajuta pe oameni. Tatăl meu nu ar fi stat niciodată cu brațele încrucișate când prietenii și vecinii noștri erau arestați. Și ar fi făcut ceva ca să ne ajute acum. Nu ești tatăl meu, răbufnește Luc și mă întreb dacă nu a mers prea departe. Dacă ar fi mama aici…

— Destul! se răstește primarul, iar vocea lui sfâșie aerul nopții. Habar n-ai câte a trebuit să înfrunt, ce alegeri a trebuit să fac ca să te protejez pe tine. Dacă mama ta ar fi aici, i-ar fi rușine de tine, nu de mine. Nu ai fost niciodată așa mai înainte.

Aruncă o privire în direcția mea.

— Probabil că e mâna ei, lepădătura asta de la circ fără educație.

Luc face un pas înainte, așezându-se între mine și tatăl său.

— Să nu vorbești așa despre Noa!

— Nu contează, oricum o să plece cu toții curând. Acum ar trebui să intri în casă, Luc.

— Nu, spune Luc, înfruntând privirea tatălui său. Nu mai pot să stau aici.

Se întoarce spre mine.

— Hai să mergem.

— Luc, stai! strigă primarul cu vocea plină de uimire.

— Adio, *papà.*

Luc mă ia de mână și mă duce departe de vilă, lăsându-l pe primar singur în pragul ușii.

— Ești sigur că asta vrei să faci? îl întreb când ieșim pe poartă.

Luc merge mai departe, privind înainte. Pașii lui sunt atât de mari, că aproape trebuie să alerg ca să mă pot ține după el. Ajungem la marginea pădurii.

— Stai, îi spun și mă opresc. Ești sigur? Dacă trebuie să te întorci, te înțeleg. La urma urmelor, este tatăl tău!

— Nu mă întorc, spune el.

— Vrei să spui că nu te mai întorci niciodată? întreb.

Dă din cap că da.

— Dar unde ai să te duci? întreb tot mai îngrijorată pentru el.

Luc nu răspunde, dar mă ia în brațe și își apăsă buzele cu putere pe buzele mele, ca și când ar încerca să șteargă tot ce se întâmplase. Îi răspund la sărut, dorind să fim înapoi în timp, în aceeași seară, înainte să se schimbe totul.

Apoi se desprinde.

— Îmi pare rău, Noa, spune Luc.

Timp de un moment, mă gândesc că este vorba de sărut.

— Pentru Peter? întreb. Să nu-ți pară. Ai încercat.

— Nu numai pentru asta. Pentru tot.

Mă sărută încă o dată.

— La revedere, Noa.

Apoi pornește în altă direcție printre copaci și mă lasă singură.

Capitolul 20
Noa

Înmormântarea are loc a doua zi, într-o dimineață prea însorită, în cimitirul local, o îngrămădire de pietre funerare înclinate pe marginea drumului în pantă de la marginea orașului Thiers, pe care urcasem în ziua când fusese și parada. Mormântul lui *Herr* Neuhoff stă singuratic în spatele celorlalte, iar deasupra lui se leagănă o salcie. Privesc sicriul de stejar închis și îmi imaginez cum trebuie să arate înăuntru trupul cenușiu, fără viață, cu fața ca de ceară, în costumul lui splendid de director de arenă. Locul lui nu este aici. Ar trebui să fie în Germania, să se odihnească alături de soția lui. Dar va rămâne aici pentru totdeauna. Mă copleșește tristețea. Fusese totul pentru noi, ne protejase. Iar acum se dusese.

În final, sănătatea lui fusese cea care îl omorâse pe *Herr* Neuhoff. Boala de inimă i se înrăutățise în fața ochilor noștri, deși o ascunsese cum putuse mai bine, ca să nu fim îngrijorați. Stresul administrării circului își spusese și el cuvântul. Toți eram prinși în propriile griji și nu observasem. Apoi disputa cu poliția fusese ultima picătură. Sau așa credeam. Nu vom ști niciodată.

Stăm dezorientați în jurul sicriului. Cineva ar trebui să spună ceva despre binefăcătorul care însemnase atât de mult pentru noi. Dar nu avem preot, Peter se dusese, iar Astrid nu este în formă.

În față, chiar lângă groapă, Emmet stă singur, cu lacrimile șiroind pe obrajii lui grași. Ceilalți se țin departe și nu mă pot împiedica să nu-mi fie milă de el.

Când groparii coboară sicriul, îmi înăbuș un strigăt. Îmi vine să întind mâna și să-l mai ating o dată, ca și când, dacă aș face asta, aș putea da timpul înapoi cu câteva zile, când totul era bine. Astrid face un pas în față și aruncă o mână de pământ în groapă. Îi urmez exemplul, inspirând adânc mirosul de pământ reavăn și parcă simt întunericul de dedesubt. Deși nu mai fusesem niciodată la o înmormântare, ritualul mi se pare

oarecum cunoscut. Privesc în jos, în groapa întunecată. Îți mulțumesc, îi spun în gând lui *Herr* Neuhoff. Că ne-ai salvat, pe mine și pe Theo. Pentru tot. În toată viața mea, nimeni nu a făcut mai mult pentru mine. Fac un pas înapoi și îmi scutur pământul de pe mâini, apoi îmi împletesc degetele cu ale lui Astrid.

Înghit nodul care mi se formase în gât și studiez chipul lui Astrid cu coada ochiului. Are pielea palidă și privirea pustie. Dar nu a plâns. Cum e posibil? Cu câteva zile în urmă începea viața alături de Peter. Acum totul se dusese. Se cutremură scuturată de un fior și îmi pun un braț în jurul ei, apăsate amândouă de această durere în tăcere. Ochii îmi ard și clipesc ca să-mi alung lacrimile. Astrid a făcut mult pentru mine și m-a protejat; acum e rândul meu să fiu puternică pentru ea. Strâng mai tare brațul în jurul umerilor ei.

Apoi înmormântarea se termină și pornim încet pe drumul lung înapoi spre incinta circului. În depărtare, clopotele bat ora unsprezece. Mai privesc pentru ultima oară peste umăr, spre mormânt.

Când ajungem la marginea orașului, văd căruțe și camioane care urcă drumul în pantă spre piața orașului, copiii merg la școală parcă mai tăcuți ca altă dată. Unde este Luc? mă întreb. Chiar și acum, nu pot să nu mă gândesc la el și la propunerea lui de a pleca împreună. Timp de o clipă, deși spusesem nu, parcă văd o licărire de speranță, o viață pe care am fi putut s-o avem împreună. Acum și aceasta se dusese, ca tot restul.

Nu-l mai văzusem din noaptea când fusese arestat Peter și în cutia de sub vagon nu era niciun bilet când căutasem cu două dimineți în urmă. Mă așteptam să vină la înmormântare ca să aducă un ultim omagiu, dar nu venise.

Ajungem la circ, dar nu ne întoarcem la tren, ci rătăcim prin curtea din spate, ca niște copii rămași fără părinți.

— Ar trebui să repetăm pentru spectacol, spune Gerda.

Aproape uitasem: este marți, diseară avem reprezentație. Biletele fuseseră vândute și lumea va veni.

— Dar nu avem prezentator, spune una dintre amazoane.

Alții dau din cap. Este greu să ne imaginăm că vom da

spectacolul fără *Herr* Neuhoff. Altădată ar fi putut să-l înlocuiască Peter, dar acum se dusese și el.

— Pot să fac eu prezentarea, spune Emmet.

Toți ochii se îndreaptă spre el. Nu are personalitatea necesară ca să antreneze spectatorii. Nu l-am văzut niciodată punând piciorul în arenă. Dar nu avem ce face.

— Este numai o zi, înainte de plecare, adaugă el. O să vedem după aceea ce facem.

— O zi? face Helmut, dresorul. Ce vrei să spui? Abia vinerea viitoare trebuie să plecăm în orașul următor.

Îmi amintesc că Astrid îmi spusese că vom sta trei săptămâni la Thiers și după aceea plecăm în orașul următor, dar mai este până atunci.

— Împachetăm totul după reprezentația din seara aceasta, răspunde Emmet. Dăm jos totul. Și nu mai mergem în orașul următor.

Simt cum mi se face pielea de găină.

— Ne întoarcem, într-o localitate din apropiere de Strasbourg, în Alsacia-Lorena.

Ne dă vestea cea proastă ca pe un fel de atu final. Se aude un oftat colectiv. Diseară. Cuvântul reverberează în mintea mea. Emmet ne spusese că circul va fi trimis înapoi, dar nu mă așteptasem să fie atât de curând.

Mă întorc spre Astrid, cerând ajutor, dar Astrid stă amorțită, de parcă nici n-ar fi auzit nimic.

— Alsacia, murmură unul dintre acrobați. Asta e ca și când am fi în Germania.

Îmi amintesc că Astrid spusese că *Herr* Neuhoff se luptă să găsească o modalitate să rămânem în Franța.

— Nu putem să facem încă o cerere? îndrăznesc să întreb.

Emmet dă din cap că nu.

— Tata a încercat să schimbe ordinul înainte să se întâmple toate astea. Cererea noastră a fost respinsă.

Cu Peter arestat și cu tot ce se întâmplase, nimeni nu va mai da dovadă de înțelegere. Iar Emmet nu este un luptător. Nu ne putem bizui pe el să facem o nouă cerere.

— Așa că o să dăm spectacole în Alsacia.

Mă încordez, copleșită de spaimă. Nu pot să mă duc așa de aproape de Germania cu Theo. Ar fi mult prea periculos. Mă uit spre dealurile de la sud-est și îmi imaginez cum ar fi să-l iau pe Theo și să fug. Dar nu pot s-o părăsesc pe Astrid, mai ales acum.

— Dar ce facem cu orașele din Franța unde am programat turneul? întreb. Dacă începem să anulăm, anul viitor nu vom mai fi invitați. Gândește-te câți bani vom pierde!

— Anul viitor? pufnește Emmet, arătând cu mâna în spatele lui. Circul este pe moarte, Noa. Nu mai sunt bani. Am pierdut directorul, iar germanii ne-au luat unul dintre artiștii celebri.

Astrid parcă se înecă, din gâtlejul ei iese ceva care nu este un suspin. Emmet continuă:

— Ne-au tolerat până la un punct. Dar fie că este acum, fie peste câteva luni, oricum este sfârșitul. Cât crezi că o să mai putem continua?

— Trebuie să continuăm, spune Astrid.

Este prima oară când vorbește de la înmormântare, iar vocea ei nu mai are nimic din forța ei obișnuită.

— Ca să te salvăm pe tine? ripostează Emmet.

— Ca să ne salvăm pe toți, intervin, inclusiv pe tine. Știi ce le fac nemții celor care ascund oameni?

Fac un pas înapoi, căci mă tem că am spus deja prea mult.

Emmet face ochii mari.

— O să continuăm acolo unde ni s-a ordonat pentru restul stagiunii, o lasă el mai moale. Cel puțin atât timp cât ne putem descurca financiar. Tata nu a lăsat prea mult.

Un val de murmure străbate printre artiști. Îl plângem pe *Herr* Neuhoff, firește, și îl vom plânge încă mult timp. Golul lăsat de pierderea lui este foarte mare. Dar există și aspecte practice: cum se va descurca circul fără el? Va reuși?

— În mod sigur tatăl dumitale a lăsat o poliță de asigurare, spune Helmut.

Toate privirile se îndreaptă pline de speranță spre Emmet, care se foiește stânjenit.

— Cred că tata a încasat polița iarna trecută. Am avut nevoie de bani ca să acoperim cheltuielile.

— Este adevărat, intervine calmă Astrid.

Oricum, nu contează, îmi spun. Banii ar fi ajuns la Emmet în calitate de moștenitor și el nu i-ar fi utilizat în folosul circului.

— Dar a existat un testament, continuă Astrid. În ochii lui Emmet se vede invidia – nu cunoștea afacerile tatălui lui la fel de bine ca Astrid. Testamentul prevede că circul nu poate fi vândut.

În spatele meu, cineva oftează. Nimeni nu ar fi cumpărat un circ în zilele acestea, dar dacă ar fi putut, Emmet l-ar fi vândut ca să încaseze profitul și ar fi plecat.

— Asta e ridicol! izbucnește Emmet.

Crezuse că orice rămăsese îi aparținea, că va avea frâu liber să facă orice dorește. La asta nu se așteptase.

— Și stipulează că toți artiștii trebuie păstrați, în afara cazurilor de comportare necuviincioasă.

— Măcar am un artist mai puțin de plătit, spune rece Emmet, încrucișând brațele pe piept, după ce dăduse lovitura finală.

Astrid, părând învinsă, nu răspunde. Dau să-i pun un braț pe umăr, dar mă dă la o parte și se îndepărtează.

— Lasă-mă, spune Astrid și ridică un braț ca să mă dea la o parte.

— Am aranjat să se servească micul dejun pentru toată lumea, spune Emmet, încântat să pună capăt discuției.

Ne îndreptăm în tăcere spre cortul unde este bucătăria. Se simte miros de cârnați și cafea proaspăt măcinată care îmi gâdilă nările. Înăuntru câțiva lucrători de la bucătărie care nu merseseră la înmormântare puseseră o masă mai îmbelșugată decât văzusem vreodată de când călătoream prin Franța, ouă și chiar puțin unt adevărat – o masă destinată să ne aline. Inventariez în gând meniul, stabilind ca de obicei ce anume aș putea să iau pentru Theo.

— Ce multă mâncare, remarc față de unul din chelneri, care umple din nou o farfurie cu cartofi prăjiți. Pare o nebunie să o risipim acum, nu-i așa?

— Nu avem timp să ambalăm gheață, dacă plecăm în câteva ore, spune chelnerul. Trebuie să mâncăm alimentele perisabile, căci este păcat să se strice.

Iau o bucată de pâine prăjită și câteva ouă pentru mine, apoi

mă așez la o masă goală. Emmet vine și el, cu o farfurie plină cu vârf de mâncare, căci se pare că apetitul nu i-a fost afectat de tristețe. Se așază fără să ceară voie. Nu mai fusesem singură cu el din ziua când se certase cu mine la nuntă și îmi reprim dorința de a mă ridica de la masă. Apoi îmi amintesc cât era de trist la înmormântare.

— O zi atât de grea, observ, încercând să fiu amabilă.

— Și lucrurile vor fi încă și mai grele, spune el sec. Vor fi multe schimbări când ajungem în Alsacia. Va trebui să concediem cei mai mulți dintre muncitori.

Muncitorii fac parte din circ și au venit loiali în fiecare an, în schimbul unui loc de muncă sigur, promisiune ținută de ambele părți. Cum poate face una ca asta?

— Parcă testamentul tatălui tău spunea că toți angajații trebuie să fie păstrați, intervin eu.

— Testamentul lui vorbește numai despre artiști, se stropșește el.

— În mod sigur tatăl tău se gândea…

— Tata nu mai este aici, spune el retezându-mi scurt vorba. Nu-mi pot permite să-i țin pe toți. O să găsim lucrători pe plan local când ajungem acolo.

Acum un minut îmi era milă de Emmet. Acum bunătatea mea s-a dus. Rotițele din mintea lui s-au pus deja în mișcare și este gata să stoarcă și ultima picătură de sânge din circ, ban cu ban, ca să obțină cât mai mult profit cu cât mai puțin efort. Trupul tatălui lui încă nu s-a răcit bine și Emmet distruge deja tot ce a făcut el. Poate că își plânge sincer tatăl, dar folosește doliul și ca pretext pentru a se purta așa de îngrozitor.

— Ne putem descurca cu jumătate din oameni, dacă pun toți mâna la treabă, adaugă Emmet.

Afirmația lui dovedește cât de puțin știe ce facem noi. Până și eu înțeleg ce înseamnă muncitorii și de ce experiență este nevoie aici. Privesc peste umăr spre tren. Ce bine ar fi dacă Astrid ar fi aici, să-i bage mințile în cap lui Emmet! Apoi îmi amintesc chipul ei chinuit și vocea slabă. În starea ei actuală, nu ar fi stare să-i facă față.

— Și când ai să le spui? îl întreb.

— Numai când ajungem în Alsacia. Muncitorii pot să rămână cu noi până atunci.

Emmet abordează un ton mărinimos, ca și când le-ar fi oferit un mare privilegiu. Dar nu se gândește la binele oamenilor: vrea să-i lase să demonteze totul și să încarce lucrurile în tren.

— Și cum rămâne cu contractele?

— Contractele? repetă batjocoritor Emmet. Numai artiștii au așa ceva.

Nu mai discut cu el. Ochii mei străbat sala de mese spre masa muncitorilor, unde un lucrător mărunțel, încărunțit, își curăță farfuria cu umerii aplecați în față. Îmi amintesc povestea pe care mi-o spusese Astrid despre meșterul evreu căruia *Herr* Neuhoff îi oferise adăpost. Dacă *Herr* Neuhoff a murit și Emmet îi concediază pe muncitori, va rămâne fără adăpost. La fel ca și Astrid și noi toți.

— Dar unii dintre acești oameni nu au case unde să se ducă, spun eu intenționat vag.

— Vrei să spui ca evreul cel bătrân? întreabă aspru Emmet. Nu reușesc să-mi ascund mirarea. Știu despre el.

Regret imediat că vorbisem, dar este prea târziu ca să mai dau înapoi.

— Dacă îi spui înainte să plecăm, poate că va putea să fugă înainte să plecăm noi.

— Să fugă? Nu are documente.

Emmet se apleacă mai aproape de mine și îmi spune cu o voce scăzută, cu respirația fierbinte și urât mirositoare:

— Nu-i spun nici lui, nici celorlalți muncitori acum. Și ai face bine să nu le spui nici tu, dacă nu vrei să ai probleme.

Nu se sinchisește să-și ascundă amenințarea. Îmi îngheață sângele în vine. Emmet nu va ezita să arunce un om – inclusiv pe mine – în groapa cu lei dacă asta slujește intereselor lui.

Nu vreau să-l mai ascult. Mă ridic și pun în buzunar șervetul în care împachetasem ouăle și pâinea prăjită pentru Theo.

— Scuză-mă, îi spun.

Plec de la cortul cu bucătăria înapoi spre tren. Când traversez curtea, trec pe lângă Drina, prezicătoarea, așezată sub alt copac, mai aproape decât o văzusem vreodată. Îmi zâmbește slab și

ridică în sus scândura cu cărțile de tarot, oferindu-se să-mi ghicească. Dar scutur din cap. Nu mai vreau să-mi văd viitorul.

În seara aceea, spectatorii încă mai sunt pe aleea din fața circului când muncitorii încep să demonteze totul. Spre deosebire de înălțarea cortului mare, demontarea lui este un moment de deprimare, o priveliște pe care nimeni nu vrea s-o vadă. Stâlpii zăngăne când cad unul peste altul și pânza se lasă în jos ca o parașută care se izbește de pământ. Cortul enorm, cândva plin de lume și de râsete, s-a dus ca și când n-ar fi fost niciodată acolo. Pășesc peste programe aruncate pe jos și cornete de floricele amestecate cu pământ. Ce va fi aici după ce plecăm noi?

Scrutez scena dezolantă și o caut din nou pe Astrid. Nu venise la spectacol. Ceva mai devreme, când mă pregăteam, am căutat-o din nou în curtea din spate, plină de speranță. Dar nu coborâse din tren toată seara. Era prima dată când lucram fără ea în preajmă și mă simțeam neajutorată, ca și când cineva mi-ar fi luat plasa de siguranță. Acum, când *Herr* Neuhoff nu mai era, aveam nevoie de ea mai mult ca oricând.

Gerda se apropie de mine.

— Vino, spune Gerda. Trebuie să ne schimbăm și să ne pregătim de plecare.

Nu mi-a vorbit niciodată atât de mult de când sunt la circ și mă întreb dacă simte cât sunt de pierdută fără Astrid.

— Când plecăm? o întreb și pornim spre tren ca să ne schimbăm.

— Abia peste câteva ore, răspunde Gerda. Vor termina de demontat după ce adormim noi. Dar Emmet a dat ordin ca toată lumea să rămână în tren.

Numai câteva ore până plecăm pentru totdeauna din Thiers! Îmi apare în minte Luc. Nu am avut posibilitatea să-i spun că plecăm sau să-mi iau rămas bun. Privesc cu dor peste umăr în direcția orașului și mă întreb dacă mai am timp să-l găsesc pe Luc. Mă gândesc că aș putea să mă strecor afară neobservată, dar nu îndrăznesc să mă duc acasă la tatăl lui Luc după toate cele întâmplate și nu știu unde să-l caut în altă parte.

În vagonul-vestiar, fetele sunt tăcute, își scot costumele și se

demachiază și nu mai este nimic din emoția de la plecarea din Darmstadt. După ce mă schimb, pornesc din nou spre vagonul de dormit. Mă aștept s-o găsesc acolo pe Astrid, așa cum se întâmplă adesea, cu Theo în brațe. Dar copilul este cu Elsie. Îl iau de la ea.

— Unde e Astrid?

— Nu a venit înapoi, răspunde Elsie.

— Înapoi? repet. Credeam că, din moment ce nu fusese la spectacol, rămăsese în pat, așa cum făcea cam tot timpul de când fusese arestat Peter.

— Nu a fost aici de dinainte de spectacol, spune Elsie. Credeam că este cu tine.

Mă uit pe fereastra vagonului. Unde se dusese Astrid? Nu o văzusem în cortul mare în timpul spectacolului, nici în altă parte în incinta circului după ce începuse demontarea. Cobor cu Theo din tren și cercetez toate vagoanele din partea anterioară a trenului, dar nu o văd pe Astrid. Nu putea să se ducă prea departe, când ne pregătim de plecare. Doar dacă nu se dusese cumva, într-o ultimă încercare disperată, să-l caute pe Peter. Privesc spre oraș, tot mai îngrijorată.

E ușor, îmi spun. Chiar și Astrid în starea ei actuală și-ar fi dat seama că așa ceva este imposibil. Ochii scrutează trenul în direcția opusă, spre coadă, și văd ultimul vagon, care fusese al lui *Herr* Neuhoff. Apoi mă uit la cel din fața lui și înțeleg. Astrid nu plecase, dar se dusese în locul unde se simțea cel mai aproape de Peter. Pornesc spre vagonul lui.

O găsesc culcată pe patul nefăcut al lui Peter, strânsă ghem, cu spatele spre mine. Ține cearșafurile cu ambele mâini.

— Astrid…

Mă așez lângă ea ușurată.

— Cum nu te găseam, m-am gândit că…

Dar nu termin propoziția. Pun mâna pe umărul ei și o întorc încet, așteptând să văd în sfârșit lacrimi. Dar fața ei este ca de piatră, fără nicio expresie. Deși în vagon e răcoare, pe buza de sus are un strat subțire de transpirație. Mă simt din nou îngrijorată.

— Astrid, te simți mai rău? Ai început să sângerezi din nou?

— Nu, bineînțeles că nu.

Îi pun mâna pe frunte.

— Dar tot ești fierbinte.

Ar fi trebuit să insist mai mult când refuzase să vadă un doctor, iar acum nu mai era timp.

I-l dau pe Theo lui Astrid și mă întind lângă ei. Simt mirosul cearșafurilor murdare ale lui Peter și încerc să nu mă gândesc la nopțile pe care le petrecuse aici cu Astrid, când eram în turneu. Vreau să-i vorbesc despre Emmet și despre muncitori, dar nu pot s-o împovărez acum și cu asta. O clipă mai târziu, respirația ei devine regulată și când mă uit la ea văd că doarme.

Theo se agită lângă ea, căci nu se poate liniști în acest spațiu necunoscut. Se aude un zgomot puternic și tot vagonul se zguduie când se încarcă ceva greu în vagonul învecinat.

— O să fie bine, spun mai mult pentru mine decât pentru el.

Îl apăs ușor cu palma pe spinare și apoi descriu cercuri mici, blânde. Pleoapele încep să-i fluture, rămânând lipite de fiecare dată tot mai mult, apoi adoarme.

După ce se liniștește Theo, mă rostogolesc pe o parte și mă gândesc la Luc. O să afle firește că am plecat, dar abia când va fi prea târziu. O să afle și unde am plecat? Cândva îmi promisese că mă va găsi, dar acum văd că așa ceva este imposibil. O să fim la sute de kilometri distanță.

Mă ridic în capul oaselor și privesc pe fereastră la locul cunoscut al circului, la pădurea care duce spre orașul din spatele ei. Încă mai suntem aici. Pot să cobor din tren și să mă duc la Luc să-i spun că plecăm și să mă întorc la timp fără să observe nimeni. Sau poate să-l iau pe Theo și să plec cu Luc pentru totdeauna, îmi spun amintindu-mi de propunerea lui. Dar unde să ne ducem? Nu avem documente ca să trecem frontiera, nici bani de mâncare și de adăpost. Apoi arunc o privire spre Astrid. Chiar dacă ar fi posibil, nu aș îndrăzni. Închid ochii.

Ceva mai târziu se simte o smucitură puternică și trenul se mișcă înainte. Mă așez din nou pe pat, privesc pe fereastră spre sud-est și îmi imaginez libertatea care se află la numai câteva sute de kilometri depărtare, în Elveția. Alături de mine, trupul

lui Astrid se înalță și coboară ritmic, odată cu respirația profundă. Acum, soarta mea este legată de ea, orice s-ar întâmpla.

Trenul înaintează și orașul Thiers parcă se micșorează, se face mai scund și mai plat, lipindu-se de pământ pe măsură ce luăm viteză. Și a dispărut. Ating fereastra acolo unde fusese satul acum câteva secunde și îl las în urmă pe Luc și șansa de libertate.

Capitolul 21
Astrid

Clanța ușii se răsucește scârțâind, niște mâini apasă în lemnul tare. Prin somn, îmi imaginez că suntem din nou în tabăra de iarnă, că Peter a venit să-mi spună că a găsit pe cineva în pădure, în apropiere de Darmstadt. Dar când deschid ochii văd că este Noa, care intră repede în cabina mică în care stăm împreună de cinci zile, de când am ajuns în Alsacia. Închid ochii din nou, dorind ca visul despre vremurile de odinioară să revină.

— Astrid? vocea lui Noa, încordată de îngrijorare, mă smulge din amintiri. Mă rostogolesc spre ea. Privește afară pe fereastra murdară, are trupul încordat și fața palidă.

— Trebuie să te scoli.

— Iar au venit? întreb, străduindu-mă să mă așez în capul oaselor, înainte să-mi poată răspunde, afară se aud zăngănituri – poliția a venit în inspecție, polițiștii fac zgomot prin vagoane și corturi. Cândva aș fi fugit și m-aș fi ascuns. Dar aici nu am ascunzătoare. N-au decât să mă ridice, îmi spun.

Se aude o bătaie puternică în ușă care ne face pe amândouă să tresărim. Mă așez pe pat și mă întind după capot. Theo începe să scâncească. Noa deschide ușa și apar doi ofițeri SS. Întotdeauna câte doi. Cu excepția nopții când îl arestaseră pe Peter, firește.

— *Wer ist da?* se răstește unul din ei, înalt și zvelt. Cine este acolo?

— Sunt Noa Weil, răspunde Noa, reușind să-și stăpânească tremurul din voce.

Polițistul face un gest spre mine.

— Și ea?

Un moment de ezitare.

— Sunt Astrid Sorrell, spun, văzând că Noa nu răspunde. Aceeași ca și acum două zile când m-ați întrebat, nu mă pot stăpâni să adaug.

Ce își închipuie că va fi așa de diferit de fiecare dată? Noa îmi

aruncă o privire disperată.

— Ce ai spus? întreabă polițistul.

— Nimic, murmur eu.

Nu e bine să-i sfidezi.

Celălalt polițist face un pas în cabină.

— Este bolnavă? arată cu capul spre mine.

Da, îmi vine să răspund. Naziștii se tem de boli. Poate își închipuie că sunt contagioasă și atunci o să plece și o să ne lase în pace.

— Nu, răspunde ferm Noa înainte să apuc să spun ceva. Ochii ei privesc neliniștiți spre mine.

— Și copilul? întreabă SS-istul.

— E fratele meu, spune Noa cu convingere, căci s-a obișnuit cu această minciună. Iată și documentele lui. Nu vă este sete, domnilor?

Noa schimbă subiectul înainte ca cei doi să mai pună alte întrebări. Bagă mâna în spatele patului ei și scoate o jumătate de sticlă de coniac pe care nici nu știam că o are.

Ochii bărbatului se cască mari, apoi se îngustează din nou. Este un risc calculat: va lua mita sau o va acuza că fură sau că ascunde băutură? SS-istul ia sticla și pornește spre ușă, cu bărbatul mai scund în urma lui.

După ce pleacă, Noa închide ușa. Îl ia în brațe pe Theo și se lasă să cadă pe pat alături de mine.

— Nu credeam că vor reveni atât de curând după data trecută, spune ea zguduită.

— Aproape în fiecare zi, după ceas, răspund eu și mă întorc cu spatele. Mă uit pe fereastra cabinei în care ne-am cazat când am venit. În Alsacia, cel mai greu încercată regiune, orice aparență de normalitate a dispărut.

Dincolo de firicelul subțire al unui râuleț se află orașul Colmar, cu contururile lui cândva elegante formate de bisericile în stil renascentist și casele de lemn acum distruse de raidurile aeriene, copacii care în alți ani la începutul lui mai ar fi fost în floare, acum atârnau frânți în două ca niște rămurele uscate. Camioane și jeepuri germane stăteau aliniate pe drum.

— Coniacul, spun. De unde l-ai luat?

Pe fața lui Noa apare o expresie de vinovăție.

— Din vagonul lui *Herr* Neuhoff. Emmet scotocea deunăzi prin lucrurile lui și lua ce dorea. M-am gândit că nu va observa.

— Te-ai gândit bine.

Slavă Domnului că nu le oferise alimente – rațiile se micșoraseră la o părticică din ceea ce erau la Thiers. Abia dacă aveam ce să mâncăm noi și Theo.

— Dar acum nu mai este, se agită Noa. Data viitoare se vor aștepta la ceva mai mult.

— O să ne gândim la ceva, îi spun.

Mă întind din nou, gâtul mi s-a uscat de la fumul și praful de cărbune care plutește parcă mereu în aer. Căsuța, în care abia încăpem Noa, eu și Theo, nu este mult mai mult decât un cort, căci acoperișul curge și pardoseala este în cea mai mare parte din pământ bătătorit. Nu putem dormi în tren, așa cum făcusem la Thiers, de teamă că piloții britanici din RAF vor bombarda liniile de cale ferată, așa că ne-am mutat în niște căsuțe scunde, nu mai mult decât niște colibe, fără instalație sanitară, folosite cândva de muncitorii de la cariera de piatră din apropiere. Dar nici aici nu suntem cu mult mai în siguranță. Incinta circului este aici aproape de șosea și vehiculele militare huruie toată noaptea, așa că suntem o țintă excelentă pentru raidurile aeriene. Noaptea trecută bombele au căzut așa de aproape, că i-am băgat pe Noa și pe Theo sub patul meu și am stat înghesuiți acolo unul în altul ca să ne ținem de cald până în zori.

A trecut aproape o săptămână de când Peter a fost arestat și dus Dumnezeu știe unde. Revăd scena ca pe un vis urât, de care nu pot scăpa. *Herr* Neuhoff s-a dus și el, l-am lăsat în mormântul de pe dealul din Auvergne. Îmi înfășor brațele în jurul pântecelui, pipăi pustiul de acolo și jelesc tot ceea ce nu va mai fi niciodată. După Erich și familia mea, credeam că pierdusem deja totul, că nu mi se mai poate lua nimic. Dar această ultimă lovitură este prea mult. Îmi permisesem să sper din nou, împotriva tuturor promisiunilor pe care mi le făcusem mie însămi când plecasem din Berlin. Iar acum plătesc prețul.

Noa îmi pune mâna pe frunte.

— Nu ai febră, spune ea și ușurarea este sesizabilă în vocea

ei.

Draga de ea, se străduiește atât de mult să aibă grijă de mine! Dar îngrijorarea ei este o picătură de apă care nu poate umple oceanul din inima mea.

Noa îmi ia ambele mâini în mâinile ei.

— Astrid, am vești bune.

Timp de o secundă, inima îmi tresare. Poate a aflat ceva despre Peter. Apoi îmi revin. Poate aduce morții înapoi? Poate da timpul înapoi? Mă desprind din mâinile ei.

— Nu mai există vești bune.

— Emmet a spus că poți să apari din nou în spectacol, spune Noa și face o pauză ca să vadă ce reacție am.

Se așteaptă să sar în sus de bucurie și să-mi pun tricoul de antrenament? Cândva, nu-mi dorisem altceva decât să mă întorc la trapez. Dar acum nu mai contează.

— Hai să mergem să ne antrenăm, insistă Noa, încercând din răsputeri să îmbunătățească lucrurile.

Nu mă ajută deloc, dar o iubesc pentru că se străduiește.

— Astrid, știu cât de greu îți este. Dar dacă stai și zaci aici nu vei schimba lucrurile. De ce să nu zbori din nou?

Pentru că a face un lucru normal ar însemna să accept faptul că Peter s-a dus, îmi spun. O trădare.

— Și ce rost are? întreb în final.

Noa șovăie.

— Astrid, trebuie să te ridici din nou.

— De ce?

Privește într-o parte, ca și când n-ar vrea să-mi spună.

— Îți amintești de Yeta?

— Desigur.

Yeta supraviețuise căzăturii și fusese trimisă la un spital de lângă Vichy pentru convalescență. Mă simt dintr-odată neliniștită.

— Ce e cu ea?

— L-am întrebat pe Emmet despre ea înainte să plecăm din Thiers și mi-a spus că fusese trimisă înapoi, la Darmstadt, ca să-și termine convalescența. Dar după aceea i-am auzit pe muncitori care șopteau că fusese luată de la spital și trimisă cu

un tren spre est.

Vocea lui Noa devenise o șoaptă.

— Arestată? întreb.

Ca Peter. Noa încuviințează din cap.

— Nimeni nu este arestat pentru că și-a rupt piciorul, Noa. Asta e ridicol. Nu a făcut nimic rău.

Dar mă îndoiesc de propriile cuvinte chiar în momentul în care le rostesc. În ziua de astăzi oricine putea fi arestat pentru orice – sau pentru nimic.

— Au spus că dacă nu mai poate lucra, permisul ei de muncă nu mai este valabil, continuă Noa. Trebuie să te faci bine, Astrid, cu orice preț.

Îmi dau seama că de aceea se grăbise Noa să le spună nemților că nu sunt bolnavă. Nemții simt cine e bolnav și abia așteaptă să profite.

— Te rog, vino cu mine în arenă. Dacă nu te simți destul de bine ca să te antrenezi, măcar privește și spune-mi ce să îndrept, spune Noa cu o voce rugătoare.

— Adică să lucrez cu revolverul la tâmplă, spun. Ce bucurie mai este în asta?

Dar acum nu este vorba de bucurie, ci de supraviețuire. Și Noa are dreptate. Dacă zac aici nu se va schimba nimic și nici Peter nu va veni înapoi. Circul și numărul meu sunt singurele lucruri care mi-au mai rămas.

— Bine, spun și mă ridic în picioare.

Noa îl ia pe Theo și îl duce în cabina lui Elsie, iar eu îmi caut tricoul de antrenament și îl ridic în lumină, amintindu-mi de ultima dată când îl purtasem și parcă simt atingerea lui Peter prin stofă. Gâtul mi s-a uscat. Dar poate că nici nu mai pot face asta. Îmi pun tricoul oricum. Când se întoarce Noa, o las să mă conducă afară din cabină.

Traversăm curtea. Lucrătorii s-au străduit cum au putut să monteze totul, de la cortul cu bere până la carusel, exact așa cum fusese la Thiers. Dar terenul de aici este jalnic – un câmp murdar la marginea unei cariere de piatră abandonate, o suprafață denivelată și plină de gropi lăsate de luptele care se dăduseră aici de la începutul războiului.

Când ne apropiem de cortul mare, văd trapezul dincolo de prelata deschisă. Apoi mă opresc. Cum am să mai pot zbura vreodată știind că Peter nu este acolo să mă vadă?

Noa mă apucă de mână.

— Astrid, te rog.

— Pot s-o fac, îi spun și îi dau mâna la o parte.

Înăuntru văd că nimic nu e bine. Cortul a fost înălțat în pantă și terenul nu a fost pregătit corespunzător, s-a lucrat cu mai puțin de jumătate din muncitori, cei mai mulți angajați dintre localnicii fără experiență. Ce ar spune *Herr* Neuhoff de acest circ măreț, acum în zdrențe? Testamentul spunea că circul trebuie să-și continue activitatea, dar sunt o mie de detalii nemenționate, cum ar fi salariile, timpul de lucru etc. Era ușor să dai vina pe Emmet. Declinul circului nu începuse însă cu el; fisurile se formaseră în luni și ani de zile; numai că acum, în acest sat uitat de lume, neavând pe nimeni care să ne conducă, slăbiciunile ieșiseră la iveală în toată grozăvia lor.

Destul. Mă îndrept de spate. Cu circul în asemenea stare, Noa și ceilalți au nevoie de mine mai mult ca oricând. Pornesc înainte și mai hotărâtă, dau la o parte prelata de la intrarea în cortul mare, apoi ridic privirea ca să examinez starea trapezului. Deasupra mea un obiect întunecat și necunoscut îmi atrage privirile. Timp de o secundă, cred că este unul dintre acrobați care se antrenează. Fac un pas înapoi, căci încă nu sunt pregătită să dau ochii cu nimeni.

Persoana din aer nu se mișcă în forță, ci atârnă moale.

— Ce Dumnezeu…?

Mă apropii să văd mai bine. De plasa spaniolă la care lucrasem și eu cândva, atârnă trupul fără viață al lui Metz, ceasornicarul.

— Astrid, ce este? întreabă Noa în timp ce mă prăbușesc la pământ, îmi este aproape imposibil să o aud din cauza vuietului din urechi care devine tot mai puternic.

— Te simți bine? mă întreabă Noa.

Privirea ei este concentrată în jos, spre mine, nu vede oroarea de deasupra mea.

— A fost o greșeală. Hai să te ajut să te întorci în pat…

— Cheamă muncitorii, îi spun, dar chiar când rostesc cuvintele îmi dau seama că este prea târziu. Du-te!

Voiam să plece din cort, ca s-o cruț de această priveliște. Dar ochii ei urmăresc privirile mele și scoate un urlet care îți îngheață sângele în vine. O apuc de umeri și o forțez să iasă din cort.

— Muncitorii, îi poruncesc din nou, de astă dată mai ferm. Du-te!

Rămasă singură, privesc în sus la Metz. Văzusem cum murise *Herr* Neuhoff cu numai câteva zile mai înainte. Dar acum este altceva. Puteam să fiu eu în locul lui. Metz murise pentru că era evreu. Mă ridic în tăcere și ating cu mâna locul de pe haină unde ar fi trebuit să fie steaua, ca un gest de solidaritate.

— În cortul mare! o aud pe Noa strigând afară. Vă rog, mai repede!

Doi muncitori se reped în cort. Stau singură deoparte și mă uit la muncitorii care se urcă pe scară, apoi încearcă să ajungă la el cu o prăjină lungă pe care o folosim noi ca să tragem trapezul. Întorc capul, căci mi se face rău și nu vreau să mai văd. Noa intră în fugă înapoi, cu Emmet în urma ei.

— La naiba, înjură el.

— Să chemăm poliția? întreabă Noa.

— Nu, sigur că nu, se răstește Emmet. Nu ne putem permite să atragem atenția poliției.

— Dar dacă l-a ucis cineva trebuie să raportăm, protestează ea cu mai multă forță decât credeam că este în stare în fața lui Emmet.

Emmet nu răspunde și iese ca o furtună din cort. Îi pun o mână pe umăr.

— Noa, nu l-a ucis nimeni. S-a sinucis.

— Cum? îi urmăresc expresia în timp ce încearcă să înțeleagă.

— Sunt sigură că știi ce este aceea sinucidere.

— Da, bineînțeles, dar cum poți fi sigură?

— Nu sunt semne de luptă, îi explic. Aș vrea numai să știu de ce.

Noa se înnegrește la față.

— Probabil că a aflat.

— Ce să afle? întreb.

Noa șovăie, îmi dau seama că îmi ascunde ceva.

— Emmet a spus că îi concediază pe lucrători.

— Cum?

Sunt năucită de veste. Probabil că Metz aflase cumva de planul lui Emmet. Cum nu avea familie și nicio șansă să-și găsească un adăpost, renunțase la luptă, își luase viața în loc să-i lase pe alți să i-o ia. Nu văzuse altă ieșire.

— Îmi pare rău că nu ți-am spus mai înainte, adaugă Noa repede. Emmet m-a amenințat că dacă spun ceva… Și nu am vrut să te îngrijorezi…

Nu mai ascult restul explicației și ies din cort. Vestea se răspândise ca fulgerul și acum muncitorii și artiștii se adunaseră afară, în fața cortului mare. Îi ocolesc și ajung la Emmet care este în capătul celălalt, stând stânjenit departe de toți.

— Cum ai putut face una ca asta? îl întreb. Avem nevoie de oamenii aceștia!

Cască ochii mari la mine.

— Ai zăcut atâtea zile și acum vrei să-mi spui mie cum să conduc circul? se stropșește Emmet. Știu că ai tupeu!

— Tu ești cel cu tupeu, Emmet, se aude vocea lui Noa în spatele meu. Dacă le-ai fi spus înainte să plecăm din Thiers, omul acela poate că ar fi avut o șansă.

— Nu e treaba ta, o înfruntă el.

— Ai de gând să le spui măcar acum?

Noa l-a prins pe picior greșit cu îndrăzneala ei. Ceilalți se apropie, căci ne auziseră.

— Ce să ne spună? întreabă unul dintre acrobați.

Emmet se foiește stingherit, apoi se întoarce spre oamenii care se adunaseră.

— Îmi pare rău dar trebuie să vă spun că circul a rămas aproape fără bani. Îi vom concedia pe toți muncitorii.

— Cu excepția maiștrilor, intervin eu repede.

Îmi depășesc atribuțiile, dar nu-mi pasă. Continui repede, înainte ca Emmet să apuce să protesteze.

— Și a celor care sunt la circ de peste cinci ani.

Dacă pleacă toți odată nu va mai avea cine să asigure

reprezentația.

— La naiba! înjură unul dintre muncitori. Nu poți face una ca asta!

— Nu avem de ales, răspunde rece Emmet.

— Fiecare va primi salariul pe două săptămâni și un bilet de tren până acasă, adaug. Așa este, Emmet?

Emmet se uită la mine. E clar că nu avusese de gând să facă așa ceva.

— Da, da, firește. Dacă plecați în liniște. Acum mă scuzați, am treburi de rezolvat.

Se îndepărtează cu ochii la noi, ca și când i-ar fi fost frică să se întoarcă cu spatele. După ce pleacă Emmet, muncitorii încep să se împrăștie mormăind. Artiștii care deocamdată au fost cruțați se duc să repete.

În cele din urmă rămânem numai eu și Noa în fața cortului mare.

— Oh, spune Noa, acoperindu-și gura cu mâna. Astrid, eu tot nu înțeleg. Chiar dacă lucrurile stau așa de prost, să te dai bătut așa…

— Nu-i judeca pe alții, îi spun, iar dojana din vocea mea sună mai aspru decât intenționasem. Uneori este greu chiar și numai să menții circul în funcțiune.

Capitolul 22
Noa

În ziua următoare Emmet îmi taie calea după micul dejun, când mă duc de la cortul cu bucătăria spre cabina noastră.

— Unde este Astrid? mă întreabă cu brațele încrucișate pe piept. Nu a reluat antrenamentele? insistă Emmet.

— Încă nu.

Ascund la spate bolul cu terci de ovăz pe care îl luasem pentru Astrid.

— Acum, că am plecat din Thiers, nu mai există niciun motiv ca să nu apară din nou în spectacol. Așadar, de ce nu lucrează?

— Nu se simte bine, spun, mințind din instinct pentru Astrid, deși, dacă Emmet află, s-ar putea să mă dea afară. Dar într-un sens e adevărat. Și am încercat ieri – ai văzut și tu. Dar după aceea a fost treaba cu muncitorul…

Emmet dă din mână, ca și când ceasornicarul nu ar fi avut nicio importanță.

— Trebuie să apară din nou în spectacol până mâine, spune Emmet. Toată lumea trebuie să pună spinarea la treabă. S-a terminat cu trândăveala pentru ea, adaugă.

Ideea că Astrid ar putea fi leneșă este atât de ridicolă, încât mai că-mi vine să izbucnesc în râs. Vreau să argumenteze că este încă prea devreme pentru ea să se balanseze după tot ce a pățit, că mai are nevoie de câteva zile ca să se pună din nou pe picioare. Dar știu că nu se va răzgândi. Luând tăcerea mea drept încuviințare, pleacă mai departe.

Pornesc din nou și îmi trag pardesiul pe cap ca să mă feresc de ploaia deasă de primăvară care a început să cadă. Privesc spre șosea, dincolo de care un firișor subțire de apă ne desparte de orașul Colmar. De când am venit am traversat o singură dată podul ca să mă duc în oraș, să văd dacă se poate face rost de ceva de la piață pe lângă rațiile noastre sărăcăcioase. Dar drumul meu fusese fără folos. Singurul vânzător din piața orașului, cândva plină de agitație, avea numai un fel de carne imposibil de identificat, care ar fi fost prea greu de digerat

pentru Theo, chiar și fără mirosul acela suspect. Tot orașul fusese parcă despuiat de anii de război. Străzile erau aproape pustii în miezul zilei, cu excepția unui câine de pripas de lângă rigolă și a patrulelor SS care parcă păzeau fiecare colț de stradă. Casele și magazinele aveau obloanele închise. Chipurile puținilor localnici pe care i-am văzut (majoritatea femei, căci bărbații fuseseră recrutați împotriva voinței lor și mânați ca turmele să lupte în est) erau sleite de foame și de frică. Am fi putut merge la fel de bine înapoi, în Germania. M-am grăbit să plec din centrul orașului, am trecut peste sârma ghimpată și peste șanțurile săpate în jurul perimetrului acestuia ca un fel de fortificații și m-am întors la circ. De atunci nu mă mai dusesem în oraș.

Mă îndrept spre cabina noastră și îmi revine în minte chipul furios al lui Emmet, care insista ca Astrid să înceapă să lucreze din nou. De când veniserăm în Alsacia acum o săptămână, Astrid stătuse tot timpul în pat, ghemuită ca un animal rănit. În afară de ziua în care încercase să revină în cortul mare și îl găsiserăm pe ceasornicar, nu mai ieșise din cabină. Stăteam în preajma ei și făceam tot ce puteam pentru ea. Dar nu era suficient. Parcă nu mai avea pic de voință. *Salveaz-o,* păreau să spună ochii lui Peter în acele ultime minute înainte să fie luat. Dar cum? Chiar dacă o hrăneam, îi dădeam să bea, sufletul îi era mort. Abia pot să am grijă de Theo și de mine – mi-e teamă că sub povara a trei persoane mă voi prăbuși.

Și ce va face Emmet, dacă Astrid refuză să se întoarcă în spectacol? Mă trece un fior la gândul acesta. Trebuie s-o fac să se pună în mișcare.

Când trec pe lângă trenul parcat și gol la capătul liniei, ochii mi se duc fără să vreau spre cutia de sub vagonul nostru de dormit, acolo unde Luc și cu mine ne lăsam cândva bilețelele. Mă întreb dacă nu cumva Luc venise după circ când plecaserăm din Thiers, dar știu că așa ceva este aproape imposibil. Mă duc până la cutie și o deschid, aproape sperând că voi găsi ceva înăuntru. Bineînțeles că este goală, îmi plimb mâna pe lemnul aspru și mi-l imaginez pe Luc făcând același lucru.

Intru în cabină și sunt surprinsă s-o găsesc pe Astrid în

cămașă de noapte.

— Peter… spune Astrid când mă apropii.

Îngheț. Și-a pierdut mințile de durere?

— Nu, sunt eu, Noa, răspund și mă apropii mai mult.

Nu are halucinații despre Peter, se uită la o fotografie mototolită. Mă apropii cu grijă de Astrid ca să văd mai bine fotografia. Este o imagine pe care nu am mai văzut-o niciodată: ei doi stând în curtea din spate sub o umbrelă, într-o zi însorită, în haine de stradă, nu în costume de spectacol.

— Unde este făcută?

Mi-o dă mie și observ că manichiura ei cândva impecabilă a dispărut, unghiile sunt rupte acolo unde și le-a ros.

— Într-un orășel mic de lângă Salzburg. Era vară, prima stagiune după ce mă întorsesem.

Înainte să vin eu, îmi spun. E ciudat să-mi imaginez circul pe vremea când eu nu eram aici.

— Pe atunci încă nu eram împreună, abia ne cunoscuserăm.

Zâmbește cu privirile pierdute în depărtare.

— Stăteam de vorbă și jucam cărți ore întregi. Era forte tare la jocurile de cărți, gin, rummy, poker. Ne așezam după-amiaza cu un pahar și, când mă dezmeticeam, trecuse deja toată noaptea.

Studiez fotografia. Chiar și acolo, privirea lui Peter era mohorâtă, ca și când ar fi știut ce urma să se întâmple.

— Mâine ar fi fost ziua lui de naștere, adaugă Astrid și se întristează din nou.

Vorbește despre el ca și când ar fi deja mort. Îmi reprim dorința de a o contrazice, căci nu vreau să-i dau speranțe false. Theo se agită pe celălalt pat. Îl iau în brațe și îl sărut în creștetul capului. Singura noastră bucurie. Cu toate necazurile noastre, Theo a prosperat. Are obrajii rotunzi și părul i-a crescut des și buclat, ca o oiță neagră. Cu Theo în brațe, mă așez încet lângă Astrid. Ei i s-a luat totul – șansa de a avea un copil, bărbatul pe care îl iubește. Nu i-a mai rămas nimic – în afară de noi. O cuprind cu brațele. Dar nu caută căldura mea. Întinde mâinile după Theo și eu i-l dau, oferindu-i una dintre puținele alinări care îi mai rămăseseră. Astrid se agață de el ca de o geamandură de salvare de pe mare, de parcă și-ar extrage puterea din

trupșorul lui mic.

Iau bolul de terci cald și i-l aduc mai aproape, dar scutură din cap.

— Astrid, trebuie să mănânci.

— Nu mi-e foame.

— Gândește-te la Peter.

— *Mă gândesc* la el.

— În fiecare clipă, știu. Dar crezi că asta ar fi dorit să faci?

Ia fără chef o gură și întoarce din nou capul.

— Emmet a întrebat de tine, spun șovăitoare.

Astrid ridică din sprâncene.

— Din nou?

Dau din cap că da. El este șeful și nici Astrid nu îndrăznește să împingă lucrurile prea departe. Dar ce poate să-i facă, de fapt?

— Te rog, Astrid. Avem nevoie de tine. *Eu* am nevoie de tine.

Astrid este singura mea prietenă din lumea asta și simt că o pierd.

Astrid ridică o sprânceană, ca și când gândul acesta nu i-ar fi trecut niciodată prin minte. Oftează, apoi se ridică în picioare. Își scoate cămașa de noapte și sunt surprinsă să constat că are pe dedesubt maioul de antrenament. Mă copleșește recunoștința. Nu mă lasă de izbeliște.

— Hai să repetăm, comandă Astrid.

Ieșim afară. Este trecut de jumătatea dimineții și curtea din spate este plină de dresori care dau de mâncare animalelor, artiști care merg să repete. Cei câțiva muncitori care au mai rămas se străduiesc să repare echipamentul și să pună lucrurile la locul lor cu o treime din efectivul de altădată.

În ușa cortului, se întoarce spre mine.

— Nu vreau să fac asta.

Este din cauza lui Peter sau a lui Metz? mă întreb. O strâng de mână.

— Înțeleg. Dar poți s-o faci. Știu că poți.

Cel puțin este aici și dorește să încerce. Mă duc spre scară. Apoi privesc în sus, la locul unde fusese omul spânzurat și mi se întoarce stomacul. Mă opresc, mă țin de scară și mă uit din nou.

Mă întreb dacă amintirea ceasornicarului o va opri pe Astrid. Dar urcă pe scara din partea cealaltă fără ezitare. Apoi, ajunsă la jumătatea distanței, se oprește și se vede că este îngrijorată.

— Ceva nu e în ordine.

Nimic nu e în ordine. Terenul nu a fost pregătit corespunzător când am sosit, pământul este denivelat și plin de resturi.

— Am cerut să se niveleze terenul, îi spun.

Lucrasem aici cu Gerda de mai multe ori și mă obișnuisem cu aparatele rahitice și cu modul în care înclinația terenului îmi modifică zborul. Dar Astrid nu fusese aici de când sosiserăm în oraș. Pentru ea este ceva discordant, o nenorocire.

— Este vorba de scară? întreb și trag de ea ca să-i arăt că este bine asigurată.

Dar Astrid dă din cap tristă.

— Este vorba despre tot.

O privesc cu atenție, mă aștept să văd că se dă jos și insistă să-l vadă pe șeful echipei de la sol. Poate refuza să lucreze. Dar Astrid ridică din umeri și continuă să urce. Nici asta nu mai contează. Ajunge sus și apucă bara, mai-mai să-și piardă echilibrul. Este prea curând, mă sperii; fusese o greșeală s-o oblig să se întoarcă la trapez așa de curând. Încep să urc scara și mă întreb dacă va avea nevoie de ajutorul meu. Dar Astrid ridică mâna ca să mă oprească.

— Trebuie să fac asta singură.

Mă îndepărtez de scară și mă duc înapoi, la intrare, unde rămân în umbra prelatei de la ușă ca să-i dau spațiu să se regăsească singură la trapez. Sare fără ezitare, devenind parcă din ce în ce mai sigură pe ea în timp ce o privesc.

Mă întrebasem dacă zilele când nu apăruse în spectacol și tot ceea ce suferise trupul ei o vor încetini pe Astrid sau o vor face să pară neîndemânatică. Dar este invers: mișcările ei sunt mai intense, precise ca briciul. Cândva ținea stinghia trapezului ușor cu o atingere ca de artist, acum o strângea ca pe un colac de salvare. Mișcările ei sunt energice, ca și când ar dori să îmblânzească o iapă sălbatică, să-și verse toată furia pe trapez. Se răsucește într-o serie de piruete și salturi mortale amețitoare.

Sesizez o mișcare ușoară în aer în preajma mea și aproape că-l simt pe Peter admirând performanța ei alături de mine, așa cum făcea cândva.

Atunci aud un zgomot în spatele meu. Mă întorc și pentru o secundă mă aștept să-l văd pe Peter stând acolo. Dar firește că nu este el și spațiul din spatele meu este pustiu. Vântul suflă prin curtea circului, scuturând prelatele și făcând zgomotul pe care îl auzisem. Mă relaxez puțin.

Dar un braț mă apucă din spate fără veste. Înainte să apuc să țip, cineva mă trage afară din cort. Mă smucesc și mă răsucesc, gata să mă lupt cu atacatorul meu.

Acolo, la intrarea în cortul mare, stă Luc.

— Luc!

Clipesc repede și mă întreb dacă silueta înaltă, întunecată, din fața mea nu este un vis straniu. Dar este acolo. Mă uit la el fără să-mi cred ochilor. Cum de făcuse tot drumul acesta ca să mă vadă pe mine?

— Noa, spune Luc, întinde mâna și mă atinge pe obraz.

Mă arunc în brațele lui și el mă strânge tare la piept. Îl trag mai departe de cort, la adăpostul unui șopron. E mai bine să nu-l vadă nimeni.

— Cum de ne-ai găsit?

— Am venit la circ să te caut, spune Luc. Dar plecaserăți.

Fața i se lungește.

— După aceea, m-am întors acasă la tata. Nu intenționasem, adaugă el repede. Dar trebuia să văd dacă știe unde plecase circul. Nu voiam să cred că fusese mâna lui la mijloc. Dar trebuia să știu.

Îmi dădeam seama după durerea din ochii lui că, chiar și după tot ceea ce se întâmplase, o parte din el tot mai dorea să creadă în tatăl lui.

— Bineînțeles că a negat. Dar am găsit în biroul lui ordinul cu semnătura lui.

Vocea lui era grea de tristețe.

— I-am arătat-o și a recunoscut. Atunci am plecat să te caut.

Îmi imaginez ce însemnase călătoria de atâția kilometri ca să ajungă la mine. Mă sărută lung și apăsat pe buze. Are fața aspră

pentru că nu s-a bărbierit, buzele sărate și este nespălat.

O clipă mai târziu ne despărțim. Deși au trecut numai câteva zile, fața lui s-a subțiat, pomeții i-au ieșit în evidență. Are cearcăne sub ochi, ca și când nu ar fi dormit de câteva zile.

— Ai mâncat? Trebuie să te odihnești.

Mă gândesc la un loc unde aș putea să-l ascund. Luc dă din mână, ca și când problema nu ar fi importantă.

— Sunt bine.

Mă reazem de el și mă strânge mai tare.

— Îmi pare așa de rău că a trebuit să plec fără să-ți spun.

— Știu că nu ai fi plecat așa dacă ai fi avut de ales, că s-a întâmplat ceva.

Văd în ochii lui că este îngrijorat pentru mine.

— Dar m-ai găsit, spun și mă cuibăresc din nou lângă el.

— Te-am găsit, repetă Luc. Întrebarea este, ce facem acum?

Se desprinde de mine și se îndreaptă, iar eu citesc conflictul din ochii lui. Este la sute de kilometri de casă – o să-mi spună pur și simplu la revedere și o să se ducă înapoi?

— Nu vreau să te pierd din nou, Noa, spune Luc și îmi ține respirația, așteptând să aud că îmi propune din nou o viață împreună.

— Dar vreau să intru în *Maquis.*

Speranțele mele se spulberă. Auzisem de luptătorii din rezistență care acționează în păduri. Dar nu-i văzusem niciodată și mi se par un fel de legendă în comparație cu sătenii timizi. Și sună periculos – și foarte îndepărtat.

— Este o unitate chiar aici, la est de pădurea din munții Vosgi, și dacă pot să ajung acolo, aș putea să ajut și eu, adaugă Luc.

— Dar este atât de periculos, protestez și ridic capul ca să-i întâlnesc privirile.

Mă mângâie pe păr.

— Nu am de gând să fug, Noa. M-ai învățat să nu-mi fie frică. O dată în viață am să stau pe loc și am să lupt.

— Atunci o să fie din vina mea dacă ai să-ți pierzi viața? întreb numai pe jumătate în glumă.

Luc zâmbește. Mă ia de mână și chipul lui devine serios din

nou.

— Am vrut numai să spun că ceea ce este între noi mi-a deschis ochii. Nu mai pot să stau deoparte cu brațele încrucișate. Trebuie să fac ceva. Și acțiunile Rezistenței, întreruperea căilor de comunicații și sabotarea liniilor ferate sunt acum mai importante ca oricând, căci se pregătește invazia Aliaților. Se spune că va avea loc curând, acum că vremea s-a îmbunătățit.

Mă trage din nou lângă el și mă sărută pe creștet.

— Dar nu vreau să te părăsesc. E timpul să facem mai mult – amândoi. Dacă… dacă te-ai gândi să mergi cu mine…

— În Maquis? întreb.

— Da. Sunt femei care ajută și ele.

Îmi dau seama cu mândrie că se gândește la mine, că sunt suficient de puternică.

— Vrei? întreabă cu ochii plini de speranță.

Aș dori atât de mult să spun da. Dacă ar fi așa de simplu!

— Nu pot, spun, și îi pun mâinile pe piept. Știi asta.

— Dacă te gândești la Theo, putem să-i găsim un loc în siguranță până se termină totul, spune Luc și îmi acoperă mâinile cu mâna lui, iar degetele noastre se împletesc.

— Iar după aceea putem să-l creștem ca pe copilul nostru.

— Știu, dar nu este numai asta. Astrid a riscat totul pentru noi. Nu pot s-o părăsesc acum.

Altădată Astrid s-ar fi descurcat singură, dar acum nu mai poate. Totul îi fusese luat, în afară de noi.

— M-am gândit eu că așa o să spui.

Pe fața lui se citea hotărârea.

— Dar eu trebuie să fac asta. Nu mai am loc acasă.

— Și când pleci? întreb.

— La noapte. Dacă pornesc când se lasă întunericul peste dealuri, găsesc tabăra celor din Maquis înainte de ivirea zorilor. Face o pauză. Numai dacă ai veni și tu cu mine…

— Știu.

Dar nu mă duc, așa că ne luăm adio. Îmi înfășor brațele strâns în jurul lui. Rămânem așa, strâns îmbrățișați, dorind ca momentul să dureze cât mai mult. Mă desprind încet și privesc

în spate, spre cortul mare.

— Trebuie să plec. Mă așteaptă Astrid.

Încuviințează din cap.

— Sunt îngrijorată pentru ea, îi mărturisesc. Mai întâi a pierdut copilul, acum pe Peter.

— Îmi pare rău că nu am putut face mai mult, adaugă el cu o nuanță de vinovăție în voce.

— Nu trebuie să te simți vinovat.

— De fapt, acesta este celălalt motiv pentru care am venit.

— Nu înțeleg, spun.

Ce alt motiv mai poate fi?

— Ar fi trebuit să-ți spun de la început, numai că am fost emoționat când te-am văzut din nou.

Bagă mâna în buzunar și scoate un plic.

— A sosit o scrisoare în sat.

O ține în fața mea și îmi imaginez tot ce poate fi mai rău, vești care vin de la distanțe de kilometri. Oare se întâmplase ceva cu familia mea?

Dar când dau să o iau, își trage mâna.

— Nu este pentru tine.

O iau oricum de la el și mi se taie respirația când văd timbrele poștale din Berlin.

Scrisoarea este pentru Astrid.

Capitolul 23
Astrid

Doisprezece metri. Aceasta este diferența dintre viață și moarte. Cea mai mică distanță.

M-am întors în arenă așa cum am spus și m-am prefăcut că repet pentru Noa, am sărit ca și când nimic nu s-ar fi schimbat. Dar Noa a dispărut din cort și m-a lăsat singură, așa că mă întorc la platformă. Mișcarea de zbor prin aer însemna cândva totul pentru mine. Acum fiecare balans este ca un pumnal înfipt în inimă. Spațiul uriaș de deasupra arenei care fusese casa mea acum era aproape de nesuportat.

Mă uit peste marginea platformei în jos, ca și când aș privi de pe o stâncă în abisul plasei de siguranță de dedesubt. Am încercat o dată să mă sinucid, după ce Erich mi-a spus că trebuie să plec. Ieșise din apartament, chipurile ca să-mi dea timp să-mi împachetez lucrurile și să plec, incapabil să mă privească în acest timp sau poate că dorise să evite o criză de isterie pe care o considera ceva foarte necivilizat. Alergasem la bufet, scosesem un flacon cu pastile și o sticlă de votcă, înghițisem impulsiv cât putusem de mult din amândouă. Îmi imaginam cum îmi va găsi trupul când se va întoarce acasă. Oricum, mă scosese din viața lui. Am avut pe loc remușcări, am băgat degetele pe gât și am vomitat pastilele semidigerate. Jurasem atunci că nu mai trăiesc niciodată pentru un bărbat. Dar această pierdere înseamnă mai mult, înseamnă totul. Sări, renunță la tot. Gândurile îmi ticăie ritmic în minte la fiecare balans.

— Astrid?

Nu mai pot să stau și mă lansez spre platformă pentru a doua oară. Picioarele îmi tremură când mă uit în jos. Asta simțise și ceasornicarul? Îl văd atârnând de frânghii cu gâtul rupt, cu gura căscată, cu picioarele țepene. Aș putea să sar și aș termina în mod sigur la fel ca Metz. Dacă mor aici, va fi după voia mea, nu de mâna altora. Întind un picior peste marginea platformei, testând…

— Astrid?

Noa mă strigă de la intrare. Tresar și mă clatin, apuc scara ca să-mi recapăt echilibrul. Eram așa de prinsă în gânduri, că nu o văzusem când se întorsese. Fața ei este o adevărată mască a îngrijorării. Văzuse ce am de gând? Sau poate ghicise?

Se pare că nu și-a dat seama ce mă pregăteam să fac. Îmi face semn cu mâna și mă privește încruntată în timp ce cobor.

— Ce s-a întâmplat? o întreb, căci stânjeneala mi-a trecut. Spune-mi!

Îmi întinde un plic.

— Ai primit o scrisoare.

Îngheț. Scrisorile nu pot însemna decât vești proaste. O iau cu mâini tremurătoare și mă încordez, crezând că sunt vești despre Peter. Dar plicul are ștampila poștei din Darmstadt. Îl țin departe de mine, ca și când conținutul lui ar putea fi contagios. Timp de o clipă vreau să rămân suspendată în timp, cruțată de tot ceea ce scrie acolo.

Dar niciodată nu a servit la nimic să te ascunzi de adevăr. Rup plicul. În interior este alt plic adresat mie, nu la Circul Neuhoff, ci la adresa fostei noastre reședințe de iarnă. De la Berlin. Scrisul energic al lui Erich se întinde spre mine ca o mână. *Ingrid Klemt*, scrisese Erich, folosind numele meu de fată. Nu al lui. Chiar și după atâta timp, respingerea încă mă doare. Cineva, cel care trimisese scrisoarea mai departe, șterse numele cu o linie și pusese numele meu de scenă. Astrid Sorrell. Las plicul să cadă pe jos. Noa îl ridică repede și mi-l întinde. Ce poate să vrea Erich de la mine?

— Vrei s-o deschid eu? întreabă blând Noa.

Neg din cap.

— Pot și eu.

Rup plicul pătat și uzat. Din el cade o foaie de hârtie. Ochii mi se umplu de lacrimi când apare scrisul cunoscut, nu al lui Erich.

Draga mea Ingrid,

Mă rog ca această scrisoare să ajungă la tine și să te găsească sănătoasă și în siguranță. Am fugit din Monte Carlo înainte de invazie și nu am avut timp să scriu. Dar am ajuns în Florida și am

găsit de lucru la un carnaval.

— Ce e asta? întreabă Noa.

— O scrisoare de la Jules.

Fratele meu mai mic, cel mai slab și mai neajutorat, supraviețuise. Probabil că îmi trimisese scrisoarea la Berlin și Erich o trimisese mai departe.

— Credeam că toți…

— Așa am crezut și eu.

Inima îmi bate mai tare. Jules este în viață. În America.

— Dar cum așa? întreabă Noa.

— Nu știu cum, îi răspund, căci abia dacă sunt în stare să răspund la propriile întrebări, darămite la ale lui Noa.

— Jules lucra la un circ din sudul Franței când izbucnise războiul. A reușit cumva să scape.

Continui să citesc în tăcere.

Le-am scris lui papà *și* maman *luni de zile, dar nu am primit răspuns. Nu știu dacă ai auzit, dar îmi pare foarte rău să-ți spun că au murit într-un lagăr din Polonia.*

— Oh! îmi duc mâna la gură să-mi înăbuș strigătul gata să iasă din gât.

Deși în inima mea știam de mult că părinții mei nu ar fi avut cum să fugă, o parte din mine se agățase de speranța că s-ar putea să mai fie încă în viață. Iar acum stau față în față cu adevărul și acesta este mult mai rău.

— Ce este? întreabă Noa.

Se apleacă să citească scrisoarea peste umărul meu. Apoi mă înconjoară cu brațele pe la spate și mă leagănă blând înainte și înapoi.

— Astrid, îmi pare așa de rău!

Nu răspund, mă așez pe jos în tăcere, încercând să accept că se întâmplase exact lucrul cel mai rău de care mă temusem.

— Mai scrie ceva în scrisoare, spune blând Noa câteva secunde mai târziu. Face un semn spre hârtia care zace mototolită în poala mea și îmi arată textul de mai jos, acolo

unde mă oprisem după ce citisem despre părinții mei. Scutur din cap, nu mai pot. Noa ia scrisoarea, își drege glasul și începe să citească cu voce tare:

Nu am reușit să dau de gemeni. S-ar putea foarte bine să nu fi rămas decât noi doi. Știu că nu vrei să-ți părăsești soțul, dar am aranjat să primești viză la consulatul din Lisabona. Mi-au spus că este valabilă patruzeci și cinci de zile. Te rog să te gândești dacă nu vrei să vii la mine, cel puțin până se termină războiul, iar după aceea poți să te întorci. Nu ne mai avem decât unul pe altul acum.

Al tău,
Jules

Încerc să procesez totul, în timp ce Noa îmi dă hârtia înapoi. Scrisoarea are ștampilă din Berlin. Jules o trimisese la apartamentul în care locuisem cândva împreună cu Erich. Probabil că Erich o citise, apoi o trimisese prin curier, străduindu-se din răsputeri să o facă să ajungă la mine. O trimisese la adresa familiei mele din Darmstadt, știind că mă voi duce acolo. Dar reședința noastră de iarnă nu mai există, așa că poștașul o dusese probabil la adresa familiei Neuhoff. Poate că Helga, care rămânea întotdeauna acasă ca să aibă grijă de reședință în timpul absenței noastre, corectase numele și o trimisese mai departe în primul oraș unde ne opriserăm, la Thiers.

— Cum a ajuns aici? o întreb.

Noa își drege vocea.

— A fost trimisă de la Thiers.

Încuviințez din cap. Circul lasă întotdeauna viitoarea adresă pentru facturi și corespondență. Sunt atât de multe opriri pe drum – scrisoarea ar fi putut să nu ajungă niciodată la mine. Dar a ajuns.

— Familia mea, spun cu voce tare, dar nu sunt sigură ce înseamnă asta acum.

Hohotul de plâns pe care îl înăbuș de atâtea luni țâșnește din gâtlejul meu. Plâng pentru fratele care a supraviețuit și pentru cei atât de mulți care nu au supraviețuit. Părinții și frații mei,

toți s-au dus.

Sau cel puțin așa crezusem în toate aceste luni. Dar Jules este în viață. Îmi amintesc cum ne luaserăm rămas bun în gara Darmstadt cu ani în urmă, zoriți de nerăbdarea lui Erich de a ne urca în tren. Îmi imaginez cum trebuie să arate Jules acum, ceva mai bătrân, dar exact la fel în rest. Undeva, o părticică din dinastia familiei mele de artiști de circ dăinuie încă, precum o sămânță dusă în altă țară pentru a fi plantată acolo.

Mă uit din nou în jos la plic, care arată mai gros decât dacă ar fi gol.

— Mai este ceva acolo.

Sunt de fapt două lucruri. Scot mai întâi un fel de chitanță bancară. Dar este într-o limbă necunoscută și nu recunosc decât numele meu.

— Ce Dumnezeu…?

Noa face un pas înainte.

— Pot să văd și eu? întreabă Noa.

Îi dau hârtia.

— Nu înțeleg ce scrie, dar par să fie banii pentru călătoria ta, depuși în contul tău bancar din Lisabona.

Mi-o dă înapoi. Mă uit buimăcită la ea.

— Se pare că a fost deschis acum șase săptămâni, adaugă Noa, arătând data. Crezi că i-a depus fratele tău?

Studiez hârtia.

— Nu cred.

Este o singură tranzacție, o depunere de la Berlin. Zece mii de mărci, suficient ca să mă duc oriunde doresc, inclusiv în America.

— Atunci cine?

Inspir adânc.

— Erich.

Erich citise scrisoarea lui Jules și dorise să fie sigur că am bani ca să ajung la fratele meu în America. Îmi dăduse ultimul și singurul dar pe care putea să mi-l facă – șansa de a scăpa. Scutur din nou plicul și din el cade un card mic. Un permis de plecare, completat tot cu scrisul energic al lui Erich și cu ștampila oficială a Reichului. Se gândise la tot ca să fie sigur că

pot să ies din teritoriile ocupate și să ajung în siguranță la Jules. Făcuse Erich asta dintr-un sentiment de vinovăție sau de iubire? Deși face parte din trecutul meu de dinainte de Peter, atât de demult încât mi se pare aproape un vis, o parte din mine nu poate să nu se gândească cu durere la bărbatul care mă iubea suficient ca să facă toate astea, dar nu destul ca să lupte pentru noi.

— Astrid, poți să te duci la fratele tău.

Chipul lui Noa se luminează de speranță la gândul că voi fi în siguranță. Apoi pe fața ei apare un conflict, căci își dă seama că va fi părăsită.

— Nu pot să te las singură, îi spun.

Dintr-odată mi se pare și mai tânără și mai vulnerabilă decât în ziua când venise. Cum s-ar putea descurca fără mine?

— Du-te, Theo și cu mine o să ne descurcăm, spune Noa, încercând fără prea mare succes să-și înăbușe tremurul din voce.

Apoi cercetează din nou scrisoarea și se încruntă.

— Fratele tău a spus că viza este valabilă patruzeci și cinci de zile. Scrisoarea a făcut peste o lună până să ajungă aici. Și nu se știe cât va dura până ajungi la Lisabona, sau în America de acolo. Trebuie să pleci imediat. La noapte. O să pleci, nu-i așa? întreabă Noa cu vocea plină de speranță și de teamă în același timp.

Nu-i răspund și mă îndrept spre tren.

— Dar, Astrid… strigă Noa după mine. Credeam că repetăm. Firește, dacă pleci…

Nu mai contează, termin eu propoziția în gând în locul ei.

— Continuă fără mine, spun. Oricum vestea asta m-a dat peste cap.

Mă duc în cabina unde Elsie are grijă de Theo.

— Băiețel drag, spun.

Pe fața lui apare un zâmbet larg de recunoștință. Mă duc să-l iau de la Elsie, iar Theo întinde mânuțele spre mine pentru prima dată. Simt în mine un nou val de tristețe, care se ridică tot mai sus și amenință să dea pe dinafară. Îl împing la loc. O să fie timp mai târziu pentru lacrimi. Acum trebuie să mă gândesc ce să fac.

Îl strâng mai tare pe Theo la piept cu o mână și țin permisul de plecare în cealaltă, ca și când i-aș cântări. Cum pot să-i părăsesc pe Noa și pe el? Dacă Peter s-a dus, ei sunt tot ce mi-a mai rămas pe lume – sau cel puțin așa crezusem până când venise astăzi scrisoarea lui Jules. Iar acum trebuie să mă gândesc și la el. Eu sunt singura rudă care i-a mai rămas. Și a făcut atâta efort ca să-mi obțină viza, singura mea șansă de a fi în siguranță; ar fi o crimă să nu profit de ea.

Theo mă gâdilă pe bărbie cu mânuța, smulgându-mă din gânduri. Ochii lui negri mă privesc întrebători. Ideea de a-i lăsa pe Theo și pe Noa singuri să înfrunte o soartă incertă este insuportabilă. Trebuie să mai existe și altă cale.

Ochii mi se duc spre pat. Sub el sunt așezate cufărul meu și al lui Noa, unul lângă altul. Un plan începe să se contureze în mintea mea. Îl pun pe Theo pe pat, apoi iau valiza și încep să-mi fac bagajele.

Capitolul 24
Noa

O privesc pe Astrid cum se duce înapoi spre cabină și mă simt copleșită de tristețe. Când îmi adusese Luc scrisoarea, mă gândisem dacă să i-o dau sau nu lui Astrid. Eram sigură că va primi alte vești rele. Dar nu puteam să-i ascund adevărul. Iar acum pleacă. Nu pot să-i fac o vină din asta. Văzusem în conflictul din ochii ei că decizia de a ne părăsi nu fusese ușor de luat. Ne cunoștea pe mine și pe Theo numai de câteva luni – asta nu ar fi trebuit să conteze deloc, nu atunci când avea o familie, o familie adevărată, care avea nevoie de ea. Dar parcă îmi vine să fug după ea și s-o implor să nu mă părăsească.

Luc scoate capul de după șopronul în care se ascunsese.

— Așteaptă aici, îi spusesem înainte să alerg să-i dau scrisoarea lui Astrid.

Nu voiam să-l vadă, dar nici nu voiam să-l las să dispară și să mă părăsească atât de curând după ce tocmai ne regăsiserăm. Mă uit acum la el și mă simt brusc vinovată. O mințisem pe Astrid în legătură cu modul în care ajunsese scrisoarea aici. Dar nu puteam să recunosc față de ea că îmi încălcasem promisiunea de a nu-l vedea pe Luc.

— E totul în ordine? întreabă Luc.

— Nu, răspund. Adică și da, și nu. Astrid a aflat că părinții ei au murit.

— Asta e cumplit, răspunde Luc cu vocea plină de înțelegere. Credeam că îi fac un bine dacă aduc scrisoarea.

— Chiar i-ai făcut, insist. Dar cum ai primit-o?

— Acum câteva zile eram la poștă când am auzit o femeie care spunea că circul plecase pe neașteptate. Spunea niște lucruri oribile, că circul luase banii pe spectacole și fugise. Am început să-i spun că se înșală, dar atunci dirigintele poștei ne-a auzit și a spus că sosise corespondență pentru circ. Spunea că avea și o adresă la care să trimită scrisorile, dar când am văzut că este una pentru Astrid am știut că trebuie să o aduc chiar eu. Mă gândeam că poate sunt vești de la Peter.

Vocea lui devine o șoaptă și văd că se simte vinovat.

— Acum îmi doresc să nu o fi adus, spune Luc în cele din urmă.

— Nu, trebuia să știe adevărul, răspund. Mă bucur că ai venit. Nu a fost chiar așa de rău. Fratele lui Astrid i-a trimis o viză din America. Vrea să se ducă acolo să stea cu el.

Vocea îmi tremură ușor când rostesc ultima parte.

— Asta e o veste bună, nu-i așa? spune Luc nedumerit.

Simt un nod în gât, îmi vine greu să răspund.

— Așa cred, reușesc să articulez, rușinată de egoismul meu. Aș vrea să mă bucur pentru Astrid la gândul că va fi în siguranță și în libertate. Dar nu-mi pot imagina circul fără ea, adaug.

În spatele nostru se aude o mișcare și vocile a doi acrobați care se îndreaptă spre cortul mare. Luc mă trage în spatele șopronului ca să nu fim văzuți.

— Acum ai putea să te mai gândești, spune el.

Înclin capul nedumerită.

— Mai înainte ai spus că nu poți să pleci cu mine pentru că nu poți s-o părăsești pe Astrid.

Mintea mea era încă plină de ceea ce se întâmpla cu Astrid și aproape uitasem de conversația noastră de mai înainte.

— Dar totul s-a schimbat, spune Luc insistent. Dacă ea pleacă, cu siguranță poți să pleci și tu!

În agitația momentului, nu mă gândisem la asta. Dar Luc are dreptate: dacă Astrid pleacă, nu mă mai ține nimic aici. Pot să-l iau pe Theo și să plec. Mă uit în sus la cortul mare și la curtea din spate și am totuși anumite șovăieli. Circul este singurul loc în care m-am simțit în siguranță de când mă alungaseră părinții mei. Dar circul nu va mai rămâne mult timp aici, îmi spun. Emmet a spus că avea de gând să lichideze totul la sfârșitul stagiunii. Atunci, și acesta va dispărea.

— Noa…

Vocea lui Luc era plină de îngrijorare.

— Când poliția își va da seama că Astrid a plecat, o să pună o mulțime de întrebări.

Mai mult decât întrebări – Emmet va fi furios că și-a pierdut

unul din artiștii de frunte.

— Nu vei mai fi în siguranță aici. Vino cu mine, vrei?

Mă uit la el cu ochii plini de dor, sfâșiată între viața pe care o cunosc cu circul și posibilitatea unui viitor cu Luc.

— Ai încredere în mine, insistă el, cu ochii larg deschiși.

Am încredere, spune o voce dinlăuntrul meu. Ceva se mișcă în mintea mea și răspund.

— Vin. Cu Theo, adaug repede.

— Bineînțeles, răspunde Luc ca și când nici nu s-ar fi pus problema altfel.

Apoi chipul i se întunecă, înțelegând dificultatea.

— Dar cum? Dacă mergem la partizani, acolo nu va fi loc pentru un copil.

— Nu pot să plec fără el, insist eu.

— Vom găsi o modalitate răspunde Luc și mă ia de mână. Vom sta cu toții împreună.

Vorbește cu o voce sigură; Theo este acum la fel de mult al lui ca și al meu. Îmi arunc brațele de gâtul lui recunoscătoare.

— Atunci mergi cu mine?

Buzele lui sunt pe obrazul meu, apoi pe gât, o mie de mici sărutări convingătoare.

— Da, da, exclam, dar o secundă mai târziu mă desprind de el. Suntem împreună în plină zi, abia ascunși de copacii înmuguriți.

Realitatea mă copleșește: voi părăsi circul împreună cu Luc. Dar înainte de a începe o viață împreună, trebuie să-i spun totul. Nu pot merge mai departe sub acoperirea unei minciuni.

— Luc…

— Acum trebuie să plec, spune el fără să mă audă. Am numele unei persoane de contact din rezistență la vreo zece kilometri de aici, care poate să-mi arate drumul cel mai bun pe unde putem ajunge în *Maquis.*

Privește peste umăr.

— Mă întorc înainte de căderea întunericului.

— Unde te găsesc?

— Este o râpă de partea cealaltă a carierei de piatră, răspunde el arătând într-acolo. Cam la un kilometru spre est. Ne întâlnim

acolo la ora nouă.

— Dar spectacolul va fi abia la jumătate.

— Știu, dar va trebui să plecăm ca să ajungem în siguranță în Vosgi înainte de ivirea zorilor. O să reușești?

Dau din cap că da, Luc mă sărută și dă să plece.

— Luc, stai!

Se întoarce. Doresc cu disperare să-i spun adevărul. Dar chipul lui este atât de plin de speranță, încât nu pot.

— Ne vedem la nouă.

Pleacă în pas vioi. Îmi vine să strig după el din nou, căci nu vreau să-l las să plece. Dar se va întoarce curând și data viitoare voi pleca cu el.

Mă întorc spre cortul mare și simt cum mă întristez. Totul se schimbă. Abia îmi găsisem locșorul acesta, mă simțeam aproape ca acasă și acum plec – din nou. Nu pot să nu mă întreb unde voi ajunge și unde mă voi afla când voi înceta în sfârșit să mai fug.

Cerul este deja roz când mă apropii de vagonul-vestiar ca să mă pregătesc pentru ultimul meu spectacol. Mă uit la celelalte fete care se îmbracă și se machiază, ca și când ar fi vorba de un alt spectacol ca oricare altul. Mă simt ușurată – nu bănuiesc nimic. Dar simt diferența în felul în care Astrid îmi dă cu sacâz și îmi înfășoară bandajele în jurul încheieturilor mâinilor, la fel ca în fiecare seară, dar cu mult mai multă grijă. Simt atingerea ei caldă, sigură, pe antebrațe și mă întristez din nou. Amândouă vom pleca, fiecare în altă direcție. Nu există niciun motiv să sper că vom rămâne mereu împreună – nu este ca și când am fi fost o familie. Sfârșitul venise însă mult mai curând decât mă așteptasem. Aș dori să-i împărtășesc planul meu de a pleca cu Luc. Dar nu va înțelege niciodată. Totuși nu pot să plec fără să-i spun. Poate un bilet…

Celelalte fete au terminat cu îmbrăcatul și se îndreaptă acum spre cortul mare. Astrid mai zăbovește. Scoate un sac de voiaj, mai mic decât o valiză, pe care nu-l observasem până atunci, vârât sub una dintre măsuțele de toaletă. Rearanjează ceva în sac, care este suficient de mic ca să nu atragă atenția. Lucrurile pe care vrea să le ia cu ea. Nodul din gâtul meu crește.

— O să ne dai de veste ca să știm că ești bine, nu-i așa? întreb aproape în șoaptă.

Nu răspunde, dă din cap încetișor în timp ce presează hainele mai mult, încercând să facă loc. Firește, eu nu voi mai fi aici ca să primesc mesajul ei. Voi fi plecată și ea nici măcar nu va ști. Dau s-o îmbrățișez instinctiv, dar Astrid încremenește și mă oprește. Roșesc, umilită de respingere.

— Ce s-a întâmplat?

Mă întreb dacă am făcut ceva care să o supere din nou.

— Nu eu plec.

— Ce vrei să spui? Bineînțeles că pleci!

Timp de o secundă mă întreb dacă nu glumește, dar expresia ei este serioasă, privirea gravă. Mă pregătesc să reiau toate argumentele de mai înainte, că nu poate rămâne aici și ar fi o prostie să se piardă permisul de ieșire din țară.

— Ba pleci, repet.

Astrid scutură din cap.

— Nu, *tu* pleci.

Mă uit la ea și nu-mi vine să cred ce aud.

— Nu înțeleg.

Astrid îmi întinde plicul adus de Luc.

— Ai nevoie de permis ca să-l iei pe Theo și să pleci.

Nu îl iau și Astrid rămâne cu mâna întinsă în aer.

— Nu poți să mi-l dai mie.

— O să iei cartea mea de identitate, continuă Astrid. Fotografia e destul de proastă. Dacă îți vopsești părul și ții capul plecat în jos, nu va ști nimeni că nu sunt eu. Și o să poți trece și un copil în documente.

— Nu poți vorbi serios.

O ocolesc, mă duc la sacoșa pe care o pregătise și scotocesc prin ea. Sub un strat subțire de haine pentru ea, sunt scutecele lui Theo și ghetuțe de rezervă. Plănuise totul de mult.

Apoi îmi întinde din nou permisul.

— Trebuie să pleci în noaptea asta, înainte să se termine spectacolul. Există o gară, nu cea la care am venit noi, alta, cam la cincisprezece kilometri spre sud. Iei trenul spre Lisabona și ridici permisul de la consulat.

Totul sună cât se poate de firesc, ca și când te-ai duce în oraș după pâine.

— Apoi îți cumperi bilet cu banii de la Erich…

Continuă să-mi dea instrucțiuni, dar nu o aud. Îmi apare în minte Luc. Trebuie să plec cu el și să ne începem viața împreună. Văzând ezitarea mea, se oprește în mijlocul propoziției:

— Ce este? întreabă impacientată, ca și când aș fi pus la îndoială experiența ei în materie de acrobație aeriană.

Permisul de ieșire din țară este singura șansă de supraviețuire pentru Astrid. Și este dispusă să mi-l dea mie.

— Nu-l iau, spun. Să rămâi aici fiind evreică este o adevărată sinucidere.

— Exact. Tocmai de aceea trebuie să-l iei pe Theo și să pleci.

— Permisul este al tău. *Tu* trebuie să-l folosești, insist și o înfrunt ca niciodată.

— M-am gândit la toate, răspunde ea neabătută. Este cel mai bine așa. Este singura opțiune.

— Mai există și altă posibilitate. Inspir adânc. Ia-l tu pe Theo. În felul acesta veți fi amândoi în siguranță.

Vorbele îmi zgârie gâtlejul ca niște cioburi de sticlă. Pot să i-l dau pe Theo și așa vor fi amândoi în siguranță. Dar simt că mor dacă îl las să plece.

— Nu, Theo este al tău, insistă Astrid. Tu ești cea care trebuie să plece.

Dar și eu plec, îmi spun. Cu Luc. Firește, Astrid nu știe. Este gata să renunțe la tot pentru mine. Iar eu tot o mai mint.

— Astrid, spun încet, și *eu* plec.

— Nu înțeleg, spune Astrid încruntându-se. Ai spus că nu iei permisul. Atunci cum poți să pleci?

— Nu, dar Luc… dau să-i explic.

— Iarăși el? mă întrerupe ea strângând din ochi. Fiul primarului! Și ce are el de-a face cu asta?

— Este aici, în Alsacia.

În ochii ei se adună nori de furtună.

— El a adus scrisoarea de la fratele tău, adaug, sperând că asta va ajuta la ceva.

Dar îmi dau seama după furia din ochii ei că nu ajută la nimic.

— Mi-ai promis, ba nu, mi-ai jurat că n-o să-l mai vezi, se înfierbântă Astrid. Dar tot te-ai întâlnit cu el, după tot ce am pătimit eu.

— Ba nu… adică nu am vrut, protestez eu slab.

Apoi mă opresc, căci nu vreau să mai mint.

— Îmi pare rău că nu ți-am spus. Luc se duce în *Maquis.*

Mă întreb dacă asta o va face să-l respecte mai mult. Dar furia ei nu pare să se domolească.

— Bravo lui!

Sau *călătorie sprâncenată,* după cum reiese din tonul ei.

— Și drum bun, adaugă fără simpatie.

Simt că încep să mă supăr și eu pe Astrid. Luc a încercat să-l ajute pe Peter, și-a riscat viața ca să-i aducă scrisoarea de la Jules. Dar cu tot ceea ce făcuse pentru noi, nu-l putea accepta. Îl urăște pentru ceea ce este. Nu-și va schimba niciodată părerea.

— Tot nu înțeleg ce legătură are el cu permisul tău, adaugă Astrid.

— Luc s-a dus să stabilească contactul cu Rezistența și apoi se întoarce. Vrea să mă duc cu el.

Se așterne tăcerea. Astrid se uită la mine și nu-i vine să creadă.

— Și cu Theo, adaug. Luc vrea să aibă și el grijă de copil.

— Când? întreabă Astrid în final.

— Diseară.

— Așadar voiai să pleci fără ca măcar să-mi spui și mie? Voiai să te furișezi afară!

— Voiam să plec după ce plecai tu, spun eu, ca și când asta ar putea îndrepta cumva lucrurile. Îmi pare rău.

— Și intenționai să-l duci pe Theo unde, mai exact? Nu veți avea adăpost, nici permis de ieșire din țară, nici măcar documente în regulă. Ăsta nu e loc pentru un copil, nu e nimeni care să aibă grijă de el când nu ești de față. Ce voiai să faci? Să-l cari după tine prin pădure în timp ce alergi cu partizanii?

Acum când ea subliniază toate hibele planului meu, văd toate lucrurile la care eu și Luc nu ne gândiserăm în febra

momentului.

— O să ne descurcăm, repet încăpățânată.

— Ei bine, oricum acum nu mai contează, declară Astrid. Acum ai permisul și o să pleci.

Încerc din nou.

— În mod sigur dacă plec cu Luc voi fi mai în siguranță decât dacă rămân singură.

Astrid scutură ferm din cap.

— Vei fi cel mai în siguranță dacă te duci la Lisabona și pleci din Europa. Trebuie să fii puternică și să te bizui numai pe tine. Trebuie să faci ce este mai bine pentru Theo.

Îmi întinde din nou permisul, ca și când totul ar fi decis. Dau să iau plicul. Apoi șovăi, îl văd pe Theo și viața împreună care ne așteaptă. Viitorul meu este alături de Luc. Și dacă plec cu el, Astrid va lua permisul. Și atunci amândouă avem o șansă. Astrid deschide ochii mari de uimire.

— Cum îndrăznești? Ți-am oferit totul și vrei să renunți de dragul unui băiat?

— Nu este așa de simplu… încep.

— Îți spun pentru ultima dată: Ia permisul și pleacă.

Îmi întinde permisul, vocea ei este rece ca oțelul. Spațiul dintre noi parcă se mărește. Mă uit la Astrid și șovăi. Dacă plec cu Luc acum împotriva voinței ei, va însemna ruptura finală. Cândva aș fi făcut orice mi-ar fi cerut Astrid, aș fi făcut orice ca să mă accepte. Dar în ultimele zile se schimbase ceva. Eu fusesem cea nevoită să am grijă de Astrid, să iau decizii în locul ei pentru noi toți. Nu mai pot s-o ascult. Trebuie să fac ce cred eu că este mai bine.

— Îmi pare rău, spun și fac un pas înapoi.

Ochii ei se deschid larg de uimire, apoi se strâng de mânie. Astrid se răsucește pe călcâie.

— Astrid, stai, strig eu încercând din nou.

Dacă aș putea s-o fac să înțeleagă! Dar se îndepărtează și mă lasă singură.

În depărtare se aude clopotul care invită publicul să-și ocupe locurile. Și ne invită pe noi pentru ultima oară să zburăm prin aer.

Capitolul 25
Noa

Așadar, acesta este ultimul spectacol.

Lacrimile îmi șiroiesc pe obraji acum, când muzica de deschidere este în crescendo și luminile scad în sală. Ce se întâmplă cu mine? Credeam că îmi doresc asta, să plec de la circ și să găsesc drumul spre libertate pentru mine și pentru Theo, să am un viitor alături de Luc. Dar tocmai descoperisem această viață și învățasem s-o iubesc. Nu sunt pregătită s-o părăsesc.

— Acrobații aerieni, trapezistele! strigă cineva.

Pășesc în cortul mare și o caut din priviri pe Astrid. Nu o văd și mă întreb dacă este atât de furioasă pe mine încât refuză să lucrăm împreună. Dar o clipă mai târziu apare, cu maxilarele încleștate, din partea cealaltă a cortului. Șoveăi. Cum putem lucra ca o echipă dacă este furioasă pe mine? Publicul așteaptă în întuneric, neștiind nimic despre noi. Nu avem de ales.

Urc scara din partea opusă lui Astrid și apuc bara.

— Hop! comandă Astrid cu o voce șuierătoare.

Zbor prin aer spre ea. Când dau drumul barei văd în ochii ei furia – nu, durerea și trădarea. Mâinile ei nu se întind după mine. Vrea să ratez, să mă lase de izbeliște așa cum o lăsasem și eu pe ea. Să cad aici nu ar fi același lucru ca dacă aș fi căzut în sala de antrenament de la reședința de iarnă sau chiar în orașul precedent. Plasa fusese întinsă prost și solul de sub ea este tare ca piatra. O cădere aici înseamnă moarte. Închid ochii și plonjez înainte, departe de ea. Atunci ceva îmi apucă strâns gleznele. Astrid care mă salvează din proprie voință. Dar a întârziat puțin și a apucat mai mult de talpă decât de gleznă și nu mă poate ține. Îi alunec printre degete. Disperată, Astrid mă aruncă înapoi spre bară ca să mă întorc, dar fără precizia ei obișnuită. Mă aruncă cu atâta forță, că mă rostogolesc prin aer. Publicul ovaționează confundând o ratare aproape comisă cu o nouă execuție îndrăzneață. Mâinile mele găsesc bara, mă balansez înapoi și mă urc neîndemânatică pe platformă. Acum mersesem chiar prea departe. Dar Astrid așteaptă pe platforma opusă și

îmi comandă să terminăm ceea ce începuserăm.

— Hop!

Înainte să pot răspunde, se aude un *bum!* urmat de huruituri și o bufnitură puternică. Schimbăm priviri neliniștite și supărarea dintre noi este dată uitării pentru un moment. Raidurile aeriene nu sunt nimic nou, au existat de când a început războiul, executate mai întâi de germani ca să slăbească țările pe care doreau să le ocupe și mai recent de Aliați în teritoriile germane. Veneau în valuri violente, fără să le pese cine poate fi jos. De când ne întorseserăm în Alsacia erau aproape zilnic. Dar era pentru prima dată când se întâmpla în timpul spectacolului. Cortul este probabil clădirea cea mai înaltă din afara orașului – asta înseamnă că era o țintă foarte atrăgătoare pentru raiduri.

Urmează un alt huruit, de astă dată mai aproape. Câțiva oaspeți fug de la locurile lor spre ieșire, în timp ce rumegușul și ghipsul cad ca o zăpadă de pe stâlpii cortului.

Cortul mare nu oferă nicio protecție. Poate că ar trebui să întrerupem spectacolul și toată lumea să plece acasă. Ochii mei se întâlnesc cu ai lui Astrid. *Continuă,* poruncește privirea ei. Nu ne putem permite să dăm înapoi banii, pe care cu siguranță că oamenii îi vor cere, dacă anulăm restul spectacolului. Îmi tremură mâinile când apuc bara și o altă explozie amenință să mă arunce jos. Dar o țin strâns, încă o pasă și nimic nu va mai sta între mine și libertate.

— Hop!

Zbor prin aer și Astrid mă prinde, apoi mă trimite înapoi pentru ultima dată.

Numărul s-a terminat, publicul izbucnește în aplauze. Este timpul să plec – în sfârșit. Ies din cort, traversez curtea din spate și ajung în cabina unde Theo și Elsie, care are grijă de el, dorm amândoi. Mă schimb în haine de stradă, apoi iau sacoșa pe care o pregătise Astrid. Îl iau pe Theo, care se mișcă și mă privește cu ochi somnoroși, și îl pun pe celălalt șold.

— E timpul să mergem, îi șoptesc înainte să ieșim.

Traversez curtea din spate și o văd încă o dată pe Astrid. Îmi face semn cu mâna. Timp de o secundă sper că numărul

executat împreună îi domolise supărarea. Dar când mă apropii constat că ochii tot îi aruncă flăcări. Îl ia pe Theo din brațele mele.

— De el chiar o să-mi fie dor, spune Astrid și îl strânge la piept.

— Astrid…

Caut cuvinte să dreg lucrurile dintre noi, dar nu găsesc nimic.

— Pleacă, spune Astrid și mi-l dă înapoi pe Theo. Copilul scoate un singur scâncet de protest. Cel puțin nu va mai trebui să te văd niciodată.

Cuvintele ei sunt ca o împunsătură de cuțit. Se întoarce și se îndepărtează, iar eu înțeleg că nu ne vom lua rămas bun. Dau să plec după ea. Nu pot suporta gândul că Astrid este supărată pe mine. Dar nu am încotro. I-am spus lui Luc că ne întâlnim la ora nouă, adică peste cincisprezece minute. Trebuie să-l găsesc.

Din cort răzbate muzica. Vocea lui Emmet răsună în megafon, așa de departe de ceea ce fusese tatăl lui. Privesc înapoi cu recunoștință. Circul fusese adăpostul meu, refugiul și casa mea într-un fel la care nu mă așteptasem. Chiar și acum, când a decăzut și este aproape terminat, circul este familia cea mai adevărată pe care am cunoscut-o. Dacă plec, ce speranță mai am să simt din nou vreodată acest lucru?

Apoi îmi îndrept umerii și pornesc la drum cu Theo. Ce își va aminti el din toate astea? Mă forțez să nu mai zăbovesc și trec de vagoane. Merg aplecată ca să nu fiu văzută, având grijă să nu-l zgâlțâi prea tare. Mai repede, o aud în minte pe Astrid cum mă îndeamnă să mă grăbesc, în timp ce iau viteză și mă îndrept spre est, în direcția în care spusese Luc. Aș vrea să pot profita de adăpostul copacilor, dar terenul de aici este gol și expus. S-ar putea să ne vadă cineva în orice moment și să mă întrebe de ce fugim. Îmi impun să încetinesc pasul, să merg normal și mă lupt să-mi recapăt respirația.

Când mă apropii de carieră, iar râsetele și aplauzele mulțimii se estompează în spatele meu, îndoielile apar din nou. Cum vom putea supraviețui noi doi cu un copil și nimic altceva? Împing la o parte grijile. Vreau să plec cu Luc. Văd imaginea unei vieți împreună așa cum mi-a promis. Cu toate temerile

mele, vom fi împreună, uniți în lupta pentru supraviețuirea noastră și a lui Theo. Fără el aș fi singură – din nou.

Acum suntem departe de circ și solul a devenit bolovănos, panta coboară abrupt în jos. Îl strâng tare pe Theo, luptându-mă cu panta piezișă. Drumul pe care merg se termină într-un loc cu piatră tăiată sumar. Luc a spus că va fi acolo, la intersecție, și mă va aștepta.

Dar la carieră nu este nimeni.

Este devreme, îmi spun, încercând să-mi alung temerile. Caut în tufișurile dintre bolovanii de la capătul îndepărtat al carierei, crezând că poate s-a ascuns. Crengile rămân nemișcate, aerul este neclintit.

Trec cinci minute, apoi zece. Luc tot nu vine. Îmi trece prin minte o listă întreagă de motive. S-a rătăcit, a trebuit să ocolească, să fie sigur că nu este urmărit. Poate că e bolnav. Theo, obosit și flămând, începe să plângă.

— Șșșt, îl leagăn și scot din buzunar o bucățică de biscuit pus acolo ceva mai devreme.

— Încă puțin.

Privesc peste marginea carierei spre câmpul neted, pustiu. Mă cuprinde spaima și simt un ghem greu în stomac. Luc nu vine.

Ce s-a întâmplat? Planurile noastre erau așa de clare. Mă cuprinde panica. Poate că i s-a întâmplat ceva lui Luc. Văd chipul lui de acum câteva ore. M-a rugat, ba nu, m-a implorat să plec cu el – și a părut atât de fericit când am spus da. Se răzgândise și credea că este prea greu să mă ia și pe mine cu Theo? Sau poate că Astrid avusese dreptate tot timpul. Stau nemișcată în cariera rece și întunecoasă, iar lacrimile îmi ard ochii – prostită și abandonată din nou.

Simt o atingere pe obraz. Theo se uită în sus și întinde degețelele mici spre mine, așa cum făcuse în pădure în noaptea când îl luasem din vagonul de tren. Fragmente de amintiri din acea noapte îmi revin în minte: un pumnișor încleștat strâns, ca și când nu ar mai vrea să se deschidă niciodată, brațele întinzându-se după o mamă care nu mai este acolo. Imagini pe care nu le pot suporta în lumina zilei. Mă străbate un suspin.

Nu plânsesem când tata îmi deschisese ușa și mă obligase să ies în frigul de afară numai cu poșeta. Nici atunci când văzusem vagonul de marfa plin cu copii nou-născuți morți și muribunzi. Dar acum lacrimile năvălesc și plâng pentru toate laolaltă. Îmi apăs mâinile pe ochi, dorind să alung viziunile. Dar fără folos – voi purta imaginea acelei nopți și a trenului pentru totdeauna în memorie. Nu îl salvasem pe Theo numai de dragul lui – era și șansa mea de răscumpărare.

Poate că încă mai este. O văd pe Astrid în fața mea, întinzându-mi biletul spre libertate. Este atât de supărată, încât acum nu știu dacă mi l-ar mai da. Și o parte din mine nu dorește să ia permisul, care este singura ei șansă de supraviețuire. Dar sunt datoare față de Theo să încerc.

Mă uit la cer. *Nu te întorci niciodată înapoi,* spusese cândva Astrid. Are dreptate. Nu mă mai pot baza pe Luc, așa cum nu mă pot bizui nici pe familia mea ca să mă salveze. Dar voi găsi un loc în care Theo să fie în siguranță și un circ din care nu va fi luat într-o zi pentru că este evreu, unde oamenii nu se vor uita chiorâș la el. Acum nu-l mai caut pe Luc și nici pe părinții mei. Caut un cămin al meu.

Privesc peste umăr în direcția cortului mare. Dacă mă întorc acum și intru la reverența de final, nimeni în afară de Astrid nu va ști că plecasem. Și pot să-i cer permisul după pauză. Îl mut pe Theo pe șoldul celălalt. Acum plânge tare, urletele lui sfâșie întunericul, în timp ce urc panta abruptă din carieră.

— Șșșt, încerc să-l liniștesc.

Mai arunc o privire plină de speranță peste umăr în direcția din care ar fi trebuit să vină Luc. Nu văd pe nimeni, așa că mă întorc și pornesc înapoi spre circ.

Mă apropii din nou de cortul mare. Apoi îmi amintesc chipul furios al lui Astrid, când plecasem ceva mai devreme și încetinesc pasul. Ce aș putea să-i spun ca să o fac să mă ierte? Când ajung în curtea din spate, aud trompetele vesele care cântă finalul, pregătind momentul aplauzelor. Prin copertina deschisă de la intrare văd locul unde stau de obicei sus, pe platformă și îmi imaginez chipul nedumerit al Gerdei, care este, de regulă, alături de mine și care acum se întreabă unde am dispărut. Mă

cuprinde nostalgia la gândul că sunt în mijlocul familiei de la circ pentru ultima dată. Și, deși sunt tristă pentru că Luc nu a venit și vom pleca în curând, o parte din mine nu poate să nu se bucure că sunt din nou acasă.

Dar când mă apropii mai mult de circ, bucuria mi se spulberă. În aer se simte un iz ciudat, ca de porumb copt, dar mai puternic. Ceva îmi gâdilă nările – un miros de ars. Este un foc undeva – undeva aproape. Mă gândesc la raidul aerian pe care îl auzisem în timpul numărului nostru. Nu căzuse nicio bombă în apropiere, dar poate fusese un șrapnel rătăcit, sau chiar o țigară aruncată neglijent pe jos. E cortul mare? Văd ceva care sclipește deasupra stâlpului principal: o flacără care crește tot mai mult pe măsură ce mă apropii. Se pare că nimeni nu a observat-o, nici muncitorii care au rămas și stau în cort, nici artiștii care se îndreaptă spre curtea din spate. Nimeni în afară de mine.

Îl strâng mai tare pe Theo în brațe și o iau la fugă cât mă țin picioarele.

Capitolul 26
Astrid

Stau pe platformă, deasupra arenei circului. Singură. Din nou.

După ce a plecat Noa, m-am urcat acolo. Călătorie sprâncenată, aș fi vrut să spun când mi-am imaginat-o cum pleacă. Dar am simțit o împunsătură de durere. Nu pe Noa o blestemam în acel moment, ci pe mine. Cât de mult mă detestam pentru că mă atașasem din nou de cineva! Era ca atunci când mă părăsise Erich. Îmi amintesc lecția pe care o învățasem în ziua când plecasem de la Berlin și care îmi zgâria din nou creierul acum: singurul om pe care mă puteam bizui în viață eram eu însămi.

E bine și așa, îmi spuneam. Acum, că Noa plecase, puteam să folosesc permisul ca să ajung la fratele meu. După reverența finală, am să mă strecor afară înainte să observe cineva. Și voi alunga gândul la Noa și la Theo, mă voi gândi numai la Jules, care mă așteaptă.

Se aude semnalul pentru mine dat de orchestră, desfac frânghiile din suporturile lor. Emmet îmi spusese că adăugase în ultimul minut și numărul cu plasa spaniolă în partea a doua. Abia atunci am observat frânghiile noi, instalate în grabă, acolo unde atârnase cu câteva zile mai înainte ceasornicarul. Am dat să protestez. Nu era vorba că aș fi fost sentimentală din cauza lui Metz, dar nu mai repetasem de câteva săptămâni și trapezul oricum va fi epuizant. Dar nu am vrut să-i ofer motiv de ceartă lui Emmet – oricum, era ultimul spectacol înainte să plec pentru totdeauna.

Înfășor frânghiile în jurul meu și mă desprind de platformă. Acum nu mai există bara de care să te ții strâns, numai două bucăți subțiri de satin. Mă răsucesc în jurul lor, întind piciorul. Dacă trapezul zburător este ca gimnastica, așa cum îi spusesem cândva lui Noa, plasa spaniolă este ca înotul, fluid și grațios. Sau așa era cândva; acum brațele mi-au slăbit din cauza lipsei de antrenament atâtea săptămâni la rând și mișcările mele sunt

smucite. Mă lupt să execut numărul. Dar se pare că publicul nu observă.

Mă întorc la platformă și aplauzele izbucnesc în ropote, trupul îmi este scăldat în sudoare. Nu cobor. Numărul meu este chiar înainte de final și trebuie să rămân sus pentru reverența finală.

Când intră în arenă elefanții, intercalați printre cai și călăreți, cineva strigă de jos:

— Foc!

Și atunci văd, în spatele uneia dintre bănci, licărul flăcărilor care se înalță tot mai sus cu fiecare secundă. Flăcările sunt numai într-o parte a cortului. Dacă toți evacuează cortul prin spate va fi bine. Am făcut exerciții pentru incendiu mai înainte. *Herr* Neuhoff sau Peter, oricare dintre ei doi dacă ar fi fost aici, ar fi cerut să se păstreze calmul.

— Foc! urlă o femeie din nou.

Toată lumea începe să fugă, strivindu-se unii pe alții în timp ce părăsesc băncile, se împiedică și cad. Spectatorii din primele rânduri năvălesc în arenă, sperie elefanții care intră în panică și încep să atace.

Privesc îngrozită la coșmarul de jos. Acum tot vârful cortului arde. Cândva, muncitorii ar fi înhățat gălețile de nisip și de apă, puse întotdeauna cu grijă lângă fiecare stâlp și ar fi luptat să salveze stâlpul principal. Dar acum plecaseră aproape toți, concediați de Emmet. Unul dintre oamenii-de-fier aruncă nisip și apoi azvârle găleata și fuge în cealaltă direcție. Dresorii încearcă să salveze elefanții, chemându-i în afara cortului. Dar animalele se opun, își înfig picioarele în pământ, cuprinse de panică, și dresorii fug, fiecare încercând să se salveze. Tigrul zace culcat pe o parte, răpus de fum. Ce va mai fi circul fără el?

Pe fundalul cerului în flăcări, văd umbra întunecată a lui Emmet care fuge, laș până la capăt.

Stau imobilizată pe platformă și urmăresc cu privirea scena de jos, ca de la mare distanță sau ca și cum m-aș uita la un film. Dar căldura care îmi arde pielea mă readuce la realitate. Îmi amintesc că, mai devreme, înainte să primesc scrisoarea de la Jules, îmi doream să mor. Dacă nu fac nimic, totul se va termina.

Va fi chiar așa de îngrozitor? Simțeam că Jules și viața în America îmi alunecă printre degete ca un vis.

Scutur din cap ca să-mi limpezesc gândurile. Fratele meu mă așteaptă. Trebuie să scap de aici. Pornesc spre scară. Dar când încep să cobor, un elefant se răsucește, lovește scara și o scoate din ancoraje. Scara începe să se clatine periculos. Mă agăț de stinghii, în timp ce scara începe să se desprindă. Atârnă fixată numai într-o parte, amenințând să cadă cu totul. Se înclină într-o parte, gata să se desprindă în orice secundă.

Privesc disperată în jur. Bara cu care agăț trapezul este mult deasupra mea, abia dacă o ajung. Mă lansez spre ea și o prind cu o mână. Degetele mi se înfășoară strâns în jurul ei. Și acum? Sunt prea mulți oameni jos care mișună pe sub plasă ca să pot sări în siguranță. Mă uit la cealaltă platformă și împing energic în picioare, ca să ajung la ea. Dar este prea departe, nu are rost.

Atârn neajutorată, fumul îmi pătrunde în plămâni și îmi arde ochii. Brațele, deja obosite după număr, încep să-mi zvâcnească de durere. Trebuie să rezist. Câteva minute și sub mine nu va mai fi nimeni pe care să-l rănesc în cădere. Dar va fi prea târziu – plasa arde și ea acum, astfel că aterizarea devine imposibilă.

— Astrid! aud o voce care mă strigă prin fum.

Noa. Stă în ușa de la intrarea în cortul mare. Când s-a întors? Pornește spre mine privind disperată.

— Astrid, ține-te bine!

Privește în jos spre Theo, care scâncește la ea în brațe, apoi la mine, neștiind bine ce să facă. Văd cum îl dă pe Theo unei dansatoare și o roagă să-l scoată afară din fum și din căldura arzătoare. Dar dansatoarea intră în panică și fuge, lăsând copilul pe jos.

— Ieși afară! îi strig.

Ce e în capul ei de riscă viața copilului și a ei în felul acesta? Dar Noa continuă să urce. Când ajunge sus, îl pune jos pe Theo cât mai departe ca să nu se rostogolească și îl leagă cu capetele păturicii de platformă. Apoi apucă bara și sare, arătând nelalocul ei în hainele de stradă.

— Astrid, vino la mine, strigă ea când se balansează mai aproape.

Nu a fost în viața ei prinzătoare, nu are cum să se descurce.

— Astrid, trebuie să ieșim de aici!

Ultimul lucru pe care mi-l doresc acum este ca Noa să mă salveze de aici.

— Peter ar fi vrut să lupți, adaugă Noa. Nu te da bătută așa!

— Peter s-a dus, rostesc încet.

— Știu. Dar noi suntem aici. Iar dacă nu-ți dai drumul murim cu toții, și Theo. Astrid, trebuie să-ți dai drumul!

Cuvintele ei, ecou al cuvintelor mele de când venise pentru prima oară la circ, sunt adevărate. Mă răsucesc disperată și îmi înfășor piciorul în jurul barei, întinzând brațele spre ea. Fac o răsucire și întind mâna spre ea. Mă ratează și încerc din nou. Apoi mâinile ni se încleștează și văd în ochii ei o licărire de triumf.

— Te-am prins, spune Noa, dar nu îi întorc zâmbetul.

Asta nu schimbă situația cu nimic.

— Du-ne înapoi, îi spun.

Dar cum? Nu are cum să mă balanseze înapoi spre prăjină.

— Uite, îi spun și arăt spre un colț al plasei mai apropiat de scară care încă nu arde. Aruncă-mă în direcția aceea.

— Vrei să-ți drumul în jos?

Ochii ei sunt plini de nedumerire, nu-i vine să creadă.

— Nu avem încotro. Țintește spre colț și împinge cu putere.

Noa privește nesigură în jos.

— Trebuie s-o faci acum.

În câteva minute toată plasa va fi în flăcări, singura mea șansă de salvare este acum.

— Trebuie să-mi dai drumul.

Noa inspiră adânc și împinge din picioare ca să-și ia avânt și să se apropie mai mult de acea direcție. Îmi țin respirația. Noa nu a fost niciodată prinzătoare în toată viața ei și nici nu a aruncat pe nimeni. Dar acum îmi dă drumul și țintește bine. Zbor corect în jos, cu trupul încordat și genunchii îndoiți, aterizez pe bucățica de plasă care este încă intactă, chiar la margine.

Privesc înapoi la trapez, unde Noa stă atârnată și aș dori să-i spun să sară și ea. Dar Theo este tot pe platformă.

— Repede! îi strig.

Se balansează înapoi foarte sus, disperată să atingă platforma. Alunecă, mai-mai să cadă. Dar degetele îi apucă marginea și se ridică pe ea. Îl ia pe Theo și pornește în jos pe scară. Dar mișcările ei sunt stângace, căci trebuie să țină și copilul care, cuprins de isterie din cauza spaimei, urlă și se zbate la ea în brațe.

— Aici! strig eu alergând spre baza scării.

— Ia-l! strigă ea și îl lasă să cadă pe Theo spre mine, aproape că îl aruncă.

Theo aterizează la mine în brațe cu o bufnitură și țipă și mai tare. Îi acopăr nasul și gura. Trebuie să-l scot de aici. Un bărbat care încearcă să fugă din cort se izbește de mine și umărul mă face să urlu de durere. Îl strâng mai tare pe Theo ca să nu-l scap. Privesc spre ușa deschisă, de unde aerul proaspăt îmi umple plămânii. Aud un trosnet puternic deasupra capului, care se transformă într-un muget.

— Ferește! urlă cineva și mă împinge spre ieșire.

Apoi mă întorc. Noa încă se mai luptă să ajungă jos, dar este prea sus ca să pot ajunge la ea.

Toată scara începe să se clatine, înclinându-se mult într-o parte. Se aude un zgomot ca de tunet și trapezul cu toată instalația lui se prăbușește peste mine. Cortul mare a fost slăbit de flăcări și structura începe să se prăbușească.

Mă strecor afară strângându-l în brațe pe Theo. Cu un zgomot asurzitor, cortul mare se prăbușește în flăcări. Și Noa dispare din vedere.

Capitolul 27
Noa

Theo a dispărut.

Îl caut febril prin întuneric. Dar brațele mele nu găsesc nimic în jur, așa cum se întâmplase și în noaptea aceea când încercasem să mă cațăr cu el pe acoperișul gării. A dispărut.

— Theo! strig iarăși și iarăși. Niciun răspuns.

— Este aici.

Astrid. Se aude de departe. Încerc să deschid ochii, dar am fața plină de cioburi și nu reușesc decât să mijesc printre pleoape. Este suficient ca să-l văd pe Theo, pe care l-a pus deasupra mea. Este aici, dar nu-l simt din cauza durerii cumplite, de parcă m-ar fi mușcat o mie de albine.

Zac pe jos, la vreo cinci metri de cortul mare. Cum am ajuns aici? În depărtare, rămășițele cortului mai fumegă încă, reduse la o grămăjoară de pânză arsă și stâlpi sfărâmați. Pompierii, sosiți prea târziu, stropesc ruinele cu apă ca să nu sară scântei și să ia foc pădurea uscată din apropiere.

Întind mâna după Theo, dar Astrid mă împunge blând la loc.

— Nu, reușesc să rostesc răgușit. Trebuie.

Îl pune mai sus pe pieptul meu fără să-i dea drumul din brațe.

— E bine?

— Absolut perfect, mă asigură.

Pipăi copilul să văd dacă fumul nu i-a afectat plămânii. Theo tușește protestând. Dar are o culoare bună, ochii – strălucitori. Mă las pe spate, căci nu mai pot să-mi țin capul ridicat.

— Odihnește-te, spune Astrid și când îl ia înapoi pe Theo văd că are urme de arsuri pe brațe.

— Ce s-a întâmplat? întreb.

Astrid șovăie, ca și când nu ar vrea să-mi spună.

— Nu sunt copil, ții minte? Nu-mi mai ascunde adevărul.

— Cortul s-a prăbușit peste tine, șoptește ea.

Retrăiesc în minte momentul, simt cum m-a tras de sub resturile prăbușite care mă striviseră de pământ.

— Nu-mi simt picioarele, spun, gâfâind după mai mult aer.

Simt o durere ascuțită când inspir, apoi un spasm de tuse îmi înfige mii de pumnale în trup.

Astrid mă șterge la gură cu mâneca ei și apoi o retrage pătată de roșu.

— Un doctor! strigă ea disperată și după vocea ei răgușită îmi dau seama că nu este prima dată când încearcă să cheme pe cineva în ajutorul meu. Dar nu răspunde nimeni și nu vine nimeni să ne ajute. Suntem numai noi. Ajutoarele o să vină curând, promite Astrid.

Aud sirenele în depărtare. Și poliția va fi curând aici. Vor pune întrebări, se vor face cercetări.

— Permisul, îmi amintesc.

Astrid trebuie să plece chiar acum.

— După noaptea aceasta va fi inutil. Trebuie să pleci.

Dă din mână, ca și când ar fi alungat o muscă. Cel puțin m-a iertat. Știe toate secretele mele și nu mi-a întors spatele, iar asta este ceea ce mi-am dorit tot timpul. Simt un val de ușurare cu toată durerea mea.

— Trebuie să pleci. Ridic mâna și îl ating pe Theo, Ia-l și pe el.

Cuvintele îmi sfâșie gâtul.

— Dar…

Astrid dă să protesteze.

— Acum. Altfel va fi prea târziu.

Mă las din nou pe spate slăbită.

— Încă mai poți pleca, insistă ea, nevrând să vadă adevărul din fața ochilor. Îți dau permisul așa cum am spus mai devreme. Poți să pleci cu Theo și rămâneți amândoi împreună.

Vocea ei este atât de serioasă că, pentru o clipă, o cred.

— Nu, îi spun, iar realitatea se prăbușește încă o dată peste mine.

Visul meu de a fugi împreună cu Theo a fost spulberat. Tușesc din nou, gâfâind după aer.

— Mă duc să aduc ajutoare, spune din nou Astrid, dând să se ridice.

— Stai cu mine. Folosesc ultima fărâmă de energie ca s-o

apuc de mână. Eu nu pot să merg.

Astrid scutură din cap, dar în același timp nu poate nega adevărul din fața ei.

— Nu pot să te las aici, spune Astrid continuând să lupte.

— Dar avem de ales?

Circul nu mai este; focul a distrus ceea ce războiul nu reușise.

— Trebuie să-l iei pe Theo. Ești singura lui speranță.

Theo scâncește în poala mea, ca și când și-ar fi recunoscut numele pentru prima oară. Îl mângâi pe capul moale și în acel moment văd în fața ochilor bărbatul care va deveni. Nu mă va cunoaște. Lacrimile îmi țâșnesc din ochi, arzând carnea vie de pe obraji mei. Ca și părinții lui biologici, voi dispărea și eu din memoria lui pentru totdeauna.

Într-o zi va trebui să-l lași să plece. Cuvintele lui Astrid, rostite în seara primului spectacol, îmi revin în minte atât de clar, de parcă le-ar spune acum, deși buzele ei nu se mișcă deloc. Ca una dintre prezicerile Drinei care se adevereau.

— Ai reușit, îmi spune Astrid printre lacrimi. Ai devenit acrobată zburătoare.

În acel moment am totul. Aproape totul.

— Luc, șoptesc.

Deși mă dezamăgise, nu pot să nu mă gândesc la el. Durerea mă săgetează când îmi aduc aminte de trădarea lui Luc.

— Ai avut dreptate în privința lui. Am încercat să mă întâlnesc cu el așa cum plănuisem. Dar n-a venit. Nu-i păsa deloc de mine.

— Nu, nu, nu poate fi așa, protestează Astrid. A bătut atâta drum ca să fie cu tine. Nu are logică. Sunt sigură că a avut un motiv. Dacă vrei, am să încerc eu să-l găsesc pe Luc, se oferă Astrid. Să încerc să aflu de ce nu a putut să se întâlnească cu tine și să-i spun ce s-a întâmplat.

Știm amândouă că asta este imposibil. A dispărut și nu are cum să-l găsească. Dar o iubesc pentru că s-a oferit.

— Mai întâi mă lauzi pentru acrobație și acum ești drăguță cu Luc, șoptesc. În mod sigur sunt pe moarte.

Izbucnim amândouă într-un râs absolut neașteptat, iar gâtlejul meu scoate un hârâit ca de fonograf vechi. Pieptul mi se

ridică dureros.

Astrid îl ia pe Theo de pe mine și îl cuibărește în brațele ei. Ce bine ar fi dacă ar fi brațele mele! Ridică acum capul. Văd o anumită limpezime în ea și în strălucirea ochilor ei îi văd pe nenumărații copii ai circului care fuseseră acolo înaintea ei. Cu numai câteva ore mai înainte nu era sigură că va supraviețui. Cum va reuși să fugă împreună cu Theo și să aibă grijă de el? Dar pare mai puternică de când l-a pierdut pe Peter. Iar cu Theo nu va mai fi singură. Theo se uită la mine, în timp ce Astrid îl leagănă ușor și nu înțelege.

— Pleacă până nu este prea târziu, reușesc să articulez, folosind ultima fărâmă de energie care mi-a mai rămas.

Astrid nu protestează, mă sărută pe obraz și apoi îl lasă pe Theo în jos ca să facă același lucru.

Trebuie neapărat să plece acum, când nimeni nu este atent. Închid ochii, știind că nu va putea să plece cât timp eu mai sunt aici. Nu pleacă, se întinde alături de mine, cu Theo în brațe. Mă forțez să-mi încetinesc respirația și dintr-odată suntem toți trei înapoi în vagonul de tren, dormind împreună ca un singur om. Simt cum se mișcă și spațiul de lângă mine și se răcește, în timp ce Astrid se ridică și pornește spre copaci.

Mă forțez să rămân cu ochii închiși, incapabilă să-i văd cum pleacă.

Iar când îi deschid din nou nu mai sunt.

Dar nu sunt singură. Cerul este limpede și privesc în sus, la puzderia de stele gălbui și văd chipuri. Mai întâi Peter, care privește în jos și o veghează pe Astrid.

— Am reușit, îi spun, am salvat-o, dar nu în felul în care plănuise el.

Apoi mai departe sub cerul nopții îl văd pe Luc. Nu voi ști niciodată de ce nu a venit să se întâlnească cu mine. Dar îl iert. *Așteaptă-mă, iubirea mea. Vin.*

Și apoi îl văd pe *Herr* Neuhoff. Toți artiștii au făcut reverența de final și au plecat din arenă, iar el a rămas acolo unde începuse, singur în spotul de lumină. Scrutează publicul cu privirile, își duce degetele la pălărie și spune adio.

Apoi se lasă întunericul.

Epilog
Astrid

Paris

Nu m-aș fi așteptat niciodată ca tocmai eu să fiu cea care să scape nevătămată.

Privirea mea este limpede. Stau în fața vagonului de cale ferată din expoziția de la muzeu și privesc la paturile goale. Aproape că o simt pe Noa stând culcată lângă mine, cu obrazul cald alături de obrazul meu, în timp ce pieptul ni se ridică și coboară la unison.

Era încă întuneric când ochii de porțelan ai lui Noa s-au închis pentru ultima oară. Văzusem și mai înainte trupuri fără viață – ceasornicarul și chiar și un dresor ucis odată de un tigru. Dar Noa era cu totul altfel. Stâlpii grei care se prăbușiseră peste ea îi striviseră picioarele și se pare că îi zdrobiseră și spinarea. Ar fi putut pur și simplu să fugă atunci când izbucnise incendiul. Dar venise înapoi ca să mă salveze pe mine – și plătise pentru asta cu viața.

Mă șterg la ochi și îmi amintesc. Deși avusesem mulți frați, ea îmi fusese mult mai aproape, fusese sora pe care mi-o dorisem întotdeauna. Fusesem gata să renunț și la libertatea mea pentru ea. Firește, nu se mai punea problema cu rănile pe care le avea. Mă uit plină de milă în jos la trupul neputincios, zdrobit. Nu pot suporta gândul să o părăsesc. Dar eram singura speranță de supraviețuire pentru Theo. Așa că am așteptat până când Noa a închis ochii pentru ultima dată și am pornit să traversez câmpul pustiu, cu Theo strâns în brațe. Mergeam hotărâtă, cu adevărat singură pentru prima dată.

Se pare că providența ne-a zâmbit mie și lui Theo în timpul acestei evadări, ca și când am fi suferit suficient. Am făcut drumul până la Lisabona în cea mai mare parte cu trenul și apoi pe jos în oraș. Acolo ne aștepta la consulat viza pe care o obținuse fratele meu pentru mine. Deși orașul era plin de refugiați disperați să fugă, banii pe care îi depusese Erich au fost

suficienți ca să cumpăr un loc pe un vapor. O fărâmă de noroc, când până atunci avusesem așa de puțin. Poate era mai mult decât meritam.

La câteva săptămâni după ce vaporul nostru a ajuns la New York am aflat că Aliații debarcaseră și se îndreptau spre Paris. Sfârșitul războiului, chiar dacă nu sosise, se întrevedea. Aveam îndoieli mari: poate că plecarea din Europa fusese o greșeală. Poate că am fi fost și acolo în siguranță. Dar nu mai exista drum înapoi.

După noaptea incendiului de la circ, nu am mai făcut niciodată acrobație. Ne-am organizat viața lângă Tampa, unde fratele meu gestiona un carnaval. Am muncit din greu, vindeam bilete și dulciuri. Nici eu, nici fratele meu nu am fi suportat să ne mai întoarcem la trapez. La început m-am temut că viața fără spectacol mi se va părea anostă și ciudată, așa cum fusese cu Erich. Dar acum eram liberă.

Trebuie să mă întorc. Îmi alung amintirile din minte și privesc la exponatele circului, care sărbătoresc numerele și spectacolele dintr-o vreme de mult apusă. Firește, expoziția nu menționează cea mai vitejească faptă a circului – aceea că salvase vieți omenești.

Iată o fotografie a lui Peter, strălucitor în costumul lui de clovn. În spatele machiajului alb se văd ochii negri și triști pe care i-am cunoscut numai eu. O notă de sub fotografie menționează: *Ucis la Auschwitz în 1945.* Dar nu este chiar adevărat. Așa cum am descoperit câteva decenii mai târziu în arhivele Yad Vashem, fusese condamnat de un tribunal nazist de la Auschwitz să fie executat prin împușcare. În dimineața în care gardienii veniseră să-l ia, descoperiseră că se spânzurase în celula lui. Îmi apăs obrazul pe geamul care acoperă fotografia, blestemându-l pentru că desparte imaginea lui de pielea mea.

Și ce s-a întâmplat cu Erich? Câtva timp nu am putut afla nimic despre soarta lui. Mă întrebam dacă a murit în luptă sau poate că a fugit în America de Sud împreună cu călăul nazist Josef Mengele și ceilalți ticăloși care nu au fost aduși niciodată în fața justiției. Apoi, cam la trei ani după terminarea războiului, am primit o scrisoare de la o firmă de avocați din Bonn care m-a

găsit prin intermediul contului bancar din Lisabona și m-a informat că Erich îmi lăsase o mică moștenire. Abia atunci am aflat că murise când blocul de pe Rauchstrasse fusese lovit de un obuz de mortier. Clădirea fusese bombardată în 7 aprilie 1944, exact la o zi după ce îmi transmisese scrisoarea de la Jules. Raidul aerian avusese loc în zorii zilei, când toți oamenii care locuiau acolo erau încă în pat. Și eu aș fi fost tot acolo și aș fi fost ucisă în mod sigur dacă Erich nu m-ar fi alungat. Am donat banii pe care mi-i lăsase Comitetului Comun de Distribuție[21].

Nu m-am mai recăsătorit. Mă vindecasem o dată după Erich, dar după ce îl pierdusem și pe Peter era prea mult. Să fiu de două ori cu inima zdrobită era suficient pentru o viață de om.

Îmi apare în minte chipul lui Noa. În expoziție nu este nicio fotografie de a ei. Se vede numai o parte din fața ei într-o fotografie de grup a acrobaților, în timpul reverenței finale. A lucrat foarte puțin timp la circ, o notă de subsol fără nume în sutele de ani ale istoriei circului. Dar eu o văd, tânără și frumoasă la trapez, trăind miracolul zborului pentru prima dată. Avusese și ea parte de două dezamăgiri într-o viață mult mai scurtă ca a mea. M-am întrebat tot timpul ce se întâmplase cu Luc, de ce nu venise la întâlnirea cu Noa din noaptea aceea? Deși mie nu-mi plăcea, se pare că ținea sincer la ea. Dar ce îl împiedicase să vină?

În mare măsură, aceasta este întrebarea care m-a adus aici. Și o idee cam unde aș putea să găsesc un răspuns, în momentul în care mi-am dat seama că vagonul de tren din imaginea publicată în *Times* era chiar acesta. Mă uit încă o dată la vagon, mai ales la cutia de dedesubtul lui. Noa și Luc își lăsau acolo mesajele, crezând că nu mai știe nimeni de ele. Dar eu îi văzusem făcând schimb de confidențe acolo, ca niște copii care se joacă de-a poșta. Prostuții! Dacă i-ar fi descoperit altcineva, ne-ar fi pus pe toți în primejdie. Dar am așteptat și am lăsat-o să se bucure, având grijă să nu-i vadă nimeni. Când am citit în ziar articolul despre expoziția circului, am văzut vagonul de tren care era al nostru, m-am gândit că poate băiatul lăsase un mesaj pentru Noa acolo și îi explicase.

Numai că acum am găsit cutia goală.

M-am rezemat de peretele vagonului și mi-am apăsat capul pe lemnul uzat. Ca atunci când duci la ureche o scoică și auzi marea, așa auzeam și eu acum ecoul vocilor care nu mai erau acolo. Fac alți câțiva pași prin expoziție.

Iată un tablou în ulei pe care nu-l mai văzusem niciodată: o tânără la trapez. Rămân pe loc cu respirația tăiată. Figura palidă, zveltă este fără îndoială Noa, în costumul meu cu paiete pe care i-l dădusem. De unde apăruse? Dacă cineva îi făcuse portretul în timp ce era la circ, cu siguranță că aș fi știut și eu. Mă apropii și citesc explicația de sub tablou:

Pictură în ulei găsită asupra unui tânăr neidentificat, ucis când nemții au bombardat un cuib de rezistență din apropiere de Strasbourg în mai 1944. Legătura lui cu circul și persoana din tablou sunt necunoscute.

Încremenesc și simt cum îmi îngheață sângele în vine. Noa îmi spusese odată că Luc picta. Nu știam că era chiar așa de talentat. Imaginea era redată cu multă măiestrie, era clar că artistul simte o afecțiune pentru subiect. Privind acum la lucrarea lui Luc, sunt sigură că nu ar fi părăsit-o pe Noa.

Îmi mai spusese și că plănuia să meargă în *Maquis* și că se dusese la o adresă a Rezistenței nu departe de circ. Știam că plouase cu bombe în noaptea ultimului nostru spectacol, iar acum știam și de ce nu venise după ea. Ochii mi se umplu de lacrimi care se rostogolesc pe obraji. Privesc fix la tabloul lui Noa, care fusese înrămat și acoperit cu un geam, ca să fie protejat de acțiunea timpului și de uzură.

— Nu te-a părăsit, murmur eu.

Ceva se mișcă în spatele meu, după cum văd în reflexia din geam. O femeie cu păr bogat, ca un dom alb. Noa, îmi spun, deși știu că este imposibil. Mă răsucesc spre femeie, imaginându-mi că este aici și că pot să-i cer iertare pentru tot ceea ce îi făcusem.

— Mamă?

Mă întorc.

— Petra!

Fiica mea frumoasă. Stă acolo, copilul pe care credeam că îl pierdusem cu mulți ani în urmă. Îmi duc mâinile la abdomen,

simțind din nou, așa cum mi se întâmplase în toți acești ani, lovitura de atunci care aproape că mi-o răpise. Miracolul meu.

— Ei, dar cum de am știut că am să te găsesc aici?

În vocea ei nu este supărare. Numai un zâmbet pe buzele pline și în ochii negri pe care îi voi vedea întotdeauna printr-un strat de machiaj alb. Jucând o scenă.

La început, nu mințisem când crezusem că am pierdut sarcina. Simțisem o durere cumplită și sângerasem abundent în acea noapte când mă lovise ofițerul. Presupusesem că lovitura mă făcuse să pierd copilul. Dar câteva zile mai târziu, când eram la trapez și mă pregăteam să sar, am simțit din nou amețeala cunoscută. Am înțeles imediat: copilul meu sfidase moartea și insista să rămână în viață.

Nu-i spusesem lui Noa – nu ar fi acceptat niciodată să ia biletul dacă ar fi știut că încă mai sunt însărcinată. Nu se punea problema că nu-mi doream libertatea sau să rămân în viață de dragul copilului meu. Îmi doream, ba chiar așa de mult, că parcă îi simțeam gustul în gură. Dar Noa era mai tânără și nu era atât de puternică. Trebuia să plece și să-l ia și pe Theo cu ea. Fără circ, Noa nu avea nimic. Eu m-aș fi descurcat, găseam pe altcineva cu care să lucrez și să supraviețuiesc. Dar ea abia dacă putea avea grijă de Theo fără ajutor. Nu s-ar fi descurcat de una singură. Așa că mințisem.

Planul meu era bun și ar fi funcționat dacă nu ar fi fost Luc și incendiul. Dacă am fi avut o șansă. Dar cum începuse focul, de fapt? De-a lungul anilor, m-am întrebat dacă nu cumva fusese pus intenționat de muncitorii nemulțumiți sau poate chiar de Emmet, care dorea să scape de tot. Sau poate că vreun obuz rătăcit dintr-o bombă. Nu știu nici până în ziua de astăzi.

În ultimă instanță, nu a contat. Focul și nu războiul o ucisese pe Noa, la fel de arbitrar cum fusese doborât și *Herr* Neuhoff de atacul de cord. Nu avusesem altă opțiune decât să iau permisul și să-l salvez pe Theo.

Iar aceasta este fiica mea. Petra are trăsăturile tatălui ei, dar este micuță ca mine, are 1,65 m și este chirurg la Medici fără Frontiere, o personalitate recunoscută. Întind mâna și îi dau instinctiv la o parte șuvița de păr de pe ochi, ca și când ar avea

șase ani. Numai că are părul complet alb. Ce ciudat este să-ți vezi copilul de aceeași vârstă cu tine! Petra, protejată și născută în America, nu a cunoscut nimic din greutățile prin care am trecut eu. Aproape nimic. Fiica mea s-a născut fără vedere la un ochi, singurul defect pe care i l-a produs bastonul ofițerului în noaptea când fusese arestat Peter. Când Petra face un pas înainte să mă îmbrățișeze, în spatele ei apare cineva mai înalt.

— Mamă, hai să plecăm de aici!

Mă supun și mă întind ca să-l îmbrățișez pe Theo, cu un cap mai înalt decât sora lui. Are părul încărunțit și cârlionțat. Deși nu sunt frați, seamănă unul cu altul remarcabil de mult.

— Ai venit și tu? îl tachinez. Nu ai pacienți de îngrijit?

— Suntem amândoi la pachet, spune Theo și își pune brațul pe umerii surorii sale.

Amândoi erau medici. Petra, care nu scăpase de gena călătoriilor, făcea înconjurul lumii cu cabinetul ei, iar Theo, bucuros întotdeauna să stea pe loc, era chirurg la un spital din același oraș în care îl crescusem. Locuia acolo împreună cu soția și cele trei nepoate frumoase ale mele, care acum crescuseră mari. Doi copii, făcuți dintr-un aluat atât de diferit, dar atât de asemănători. Iar medicina devenise un fel de afacere de familie, așa cum fusese și circul pentru mine și frații mei.

Închid lada de sub vagonul de cale ferată cu spatele spre Petra și Theo, ca să nu o vadă și îi las să mă scoată apoi dincolo de frânghiile expoziției.

— Cum de ai ajuns aici așa de repede? îl întreb pe Theo. Am plecat de la New York acum două zile.

— A fost un noroc chior pentru că eram la o conferință la Bruxelles când am primit telefonul de la căminul pentru seniori. I-am telefonat Petrei și a venit și ea de la Belgrad.

Petra își petrecea cea mai mare pare a timpului în Europa de Est, unde îi ajuta pe refugiați. Se pare că era atrasă înapoi de acea parte a lumii din care noi ne străduiserăm din răsputeri să scăpăm.

Mă uit cu dragoste la copiii mei. Văd pe chipurile lor trecutul la fel de sigur cum citise cândva Drina viitorul: Peter se recunoaște așa de bine în fiica noastră, de multe ori mi se pare

că îl văd cum se plimbă cu mine. Theo nu a fost născut de Noa, dar absorbise mult din înfățișarea ei, parcă prin osmoză, avea expresia ei, ba chiar felul ei de a vorbi. Îl iubise atât de mult în cele câteva luni scurte în care avusese grijă de el, încât nu ar fi putut fi mai mult al ei nici dacă i-ar fi dat naștere chiar ea.

Și apoi mai este și celălalt chip în mintea mea, deși nu-l văzusem niciodată, nu avusesem niciodată nici măcar o fotografie a lui. Copilul lui Noa, cel care îi fusese luat imediat după naștere. Îl văd așa de des alături de Theo, mă întreb atât de des cum ar fi arătat ca bărbat.

— Mamă…

Vocea lui Theo mă smulge din gânduri.

— Ai plecat de la cămin așa de brusc. Am fost îngrijorați!

— Trebuia să văd expoziția, ofer eu o explicație slabă.

Theo face un pas înapoi și observă portretul lui Noa.

— Ea este, nu-i așa? întreabă Theo cu o umbră în voce.

Știu și el, și Petra despre Noa. Când au crescut destul de mari, le-am spus copiilor mei adevărul despre Noa și despre felul în care ea îl salvase pe Theo. Dar detaliile în legătură cu modul cum ajunsese la circ și despre celălalt frate care ar putea să mai trăiască pe undeva… ei bine, anumite lucruri este mai bine să rămână nespuse.

— Era frumoasă, încuviințez din cap.

— Frumoasă, repet. În mai multe feluri decât știți voi. A fost pictată de un tânăr pe care l-a cunoscut în timp ce era la circ. Au fost împreună numai puțin timp, dar se iubeau foarte mult. Nu am știut niciodată ce s-a întâmplat cu el… până acum.

Mai privim în tăcere la tablou câteva minute.

— Acum putem merge? întreabă blând Petra.

— Nu, răspund ferm. Încă nu sunt gata să plec.

— Mamă, spune Theo răbdător, ca și când ar vorbi cu un copil. Știu că circul a fost o parte importantă din viața ta. Dar acum totul s-a dus. E timpul să mergem acasă.

Îmi dreg vocea.

— Mai întâi trebuie să vă spun ceva.

Petra încruntă din sprâncene, amintindu-mi foarte mult de tatăl ei.

— Nu înțeleg.

— Haideți.

Fac un gest spre o bancă din expoziție. Mă așez și îi iau de mână, trăgându-i de o parte și de alta a mea.

— Povestea este mai lungă decât ceea ce știți voi doi. Înainte să-l găsească pe Theo, Noa avusese un copil.

— Serios?

Vocea Petrei este numai ușor surprinsă. Lucrurile acestea sunt acum ceva obișnuit – nu mai reprezintă scandalurile de pe vremea tinereții noastre.

— Da, răspund.

Acesta este capitolul care lipsește din poveste, cel care nu a fost spus niciodată. Iar eu sunt singura care îl cunoaște și nu voi rămâne prea mult pe aici. Trebuie să-l povestesc acum, pentru ca adevărul să nu se piardă pentru totdeauna.

— Era mamă necăsătorită, iar tatăl copilului era un soldat german, așa că Reichul îi luase copilul. Nu a știut niciodată ce s-a întâmplat cu el. Apoi te-a găsit pe tine, Theo, și a fost o a doua șansă. Te-a iubit ca pe copilul ei, adaug repede, bătându-l ușor pe mână. Dar nu l-a uitat niciodată pe întâiul ei născut. Îmi pare rău că nu v-am spus niciodată. Dar nu era secretul meu.

— Și de ce ni-l spui acum? întreabă Petra.

— Pentru că nu voi fi aici veșnic. Cineva trebuie să știe povestea și s-o spună mai departe.

Privesc încă o dată la tabloul lui Noa.

— Acum pot să plec.

Petra se ridică în picioare și îmi întinde mâna.

— Atunci hai să mergem.

O iau de mână și degetele noastre se împletesc. Theo merge pe partea cealaltă. Mă reazem de băiatul meu frumos și el își lasă capul în jos până când frunțile noastre se ating.

— Mergem încă o dată împreună, spun.

Îi las să mă conducă încet afară din muzeu, simțind mâinile nevăzute care ne călăuzesc.

Nota autoarei

Acum câțiva ani, în timp ce mă documentam, am dat în arhivele Yad Vashem peste două povestiri remarcabile. Prima era o relatare sfâșietoare despre „Copiii necunoscuți", un vagon de marfa plin cu nou-născuți, smulși din familiile lor și trimiși spre un lagăr de concentrare, prea mici ca să știe cum îi cheamă.

A doua era povestea unui circ german care adăpostise evrei în timpul războiului. Circul Althoff fusese preluat de o tânără evreică, Irene Danner, care provenea dintr-o altă familie de circari. Câteva părți ale poveștii ei mi s-au părut fascinante. Am aflat mai întâi că circul o adăpostise nu numai pe Irene Danner, ci și pe sora ei, pe mama și pe tatăl acestora. Tatăl ei, Hans Danner, nu era de fapt evreu, ci soldat în armata germană. Când armata germană îl trimisese în permisie și îi dăduse ordin să divorțeze de soția evreică, acesta sfidase ordinul și se ascunsese împreună cu ea și cu copiii. Am mai descoperit și că Irene Danner se îndrăgostise de un clovn care făcea parte din Circul Althoff, Peter Storm-Bento, și avuseseră copii împreună.

Un alt lucru care mi-a trezit interesul în timp ce mă documentam a fost istoria bogată a dinastiilor de circari evrei care se întinde de-a lungul secolelor, inclusiv familia Lorch, din care provenea mama lui Irene. Mai erau și alte familii de circari, precum Blumenfeld, care aveau vreo zece frați artiști sau administratori de circ. Din păcate, cei mai mulți au fost anihilați de nemți.

Citind remarcabilele povești ale „Copiilor necunoscuți" și ale circurilor, mi-am dat seama că acestea trebuie cumva să fie combinate. Și am inventat astfel povestea lui Noa, tânăra olandeză alungată de acasă după ce rămâne însărcinată și care, deși este singură și nu are niciun ban, găsește curajul să salveze un copil din trenul cu nou-născuți. Am pus-o să-și găsească o aliată în Astrid, evreică, acrobată aeriană a cărei inimă fusese zdrobită în momentul în care soțul ei nu făcuse aceeași alegere vitejească precum Hans Danner din povestea adevărată, ci anulase căsătoria.

Povestea unui orfan nu este o biografie; iar romanul meu nu povestește viața remarcabilă a oamenilor circului, ci este o lucrare de ficțiune. Mi-am permis multe libertăți în legătură cu numerele de circ și modul în care au trăit și au dat reprezentații în timpul războiului. Dar am fost inspirată și de oameni reali pe care i-am întâlnit pe parcursul documentării: modul în care Irene Danner și Peter Storm-Bento au continuat să se iubească în ciuda faptului că acest lucru era interzis în Reich, curajul cu care proprietarul circului, Adolf Althoff, i-a adăpostit pe evrei și modalitățile ingenioase de a-i ascunde atunci când germanii veneau să-i caute.

În 1995, când a avut onoarea de a fi numit *Drept între Popoare* de Yad Vashem, Adolf Althoff a spus: „Noi, oamenii circului, nu vedem diferențe între rase și religii". Consider că această carte, deși este o operă de ficțiune, reprezintă totuși un omagiu adus curajului acestor oameni.

Mulțumiri

Spun adesea despre *Povestea unui orfan* că este cea mai grea carte scrisă în vremurile cele mai dificile. Cea de-a doua afirmație este valabilă pentru că am scris cartea în timp ce mă luptam cu o boală importantă din familie, vrând să-mi demonstrez până la capăt mantra că „pot să scriu în orice condiții". Cartea a fost greu de scris pentru că anumite scene sunt atât de sumbre. Mi-am dat seama, de pildă, că pentru a scrie scena cu nou-născuții din vagonul de marfă va trebui să-mi imaginez propriii copii în acel tren. Sunt recunoscătoare tuturor celor care mă sprijină în activitatea mea de scriitoare, dar de astă dată recunoștința mea este mult mai mare, deoarece și sarcina a fost mult mai dificilă.

A fost o adevărată provocare pentru mine să învăț ce înseamnă circul și aceasta mi-a adus un profund respect și admirație pentru munca grea și iscusința de care este nevoie pentru realizarea unui număr de circ, mai ales în cazul acrobaților zburători. Recunoștința mea cea mai profundă se îndreaptă spre Suzi Winson de la Circul Warehouse pentru cunoștințele ei, pentru timpul și răbdarea cu care mi-a explicat tot ceea ce ține de trapezul zburător.

Le sunt, de asemenea, recunoscătoare lui Sirtacy Lutkus și Aime Runyan pentru ajutorul pe care mi l-au oferit cu limba franceză și, respectiv, germană, și cutiei mele permanente de rezonanță, Andrea Peskind Katz. Dar toate greșelile îmi aparțin.

Sunt recunoscătoare și pentru că am putut să lucrez cu talentata Erika Imranyi; colaborarea noastră este un vis îndelung așteptat care a devenit realitate. Mulțumiri și pentru Natalie Hallak, Emer Flounders și întreaga echipă de la MIRA Books pentru timpul și talentul lor.

Echipa mea de vis nu ar fi fost completă fără minunata agentă Susan Ginsburg de la Casa Scriitorului, ale cărei sfaturi și îndrumări constante au fost făclia călăuzitoare a carierei mele.

Mă consider binecuvântată pentru că fac parte din minunata comunitate a oamenilor cărții, atât online, cât și în persoană.

Singurul lucru care mă împiedică să le înșir numele aici este conștiința faptului că voi omite în mod inevitabil pe cineva. Dar le sunt veșnic recunoscătoare bloggerilor, bibliotecarilor, librarilor, prietenilor scriitori și cititorilor care mă ajută să merg înainte în fiecare zi.

Fiecare carte pe care am scris-o a avut nevoie de o comunitate întreagă, și *Povestea unui orfan* mai mult ca oricare alta. Mulțumesc soțului meu care știe cum să jongleze cu copiii; mamei și fratelui meu, care ne ajută opt zile pe săptămână; rudelor și prietenilor dragi; colegilor de la Facultatea de drept Rutgers. Dar cel mai mult le sunt recunoscătoare celor trei mici muze, fără de care nimic din toate acestea nu ar fi posibil – și nici nu ar merita să fie făcut.

Conversație cu Pam Jenoff

În *Nota autoarei* menționați că v-ați inspirat din cazul „Copiilor necunoscuți" și al circurilor germane care au adăpostit evrei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Puteți aprofunda puțin subiectul și motivele personale pentru care ați dorit să aduceți la lumină aceste povești de viață?

Am găsit ambele relatări, atât cea despre „Copiii necunoscuți", cât și pe cea referitoare la salvatorii de la circ în arhivele Yad Vashem. Când am citit relatarea despre „Copiii necunoscuți", despre pruncii smulși de la părinții lor, prea mici ca să știe cum îi cheamă, am simțit cum mi se sfâșie inima. Am vrut să știu ce a însemnat asta pentru familii. Era ceva de nesuportat și nu puteam să mă prefac că nu văd.

Circul m-a fascinat în alt fel. Deși am petrecut câteva decenii documentându-mă în legătură cu problemele referitoare la cel de-al Doilea Război Mondial și la Holocaust, nu auzisem până atunci de un circ care salvase evrei. Și când am început să mă documentez, am aflat ceva la fel de interesant despre dinastiile evreiești de oameni ai circului, care prosperaseră secole la rând înainte să fie nimicite de naziști. Știam că aceste două povești trebuie cumva să se împletească.

Relatată din două puncte de vedere, de Astrid și de Noa, *Povestea unui orfan* urmărește prietenia lor impresionantă și atemporală. A fost mai ușor de scris dintr-una din perspective? Aveți un personaj preferat în această povestire?

A încerca să aleg personajul preferat este ca și când aș încerca să aleg copilul cel mai iubit – nu pot s-o fac. Astrid este mai aproape de vârsta mea și am simțit-o ca pe sora pe care mi-am dorit-o întotdeauna. Am fost fascinată și de faptul că soțul ei nazist a divorțat de ea când i s-a ordonat să facă acest lucru (ceea ce este inspirat din evenimente reale).

Noa este mai mult ca unul dintre copiii mei și mi-a fost foarte milă de ea că trecuse prin atâtea la o vârstă atât de fragedă. Simțeam nevoia s-o protejez. Dar nu prea mult, pentru că după aceea iei aceste personaje pe care le iubești și începi să le faci

lucruri cumplite. Și aici începe aventura interesantă în mintea sucită a scriitorului…

Romanele dumneavoastră se axează pe relațiile dintr-o perioadă specifică a Europei sfâșiate de război. Ce vă atrage la această perioadă?

Interesul meu pentru cel de-al Doilea Război Mondial datează de acum peste douăzeci de ani, când am fost trimisă la Cracovia, în Polonia, ca diplomat al Departamentului de Stat al SUA. Am lucrat la dosare legate de război și m-am apropiat foarte mult de câțiva supraviețuitori ai Holocaustului. Aceste experiențe m-au afectat profund și m-au determinat să scriu.

Consider, de asemenea, că această perioadă este un teren fertil pentru relatarea întâmplărilor. Obiectivul meu ca scriitor este să-l iau pe cititor și să-l pun în locul protagonistului și să-l întreb „Tu ce ai fi făcut?" Războiul, cu împrejurările și alegerile lui dure, este perfect pentru aceasta.

Când ați început romanul, aveați deja în minte prietenia dintre Astrid și Noa? Cum v-au surprins poveștile lor și cum au evoluat de-a lungul războiului?

Cu *Povestea unui orfan*, ca și în cazul cărților mele anterioare, știu unde începe și, în general, unde se va termina cartea, dar, de regulă, mijlocul este cel care mă surprinde. De exemplu, la începutul cărții, Noa depinde de Astrid, dar vine un moment când lucrurile se schimbă și Astrid este cea care are nevoie de forța lui Noa. Poate că au mai fost și câteva lucruri la sfârșitul cărții care m-au luat prin surprindere, dar nu doresc să vă stric aici plăcerea de a citi!

Care a fost problema cea mai grea pe care ați întâmpinat-o cu *Povestea unui orfan*? Și care v-a făcut cea mai mare plăcere?

Spun că Povestea unui orfan este „cartea care m-a zdrobit". Glumesc numai pe jumătate. Aș spune că au fost două probleme majore. Prima, documentarea despre arta acrobației aeriene mi-a luat foarte mult timp. (Îmi rod unghiile, sperând că am reușit s-o fac bine!)

În al doilea rând, a fost cumplit să scriu despre vagonul de tren al „Copiilor necunoscuți". Știam că scena trebuie scrisă (de fapt, scena introductivă) căci aceasta îmi inspirase cartea. În

același timp, o evitam mereu. În cele din urmă, mi-am dat seama că pentru a o reda suficient de profund, trebuie să-mi imaginez propriii copii în acel vagon de marfă. Și este prea dureros să te gândești la aceasta mai departe.

Ne puteți descrie procesul de creație? Scrieți scenele consecutiv sau săriți de la una la alta? Aveți un plan sau o rutină zilnică? Un lucru care vă poartă noroc?

Încep cu o imagine sau cu o scenă din mintea mea. Deschid calculatorul și scriu ceea ce îmi vine în minte, indiferent de ordine, timp de trei sau patru luni. (Cineva a spus odată că vomit peste pagină – scuze!) Apoi, când am deja vreo 60.000 de cuvinte, documentul devine greu controlabil și atunci îl fragmentez în capitole și paragrafe. Este cel mai prost mod de a scrie (editarea durează enorm de mult timp) și nu îl recomand nimănui. Dar nu știu cum să fac altfel.

Doresc să mai spun că îmi place să scriu în fiecare zi. Scriu sub impulsul momentului, cam 45 de minute, pot să scriu și mai mult, dar peste trei ore sunt terminată. Anul trecut mi-am acordat o sută de zile ca o provocare, ca să văd dacă pot scrie o sută de zile la rând. Am scris, cu toată vremea proastă, boala și toate celelalte. La capătul celor o sută de zile, mă simțeam așa de bine, că am continuat. Am terminat Povestea unui orfan în ziua a 299-a.

PAM JENOFF s-a născut în Maryland și a crescut într-o suburbie a orașului Philadelphia. A urmat Universitatea George Washington din Washington, D.C., și Universitatea Cambridge din Anglia. După ce a terminat masteratul în istorie la Cambridge, a primit un post important în Ministerul Apărării al Statelor Unite. În urma activității sale la Pentagon, Jenoff s-a mutat la Departamentul de Stat.

În 1996 a fost repartizată la Consulatul SUA din Cracovia. După ce a părăsit Serviciul Diplomatic în 1998 pentru a urma cursurile de drept la Universitatea din Pennsylvania, Jenoff este în prezent angajată ca avocat în Philadelphia, unde lucrează, de asemenea, *pro bono*, în activități care implică tineri defavorizați, cantine sociale și persoane fără adăpost.

Printre romanele sale, se numără: *The Kommandant's Girl, The Diplomat's Wife, The Ambassador's Daughter, The Winter Guest, The Last Summer at Chelsea Beach.*

La doar 16 ani, Noa a fost alungată de acasă după ce a rămas însăr-

La doar 16 ani, Noa a fost alungată de acasă după ce a rămas însărcinată cu un soldat nazist, după care a fost obligată să renunțe la propriul copil. Locuiește într-o mică gară și face curățenie ca să-și poată câștiga existența.

Într-o zi, ea descoperă un vagon de marfă în care erau zeci de bebeluși evrei în drum spre un lagăr de concentrare și își aduce aminte de copilașul care i-a fost luat. În acel moment care îi va schimba viața, fură de acolo unul dintre copii și fuge prin viscol.

Noa este salvată de un circ ambulant german, dar trebuie să învețe să evolueze la trapez ca să poată să se ascundă, ceea ce atrage resentimentele principalei trapeziste, Astrid.

La început rivale, cele două femei ajung să aibă o legătură foarte strânsă, dar fațada care le protejează este din ce în ce mai fragilă.

Noa și Astrid trebuie să decidă dacă prietenia lor le este de ajuns ca să se salveze una pe alta, sau dacă nu cumva secretele pe care le ascund fiecare vor distruge tot ce au realizat.

❖

„O frumoasă poveste de dragoste și iertare, despre o femeie care se străduiește să-și găsească identitatea și calea în mijlocul tumultului din al Doilea Război Mondial."
KRISTIN HANNAH

„Dacă este vorba despre aducerea la viață a unei epoci trecute, această autoare nu are egal."
SUSAN WIGGS

„Plină de duioșie și profund mișcătoare...
Cu siguranță este o carte de păstrat în bibliotecă."
KAREN WHITE

Tradiție din 1989
www.litera.ro
ISBN 978-606-33-4978-2
9 786063 349782
eBook disponibil

{1} „Fântâna vieții” – organizație întemeiată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial în Germania care acorda asistență femeilor necăsătorite din teritoriile ocupate care nășteau copii concepuți cu un german sau care prezentau trăsăturile distinctive ale rasei ariene.

{2} Bună seara! Domnul Neuhoff este aici? (în limba germană în original)

{3} Dragă (în limba germană în original)

{4} Grădina zoologică din Berlin.

{5} „Sanctificare“ - ritual evreiesc prin care se binecuvântează vinul cu ocazia sabatului și a altor sărbători religioase.

{6} Candelabru cu șapte brațe, simbol al poporului evreu.

{7} Bună seara!... Scuzați, vă rog (în limba germană în original).

{8} „Frânghie moale“ – număr de circ executat de un acrobat pe o frânghie care atârnă liber.

{9} Număr de circ executat de un acrobat pe un aparat asemănător cu o frânghie suspendată.

{10} Din care sunt excluși evreii (în limba germană în original)

{11} Domnilor (în limba germană în original)

{12} Doamnelor și domnilor (în limba franceză în original)

{13} La revedere, doamnă Verrier! (în limba franceză în original)

{14} Obiect de cult iudaic, așezat la intrarea unei locuințe.

{15} *Fecioara din Orléans*, operă de P.I. Ceaikovski, după drama cu același nume de Friedrich Schiller.

{16} Legiunea Voluntarilor Francezi împotriva Bolșevismului, formațiune militară colaboraționistă a guvernului francez de la Vichy, înființată la 8 iulie 1941.

{17} Biblia, Rut 1,16.

{18} Baldachin ritual la evrei sub care stau mirele și mireasa în timpul ceremoniei de nuntă.

{19} Cântec popular evreiesc executat la nunți și la sărbătoarea de bar mizvah.

{20} Vă rog (în limba franceză în original)

{21} Joint Distribution Committee, cea mai mare organizație umanitară evreiască, cu sediul al New York, înființată în 1914.